

ALEXANDRE DUMAS

DOAMNA
DE
MONSOREAU

VOLUMUL II

Traducere de:
Șt. DIMULESCU

Editura GEMENII
BUCUREȘTI
— 1992 —

CAPITOLUL I

Eteocle și Polyniciu

Zia aceasta a Ligii se sfârșea zgomotoasă după cum începuse.

Prietenii regelui se bucurau; predicatorii Ligii se pregăteau să-l canonizeze pe fratele Henric și discutau, cum se făcuse odinioară pentru sfântul Mauriciu, despre marile fapte războinice ale lui Valois, a cărui tinerețe fusese atât de strălucitoare.

Favoriții spuneau: „În sfârșit, leul s-a trezit.“ Cei din Ligă spuneau: „În sfârșit, vulpea a ghicit capcana.“

Și cum caracterul națiunii franceze este mai cu seamă amorul propriu, și cum francezilor nu le plac șefii de o inteligență inferioară, chiar conspiratorii se bucurau de a fi fost jucați de rege.

Este adevărat că cei mai de seamă dintre ei se puseseră la adăpost.

Cei trei prinți lorenzi, după cum s-a văzut, părăsiseră Parisul în goana cailor, iar agentul lor principal, domnul de Monsoreau, avea să iasă din Luvru pentru a-și face pregătirile de plecare, în scopul de a-l ajunge pe ducele de Anjou.

Dar în clipa când era să pună piciorul pe prag, Chicot îl opri.

Palatul se golise de cei din Ligă, Gasconul nu mai avea nici o teamă pentru regele său.

— Unde te duci oare așa grăbit, domnule șef al vânătorilor? întrebă el.

— La Alteța Sa, răspunse scurt contele.

— La Alteța Sa?

— Da, sînt îngrijorat de Monseniorul. Nu trăim într-o vreme în care prinții să poată porni la drum fără o bună escortă.

— O! acela este viteaz, spuse Chicot, care este îndrăzneț.

Șeful vânătorii îl privi pe Gascon.

— În tot cazul, îi spuse el, dacă dumneata ești îngrijorat, eu sînt încă și mai mult.

— De cine?

— Tot de aceeași Alteță.

— Pentru ce?

— Nu știi ce se spune?

— Nu se spune că a plecat? întrebă contele.

— Se spune că a murit, șopti Gasconul la urechea interlocutorului său.

— Ei ași! făcu Monsoreau cu o intonație de surpriză care nu era lipsită de o oarecare bucurie; spuneai că se află în drum.

— Ei, Doamne! mă convinseseră și pe mine. Eu sînt de o așa de bună credință, încît cred toate minciunile care mi se spun; dar acum, vezi, am toate motivele să cred, sărmanul prinț, că, dacă se află în drum, este pentru lumea cealaltă.

— Ascultă, cine îți dă ideile acestea funebre?

— A intrat la Luvru ieri, nu-i așa?

— Fără îndoială, deoarece am intrat și eu la el.

— Ei bine! nu a mai fost văzut ieșind.

— Din Luvru?

— Da.

— Dar Aurilly?

— Dispărut!

— Dar oamenii săi?

— Dispăruți! dispăruți! dispăruți!

— Aceasta este o glumă, nu-i așa, domnule Chicot? spuse șeful vânătorii.

— Întrebă!

— Pe cine?

— Pe rege.

— Nu o pot întreba pe Maiestatea Sa.

— Ei ași! trebuie să știi numai cum să-l iei.

— Ascultă, spuse contele, nu pot rămîne într-o asemenea îndoială.

Și părăsindu-l pe Chicot, sau mai de grabă mergînd înaintea lui, el se îndreptă spre cabinetul regelui.

Maiestatea Sa tocmai ieșise.

— Unde s-a dus regele? întrebă șeful vânătorii; trebuie să-i dau socoteală de unele ordine pe care mi le-a dat.

— La domnul duce de Anjou, răspunse acela căruia i se adresase.

— La domnul duce de Anjou! spuse contele lui Chicot; prințul nu a murit, așadar.

— Ei! făcu Gasconul, mi se pare că nu mai are nici mult. Deocamdată, ideile șefului vânătorii se încurcău cu totul, dar era sigur că domnul de Anjou nu părăsise Luvrul.

Unele zvonuri pe care le culese, unele mișcări ale oamenilor de serviciu, îi confirmară adevărul.

Or, cum el nu cunoștea adevăratele cauze ale lipsei prințului, această lipsă îl uimea peste măsură într-o clipă atît de hotărîtă.

Regele, în adevăr, se dusesse la ducele de Anjou; dar cum șeful vânătorii, cu toată dorința-i arzătoare de a afla ce se petrece la prinț, nu putea pătrunde acolo, fu silit să aștepte noutățile în coridor.

Am spus că, pentru a lua parte la ședință, cei patru favoriți fuseseră înlocuiți de elvețieni; dar, de îndată ce se termină ședința, cu toată plictiseala ce le-o pricinuia paza prințului, dorința de a-i fi neplăcuți Alteței Sale făcîndu-l să afle triumful regelui fusese mai tare decît plictiseala și veniseră să-și reia postul, Schomberg și d'Epernon în salon Maugiron și Quéhus chiar în camera Alteței Sale.

François, de partea lui, se plictisea de moarte, de acea plictiseală grozavă îndoită de griji și trebuie s-o spunem, convorbirea acestor domni nu era făcută să-l distreze.

— Vezi tu, spunea Quéhus lui Maugiron, plimbîndu-se de la un capăt al camerei la celălalt ca și cînd prințul nu ar fi fost acolo, vezi tu, Maugiron încep, abia de o oră, să-l prețuiesc pe prietenul nostru Valois; în adevăr este un mare politician.

— Explică-te, răspunse Maugiron așezîndu-se mai bine pe un scaun.

— Regele a vorbit tare de conspirație, deci o ascundea; dacă o ascundea, înseamnă că se temea de ea; dacă mai vorbește tare acum, înseamnă că nu se mai teme.

— Iată ceva logic, răspunse Maugiron.

— Dacă nu se mai teme de ea, s-o pedepsească; tu îl cunoști pe Valois; strălucește cu siguranță printr-un mare număr de calități, dar strălucirea lui personală este destul de întunecată când e vorba de milă.

— Sint de acord.

— Or, dacă pedepsește sus-numita conspirație, va fi printr-un proces; dacă va fi proces, noi ne vom bucura fără să ne deranjăm de o a doua reprezentatie a afacerii de la Amboise.

— Frumos spectacol, n-am ce zice!

— Da, și în care locurile noastre sint marcate dinainte, numai dacă...

— Să vedem acest numai dacă.

— Numai dacă... după cum e cu puțință... numai dacă nu se lasă la o parte formele juridice, din pricina situației acuzaților și nu se aranjează totul pe sub mână, cum se zice.

— Sint de această din urmă părere, spuse Maugiron; în felul acesta se tratează de obicei afacerile de familie, și această conspirație este o adevărată afacere de familie.

Aurilly aruncă o privire neliniștită către prinț.

— Pe legea mea, spuse Maugiron, eu știu un lucru: că în locul regelui nu aş cruța capetele celor mari; în adevăr, pentru că sint de două ori mai vinovați acești domni îngăduindu-și să conspire. Spun, deci, că aş singera unul sau doi, unul mai cu seamă, dar așa, în mod categoric; apoi aş îneca toată pleava. Sena este adîncă în fața turnului Nesle și, în locul regelui, pe cîntea mea, nu aş rezista ispitei.

— În cazul acesta, spuse Quélus, cred că n-ar fi rău să reinvie vestita invenție a sacilor.

— Și care era invenția aceea? întrebă Maugiron.

— O fantezie regală care datează aproape de la 1350; iată cum stau lucrurile: se închidea un om într-un sac în tovărășia a trei sau patru pisici, apoi se arunca totul în apă. Pisicile, care nu pot suferi umezeala, abia se simțeau în Sena, că îl și făceau răspunzător pe om de accidentul care li se întîmpla; atunci se întîmpla în acel sac un lucru care, din păcate, nu se putea vedea.

— În adevăr, spuse Maugiron, ești un om foarte învățat. Quélus, și cuvintele tale sint din cele mai interesante.

— S-ar putea să nu se aplice această invenție șefilor: șefii au totdeauna dreptul să ceară avantajul decapitării în piața publică, sau al asasinatului în vreun colț. Dar cum spuneai tu, pleavei, și prin pleavă înțeleg favoriții, scutierii, bucătarii, cîntăreții din lăută...

— Domnilor, bolborosi Aurilly galben de groază.

— Nu răspunde, Aurilly, spuse François; aceasta nu mi se poate adresa mie, nici prin urmare casei mele: nu se glumește cu prinții de sînge în Franța.

— Nu, sint tratați într-un mod mai serios, li se taie gîtul; Ludovic al XI-lea a întrebuintat asemenea procedee, el, marele rege! martor domnul de Nemours.

Favoriții ajunseseră aici cu dialogul lor, cînd se auzi zgomot în salon, apoi ușa camerei se deschise și regele apără în prag.

François se ridică.

— Sire, strigă el, fac apel la dreptatea voastră de tratamentul nedemn pe care mă fac să-l sufăr oamenii voștri.

Dar Henric păru că nici nu l-a văzut nici nu l-a auzit pe fratele său.

— Bună ziua, Quélus, spuse Henric sărutîndu-și favoritul pe amîndoi obraji; bună ziua, copilul meu, vederea ta îmi bucură sufletul; și tu, bietul meu Maugiron, ce mai faci?

— Mă plictisesc de moarte, spuse Maugiron; crezusem, cînd mi-am luat sarcina să-l păzesc pe fratele vostru, Sire, că are să fie ceva mai plăcut. Ti! ce plictisitor prinț, este cu adevărat fiul tatălui și mamei voastre!

— Sire, îl auziți, spuse François; oare intențiile voastre regale sint ca să se insulte astfel fratele vostru?

— Tăcere, domnule, spuse Henric fără a se întoarce, nu-mi place ca prizonierii mei să se plîngă.

— Pizonier atît cît veți voi, dar acest prizonier nu este mai puțin fratele...

— Titlul pe care-l invoci este tocmai acela care te pierde în fața mea. Fratele meu vinovat de două ori.

— Dar dacă nu este?

— Este.

— De care crimă?

— De a-mi fi displicut, domnule.

— Sire, spuse François umilit, certurile noastre, de familie au nevoie să aibă martori?

— Ai dreptate, domnule. Prieteni, lăsați-mă, dar, o clipă să vorbesc cu domnul fratele meu.

— Sire, spuse încet Quélus, nu este prevăzător pentru Maiestatea Voastră să rămînă între doi dușmani.

— Îl iau cu mine pe Aurilly, spuse Maugiron la urechea cealaltă a regelui.

Cei doi gentilomi îl luară pe Aurilly, care ardea în același timp de curiozitate și murea de neliniște.

— Iată-ne și singuri, spuse regele.

— Așteptam această clipă cu nerăbdare, Sire.

— Și eu la fel; ah! vrei coroana mea, demnul meu Eteocle; ah! îți făceai din Ligă un mijloc și din tron un scop. Ah! erai sfințit într-un colț al Parisului, într-o biserică depărtată pentru a te arăta dintr-odată parizienilor strălucind de untdelemn sfințit!

— Vai! spuse François, care simțea puțin cite puțin minia regelui, Maiestatea Voastră nu mă lasă să vorbesc.

— Pentru ce? spuse Henric, pentru a minți, sau pentru a-mi spune cel puțin lucruri pe care eu le știu tot așa de bine ca și dumneata? Dar nu, ai minți, frate; căci mărturisind cele ce ai făcut, ar însemna să mărturisești că meriți moartea. Ai minți, și aceasta este o rușine pe care ți-o cruș.

— Frate, frate, spuse François pierdut, ai de gând cu adevărat să mă adăpi cu asemenea insulte?

— Atunci, dacă ceea ce îți spun poate fi considerat drept insultă, eu mint și nu cer altceva decât să mint. Haide, vorbește, vorbește, ascult; spune-ne cum nu ești un necinstit și, ceea ce e mai rău, un stîngaci.

— Nu știu ce vrea să spună Maiestatea Voastră, și pare că s-a hotărît să-mi vorbească în ghicitori.

— Atunci, am să-ți explic eu! strigă Henric cu o voce plină de amenințări, care vibră la urechile lui François; da, ai conspirat împotriva mea, după cum ai conspirat altădată împotriva fratelui meu, Carol; numai că, altădată era cu ajutorul regelui Navarei, astăzi ești cu ajutorul ducelui de Guise. Frumos plan, pe care îl admir și care ți-ar fi făcut un loc bogat în istoria uzurpatorilor. Este adevărat că altădată te tîrai ca un șarpe și că astăzi voiești să muști ca un leu; după viclenie, forța deschisă; după otravă, spada.

— Otrava! Ce vrei să spui, domnule? strigă François, galben de minie și căutînd, întocmai ca acel Eteocle cu care îl comparase Henric, un loc unde să-l lovească pe Polyniciu cu privirile sale de flăcări, în lipsă de spadă și de pumnal. Ce otravă?

— Otrava cu care l-ai asasinat pe fratele nostru Carol; otrava pe care o destinaai lui Henric de Navara, asociatul tău. Este cunoscută otrava aceea fatală; mama noastră a întrebuințat-o de atîtea ori! Iată fără îndoială pentru ce ai renunțat la ea împotriva mea; iată pentru ce ai voit să-ți iei aere de căpitan,

comandînd milițiile Ligii. Dar privește-mă bine în față, François, urmă Henric făcînd spre fratele său un pas amenințător, și să rămii convins că un om de teapa ta nu va ucide niciodată un om de teapa mea.

François se clătină sub greutatea acestui grozav atac; dar, fără crușare, fără milă pentru prizonierul său, regele reluă:

— Spada! aș voi să te văd în camera aceasta, singur cu mine, ținînd o spadă. Te-am mai învins în înșelătorie, François căci și eu am mers pe drumuri lăturalnice pentru a ajunge la tronul Franței; dar aceste drumuri, trebuia să le străbat trecînd peste corpul unui milion de polonezi; foarte bine. Dacă vrei să fi șmecher, n-ai decît, dar în felul acesta; dacă voiești să mă imiți, imită-mă, dar nu mă înjosi. Acestea sînt intrigi regale, aceasta este șmecherie demnă de un căpitan; deci, ți-o repet, în viclenie ești învins, și într-o luptă cinstită ai fi ucis; nu te mai gîndi dar să mai lupți într-un fel sau altul, căci, de azi înainte, mă port ca un rege, ca un stăpîn, ca un despot; de azi înainte te supraveghez în mișcările tale, te urmăresc în întuneric și, la cea mai mică șovăială, la cea mai mică bănuială, îmi întind mîna largă asupra ta și te arunc securei călăului meu.

„Iată ce aveam să-ți spun relativ la afacerile noastre de familie, frate; iată pentru ce voiam să-ți vorbesc între patru ochi, François; iată pentru ce am să poruncesc prietenilor mei să te lase singur astă-noapte, pentru ca în singurătate, să poți cugeta la vorbele mele.

Dacă noaptea dă în adevăr sfaturi, după cum se spune, trebuie s-o faci mai cu seamă cu prizonierii.”

— Așadar, murmură ducele, printr-un capriciu al Maiestății Voastre, dintr-o bănuială care seamănă cu un vis urît pe care l-ați avut, iată-mă căzut în dizgrația voastră.

— Mai mult decît atît, François: iată-te căzut sub dreptatea mea.

— Dar cel puțin, Sire, fixați un termen captivității mele, pentru ca să știu la ce să mă aștept.

— Cînd ți se va citi sentința, vei afla.

— Mama! n-aș putea-o vedea pe mama?

— Pentru ce! Nu există decît trei exemplare în toată lumea din vestita carte de vinătoare pe care sârmanul meu frate Carol a înghițit-o, ca să zic așa, și celelalte două sînt: unul la Florența și celălalt la Londra. De altfel, eu nu sînt un Nemrod, ca bietul meu frate. Adio! François.

Prințul căzu zdrobit pe un foroliu.

— Domnilor, spuse regele deschizînd ușa, domnilor, domnul duce de Anjou mi-a cerut libertatea de a cugeta astă noapte la un răspuns pe care trebuie să mi-l dea mîine dimineată. Îl veți lăsa deci singur în camera sa, afară de vizitele de prevedere pe care din cînd în cînd, veți crede că trebuie să le faceți. Îl veți găsi poate pe prizonierul dumneavoastră puțin cam aprîns de convorbirea pe care am avut-o împreună, amintiți-vă că, deoarece a conspirat împotriva mea, domnul duce de Anjou a renunțat la titlul de frate al meu; nu există prin urmare aici decît un prizonier și păzitori; fără ceremonie: dacă prizonierul vă supără, anunțați-mă; am Bastilia la îndemină, și în Bastilia pe maestrul Laurent Testu, primul om din lume în stare a împlînzi firile răzvrătite.

— Sire! Sire! murmură François încercînd o ultimă efortare, amintiți-vă că sint fratele...

— Tot așa erai și fratele regelui Carol al IX-lea, mi se pare spuse Henric.

— Dar cel puțin, să mi se dea servitorii mei, prietenii mei...

— Te mai plîngi! Mă lipsesc de ai mei pentru a-ți da dumitale.

Și Henric închise ușa în fața fratelui său, care se dădu înapoi galben și clătîindu-se pînă la fotoliul său, în care căzu.

CAPITOLUL II

Cum nu se pierde totdeauna timpul căutînd prin dulapurile goale

Scena pe care o avusese ducele de Anjou cu regele îl făcuse să privească situația sa cu totul disperată. Favoriții îi spusese tot ce se petrecuse la Luvru; ei îi arătaseră înfrîngerea domnilor de Guise și triumful lui Henric mai mari chiar decît erau în realitate; auzise vocea poporului strigînd, lucru care i se păruse de neînțeles la început, „trăiască regele“ și „trăiască Liga!“ Se simțea părăsit de șefii principali, care și ei trebuiau să-și apere pielea lor.

Părăsit de familia sa, micșorată de otrăviri și de asasinate, împărțită de uri și neînțelegeri, el suspina întorcîndu-și ochii spre acel trecut pe care i-l reamintise regele, gîndindu-se că, în lupta sa împotriva lui Carol al IX-lea, avea cel puțin drept confidenți, sau mai de grabă drept victime, acele două suflete devotate, acele două spade vestite care se numeau Coconnas și La Mole.

Regretul pentru unele avantaje pierdute este remușcarea pentru multe conștiințe.

Pentru prima oară în viața sa, simțindu-se singur și izolat, domnul de Anjou simți ca 'un fel de remușcare de a-i fi sacrificat pe La Mole și Coconnas.

Pe vremea aceea sora sa, Margareta, îl iubea, îl consola. Cum o răsplătise pe sora sa Margareta?

Rămînea mama sa, regina Caterina. dar mama sa nu-l iubise niciodată.

Ea nu se slujise niciodată de el decît cum se slujise el de alții, adică titlu de instrument; și François îi dădea dreptate.

Odată în mîinile mamei sale, el simțea că nu-și mai aparține ca și corabia care nu-și mai aparține în mijlocul oceanului cînd suflă furtuna.

El se gîndi că nu de mult mai avea încă lîngă el o inimă care valora cît toate inimile, o spadă care valora cît toate spadele.

Bussy, viteazul Bussy îi veni în minte.

Ah! de astă dată sentimentul pe care-l încearcă François se aseamănă cu o remușcare, deoarece îl supăraseră pe Bussy ca să-i placă lui Monsoreau, pentru că Monsoreau îi cunoștea taina, și iată că acum această taină, cu care îl amenința mereu Monsoreau, ajunsese la urechea regelui, astfel încît Monsoreau nu mai era de temut.

El se certase deci cu Bussy în zadar și mai cu seamă degeaba, faptă care, după cum a spus-o mai tîrziu un mare politician, era mai mult decît o crimă; era o greșeală.

Or, ce avantaj ar fi avut prințul, în situația în care se găsea, știind că Bussy, Bussy recunoscător și prin urmare credincios, veghează asupra lui; Bussy neînvinsul; Bussy cu inima de aur; Bussy favoritul tuturor, atît de mult o inimă cinstită și o mină puternică făc prietenia aceluia care a primit una de la Dumnezeu și cealaltă de la noroc.

Bussy veghind asupra lui, era libertatea probabilă, era răzbunarea sigură.

Dar, după cum am spus, Bussy, cu inima răniă era supărat pe prinț și se retrăsese sub corpul său, iar prizonierul rămînea

cu cincizeci de picioare înălțime de străbătut pentru a cobori în șanțuri și cu patru favoriți de scos din luptă pentru a pătrunde pînă în coridor.

Fără a mai pune la socoteală că toate curțile erau pline de elvețieni și de soldați.

Astfel din cînd în cînd se înapoia la fereastră și își arunca privirile pînă în fundul șanțurilor; dar o asemenea înălțime era în stare să dea amețală chiar celor mai bravi și domnul de Anjou era departe de a putea suferi amețeli.

Afară de aceasta, din oră în oră, unul din păzitorii prințului, fie Schomberg, fie Maugiron, cînd d'Epernon cînd Quélus, intra și fără să se sinchisească de prezența prințului, citeodată chiar fără să-l salute, își făcea dulapurile și cuferele, uitîndu-se pe sub paturi și pe sub mese, asigurîndu-se chiar că perdelele erau la locul lor și că cearșafurile nu erau tăiate în fișii.

Din cînd în cînd ei se aplecau peste balcon și cele patruzeci și cinci de picioare înălțime îi linișteau.

— Pe legea mea, spuse Maugiron înapoindu-se după ce făcuse percheziția, eu renunț; cer să nu mai mă mișc din salon, unde, ziua, prietenii noștri vin să ne vadă și să nu mai mă trezesc noaptea din patru în patru ore, pentru a mă duce să-l vizitez pe domnul duce de Anjou.

— Aceasta pentru că, spuse d'Epernon, se vede bine că sîntem niște copii și că am fost totdeauna căpitani și niciodată soldați: nu știm, în adevăr, să interpretăm un consemn.

— Cum așa? ntrebă Quélus.

— Fără îndoială; ce vrea regele? să-l păzim pe domnul de Anjou, iar nu să-l privim.

— Cu atît mai mult, spuse Maugiron, cu cît el este bun de păzit, dar nu este deloc frumos de privit.

— Foarte bine, spuse Schomberg, dar să ne gîndim că nu trebuie să slăbim supravegherea, căci diavolul este șiret.

— Fie, spuse d'Epernon; dar nu e de ajuns să fii șiret, mi se pare, ca să treci peste corpul a patru voinici ca noi.

— Are dreptate, spuse Quélus.

— Bun! răspunse Schomberg, crezi tu oare că domnul duce de Anjou este atît de negliob pentru a încerca să fugă tocmai prin galeria noastră dacă ține absolut să scape, va face o gaură în zid.

— Cu ce? nu are arme.

— Are ferestrele, spuse cu destulă sfială Schomberg, care își amintea că a măsurat chiar el înălțimea clădirii.

— A! ferestrele! E încîntător, pe cuvîntul meu, strigă d'Epernon; bravo, Schomberg, ferestrele! adică tu ai sări patruzeci și cinci de picioare înălțime?

— Mărturisesc că patruzeci și cinci de picioare...

— Ei bine! el care șchioapătă, el care este greoi, el care este fricos ca...

— Tine, spuse Schomberg.

— Dragul meu, spuse d'Epernon, tu știi bine că mie nu mi-e frică decît de fantome; asta e o chestie de nervi.

— Știi de ce? spuse cu gravitate Quélus; pentru că toți aceia pe care i-a ucis în duel i-au apărut în aceeași noapte.

— Să nu ridem, spuse Maugiron; am citit o mulțime de evadări miraculoase... Cu cearșafurile, de pildă.

— A! cît despre asta, observația lui Maugiron este din cele mai chibzuite, spuse d'Epernon. Eu, am văzut la Bordeaux un prizonier care fugise cu ajutorul cearșafurilor.

— Vezi! spuse Schomberg.

— Da, reluă d'Epernon, dar avea coastele zdrobite și capul despicat; cearșaful său se găsisese cu vreo treizeci de picioare mai scurt, el fusese silit să sară, astfel încît evadarea era completă: corpul fugise din închisoare și sufletul fugise din corp.

— Ei bine! dealtfel, dacă va scăpa, spuse Quélus, aceasta ne va prilejui o vinătoare împotriva prințului de singe; îl vom urmări, îl vom goni și, gonindu-l, fără să dăm naștere la nici o bănuială, vom, încerca să-i zdrobim ceva.

— Și atunci, la naiba! vom intra în rolul nostru, strigă Maugiron; sîntem vinători, iar nu temnicieri.

Încheierea păru concludentă și se vorbi de altceva, hotărîndu-se totuși ca, din oră în oră să se continue a se face o vizită în camera domnului de Anjou.

Favoriții aveau perfectă dreptate în această privință: că ducele de Anjou nu ar încerca niciodată să fugă cu forța și că, pe de altă parte, nu s-ar hotări niciodată la o evadare primejdioasă sau grea.

Aceasta nu pentru că îi lipsea imaginația, demnului prinț și, trebuia chiar s-o spunem, imaginația sa se deda la o muncă furioasă, tot plimbîndu-se de la patul său la vestitul cabinet ocupat vreme de două sau trei nopți de La Mole, cînd îi primise Margareta în timpul nopții Sfîntului Bartolomeu.

Din cînd în cînd figura palidă a prințului se lipea de geamurile ferestrei care dădea înspre șanțurile Luvrului.

Dincolo de șanțuri se întindea un prund de vreo treizeci de picioare lărgime și dincolo de acest prund, se vedea, în mijlocul întinericului, șerpuind Sena, liniștită ca o oglindă.

De partea cealaltă, în mijlocul negurilor, se ridica un fel de uriaș nemișcat: era turnul Nesle.

Ducele de Anjou urmărise apusul soarelui în toate fazele; el urmărise, cu interesul pe care-l dă prizonierul acestui soi de spectacol, micșorarea luminii și progresul întinericului.

El privise acest minunat spectacol al vechiului Paris, cu acoperișurile lui aurite, la o depărtare de o oră, de ultimele focuri ale soarelui și argintate de primele raze ale lunii; apoi puțin cite puțin se simțise cuprins de o mare graoază văzînd norii grei deasupra Luvrului, o furtună pentru noapte.

Printre alte slăbiciuni, ducele de Anjou o avea și pe aceea de a tremura la zgomotul trăsnetului.

Atunci ar fi dat mult pentru ca favoriții să-l mai păzească din vedere, chiar dacă l-ar fi insultat, păzindu-l.

Cu toate astea, nu era mijloc să-i cheme: ar fi însemnat să le dea prea mult subiect de batjocură.

Voi să se arunce în pat, îi era cu neputință să doarmă; voi să citească, dar literele i se învîrteau prin fața ochilor ca niște diavoli negri; încercă să bea, vinul i se păru amar; atinse cu vârful degetelor lăuta lui Aurilly rămară atîrnată pe perete, dar simți că vibrarea coardelor acționa asupra nervilor săi în așa fel încît îi venea să plîngă.

Atunci începu să înjure ca un păgîn și să spargă tot ce găsea la îndemînă.

Acesta era un defect de familie și erau obișnuiți la Luvru cu el.

Favoriții întredeschiseră ușa pentru a vedea de unde venea acest zgomot îngrozitor; apoi, văzînd că prințul se distra, închiseră ușa, ceea ce mări minia prizonierului.

Tocmai sfărîmase un scaun, cînd un zăngănit, la sunetul căruia nu te poți înșela niciodată, un zîngănit cristalin răsună dinspre fereastră și în același timp domnul de Anjou simți o durere destul de ascuțită la șold.

Primul lui gînd fu că era rănit de un glonte și că această lovitură fusese trasă de vreun om al regelui.

— Ah! trădătorule! ah! lașule! strigă prizonierul, pui să mă împuște după cum mi-ai făgăduit. Ah! am murit!

Și se lăsă să cadă pe covor.

Dar, căzînd, el puse mîna pe un obiect destul de tare, mai neegal, și mai cu seamă mai gros decît glonțul unei puști.

— Oh! o piatră, spuse el, este deci o lovitură de tun? dar aș fi auzit explozia cel puțin.

Și în același timp își mișcă piciorul; cu toate că durerea era destul de vie, prințul nu avea nimic zdrobit.

El luă piatra de jos și examinează geamul.

Piatra fusese aruncată cu atîta putere, încît mai mult găurise decît spărsese geamul.

Piatra părea înfășurată într-o hîrtie.

Atunci ideile ducelui începură să-și schimbe direcția.

Această piatră, în loc să-i fie aruncată de un dușman, nu-i venea ea, dimpotrivă, de la vreun prieten?

Sudoarea îi acoperi fruntea; speranța, ca și groaza, își are nelineștile ei.

Ducele se apropie de lumină.

În adevăr, în jurul pietrei, o hîrtie era înfășurată și menținută cu o mătase innodată cu mai multe noduri.

Hirtia micșora în mod natural asprimea pietrei, care, fără această învelitoare, ar fi pricinuit cu siguranță prințului o durere mai mare decît aceea pe care o simțise.

A rupe mătasea, a desfășura hirtia și a citi fu pentru duce treabă de o clipă: era cu totul înviat.

— O scrisoare! murmură el aruncînd în juru-i o privire îngrijorată.

Și citi:

„V-ați plictisit de stat în cameră? Vă place aerul și libertatea? Intrați în cabinetul în care regina Navarei îl ascunsese pe sârmanul vostru prieten, domnul de La Mole; deschide- i dulapul și dînd la o parte scîndura de jos, veți găsi un fund dublu: în acest fund dublu, se află o scară de mătase; prindeți-o singur de balcon, iar două brațe puternice vă vor întinde scara pînă la marginea șanțului. Un cal, iute ca gîndul, vă va duce în loc sigur.

UN PRIETEN,

— Un prieten! strigă prințul; un prieten! Oh! nu știam să am vreun prieten. Cine e oare prietenul acesta care se gîndește la mine?

Și ducele se gîndi o clipă; dar neștiind asupra cui să-și oprească gîndul, alergă să se uite pe fereastră; nu văzu pe nimeni.

— Să fie vreo capcană? murmură prințul la care frica se trezea prima din toate sentimentele. Dar mai întâi, adăugă el, se poate ști dacă acel dulap are un fund dublu și dacă în acest fund dublu se află o scară.

Ducele atunci, fără să schimbe lumina din loc, și hotărît, pentru mai multă prevedere, să se încredințeze numai pipăitului, se îndreptă spre acel cabinet a cărui ușa o împinsese de atâtea ori odinioară, cu inima palpitândă, atunci cînd se aștepta s-o găsească acolo pe regina Navarei, strălucitoare de acea frumusețe pe care François o prețuia mai mult decît se cuvenea poate pentru un frate.

Și de data aceasta, trebuie s-o mărturisim, inima ducelui bătea cu putere.

El deschise dulapul pe dibuite, cercetă toate blănurile și ajungînd la aceea de jos, după ce apăsase și dedesubt și deasupra, el apăsă pe una din părți și simți că blana se răsuca.

Numaidecît băgă mîna în cutie și simți cu vîrf de degetelor contactul unei scări de mătase.

Ca un hoț care fuge cu prada lui, ducele fugi în camera sa luîndu-și comoara cu el.

Suna ora zece, ducele se gîndi îndată la vizita care avea loc la fiecare oră; se grăbi să-și ascundă scara sub perna fotoliului și se așeză deasupra.

Era atît de artistic lucrată, încît stătea perfect ascunsă în spațiul strîmt unde o vîrîse ducele.

În adevăr, nu se scurseseră nici cinci minute că Maugiron apărură într-un halat, ținînd o spadă sub brațul stîng și o luminare în mîna dreaptă.

Intrînd la duce, el continua să vorbească cu prietenii săi.

— Ursul este furios, îi spuse un glas, spargea totul acum cîteva clipe; bagă de seamă să nu te sfișie, Maugiron.

— Obraznicule! murmură ducele.

— Mi se pare că Alteța Voastră mi-a făcut cîntecul să-mi adreseze cuvîntul, spuse Maugiron cu aerul cel mai disprețuitor.

Ducele, gata să izbucnească, se abînu gîndindu-se că o ceartă ar aduce după ea o pierdere de timp și l-ar face poate să piardă evadarea.

El își înghiți minia și își răsuci fotoliul astfel ca să întoarcă spatele tînărului.

Maugiron, urmînd datinele tradiționale, se apropie de pat pentru a examina cearșafurile și de fereastră pentru a recunoaște

prezența perdelelor; el văzu un geam spart, dar se gîndi că ducele îl spărsese astfel, în minia sa.

— Ei! Maugiron, strigă Schomberg, te-a și mîncat, de nu suflă vreun cuvînt? În orice caz, suspină, cel puțin, ca să știm la ce să ne așteptăm și să te răzbunăm.

Ducele își frîngea degetele de nerăbdare.

— Nu, spuse Maugiron, dimpotrivă, ursul meu este foarte blînd și cu totul potolit.

Ducele zîmbi în tăcere în mijlocul întinericului.

Cît despre Maugiron, fără măcar a-l saluta pe prinț, care era cea mai mică politețe datorată unui senior așa de mare, ieși și, ieșind, închise ușa, încuind-o de două ori.

Prințul îl lăsă s-o facă, apoi, după ce cheia încetă să mai scîrțîie în broască:

— Domnilor, murmură el, păziți-vă; ursul este un animal foarte șiret.

CAPITOLUL III

Ventre-saint-gris!

Rămăs singur, ducele de Anjou, știind bine că avea cel puțin o oră înaintea lui, scoase scara de frînghie de sub pernă, o desfăcu, îi cercetă fiecare nod, îi pipăi fiecare treaptă, toate acestea cu cea mai migăloasă prevedere.

— Scara este bună, spuse el, și, în ceea ce depinde de ea, nu mi se oferă un mijloc de a-mi zdrobi coastele.

Atunci o desfăcu pe toată, numără treizeci și opt de trepte, depărtate la cîte cincisprezece șchioape una de alta.

— Haide, lungimea este de ajuns, gîndi el; nici despre partea asta nu este nimic de temut.

Rămase o clipă pe gînduri.

— A! știi, spuse el, afurisiții aceia de favoriți îmi trimit această scară: o voi lega de balcon, ei mă vor lăsa s-o așez și în timp ce voi coborî, vor veni să mi-o taie; iată capcana.

Apoi, gîndindu-se din nou:

— Ei! nu, spuse el, nu se poate; nu sînt ei atît de neghiobi să creadă că mă voi expune să cobor fără să baricadez ușa și,

baricadînd uşa, trebuie să-şi fi făcut socoteala că voi avea vreme să fug înainte de a pătrunde ei înăuntru.

Aşa voi face, spuse el privind în jurul lui, aşa voi face dacă mă voi hotări să fug.

Totuşi, cum se poate presupune că voi crede în nevinovăţia acestei scări găsită într-un dulap al reginei Navarei? Căci, în sfîrşit, care persoană din lume, afară de sora mea Margareta, ar putea cunoaşte existenţa acestei scări?

Să vedem, repetă el, cine este prietenul? Biletul este semn... „Un prieten“. Care este prietenul ducelui de Anjou care cunoaşte atît de bine conţinutul dulapurilor apartamentului meu sau aceluia al sorei mele?

Ducele abia terminase de formulat acest argument, care i se părea hotărîtor, că recitind biletul pentru a recunoaşte scrisul, dacă aceasta era cu putinţă, îi veni deodată o idee.

— Bussy! strigă el.

În adevăr, Bussy, pe care îl adorau atîtea femei, Bussy, care îi părea un erou reginei Navarei, care scotea, după cum mărturiseşte singură în Memoriile sale, ţipete de groază de cîte ori se bătea el în duel; Bussy discret, Bussy priceput în ştiinţa dulapurilor, nu era, după toate probabilităţile, Bussy, singurul dintre toţi prietenii săi pe care ducele putea în adevăr să se bazeze, nu era Bussy acela care îi trimisese biletul?

Şi nedumerirea prinţului se mări şi mai mult.

Cu toate astea totul se unea pentru a-l convinge că autorul biletului era Bussy. Ducele nu cunoştea toate motivele pe care le avea gentilomul de a fi supărat pe el, pentru că nu cunoştea dragostea lui pentru Diana de Meridor; este adevărat că bănuia el ceva; cum ducele o iubise pe Diana, trebuia să înţeleagă greutatea pe care o avea Bussy văzînd că această frumoasă femeie nu-l poate iubi; dar această uşoară bănuială nu se ştergea mai puţin în faţa probabilităţilor. Cîntea lui Bussy nu-i îngăduise să stea neocupat în timp ce era închis stăpînul lui; Bussy fusese atras de aparenţele aventuroase ale acestei expediţii; el voise să se răzbune pe ducele în felul său, adică redîndu-i libertatea. Fără nici o îndoială, Bussy era acela care scrisese, Bussy era acela care aştepta.

Pentru a se lumina mai bine, prinţul se apropie de fereastră; el văzu prin ceaţa care urca de pe rîu trei siluete lunguieţe care trebuie să fi fost nişte cai, şi un fel de pari dădeau impresia că sînt înfiţi în prund; trebuie să fi fost doi oameni.

Doi oameni, chiar aşa: Bussy şi credinciosul său le Haudouin.

— Ispita este prea mare, murmură ducele, şi capcana, dacă ar fi o capcană, este întinsă prea artistic pentru ca să-mi fie ruşine de a mă lăsa prins în ea.

François se duse să privească pe gaura cheii de la salon şi îi văzu pe cei patru păzitori ai săi; doi dormeau, ceilalţi doi luaseră şahul lui Chicot şi jucau.

Stinse lumina.

Apoi se duse să deschidă fereastra şi se aplecă peste balcon.

Prăpastia pe care căuta s-o măsoare cu privirea părea şi mai îngrozitoare din pricina întunericului.

El se dădu înapoi.

Dar este atît de atrăgător aerul şi spaţiul pentru un prizonier, încît François, înapoindu-se în cameră, crezu că se înăbuşe.

Acest sentiment fu atît de mult resimţit de el, încît ceva ca un fel de dezgust de viaţă şi indiferenţă în faţa morţii îi trecu prin minte.

Prinţul, uimit, îşi închipui că i se înapoia curajul.

Atunci, folosindu-se de această clipă de exaltare, el apucă scara de mătase, o-fixă pe balcon prin cîrligele de fier pe care le avea la unul din capete, apoi se înapoie la uşă pe care o baricadă cum putu mai bine şi, convins că pentru a învinge obstacolul pe care-l crease ar fi fost siliţi să piardă zece minute, adică mai mult decît îi trebuia pentru a ajunge la capătul de jos al scării, el se înapoie la fereastră.

Căută atunci să mai vadă în depărtare caii şi oamenii, dar nu mai zări nimic.

— Îmi place mai bine aşa, murmură el; să fugi singur face mai mult decît să fugi cu prietenul cel mai bine cunoscut, dar mai ales cu un prieten necunoscut.

În clipa aceea, întunericul era desăvîrşit şi primele vuiete ale furtunii care ameninţa de aproape o oră făceau să răsună cerul; un nor mare cu ciucuri de argint se întindea ca un elefant culcat de la un cap la altul al rîului, cu crupa sprijinită pe palat, cu trompa foarte mult indoită depăşind turnul Nesle şi pierzîndu-se la marginea de Sud a oraşului.

Un fulger despică pentru o clipă norul uriaş şi prinţului i se păru că zăreşte în şanţ, dedesubtul lui, pe aceia pe care îi căuta în zadar pe prund.

Un cal necheză; nu mai încăpea îndoială, era așteptat.

Ducele mișcă scara pentru a se asigura că era legată puternic, apoi încălecă peste balustradă și puse piciorul pe prima treaptă.

Nimeni nu ar putea reda teama grozavă care strîngea în clipa aceea inima prizonierului, așezat între un fraged șiret de mătase drept orice sprijin și amenințările de moarte ale fratelui său.

Dar abia pusese piciorul pe prima stînghie de lemn, că i se păru că scara, în loc să se clatine cum era de așteptat, dimpotrivă se înțepenea și a doua treaptă i se prezenta celui de al doilea picior fără ca scara să fi făcut sau să fi părut că face mișcare de rotație foarte naturală într-un asemenea caz.

Era oare un prieten sau un dușman acela care ținea capătul de jos al scării; erau brațe întinse sau brațe armate acelea care îl așteptau la ultima treaptă?

O teamă grozavă puse stăpînire pe François; el se ținea încă de balcon cu mina stingă și făcu o mișcare pentru a se urca înapoi.

S-ar fi zis că persoana nevăzută care îl aștepta pe prinț jos, ghicea tot ce se petrecea în inima sa, căci, în aceeași clipă, o mică smucitură, un fel de solicitare a scării, ajunse pînă la piciorul prințului.

— Văd că ține cineva scara de jos, spuse el, nu, nu voiește așadar să cad. Haide, curaj.

Și continuă să coboare; cele două margini ale scării erau întinse ca niște bastoane.

François băgă de seamă că avusese grijă să se depărteze treptele de zid pentru a-i ușura sprijinul piciorului.

De aici încolo, el se lăsă să alunece ca o săgeată, întrebuintînd mai mult mîinile decît picioarele și sacrificînd în această rapidă coborîre poalele duble ale mantalei sale.

Deodată, în loc să simtă pămîntul, pe care îl simțea din instinct că este aproape de picioarele sale, el se simți ridicat în brațe de un bărbat care îi strecură la ureche aceste două cuvinte:

— Sînteți salvat.

Atunci fu dus pînă la spatele șanțului și acolo fu împins de-a lungul unui drum făcut între niște dărîmături de pămînt și de piatră; ajunse în sfîrșit la parapet; la parapet, un alt bărbat care îl aștepta, îl apucă de guler și îl trase spre el; apoi, însoțit de cei doi bărbați, alergă, încovoiat ca un bătrîn, pînă la rîu.

Caii se aflau chiar în locul unde îi văzuse François la început.

Prințul înțelese că nu mai putea să dea înapoi; era cu totul la bunul plac al salvatorilor săi.

El alergă la unul din cei trei cai și sări deasupra; cei doi tovarăși ai săi făcură la fel.

Aceeași voce care îi mai vorbise o dată în șoaptă, la ureche, îi spuse cu același laconism și cu același mister:

— Dați pinteni.

Și toți trei plecară în galop.

„Merge bine pînă acum, gîndea prințul, să sperăm că urmarea aventurii nu va dezminți începutul“.

— Mulțumesc, mulțumesc, viteazul meu Bussy, murmura în șoaptă prințul către camaradul său din dreapta, înfășurat pînă la nas într-o mare manta negricioasă.

— Dați pinteni, răspunse acesta de sub manta.

Și el însuși dînd exemplu, cei trei cai cu călăreții lor treceau ca niște umbre.

Ajunseră astfel la marele șanț al Bastiliei, pe care-l trecură pe un pod improvizat în ajun de către cei din Ligă, care, nevoind să le fie întrerupte comunicațiile cu prietenii lor, întrebuintaseră acest mijloc, care ușura, după cum se vede, relațiile.

Cei trei călăreți se îndreptară spre Charenton. Calul prințului părea să aibă aripi.

Deodată tovarășul din dreapta sări șanțul și se îndreptă spre pădurea Vincennes, spunînd cu laconismul său obișnuit acest singur cuvînt prințului:

— Veniți.

Tovarășul din stînga făcu la fel, dar fără să vorbească. Din clipa plecării, nici un cuvînt nu ieșise din gura acestuia.

Prințul nici nu avu nevoie să întrebuinteze friul sau genunchii pentru calul său; nobilul animal sări șanțul cu aceeași ardoare pe care o arătaseră ceilalți doi cai; și la nechezatul cu care trecu obstacolul, mai multe nechezări îi răspunseră din adîncimile pădurii.

Prințul voi să-și oprească animalul, căci se temea să nu fie condus spre vreo capcană.

Dar era prea tîrziu; calul nici nu mai simțea friul; totuși, văzînd pe cei doi tovarăși ai lui încetinindu-și cursa, o încetini și el, iar François se găsi într-un fel de luminii în care opt sau

zece oameni, așezați militărește, se puteau vedea cu ajutorul razelor lunii care le arginta cuirasa.

— Oh! oh! făcu prințul, ce vrea să zică asta, domnule?

— Ventre-sains-gris! strigă acela căruia i se adresa întrebarea, asta vrea să zică, după câte văd, că sîntem salvați.

— Dumneata, Henric, strigă ducele de Anjou în culmea mării; dumneata, liberatorul meu?

— Ei! spuse Bernezul, cu ce te poate mira acest lucru; nu sîntem aliați?

Apoi, aruncînd ochii în jurul lui pentru a căuta un al doilea tovarăș:

— Agrippa, spuse el, unde dracu' ești?

— Iată-mă, spuse d'Aubigné, care nu-și descleștase dinții pînă atunci; bun! dacă în felul acesta vă aranjați caii, mai cu seamă că nu aveți atît de mulți.

— Bun! bun! spuse regele Navarei, nu te supăra; numai să putem face vreo douăzeci de leghe dintr-o dată, iată tot ce îmi trebuie.

— Dar unde mă duci oare, vere? întrebă François îngrijorat.

— Unde vei voi, spuse Henric; numai să mergem iute, căci d'Aubigné are dreptate: regele Franței are grajduri mai bune ca ale mele și este destul de bogat pentru a crăpa vreo douăzeci de cai; dacă și-a pus în cap să ne ajungă.

— În adevăr, sînt liber să merg unde vreau? întrebă François.

— Desigur și aștept ordinele dumitale.

— Ei bine! atunci, la Angers.

— Vrei să mergi la Angers? La Angers, fie! Așa este, acolo ești acasă la dumneata.

— Dar dumneata, vere?

— Eu, în dreptul Angerului, te părăsesc și mă îndrept spre Navara, unde mă așteaptă buna mea Margot; trebuie că e tare îngrijorată din cauza mea!

— Dar nimeni nu te știa aici? spuse François.

— Am venit să vînd trei diamante de-ale soției mele.

— A! foarte bine.

— Și în același timp, să aflu puțin, dacă Liga avea să mă ruineze cu siguranță.

— Vezi că nu este nimic.

— Datorită dumitale, da.

— Cum! datorită mie?

— Ei, da! fără îndoială, dacă în loc de a refuza să fii șef al Ligii, cînd ai aflat că era îndreptată împotriva mea, ai fi primit și ai fi făcut cauză comună cu dușmanii mei, aș fi fost pierdut.

Astfel, cînd am aflat că regele pedepsise refuzul dumitale cu închisoare, am jurat că te voi scoate de acolo și te-am scos.

— Totdeauna atît de simplu, își zise în sine ducele de Anjou. Ah! domnule de Guise, credeai că ai cîștigat bătălia! dar îți trimit un tovarăș puțin cam jenant; păzește-te!

Și cum li se aduceau caii odihniți pe care îi ceruse Henric, amîndoi săriră în șa și plecară în galop, însoțiți de Agrippa d'Aubigné care îi urma mormăind.

CAPITOLUL IV

Prietenele

In vreme ce Parisul fierbea ca într-un cuptor, doamna de Monsoreau, însoțită de tatăl ei și de doi din acei servitori care se recrutau atunci ca trupe ajutătoare pentru o expediție, se îndrepta spre castelul din Meridor, făcînd etape de cîte zece leghe pe zi.

Și ea începea să guste această libertate prețioasă oamenilor care au suferit.

Albastrul cerului și al cîmpiei, comparat cu cerul acela mereu amenințător, atîrnat ca un zăbrălnic deasupra turnurilor negre ale Bastiliei, frunzișul care începuse să înverzească, drumurile frumoase pierzîndu-se ca niște panglici lungi și șerpuitoare în fundul pădurilor, totul i se părea fraged și tînăr, bogat și nou, ca și cînd în adevăr ar fi ieșit din sicriul unde o crezuse tatăl ei că se află.

El, bătrînul baron, întinerise cu douăzeci de ani.

Văzîndu-l cum stă drept în scări și cum dă pîteni bătrînului Jarnac, nobilul senior ar fi putut fi luat drept unul din acei gineri bătrîni care își însoțesc tînăra logodnică veghind cu dragoste asupra ei.

Nu ne vom apuca să descriem această lungă călătorie.

Nu se iviră alte incidente decît răsăritul și apusul soarelui.

Nerăbdătoare uneori, Diana se dădea jos din pat cînd luna arginta geamurile camerei sale de han, îl trezea pe baron, întrerupea somnul greu al oamenilor săi și plecau cu toții, pe un frumos clar de lună, pentru a mai cîștiga cîteva leghe din drumul lung pe care tînăra femeie îl găsea nesfîrșit.

Trebuia altele să o vezi, în plin mers, lăsînd să-i treacă înainte Jarnac, foarte mîndru de a-i întrece pe alții, apoi servitorii, și să rămînă în urmă pe o movilă, pentru a privi în fundul văii dacă nu o urmărea cineva... Și cînd valea era pustie, cînd Diana nu zărea decît turmele împrăștiate pe pășune, sau clopotul tăcut al vreunui orașel ridicat la capătul drumului, ea se înapoia mai nerăbdătoare ca niciodată.

Atunci tatăl ei, care o urmărise cu coada ochiului, îi spunea:

— Nu te teme, Diana.

— De ce să mă tem, tată?

— Nu te uiți să vezi dacă te urmărește domnul de Monsoreau?

— Ah! așa este... Da, de aceea mă uitam, spunea tînăra cu o nouă privire înapoi.

Astfel, din teamă în teamă, din speranță în decepție, Diana ajunsese, către sfîrșitul celei de-a opta zi, la castelul Meridor și fu primită pe podișcă de către doamna de Saint-Luc și soțul ei, ajunși castelani în lipsa baronului.

Atunci începu pentru aceste patru persoane una din acele existențe cum oricine a visat citindu-l pe Virgiliu și pe Theocrit.

Baronul și Saint-Luc vîneau de dimineața pînă seara. Pe urmele cailor lor se repezeau hăitașii.

Se vedeau cînduri de ciini rostogolindu-se din vîrfurile colinelor în urmărirea unui iepure sau unei vulpi, și cînd vijelia acestei cavalcade furioase trecea în pădure, Diana și Jeana, așezate una lîngă alta pe iarbă, la umbra vreunui tufiș, tresăreau o clipă și își reluau numaidecît duioasa și misterioasă lor convorbire.

— Povestește-mi, spunea Jeana, povestește-mi tot ce ți s-a întîmplat în mormînt, căci tu erai moartă pentru noi... Privește, păducelul înflorit ne aruncă ultimele fărîmituri de zăpadă și socul ne trimite parfumul-i îmbătător. Un soare plăcut se joacă prin ramurile mari ale stejărilor. Nici o adiere în aer, nici o viețuitoare prin parc, căci cerbii au fugit adineauri simțînd cum tremură pămîntul, și vulpile au intrat repede în vîzuini... Povestește, surioară, povestește.

— Ce îți spuneam?

— Nu îmi spuneai nimic. Ești fericită, așadar?... Oh! cu toate astea ochiul acela scăldat într-o umbră albăstrie, paloarea aceea sidefie a obrazilor tăi, avîntul acela nesigur al pleoapei, în vreme ce gura încearcă un zîmbet niciodată terminat... Diana, tu trebuie să ai multe lucruri de spus.

— Nimic, nimic.

— Așadar ești fericită... cu domnul de Monsoreau?

Diana tresări.

— Vezi bine! făcu Jeana cu un reproș drăgăstos.

— Cu domnul de Monsoreau! repetă Diana. Pentru ce ai rostit acest nume? Pentru ce ai reamintit de această fantomă în mijlocul pădurilor noastre, în mijlocul florilor noastre, în mijlocul fericirii noastre?...

— Bine, acum știu pentru ce ochii tăi frumoși au cearcăne vinete și pentru ce se ridică atît de des spre cer; dar nu știu încă pentru ce gura ta încearcă să zîmbească.

Diana clătină cu tristețe din cap.

— Mi-ai spus, mi se pare, urmă Jeana înconjurînd cu brațu-i alb și rotund umerii Diane, mi-ai spus că domnul de Bussy îți arătase mult interes...

Diana roși atît de tare încît urechea ei, atît de delicată și atît de rotundă, păru deodată cuprinsă de flăcări.

— Este un cavaler fermecător domnul de Bussy, spuse Jeana.

Și cîntă:

*Un beau chercheur de noise,
C'est le seigneur d'Amboise.*

Diana își sprijini capul pe sinul prietenei sale și murmură cu o voce mai plăcută decît aceea a pitulicelor care cîntau sub frunziș:

*Tendre, fidèle aussi,
C'est le brave...*

— Bussy!... spune odată, termină depunînd un sărut drăgăstos pe ochi prietenei sale.

— Destul cu nebuniile, spuse Diana deodată; domnul de Bussy nu se mai gîndește la Diana de Meridor.

— Se poate, spuse Jeana, dar eu aş crede că îi place foarte mult Diana de Monsoreau.

— Nu-mi mai vorbi așa.

— Pentru ce? Nu cumva nu-ți place?

Diana nu răspunse.

— Îți spun că domnul de Bussy nu se gîndește la mine... și bine face... Oh! am fost lașă..., murmură tînăra.

— Ce tot spui?

— Nimic, nimic.

— Ascultă, Diana, ai să începi iar să plîngi, să te învinuiești... Tu, lașă! tu, eroina mea; ai fost silită.

— Așa credeam și eu... vedeam primejdii, prăpăstii sub picioarele mele... Acum, Jeana, aceste primejdii mi se par închipuite, acele prăpăstii un copil le-ar putea trece dintr-o săritură. Am fost lașă, îți spun; oh! de ce nu am avut timpul să mă gîndesc!...

— Îmi vorbești în ghicitori.

— Nu, nu este numai atît, strigă Diana ridicîndu-se foarte agitată. Nu, nu este greșeala mea, ci a lui, Jeana, el a fost acela care nu a voit. Îmi reamintesc situația care mi se părea grozavă; șovăiam, eram hotărită... tatăl meu îmi oferea sprijinul său și mie îmi era frică... el, el îmi oferea protecția lui... dar nu mi-a oferit-o așa fel ca să mă convingă. Ducele de Anjou era împotriva lui; ducele de Anjou avea legături strînse cu domnul de Monsoreau, vei spune tu. Ei bine! ce importanță aveau ducele de Anjou și contele de Monsoreau! Cînd vrei cu tot dinadinsul ceva, cînd iubești cu adevărat pe cineva, oh! nu te-ar putea reține nimeni. Vezi tu, Jeana, dacă aş iubi vreodată...

Și Diana, în prada exaltării sale, se rezemase de un stejar, ca și cînd sufletul zdrobind corpul, acesta nu ar mai fi avut destulă putere ca să se susțină.

— Ascultă, liniștește-te, scumpă prietenă, judecă...

— Îți spun că noi am fost lași.

— Noi... Oh! Diana, de cine vorbești? Acest noi spune foarte mult, Diana mea scumpă...

— Vreau să spun tatăl meu și cu mine; nădăduiesc că nu înțelegi altceva... Tatăl meu este un bun gentilom, care putea să-i vorbească regelui; eu sînt tînără și nu mă tem de un bărbat cînd îl urăsc... Dar, vezi tu! taina acestei lașități, iat-o: am înțeles că el nu mă iubea.

— Te minți singură!... strigă Jeana; dacă ai fi crezut acest lucru, așa cum văd că spui, te-ai fi dus să-i reproșezi chiar lui... Dar tu nu crezi astfel, știi că este tocmai dimpotrivă, prefăcuto, adăugă ea mîngîindu-și dragăstos prietena.

— Tu ești răsplătită crezînd în dragoste, răspunse Diana reluîndu-și locul lîngă Jeana; tu, pe care domnul de Saint-Luc te-a luat cu toată împotrivirea regelui! tu, care ai fost răpită din mijlocul Parisului; tu, care ai fost urmărită poate și care îl plătești, prin mîngîierile tale, de izgonire și de surghiun!

— Și este plătit din belșug, spuse zburdalnica femeiușcă.

— Dar eu, cugetă puțin și nu fi egoistă, eu, pe care acest tînăr aprig pretinde că mă iubește, eu, care am fixat privirile neîmblînzitului Bussy, acest bărbat care nu cunoaște piedici, m-am căsătorit în mod public, m-am oferit în ochii întregii curți și el m-a privit; m-am încredințat lui în biserica Egiptencei; eram singuri, el o avea pe Gertruda și pe le Haudouin, cei doi complici ai lui și pe mine! mai complice decît ei... Oh! cînd mă gîndesc, chiar din biserică, avînd un cal la poartă, putea să mă răpească într-o pulpană a mantalei! În clipa aceea, vezi tu, îl simțeam că suferă, că e mîhnit din pricina mea; îi vedeam ochii fără vlagă, buzele palide și arse de friguri. Dacă mi-ar fi cerut să mor pentru a-i reda strălucirea ochilor, frăgezimea buzelor, aş fi murit... Ei bine! am plecat, și el nu s-a gîndit să mă rețină de un colț al vălului. N-am terminat... Oh! tu nu știi cît sufăr... Știa că părăseam Parisul, că mă înapoiam la Meridor; știa că domnul de Monsoreau... vai, îmi vine să roșesc... că domnul de Monsoreau nu-mi era bărbat; știa că veneam singură și, tot timpul drumului, dragă Jeana, m-am întors, crezînd la fiecare clipă că aud galopul calului său înapoia noastră. Nimic! era ecoul drumului acela care vorbea! Îți spun că nu se mai gîndește la mine și că eu nu valorez o călătorie în Anjou atunci cînd se află atîtea femei frumoase și lingușitoare la curtea regelui Franței, ale căror zimbete fac cît o sută de mărturisiri ale provincialei îngropată în tufișurile de la Meridor. Înțelegi acum? Ești convinsă? Am dreptate? Sînt uitată, disprețuită, dragă Jeana?

Nici nu terminase aceste cuvinte cînd frunzișul de lîngă stejar trosni cu putere; un praf de mușchi și de tencuială sfărîmată ieși din zidul cel vechi și un bărbat, țîșnind din mijlocul iederilor și duzilor sălbatici, veni să cadă la picioarele Dianei, care scoase un țipăt grozav.

Jeana se depărtase, ea îl văzuse și îl recunoscuse pe acest bărbat.

— Vedeți bine că am venit, murmură Bussy îngenunchind și sărutînd poalele rochiei Dianeii, pe care le ținea cu respect în mîna-i tremurătoare.

Diana recunoscîndu-l la rîndu-i, și atînsă la inimă, fără să-și mai dea seama, sufocată de această fericire nesperată, deschise brațele și se lăsă să cadă, lipsită de simțuri, pe pieptul aceluia pe care îl învinuise de indiferență.

CAPITOLUL V

Amanții

Leșinurile de bucurie nu sînt nici lungi nici primejdioase. S-au văzut și mortale, dar exemplul este foarte rar.

Diana nu întîrzie deci să deschidă ochii și se găsi în brațele lui Bussy; căci Bussy nu voise să cedeze doamnei de Saint-Luc privilegiul de a culege prima privire a Dianeii.

— Oh! murmură ea trezindu-se, oh! e grozav, conte, să ne surprinzi astfel.

Bussy aștepta alte cuvinte.

Ei, cine știe? bărbații sînt atît de pretențioși! cine știe, zic, dacă nu aștepta altceva decît cuvinte, el care experimentase de mai multe ori reîntoarcerile la viață după leșinuri.

Nu numai că Diana rămase aici, dar chiar se smulse încet din brațele care o țineau captivă și se înapoie la prietena ei, care, discretă la început, se depărtase cîțiva pași sub copaci; apoi, curioasă ca orice femeie la acest spectacol încîntător al unei împăcări între doi oameni care se iubesc, se apropiase încet, nu pentru a lua parte la convorbire, dar destul de aproape de cei care vorbeau pentru a nu pierde nici un cuvînt din cele spuse de ei.

— Ei bine! întrebă Bussy, oare în felul acesta mă primești, doamnă?

— Nu, spuse Diana; căci, în adevăr, domnule de Bussy, e gingaș, e frumos ceea ce ai făcut dumneata... Dar...

— Oh! te rog; nici un dar..., suspină Bussy reluîndu-și locul la genunchii Dianeii.

— Nu, nu, nu așa, nu în genunchi, domnule de Bussy.

— Oh! lasă-mă o clipă să te rog așa ca acum, spuse contele împreunînd mîinile; am dorit atît de mult acest loc.

— Da, însă pentru a-l ocupa, ai trecut peste zid. Nu numai că nu se cade pentru un senior de rangul dumitale, dar este foarte neprevăzător pentru oricine se îngrijește de cinstea mea.

— Cum așa?

— Dacă din întimplare te-a văzut cineva?

— Cine m-ar fi putut vedea?

— Chiar vînătorii noștri, care abia acum un sfert de oră treceau prin desîșul dinapoia zidului.

— O liniștește-te, doamnă, mă ascund destul de bine ca să nu fiu văzut.

— Te ascunzi! O! adevărat, spuse Jeana, este ceva romantic; povestește-ne și nouă, domnule de Bussy.

— Mai întîi, dacă nu te-am ajuns în drum, nu este greșeala mea; eu am luat-o pe un drum și dumneata pe altul. Dumneata ai venit prin Rambouillet; eu, prin Chartres. Apoi, ascultă și judecă dacă sârmanul dumitale Bussy este îndrăgostit; nu am îndrăznit să te ajung și mă îndoiam dacă pot s-o fac. Simțeam bine că Jarnac nu era îndrăgostit și că demnul animal nu ar fi pus destulă ardoare ca să ajungă la Meridor; tatăl dumitale de asemenea nu avea nici un motiv să se grăbească, pentru că te avea lîngă dînsul. Dar nu în prezența tatălui dumitale, nu în tovarășia oamenilor dumitale voiam eu să te revăd; căci am grijă mai mult decît crezi ca să nu te compromit; am făcut drumul etapă cu etapă, mîncînd mînerul cravașei mele; mînerul cravașei mi-a fost hrana obișnuită în timpul acestor zile.

— Bietul băiat! spuse Jeana; vezi cît a slăbit.

— Ai ajuns în sfîrșit, urmă de Bussy; eu locuiam în mahalaua orașului; te-am văzut trecînd, ascuns înapoia perdelei.

— O! Doamne, întrebă Diana, nu cumva te afli la Angers sub adevăratul dumitale nume?

— Drept cine mă iei? spuse zîmbind de Bussy. Nu, sînt un negustor care, călătorește; iată costumul meu de culoarea scorțișoarei; nu mă trădează prea mult, aceasta fiind o culoare care se poartă prea mult de postăvari și de giuvaergii; și apoi

imi mai iau o înfățișare îngrijorată de om ocupat, care se potrivește unui botanist ce umblă după buruieni. Pe scurt, n-am fost observat pînă acum.

— Bussy, frumosul Bussy, două zile în șir într-un oraș de provincie fără să fi fost încă observat? Nu se va crede niciodată acest lucru la curte.

— Urmează, conte, spuse Diana roșindu-se. Cum vii dumneata din oraș aici, de pildă?

— Am doi cai de o rasă aleasă; incalez pe unul din ei, ies la pas din oraș, oprindu-mă să privesc tăblițele și firmele; dar odată departe de orice priviri, calul meu ia un galop care îi îngăduie să străbată în douăzeci de minute cele trei leghe și jumătate care sînt de aici pînă în oraș. Ajuns în pădurile din Meridor, mă orientez și găsesc zidul parcului; dar este lung, foarte lung, parcul e mare. Ieri, am cercetat acest zid vreme de mai bine de patru ore, cătărindu-mă, ici și colo, sperînd mereu că te voi zări. În sfîrșit, disperasem aproape, cînd te-am zărit, seara, în clipa cînd te îndreptai spre casă; cei doi ciini mari ai baronului săreau în jurul dumitale și doamna de Saint-Luc le ținea în aer un pui de potîrniche pe care ei încercau să-l ajungă; apoi ai dispărut.

Eu am sărit zidul: am alergat aici, unde te aflasei dumneata mai înainte; am văzut iarba și mușchiul bătorite și m-am gîndit că ai fi putut foarte bine să alegi acest loc care este încîntător cît ține soarele; că să știu drumul mi-am făcut niște semne de recunoaștere ca la vinătoare; și suspinînd, ceea ce îmi face grozav de rău...

— Din lipsă de obișnuință, întrerupse Jeana zîmbind.

— Nu zic nu, doamnă. Suspinînd deci, ceea ce îmi face grozav de rău, o repet, am reluat drumul către oraș; eram foarte obosit; mai că îmi sfîșiasem și haina urcîndu-mă în copaci și cu toate astea, deși gîfiam, aveam inima plină de bucurie: te văzusem.

— Aceasta îmi pare o poveste foarte frumoasă, spuse Jeana, iar dumneata ai întîmpinat piedici grozave, e frumos și eroic din partea dumitale; dar eu, care mă tem să urc în copaci, mi-aș fi păstrat în locul dumitale haina și mi-aș fi cruțat miinile frumoase și albe. Vezi în ce hal sînt ale dumitale, zgîriate toate de mărăcin.

— Da. Dar nu aș fi văzut-o pe aceea pe care venisem s-o văd.

— Dimpotrivă; aș fi văzut-o și încă mult mai bine decît dumneata, pe Diana de Meridor și chiar pe doamna de Saint-Luc.

— Ce ai fi făcut așadar dumneata? întrebă Bussy.

— Aș fi venit drept la podul castelului Meridor și aș fi intrat. Domnul baron m-ar fi strîns în brațe, doamna de Monsoreau mă așeza lingă ea la masă, doamnelor de Saint-Luc mă copleșea cu mîngîierile, doamna de Saint-Luc făcea cu mine anagrame. Era lucrul cel mai simplu din lume. Este adevărat însă că cel mai simplu lucru din lume este acela la care îndrăgostiții nu se gîndesc niciodată.

Bussy clătină din cap cu un zîmbet și o privire la adresa Dianei.

— O! nu! spuse el, nu. Ceea ce ai fi făcut dumneata ar fi fost bun pentru toată lumea, dar nu pentru mine.

— Diana roși ca un copil și același zîmbet și aceeași privire se iviră în ochii și pe buzele sale.

— Haida de! spuse Jeana, văd, după cît se pare, că eu nu mai înțeleg nimic din manierele frumoase.

— Nu! spuse Bussy clătînd din cap. Nu! nu puteam veni la castel! Doamna este căsătorită, domnul baron datorează soțului fiicei sale, oricare ar fi el, o supraveghere serioasă.

— Bine, spuse Jeana, iată o lecție de politețe pe care o primesc; mulțumesc, domnule de Bussy, căci merit s-o primesc, aceasta mă va învăța minte să nu mai mă amestec în treburile nebunilor.

— Nebunilor! repetă Diana.

— Nebunilor sau îndrăgostiților, răspunse doamna de Saint-Luc, și prin urmare...

Sărută pe Diana pe frunte, făcu o plecăciune lui Bussy și fugi.

Diana voi s-o rețină cu o mîină, dar Bussy i-o apucă pe cealaltă și trebui ca Diana, atît de bine ținută de amantul ei, să se hotărască să dea drumul prietenei sale.

Bussy și Diana rămaseră deci singuri.

Diana privi după doamna de Saint-Luc care se depărta culegînd flori, apoi se așeză, roșindu-se.

Bussy se culcă la picioarele ei.

— Nu este așa, spuse el, că am făcut bine, doamnă, că dumneata mă aprobi?

— Nu vreau să mă prefac, răspunse Diana, și de altfel dumneata îmi cunoști gîndurile; da, te aprob, dar aci se va opri îngăduința mea; dorindu-te, chemîndu-te cum făceam adineauri, nu făceam bine, eram vinovată.

— Doamne! ce tot spui, Diana?

— Vai! conte, spun adevărul! Am dreptul să-l fac nefericit pe domnul de Monsoreau care m-a împins la această hotărîre, dar nu am acest drept decît abținîndu-mă să-l fac pe altul fericit. Pot să-i refuz prezența mea, zîmbetul meu, dragostea mea; însă dacă aș da aceste favoruri altuia, l-aș fura pe acela care, fără voia mea, este stăpînul meu.

Bussy ascultă cu răbdare toată această morală, foarte indulgentă, este adevărat, de grația și blîndețea Dianei.

— Acum este rîndul meu să vorbesc, nu-i așa? spuse el.

— Vorbește, răspunse Diana.

— Să fiu sincer?

— Vorbește!

— Ei bine! din toate cele cîte ai spus, doamnă, nu ai scos un singur cuvînt din adîncul inimii dumitale.

— Cum așa?

— Ascultă-mă cu răbdare, doamnă, vezi că eu te-am ascultat la fel: m-ai copleșit cu sofisme.

Diana făcu o mișcare.

— Locurile obișnuite ale moralei, urmă Bussy, nu sînt decît acolo unde nu se pot aplica. În schimbul acestor sofisme, eu, doamnă, îți voi da adevăruri. Un bărbat este stăpînul dumitale, zici, dar l-ai ales dumneata pe acest bărbat? Nu, o fatalitate și l-a împus și n-ai avut ce face. Acum, ai de gînd să suferi toată viața de urmările unei constrîngerii atît de neplăcute? Atunci este de datorita mea să te scap.

Diana deschise gura pentru a vorbi, dar Bussy o opri cu un semn.

— O! știu ce ai să-mi răspunzi, spuse tînărul. Îmi vei răspunde că dacă îl voi provoca pe domnul de Monsoreau și îl voi uide nu mă vei mai vedea niciodată... Fie, voi muri de durerea de a nu te mai vedea, dar vei trăi liberă, vei trăi fericită, vei putea să-l faci fericit pe un bărbat de treabă, care, în bucuria lui, îmi va binecuvînta cîteodată numele și îmi va spune: „Îți mulțumesc, Bussy, îți mulțumesc! că ne-ai scăpat de îngrozitorul acela de Monsoreau“, și chiar dumneata, Diana, dumneata care nu ai îndrăzni să-mi mulțumești în viață, îmi vei mulțumi cînd voi fi murit.

Tîmăra apucă mina contelui și o strînsese drăgăstos.

— Nici n-ai implorat pînă acum, Bussy, spuse ea și iată că și începi să ameninți.

— Să te ameninț? O! Dumnezeu mă aude, și el știe ce gînduri am; te iubesc atît de arzător, Diana, încît nu voi proceda ca oricare altul. Știu că și dumneata mă iubești. Ei, Doamne! să nu începi să te aperi, căci ai intra în clasa acelor spirite vulgare ale căror cuvinte dezminț faptele. Știu, căci ai mărturisit-o. Apoi, o dragoste ca a mea, vezi dumneata, încălzește întocmai ca soarele și însufletește toate inimile pe care le atinge; astfel că nu te voi ruga, nu mă voi consuma în disperare. Nu, mă voi așeza la genunchii dumitale pe care îi sărut, și îți voi spune cu mina dreaptă pe inimă, pe această inimă care nu a mințit niciodată nici din interes, nici din teamă, îți voi spune: „Diana, te iubesc și aceasta pentru toată viața! Diana, îți jur în fața lui Dumnezeu că voi muri adorîndu-te.“ Dacă tot îmi vei spune: „Pleacă, nu fura fericirea altuia“, mă voi ridica fără suspin, fără nici un semn, din acest loc unde sînt atît de fericit totuși, și te voi saluta adînc, spunîndu-mi: „Femeia aceasta nu mă va iubi niciodată.“ Atunci voi pleca și nu mă vei mai vedea niciodată. Dar cum devotamentul meu pentru dumneata este chiar mai mare decît dragostea, cum dorința mea de a te vedea fericită va supraviețui siguranței că nu pot să fiu fericit eu însumi, cum nu voi fi furat fericirea altuia, voi avea dreptul să-i fur viața, sacrificînd-o pe a mea: iată ce voi face, doamnă și acesta de teamă să nu fii scalvă pe vecie și să nu ai vreun motiv de a face nefericiți pe oamenii care te iubesc.

Bussy se emoționase rostind aceste cuvinte. Diana citi în privirea lui atît de strălucitoare și atît de sinceră toată puterea hotărîrii sale: ea înțelese că ceea ce spunea, avea să facă; că vorbele sale se vor traduce fără îndoială în fapte și după cum zăpada de Aprilie se topește la razele soarelui, asprimea ei se topi la flacăra acestei priviri.

— Ei bine! spune ea, îți mulțumesc de această violență pe care mi-o faci, prietene. Este o delicatețe mai mult din partea dumitale, de a-mi înlătura astfel chiar și remușcarea de a-ți fi cedat. Acum, mă vei iubi pînă la moarte, după cum spui? Acum, nu vei fi oare jocul fanteziei dumitale și nu-mi vei lăsa într-o zi neplăcutul regret de a nu fi ascultat dragostea domnului de Monsoreau? Dar nu, nu-ți voi pune nici o condiție; sînt învinsă, m-am predat, sînt a dumitale, Bussy, cu dragostea cel puțin. Rămii deci, prietene, și acum cînd viața mea este a dumitale. veghează asupra noastră.

Zicînd aceste cuvinte, Diana puse una din miinile sale atît de albe și atît de subțiri pe umărul lui Bussy și i-o întinse pe cealaltă, pe care el o ținu lipită drăgăstos de buze: Diana se înfioră de acest sărut.

Se auziră atunci pașii ușori ai Jeanei, însoțiți de o mică tuse care dădea de veste.

Ea aducea un buchet de flori noi și primul fluture care îndrăznise să iasă poate din gogoșa lui de mătase; era o atalartă cu aripile roșii și negre.

Instinctiv, miinile înlănțuite se desfăcură.

Jeana observă această mișcare.

— Iertați-mă, bunii mei prieteni, că vă deranjez, spuse ea, dar trebuie să intrăm ca nu cumva să vină cineva să ne caute aici. Domnule conte, du-te, te rog, la prețiosul dumatăle cal care face patru leghe într-o jumătate de oră și lasă-ne pe noi să facem cît mai încet cu putință, cei o mie cinci sute de pași care ne despart de casă, căci bănuiesc că vom avea multe de vorbit. La naiba! iată ce pierzi cu încăpăținarea dumatăle, domnule de Bussy: cina de la castel, care este minunată mai cu seamă pentru un om care a călărit mult și s-a cățarat pe deasupra zidurilor, și sutele de glume pe care le-am fi făcut, fără a mai pune la socoteală unele ochiade care te gidilă la inimă. Haide, Diana, să intrăm.

Și Jeana luă brațul prietenei sale și făcu o ușoară efortare pentru a o ține după ea.

Bussy le privi pe cele două prietene cu un zîmbet. Diana mereu întoarsă pe jumătate spre el, îi întinse mîna.

El se apropie de ele.

— Ei bine! întrebă el, aceasta e tot ceea ce îmi spui?

— Pe mîine, răspunse Diana, nu ne-am înțeles?

— Numai pe mîine.

— Pe mîine și pe totdeauna!

Bussy nu-și putu reține un țipăt de bucurie; își pleca buzele pe mîna Dianei; apoi, aruncînd un ultim salut celor două femei, se depărtă, său, mai de grabă, fugi.

Simțea că îi trebuie o efortare de voință pentru a consimți să se despartă de aceea cu care ținuse de atîta vreme să se unească.

Diana îl urmări cu privirea pînă în fundul crîngului și ținîndu-și prietena de braț, ascultă pînă și sunetul cel mai depărtat al pașilor săi prin mărăciniș.

— Ah! acum, spuse Jeana, după ce Bussy dispăruse cu totul, vrei să vorbești puțin cu mine, Diana?

— Oh! da, spuse tînăra femeie tresărind ca și cînd glasul prietenei sale ar fi trezit-o dintr-un vis. Te ascult.

— Ei bine! vezi tu, mîine mă voi duce la vinătoare cu Saint-Luc și cu tatăl tău.

— Cum! mă vei lăsa singură la castel?

— Ascultă, dragă prietenă, spuse Jeana; am și eu principiile mele de morală și sînt anumite lucruri pe care nu pot consimți să le fac.

— Oh! Jeana, strigă doamna de Monsoreau îngălbenindu-se, poți tu să-mi spui asemenea vorbe aspre, mie, prietena ta?

— Nu există prietenie care să dureze, urmă doamna de Saint-Luc cu aceeași liniște; nu pot continua astfel.

— Credeam că mă iubești, Jeana, și văd că îmi străpungi inima, spuse tînăra cu lacrimi în ochi; nu vrei să continui, zici, ei! dar ce oare nu vrei să continui?

— Să continui, murmură Jeana la urechea prietenei sale, să continui, a vă împiedica, sărmani amanți ce sînteți, de a vă iubi în voie.

Diana o cuprinse în brațe pe rizătoarea femeie și îi acoperi de sărutări fața-i veselă.

În vreme ce o ținea îmbrățișată, cornurile de vinătoare făcură să li se audă sunetele zgomotoase.

— Haide, ne cheamă, spuse Jeana; bietul Saint-Luc este nerăbdător. Nu fii deci așa de aspră față de el, după cum nici eu nu vreau să fiu față de îndrăgostitul cu tunica de culoarea scorțișoarei.

CAPITOLUL VI

Cum găsi Bussy trei sute de pistoli pentru calul său și îl dădu pe nimic.

Adoua zi Bussy plecă din Angers înainte de a-și fi luat gustarea de dimineață chiar cei mai matinali burghezi.

El nu alerga, zbura pe drum.

Diana se suise pe o terasă a castelului, de unde se vedea drumul șerpuit și alburii care trecea prin livezile verzui.

Ea văzu acel punct negru care înainta ca un meteor și lăsa tot mai mult în urma lui panglica răsucită a drumului.

Ea cobori în grabă pentru a-i lăsa lui Bussy timpul să aștepte și să-i facă un merit de a-l fi așteptat.

Soarele abia atinge vîrfurile stejarilor înalți. Iarba era plină de rouă; se auzea în depărtare, pe munte, cornul lui Saint-Luc pe care Jeana punea să-l sune pentru a-i reaminti prietenei sale serviciul ce-l făcea lăsînd-o singură.

Inima Dianei era cuprinsă de o mare bucurie; ea se simțea atît de îmbătătită de tinerețea, de frumusețea și de dragostea sa, încît uneori, alergînd, i se părea că sufletul îi ridică tot corpul pe aripi ca pentru a-l apropia de Dumnezeu. Dar drumul de la casă pînă la crîng era lung, piciorușele tinerei femei obosiră călcînd iarba deasă și respirația i se opri de mai multe ori în drum; ea nu putu să ajungă așadar la întîlnire decît în clipa în care Bussy apărea pe creasta zidului și se avînta în jos.

El o văzu alergînd; ea scoase un țipăt de bucurie; el ajunse la ea cu brațele întinse; ea se repezi spre el punîndu-și amîndouă mîinile pe inimă; salutul lor de diminează fu o lungă și arzătoare îmbrățișare.

Ce aveau să-și spună? se iubeau.

Ce aveau să gîndească? se revedeau. Ce aveau să-și dorească? erau așezați unul lîngă altul și se țineau de mînă.

Ziua trecu de parcă ar fi fost un ceas.

Bussy, cînd Diana ieși cea dintîi din acea moleșeală dulce care este somnul unui suflet săturat de fericire, Bussy o strînse pe tînăra visătoare la piept și îi spuse:

— Diana, mi se pare că astăzi a început viața mea, mi se pare că de astăzi văd limpede pe drumul care duce la veșnicie. Dumneata ești, fără nici o îndoială, lumina care îmi dezvăluie atîta fericire; eu nu cunoșteam nimic din lumea aceasta, nici despre condiția oamenilor în această lume; astfel că pot să-ți repet ce îți spuneam ieri: încep prin dumneata să trăiesc, cu dumneata voi muri.

— Și eu, îi răspunse ea, eu care într-o zi mă aruncasem fără regret în brațele morții, tremur astăzi că nu voi trăi atît de mult pentru a sfîrși toate comorile ce mi le făgăduiește dragostea dumitale. Dar pentru ce nu vii la castel, Ludovic? Tatăl meu ar fi fericit să te vadă; domnul de Saint-Luc este prietenul dumitale

și este discret... Gîndește-te că o oră mai mult împreună este neprețuită.

— Vai! Diana, dacă aș veni o oră la castel, aș veni mereu; dacă aș veni aici, toată provincia ar afla; dacă ajunge acest lucru la urechile celui căpcaun, soțul dumitale, va alerga încoace... M-ai oprit să te scap de el...

— La ce bun? spuse ea cu acea expresie care nu se găsește niciodată decît în glasul femeii iubite.

— Ei bine! pentru siguranța noastră, adică pentru siguranța fericirii noastre, e bine să ne ascundem taina față de toată lumea; doamna de Saint-Luc o știe... Saint-Luc o va afla și el.

— O! pentru ce...

— Îmi ascunzi oare ceva? spuse Bussy, mie, acum.

— Nu... așa este.

— Am scris azi diminează cîteva cuvinte lui Saint-Luc pentru a-i cere o întrevvedere la Angers. Va veni; voi avea cuvîntul lui de gentilom că niciodată nu-i va scăpa vreo vorbă despre această aventură. Acest lucru este cu atît mai important, scumpă Diana, cu cît sînt căutat cu siguranță pretutindeni. Evenimentele erau grave atunci cînd am părăsit Parisul.

— Ai dreptate... și apoi tatăl meu este un om atît de scrupulos, cu toate că mă iubește, încît ar fi în stare să mă denunțe domnului de Monsoreau.

— Să ne ascundem bine... și dacă Dumnezeu ne va da pe mîna dușmanilor noștri, cel puțin vom putea spune că era cu neputință să facem altfel.

— Dumnezeu este bun, Ludovic: nu te mai îndoiești de el acum.

— Nu mă îndoiesc de Dumnezeu, mă tem de vreun demon, gelos de a ne vedea fericiți.

— Spune-mi rămas bun, seniorul meu, și nu te înapoia atît de repede, calul dumitale mă face să-mi fie frică.

— Nu te teme, cunoaște drumul; este cel mai blind și cel înai sigur cal de curse pe care l-am călărit pînă acum. Cînd mă înapoiez în oraș, cufundat în gîndurile mele plăcute, el mă duce fără să mă ating de frîu.

Cei doi amanți schimbă mii de cuvinte de felul acesta, întretîiate de mii de sărutări.

În sfîrșit cornul de vînațoare, apropiat de castel, făcu să se audă sunetul despre care Jeana se înțelesese cu prietena sa, și Bussy plecă.

Cum se apropia de oraș, visînd la această zi îmbătătoare și mîndru de a fi liber, el pe care onorurile, grijile de bogăție și favorurile unui prinț de sînge îl țineau mereu legat în lanțuri de aur, băgă de seamă că se apropia ora cînd aveau să se închidă porțile orașului. Calul, care păscură toată ziua frunze și iarbă, continuase acest lucru și pe drum, iar noaptea se apropia.

Bussy se pregătea să pornească la galop pentru a cîștiga timpul pierdut, cînd auzi înapoia lui galopul unor cai.

Pentru un om care se ascunde și mai cu seamă pentru un amant, totul pare o amenințare.

Amanții fericiți au acest lucru comun cu hoții.

Bussy se întrebă dacă ar fi fost mai bine să o ia la galop pentru a sosi mai înainte, sau să se dea la o parte pentru a-i lăsa pe călăreți să treacă; dar cursa lor era atît de rapidă încît ajunseră la el într-o clipă.

Erau doi.

Bussy, judecînd că nu era o lașitate să eviți doi oameni atunci cînd faci cît patru, se dădu la o parte și zări pe unul din călăreți ale cărui călcîie intrau în șoldurile calului, ațîțat de altfel prin numeroase lovituri de cravașe pe care i le dădea tovarășul său.

— Haide, iată orașul, spunea bărbatul acela cu un accent gascon din cele mai pronunțate; încă trei sute de lovituri de cravașe și o sută de lovituri de pînteni, curaj și putere.

— Animalul nu mai are suflu, tremură, slăbește, refuză să meargă..., răspunse acela care mergea înainte. Aș da totuși o sută de cai pentru a fi în orașul meu.

— Trebuie să fie vreun Angevin întîrziat..., își zise Bussy. Totuși... cît de stupizi îi face frica pe oameni! Crezusem că recunosc acel glas. Dar iată că se clatină calul acelui brav om...

În clipa aceea călăreții se aflau în dreptul lui Bussy pe drum.

— Ei! bagă de seamă, strigă el, domnule: dă drumul la scări, dă drumul la scări, dă drumul repede, animalul are să cadă.

În adevăr, calul căzu cu greutate pe o parte, mișcă în spasmi un picior ca și cînd ar fi arat pămîntul și deodată suflul zgomotos i se opri, ochii i se întunecară: spuma îl înăbușea; își dădu sufletul.

— Domnule, strigă călărețul care rămăsese pe jos lui Bussy, îți dau trei sute de pistoli pe calul care te duce.

— Ah! Dumnezeu! strigă Bussy apropiindu-se.

— Mă auzi? domnule, sînt grăbit...

— Ei! prințul meu, luați-l pentru nimic, spuse cu tremurătura unei emoții nespuse Bussy, care îl cunoscuse pe ducele de Anjou.

În același timp se auzi zgomotul unui pistol pe care îl arma tovarășul prințului.

— Oprește! strigă ducele de Anjou acestui apărător fără milă; oprește! domnule d'Aubigné, să mă ia dracu' dacă nu este Bussy!

— Ei da, prințul meu, eu sînt. Dar ce v-a apucat să omoriți caii la ora asta și pe acest drum?

— Ah! e domnul de Bussy, spuse d'Aubigné; atunci, Monsenior, nu mai aveți nevoie de mine... Îngăduiți-mi să mă înapoiez la acela care m-a trimis, cum zice Sfînta Scriptură.

— Nu fără a primi mulțumirile mele sincere și făgăduiala unei puternice prietenii, spuse prințul.

— Primesc totul, Monsenior și vă voi reaminti aceste cuvinte într-o zi.

— Domnul d'Aubigné!... Monsenior!... Ah! dar cad din nori, făcu Bussy.

— Nu știai?... spuse prințul cu o expresie de nemulțumire și de neîncredere care nu-i scăpă gentilomului. Dacă ești aici, nu-i așa că mă așteptai?

— Ei drace! își zise Bussy gîndindu-se la înțelesul pe care-l putea oferi șederea lui ascunsă în Anjou minții bănuitoare a lui François, să nu ne compromitem! Făceam mai mult decît vă așteptam, spuse el, și iată, pentru că voiiați să intrați în oraș înainte de închiderea porților, în șa, Monsenior.

El oferi calul său prințului, care se apucase să ia de la calul căzut unele hîrtii importante ascunse între șa și cioltar.

— Adio deci, Monsenior, spuse d'Aubigné care făcu o întoarcere. Domnule de Bussy, servitorul dumitale.

Și plecă.

Bussy sări cu ușurință pe crupa calului înapoia stăpînului său și îndreptă calul spre oraș, gîndindu-se dacă prințul acesta îmbrăcat în negru nu era demonul pe care i-l trimitea iadul, gelos pe fericirea lui.

Ei intrară în Angers la primele sunete ale trompetelor municipalității.

— Ce facem acum, Monsenior?

— La castel! să mi se arboreze drapelul, să vină toți să mă recunoască, să se cheme nobilimea din provincie.

— Nimic mai ușor spuse Bussy, hotărît să facă pe supusul pentru a câștiga timp și de altfel prea surprins el însuși pentru a fi altceva decât pasiv.

— Ei, domnilor cu trompete! strigă el crainicilor care se înapoiau după prima sunare.

Aceștia se uitară și nu dădură mare atenție, pentru că vedeau doi oameni plini de praf, transpirați și într-un echipaj atît de redus.

— Ho! ho!... spuse Bussy mergînd spre ei, oare stăpînul nu este cunoscut în casa lui?... Să vină consilierul municipal de serviciu!

Acest ton poruncitor impuse crainicilor; unul din ei se apropie.

— Isuse!... strigă el cu groază privindu-l cu atenție pe duce, nu este seniorul și stăpînul nostru?

Ducele era foarte ușor de recunoscut după diformitatea nasului împărțit în două, cum spunea cîntecul lui Chicot.

— Monseniorul duce! adăugă el apucînd brațul celui alt crainic care sări în sus de surpriză.

— Știți tot atît ca și mine acum, spuse Bussy; umflați-vă plămînii, faceți să curgă sînge și apă din trompetele voastre și tot orașul să afle într-un sfert de oră că Monseniorul a sosit. Noi, Monsenior, să mergem încet spre castel. Cînd vom ajunge acolo, frigarea va fi și pusă ca să ne primească.

În adevăr, la primul strigăt al crainicilor se formară grupuri, la al doilea copiii și cumetrele alergară prin toate cartierele, strigînd:

— Monseniorul este în oraș!... Trăiască Monseniorul!

Consilierii municipali, guvernatorul, principalii nobili se repeziră spre palat, urmați de o mulțime care se îngroșa din ce în ce mai mult.

După cum prevăzuse Bussy, autoritățile din oraș erau la castel înaintea prințului pentru a-l primi așa cum se cuvine.

Cînd străbătu cheiul, abia putu să treacă prin mulțime; dar Bussy îl găsisse pe unul din crainici care, lovind cu trompeta în populația grăbită, deschise drumul prințului pînă la treptele castelului.

Bussy forma ariergarda.

— Domnilor și credincioși iubiți, spuse prințului, am venit în bunul meu oraș Angers. La Paris, primejdiile cele mai grozave mi-au amenințat viața; îmi pierdusem chiar libertatea. Am reușit să fug datorită unor prieteni buni.

Bussy își mușcă buzele, căci ghicea înțelesul privirii ironice a lui François.

— Și de cînd mă simt în orașul vostru, liniștea mea, viața mea îmi sînt asigurate.

Magistrații, încremeniți, strigară cam încet;

— Trăiască seniorul nostru! -

Poporul, care nădăjduia chilipirurile obișnuite la fiecare călătorie a prințului, strigă cu putere:

— Ura!

— Să mergem la masă, spuse prințul, nu am pus nimic în gură de azi dimineață.

Ducele fu înconjurat într-o clipă de întreaga casă pe care o întreținea la Angers în calitate de duce de Anjou, dar numai servitorii principali își cunoșteau stăpînul.

Apoi veni rîndul gentilomilor și doamnelor din oraș.

— Recepția ținu pînă la miezul nopții.

Orașul fu luminat, pe străzi și în piețe răsunară împușcături, clopotul catedralei începu să bată și vîntul duse pînă la Meridor, adierile zgomotoase ale bucuriei tradiționale a bunilor Angevini.

CAPITOLUL VII

Diplomația domnului duce de Anjou.

După ce zgomotul împușcăturilor se mai potoli pe străzi, după ce bălăngănitul clopotelor își mai încetini vibrațiile, după ce se goliră sâlile, după ce în sfîrșit Bussy și ducele de Anjou rămaseră singuri:

— Să vorbim, spuse ducele.

În adevăr, datorită agerimii sale, François înțelegea că Bussy, de la întîlnirea lor, trebuie să fi făcut multe; el judecă atunci, cu cunoștințele pe care le avea despre curte, că se afla într-o situație încurcată și că, prin urmare, cu puțină dibăcie, ar putea să aibă un avantaj asupra lui.

Dar Bussy avusese vreme să se pregătească și îl așteptă pe prinț sigur de sine.

— Să vorbim, Monsenior, răspunse el.

— Ultima zi cînd ne-am văzut, spuse prințul, erai foarte bolnav, sârmanul meu Bussy.

— Este adevărat, Monsenior, răspunse tinărul; eram foarte bolnav și e aproape o minune că am scăpat.

— În ziua aceea se afla lingă dumneata, urmă ducele, un oarecare medic foarte îngrijit de sănătatea dumitale, căci mușca furios, mi se pare, pe cei ce se apropiu de dumneata.

— Și acest lucru este adevărat, prințul meu, căci le Haudouin mă iubește mult.

— Te ținea cu străjnicie în pat, nu-i așa?

— Iar eu turbam de ciudă din pricina aceasta, după cum Altețea Voastră a putut vedea.

— Dar, spuse ducele, dacă ai fi fost atît de înciudat, ai fi putut trimite Facultatea la toți dracii și ai fi ieșit cu mine, după cum te rugam.

— Ei! făcu Bussy răsucindu-și în toate felurile pălăria de farmacist.

— Dar, urmă ducele, deoarece era vorba de o afacere gravă, ți-a fost teamă să nu te compromiți.

— Poftim? spuse Bussy înfundîndu-și cu o lovitură de pumn aceeași pălărie pe ochi; ați spus, mi se pare, că mi-a fost teamă să nu mă compromit, prințul meu?

— Am spus-o, răspunse ducele de Anjou.

Bussy țîșni de pe scaun și rămase în picioare.

— Ei bine! ați mințit, Monsenior, strigă el, v-ați mințit singur, auziți, căci nu credeți un cuvînt, unul singur, din ceea ce ați spus; există pe pielea mea douăzeci de cicatrice care dovedesc că m-am compromis cîteodată, dar că nu mi-a fost niciodată teamă; și zău dacă știu mulți oameni care ar putea să spună sau să arate atîtea.

— Ai totdeauna argumente care nu se pot contrazice, domnule de Bussy, reluă ducele foarte palid și foarte agitat; cînd te învinuiește cineva, strigi mai tare decît cel care îți aduce vreun reproș și atunci îți inchipui că ai dreptate.

— Oh! nu am totdeauna dreptate, Monsenior, spuse Bussy, știu bine, dar tot atît de bine știu și cînd nu am.

— Și cînd nu ai dreptate? Spune, te rog!

— Cînd servesc oameni nerecunoscători.

— În adevăr, domnule, mi se pare că uiți cu cine vorbești, spuse prințul ridicîndu-se deodată cu acea demnitate care îi era proprie în anumite împrejurări.

— Ei bine! uit, Monsenior, spuse Bussy; odată în viața dumneavoastră, faceți la fel, uitați-vă sau uitați-mă.

Bussy făcu atunci doi pași pentru a ieși; dar prințul fu mai iute decît el și gentilomul îl găsi pe duce înaintea ușii.

— Ai putea să negi, domnule, spuse ducele, că, în ziua cînd ai refuzat să ieși cu mine, ai ieșit cîteva clipe după aceea?

— Eu, spuse Bussy, nu neg niciodată nimic, Monsenior, afară de acele ce aș fi silit să mărturisesc.

— Spune-mi deci atunci pentru ce te-ai încăpățînat să rămii în palatul dumitale.

— Pentru că aveam treburi.

— Acasă?

— Acasă, sau în altă parte.

— Credeam că atunci cînd un gentilom se află în serviciul unui prinț, principalele lui treburi sînt treburile acelui prinț.

— Și de obicei cine vă face aceste treburi, Monsenior, dacă nu eu?

— Nu zic ba, spuse François și, de obicei, te găsesc credincios și devotat. Voi spune chiar mai mult: îți scuz proasta dispoziție.

— A! sînteți foarte bun.

— Da, căci aveai oarecare motive să fii supărat pe mine.

— O mărturisiți, Monsenior?

— Da. Îți făgăduisem dizgrația domnului de Monsoreau. Se pare că îl urăști foarte mult pe domnul de Monsoreau.

— Eu, de loc. Găsesc că are o figură urîță și aș fi voit să se depărteze de curte pentru a nu mai avea această figură sub ochi. Dumneavoastră, dimpotrivă, Monsenior, vă place această figură. Nu trebuie să discutăm asupra gusturilor.

— Ei bine! atunci, cum acesta era singurul dumitale motiv să stai supărat ca un copil răsfățat și țișnos, îți voi spune că de două ori nu ai făcut bine nevoind să ieși cu mine, și să ieși după mine pentru a face isprăvi fără folos.

— Am făcut isprăvi fără folos, eu? Și adineauri mă învinuiți că mi-a fost... Ascultați, Monsenior, fiți consecvent: ce isprăvi am făcut?

— Negreșit; admit să-i urăști pe domnul d'Epernon și pe domnul de Schomberg. Îi urăsc și eu și încă foarte mult; dar trebuia să te mărginești numai la a-i urî și să aștepți clipa potrivită.

— O! o! spuse Bussy; ce vreți să spuneți, Monsenior?

Ucide-i, la naiba! ucide-i pe amândoi, ucide-i pe toți patru, îți voi fi și mai mult recunoscător;.. dar nu-i înfuria, mai ales când ești departe, căci furia lor cade asupra mea.

— Să vedem, ce i-am făcut oare, acestui Gascon cumsecade?

— Vorbești de d'Epernon, nu-i așa?

— Da.

— Ei bine! ai pus să fie ucis cu pietre.

— Eu?

— În așa fel încît tunica i-a fost sfișiată, mantaua făcută bucăți și s-a înapoiat la Luvru numai în pantaloni.

— Bun, spuse Bussy, de unul m-am lămurit; să trecem la German. Care este vina mea față de domnul de Schomberg?

— Ai putea să negi că ai pus să fie vopsit în albastru? Cînd l-am revăzut după trei ore de la accidentul său, mai era încă de culoarea cerului; și dumneata numești aceasta o glumă bună. Haida de!

Și prințul începu să ridă fără să vrea, în vreme ce Bussy, amintindu-și de mutra pe care o făcea Schomberg în hîrdău, nu se putu opri să nu ridă cu hohote.

— Atunci, spuse el, eu sînt învinuit că le-am jucat această farsă.

— La naiba! poate eu atunci?

— Și aveți curajul, Monsenior, să faceți imputări unui om care are asemenea idei! ei, vă spuneam eu adineauri, sînteți un nerecunoscător.

— Sînt de aceeași părere. Acum, ascultă, dacă ai ieșit în adevăr pentru aceasta, te iert.

— Sigur?

— Da, pe cîntea mea; dar nu am terminat să mă plîng de tine.

— Ce vorbiți!

— Să ne gîndim la mine acum.

— Fie.

— Ce ai făcut ca să mă scoți din încurcătură?

— Vedeți bine, spuse Bussy, ceea ce am făcut.

— Nu, nu văd.

— Ei bine! am plecat spre Anjou.

— Adică ai fugit, ca să scapi.

— Da, căci scăpînd eu vă scăpam și pe dumneavoastră.

— Dar în loc să fugi atît de departe, nu puteai rămîne în împrejurimile Parisului? Mi se pare că mi-ai fi fost mai folositor la Montmartre decît la Angers.

— A! iată unde nu, ne potrivim în păreri, Monsenior: mie îmi plăcea mai bine să vin în Anjou.

— Este un motiv slab, cred că admiți, capriciul dumitale...

— Nu, căci acest capriciu avea drept scop să vă recruteze partizani.

— A! iată că se schimbă lucrurile. Ei bine! să vedem, ce ai făcut?

— Va fi vreme să vă explic miine, Monsenior, căci iată tocmai ora la care trebuie să vă părăsesc.

— Și pentru ce să mă părăsești?

— Pentru a discuta cu o persoană din cele mai importante.

— A! dacă e așa, e altceva; du-te, Bussy, dar fi prevăzător.

— Ce are a face, nu risc nimic, ai făcut multe demersuri?

— Mă aflu aci abia de două zile, cum vreți...

— Dar te ascunzi, cel puțin?

— Mă ascund, da, și încă destul de bine: Vedeți sub ce costum vă vorbesc; oare am eu obiceiul să port tunici de culoarea scortîșoarei? Numai pentru dumneavoastră m-am virît eu în această nesuferită învelitoare.

— Și unde locuiești?

— A! iată unde îmi veți prețui devotamentul. Locuiesc... locuiesc într-o cocioabă de lîngă meterez, cu o ieșire spre rîu; dar dumneavoastră, prințul meu, la rîndu-vă, să vedem, cum ați ieșit din Luvru? Cum se face că v-am întîlnit pe drum călărînd un cal zdrobit de oboseală și cu domnul d'Aubigné alături?

— Pentru că am prieteni, spuse prințul.

— Dumneavoastră, prieteni? făcu Bussy. Haida de!

— Da, prieteni pe care tu nu-i cunoști.

— Să zicem! și care sînt prietenii aceia?

— Regele Navarei și domnul d'Aubigné pe care l-ai văzut.

— Regele Navarei... Ah! e adevărat. Nu ați conspirat împreună?

— Eu nu am conspirat niciodată, domnule de Bussy.

— Nu! întrebați-i mai bine pe La Mole și pe Coconnas.

— La Mole, spuse prințul cu un aer posomorît, făptuise o altă crimă decît aceea pentru care se crede că a murit.

— Bine! să-l lăsăm pe La Mole și să revenim la dumneavoastră; cu atît mai mult, Monsenior, cu cît are să ne fie

cam greu să ne înțelegem asupra acestui punct. Pe unde dracu' ați ieșit din Luvru?

— Pe fereastră.

— A! adevărat. Și pe care?

— Pe aceea de la camera mea de culcare.

— Cunoșteți așadar scara de fringhie?

— Care scară de fringhie?

— Aceea din dulap.

— A! mi se pare că tu o cunoșteai? spuse prințul îngălbenindu-se.

— Ei drace! spuse Bussy, Altețea Voastră știe că am avut câteodată fericirea să intru în camera aceea.

— Pe vremea sorei mele Margot, nu-i așa? Și intrai pe fereastră.

— La naiba! dumneavoastră ați putut ieși destul de bine pe acolo. Ceea ce mă miră numai, este că ați găsit scara.

— Nu am găsit-o eu.

— Cine atunci?

— Nimeni; mi-a fost indicată.

— De cine?

— De regele Navarei.

— Ah! ah! regele Navarei cunoaște scara! n-aș fi crezut-o. În sfârșit, bine că vă vedem, Monsenior, teafăr, nevătămat și sănătos; vom aprinde Anjou-ul și din aceeași scînteie, se vor aprinde Angoumois-ul și Bearnul: aceasta va face un frumos incendiu mic.

— Dar nu îmi vorbeai de o întîlnire? spuse ducele.

— Ah! la naiba! așa este; dar interesul convorbirii m-a făcut să o uit. Adio, Monsenior.

— Îți iei calul?

— Ei! dacă îi trebuie Monseniorului, Altețea Sa poate să-l păstreze, am un altul.

— Atunci, primesc; mai tîrziu vom face socotelile.

— Da, Monsenior, și să dea Dumnezeu să nu fiu eu acela care să vă datorez ceva!

— Pentru ce?

— Pentru că nu-mi place acela pe care îl însărcinați de obicei să vă cerceteze socotelile.

— Bussy!

— Așa e, Monsenior; ne înțelesesem să nu mai vorbim despre asta.

Prințul, care simțea nevoia pe care o avea de Bussy, îi întinse mîna.

Bussy i-o dădu pe a sa, dar clătînd din cap. Amindoi se despărțiră.

CAPITOLUL VIII

Diplomația domnului de Saint-Luc

Bussy se înapoie acasă la el pe jos, pe o noapte întunecoasă, dar, în locul lui Saint-Luc pe care se aștepta să-l întîlnească aici, nu găsi decît o scrisoare care îi anunța sosirea prietenului său pentru a doua zi.

În adevăr, către ora șase dimineața, Saint-Luc, urmat de un argat, părăsise Meridorul și se îndrepta spre Angers.

El ajunsese aproape de zidurile orașului, la deschiderea porților și, fără să bage de seamă agitația ciudată a mulțimii abia trezită din somn, se duse la casa lui Bussy.

Cei doi prieteni se îmbrățișară cu dragoste.

— Binevoiești, scumpul meu Saint-Luc, spuse Bussy, să primești găzduirea sărmanei mele cocioabe. Mi-am stabilit tabăra la Angers.

— Da, spuse Saint-Luc, în felul învingătorilor, adică pe cîmpul de bătălie.

— Ce vrei să spui, dragă prietene?

— Că soția mea nu mai are secrete pentru mine, cum nu am nici eu pentru ea, dragul meu Bussy, și că mi-a povestit totul. Există deplină înțelegere între noi; primește toate complimentele mele, maestrul meu în orice împrejurare și, pentru că m-ai chemat, îngăduiește-mi să-ți dau un sfat.

— Dă-mi.

— Scapă-te cit mai repede de nesuferitul acela de Monsoreau; nimeni nu cunoaște la curte legătura dumitale cu soția lui; acum este momentul; numai că nu trebuie să-l lași să-ți scape; cînd mai tîrziu te vei căsători cu văduva, nu se va spune cel puțin că ai lăsat-o văduvă pentru a te căsători cu ea.

— Nu este decît o piedică în îndeplinirea acestui plan frumos, care mi-a venit de la început în minte cum-ți-a venit și dumitale.

— Ei, vezi, și care?

— Am jurat Dianeî să respect viața soțului ei, atîta timp cît nu mă va ataca el, bineînțeles.

— Ai făcut o greșală.

— Eu!

— Ai făcut cea mai mare greșală.

— Pentru ce?

— Pentru că nu se fac asemenea jurăminte. Ce dracu'! dacă nu te vei grăbi, dacă nu-i vei lua-o înainte, ți-o spun: Monsoreau, care este plin de răutate, te va descoperi și, dacă te descoperă, cum nu are nimic cavaleresc în el, te va ucide.

— Se va întimpla cum va hotărî Dumnezeu, spuse Bussy zîbind; dar, în afară că voi călca jurămîntul pe care l-am făcut Dianeî omorîndu-i soțul...

— Soțul!... știi bine că nu este.

— Da, însă totuși poartă acest titlu. În afară, zic, că voi călca jurămîntul pe care i l-am făcut, lumea m-ar ucide cu pietre, dragul meu, și acela care astăzi este un monstru față de toată lumea, ar apare în mormînt un inger pe care l-aș fi pus eu în coșciug.

— De altfel nici eu nu te-aș sfătui să-l ucizi singur.

— Asasini! ah! Saint-Luc, îmi dai un sfat trist.

— Haida de! cine îți vorbește de asasini?

— Despre nimic, dragă prietene; o idee care mi-a trecut prin cap și care nu este încă destul de coaptă pentru ca să ți-o comunic. Nici mie nu-mi place acest Monsoreau, ca și dumitale, cu toate că eu nu am aceleași motive ca să-l urăsc: să vorbim deci de soție în loc de a vorbi de bărbat.

Bussy zîmbi.

— Ești un băiat de zahăr, Saint-Luc, spuse Bussy, și te poți bizui pe prietenia mea. Or, știi și dumneata, prietenia mea se compune din trei lucruri: punga, spada și viața mea.

— Mulțumesc, spuse Saint-Luc, primesc, dar cu drept de revanșă.

— Acum, ce voiai să-mi spui de Diana, să vedem?

— Voiam să te întreb dacă nu socoteai să vii puțin pe la Meridor.

— Dragă prietene, îți mulțumesc de stăruință, dar îmi cunoști scrupulele.

— Cunoscutul. La Meridor, ești expus să-l întâlnești pe Monsoreau, cu toate că se află la optzeci de leghe de noi; ești expus să-i stringi mina și e foarte greu să stringi ~~mina~~ mină unui om pe care ai vrea să-l sugrumi; în sfîrșit, ești expus să-l vezi îmbrățișînd-o pe Diana și e greu să vezi cum este îmbrățișată femeia pe care o iubești.

— Ah! făcu Bussy furios, cît de bine înțelegi pentru ce nu vin la Meridor! Acum, dragă prietene...

— Îmi dai drumul, spuse Saint-Luc înșelîndu-se asupra intenției lui Bussy.

— Nu, dimpotrivă, reluă acesta, te rog să rămii, căci acum e rîndul meu să te întreb.

— Întreabă-mă.

— În adevăr și ne-am întrebat cu toții ce s-o fi întimplat. Azi dimineață, nu ai observat oarecare mișcare prin oraș?

— Ceva ca o mare agitație, nu-i așa?

— Da.

— Tocmai eram să te întreb de unde provine.

— Provine din faptul că domnul duce de Anjou a sosit ieri, dragă prietene.

Saint-Luc făcu o săritură pe scaun, ca și cînd i s-ar fi anunțat prezența diavolului.

— Ducele la Angers! se spunea că este închis la Luvru.

— Tocmai pentru că era închis la Luvru se află acum la Angers. A reușit să fugă pe o fereastră și a venit să se refugieze aici.

— Ei bine? întreabă Saint-Luc.

— Ei bine! dragă prietene, spuse Bussy, iată un prilej minunat de a te răzbuna de micile persecuții ale Maiestății Sale. Prințul și-a făcut un partid, va avea trupe și vom da naștere la un mic război civil.

— O! o! făcu Saint-Luc.

— Și m-am bizuit pe dumneata pentru a lupta împreună.

— Împotriva regelui? spuse Saint-Luc cu o răceală neașteptată.

— Nu zic chiar împotriva regelui, spuse Bussy; zic împotriva acelor care vor trage spada contra noastră.

— Dragul meu Bussy, spuse Saint-Luc, am venit în Anjou ca să mai iau aer de câmp și nu ca să mă bat împotriva Majestății Sale.

— Dar lasă-mă totuși să te prezint Monseniorului.

— În zadar, dragă Bussy; nu-mi place Angers-ul și mă gîndeam să-l părăsesc în curînd; este un oraș plictisitor și negru; pietrele sînt aici moi ca brînza, iar brînza este tare ca piatra.

— Dragul meu Saint-Luc, mi-ai face un mare serviciu să faci ceea ce-ți cer; ducele m-a întrebât ce venisem să fac aici și neputînd să-i spun, avînd în vedere că a iubit-o și el pe Diana și a dat greș, l-am făcut să creadă că venisem să atrag de partea lui pe toți nobilii din împrejurimi; am adăugat chiar că aveam, astăzi de dimineață, întîlnire cu unul din ei.

— Ei bine! îi vei spune că l-ai văzut pe acest nobil și că el cere șase luni de gîndire.

— Găsesc, dragul meu Saint-Luc, dacă trebuie să ți-o spun, că logica dumitale nu este mai puțin aspră ca a mea.

— Ascultă, eu nu țin în lumea asta decît la soția mea; dumneata nu ții decît la amanta dumitale; să ne învoim de un lucru: în orice prilej, eu voi apăra pe Diana; în orice prilej, dumneata o vei apăra pe doamna de Saint-Luc. Un legămînt amoros, fie, dar nu un legămînt politic. Iată numai cum vom reuși să ne înțelegem.

— Văd că trebuie să-ți cedez, Saint-Luc, spuse Bussy, căci în clipa de față dumneata ești în avantaj. Eu am nevoie de dumneata, pe cînd dumneata te poți lipsi de mine.

— Ba deloc, eu sînt acela, care dimpotrivă, îți cer ocrotirea.

— Cum așa?

— Presupune că Angevinii, căci așa se vor numi răsculații, vin să asedieze și să jefuiască Meridorul.

— Ah! la naiba, ai dreptate, spuse Bussy, voiești ca locuitorii să nu sufere urmările unei luări cu asalt.

Cei doi prieteni începură să ridă, și deoarece se trăgeau tunurile în oraș, deoarece valetul lui Bussy îl înștiințase că prințul îl cheamase pînă atunci de trei ori, ei își jurară din nou o înțelegere extra-politică și se despărțiră încîntați unul de altul.

Bussy alergă la castelul ducal, unde nobilimea și începuse să se adune din toate părțile provinciei; sosirea ducelui de Anjou răsunase ca un ecou purtat de bubuitul unui tun și la trei sau

patru leghe în jurul Anger-ului, satele și orașele se și ridicaseră la această mare noutate.

Gentilomul se grăbi să aranjeze o primire oficială, o masă, discursuri; el se gîndea că, în vreme ce prințul va primi, va minca și mai cu seamă va ține discursuri, el ar avea timpul s-o vadă pe Diana, cel puțin cîteva clipe. Apoi, după ce îi făcu de lucru pentru cîteva ore ducelui, el se înapoie acasă, încălecă cel de-al doilea cal și luă în galop drumul spre Meridor.

Ducele care se înflăcărase, rosti discursuri foarte frumoase cu efect minunat vorbind despre Ligă, atingînd cu discreție punctele care priveau alianța sa cu Guisii, dîndu-se drept un prinț persecutat de rege din pricina încrederii pe care i-o arătaseră Parizienii.

În timpul răspunsurilor și sărutărilor de mină, ducele de Anjou trecea gentilomii în revistă, notînd cu îngrijire pe aceia care mai lipseau încă.

Cînd se înapoie Bussy, era ora patru după amiază; el sări jos de pe cal și se înfățișă înaintea ducelui, plin de sudoare și de praf.

— Ah! ah! viteazul meu Bussy, spuse ducele, iată-te la treabă, după cît se pare.

— Vedeți și dumneavoastră, Monsenior.

— Ți-e cald?

— Am alergat foarte mult.

— Bagă de seamă să nu te îmbolnăvești, nu te-ai restabilit încă bine.

— Nu e nici o primejdie.

— Și de unde vii?

— Din împrejurimi. Altețea Voastră este mulțumită și a avut o curte numeroasă?

— Da, sînt destul de mulțumit; dar, la curtea aceasta, Bussy, lipsește cineva.

— Cine?

— Priotejatul tău.

— Protejatul meu?

— Da, baronul de Meridor.

— Ah! spuse Bussy schimbîndu-se la față.

— Și totuși nu ar trebui să-l neglijez, cu toate că el mă neglijează. Baronul are influență în provincie.

— Credeți?

— Sint sigur, el era corespondentul Ligii la Angers; fusese ales de domnul de Guise și, în general, domnii de Guise își aleg bine oamenii; trebuie să vină, Bussy.

— Dar dacă nu va veni, totuși, Monsenior?

— Dacă nu va veni el la mine, i-o voi lua-o înainte și mă voi duce eu la el.

— La Meridor?

— Pentru ce nu?

Bussy nu-și putu reține licărirea geloasă și cumplită care îi țîșni din ochi.

— De fapt, spuse el, pentru ce nu? sînteți prinț, totul vă este îngăduit.

— Ascultă! crezi că tot mai e supărat pe mine?

— Nu știu. Cum aș putea-o ști?

— Nu l-ai văzut?

— Nu.

— Avînd de a face cu nobilii din priovincie, ai fi putut să dai și pe la el.

— Aș fi făcut-o, dacă n-ar fi avut chiar el de a face cu mine.

— Ei bine?

— Ei bine! spuse Bussy, nu am fost destul de fericit în făgăduielile ce i le-am făcut pentru a mă grăbi prea mult să mă înfățișez înaintea lui.

— Nu are ce dorea?

— Cum?

— Voia ca fiica lui să se căsătorească cu contele și contele s-a căsătorit cu ea.

— Bine, Monsenior, să nu mai vorbim de asta, spuse Bussy.

Și întoarse spatele prințului.

În clipa aceea, intrară alți gentilomi. Ducele se duse la ei, Bussy rămase singur.

Vorbele prințului îi dăduseră foarte mult de gîndit.

Care puteau să fie ideile adevărate ale prințului cu privire la baronul de Meridor?

Erau așa cum le exprimase prințul? Nu vedea el în bătrînul senior decît un mijloc de a-și întări cauza cu sprijinul unui om stimat și puternic? Sau poate planurile sale politice nu erau decît un mijloc de a se apropia din nou de Diana?

Bussy examină situația prințului așa cum era: îl văzu certat cu fratele său, surghiunit din Luvru, șef al unei răscoale în provincie.

El cîntări interesele materiale ale prințului și fanteziile sale amoroase.

Acest din urmă interes era foarte ușor comparat cu celelalte.

Bussy era dispus să-i ierte prințului toate celelalte nelegiuiri, dacă ar fi voit să renunțe la aceasta din urmă.

El petrecu toată noaptea benchetuind cu Alteța Sa Regală și cu nobilii angevini și făcînd curte doamnelor angevine; apoi, deoarece se aduseseră și viori, se apucă să le învețe dansurile cele mai noi.

E de la sine înțeles că fu admirația doamnelor și disperarea soților; și cum unii din aceștia din urmă îl priveau altfel decît îi plăcea lui Bussy să fie privit, își răsuci de opt sau zece ori mustața și întrebă pe trei sau patru dintre domnii aceștia dacă nu i-ar acorda favoarea să facă o plimbare la lumina lunii, prin pajiști.

Dar renumele ajunsese înaintea lui la Angers și Bussy se mulțumi doar cu provocările.

CAPITOLUL IX

Diplomația domnului de Bussy

La poarta palatului ducal, Bussy întîlni o figură cinstită, sinceră și zîmbitoare, pe care o credea la optzeci de leghe departe de el.

— A! spuse el cu un viu sentiment de bucurie, tu ești, Remy!

— Ei! Doamne, da, Monsenior.

— Era să-ți scriu să vii la mine.

— Adevărat?

— Pe cîntea meal!

— În cazul acesta, se potrivește de minune: eu mă temeam să nu mă certați.

— Și pentru ce?

— Pentru că venisem fără îngăduială. Dar, pe legea mea! am auzit spunându-se că Monseniorul duce de Anjou evadase din Luvru și că a plecat în provincia sa; mi-am adus aminte că dumneavoastră erați în împrejurimile Angers-ului și m-am gândit că are să fie un război civil și multe lovituri de spadă date și primite, precum și numeroase găuri făcute în pielea aproapelui meu; și cum eu îmi iubesc aproapele ca pe mine însumi, și mai mult ca pe mine însumi, am alergat.

— Ai făcut bine, Remy; pe cîntea mea, îmi lipseai.

— Ce mai face Gertuda, Monsenior?

Gentilomul zîmbi.

— Îți făgăduiesc să o întreb pe Diana prima dată cînd o voi vedea, spuse el.

— Iar eu, în schimb, fiți pe pace, prima dată cînd o voi vedea, spuse el, am s-o întreb la rîndu-mi despre doamna de Monsoreau.

— Ești un tovarăș încîntător; și cum m-ai găsit?

— La naiba, mare greutate: am întrebat unde se află palatul ducal și v-am așteptat la poartă după ce îmi dusesem calul în grajdurile prințului, unde, Dumnezeu, să mă ierte, l-am recunoscut pe al dumneavoastră.

— Da, prințul îl omorîse pe al său și, cum nu avea altul, l-a păstrat.

— Vă recunosc bine în toate astea, dumneavoastră sînteți prințul și prințul este servitorul.

— Nu te grăbi să mă așezi atît de sus, Remy, ai să vezi în ce locuință stă Monseniorul.

Și zicînd acestea, îl introduse pe le Haudouin în căsuța de lingă meterez.

— Pe legea mea! spuse Bussy, vezi palatul; ia loc unde vei vrea și cum vei putea.

— N-are să fie greu și nu mai trebuie cine știe ce loc, după cum știți; de altfel, voi dormi în picioare dacă e nevoie: sînt destul de obosit.

Cei doi prieteni, căci Bussy îl trata pe le Haudouin mai mult ca prieten decît ca servitor, se despărțiră și Bussy, cu inima de două ori mulțumită de a se regăsi între Diana și Remy, dormi liniștit.

Este adevărat că pentru a dormi în voie, ducele, la rîndul său, rugase să nu se mai tragă tunurile și să înceteze împușcăturile; cît despre clopote, ele adormiseră singure, datorită bășicilor pe care le făcuseră la mîini cei care le trăgeau.

Bussy se sculă devreme și alergă la castel poruncind să fie înștiințat Remy să-l întîlnească acolo.

Ținea să pîndească primele căscături ale deșteptării Alteței Sale, pentru a surprinde, dacă era cu puțință, gîndul acestuia în mutra foarte semnificativă de obicei a omului care se trezește.

Ducele se deșteptă, dar s-ar fi putut spune că, întocmai ca fratele său Henric, punea o mască pentru ca să doarmă.

Bussy se sculase degeaba de dimineață.

El ținea pregătit un catalog al lucrurilor ce trebuiau făcute, unele mai importante decît altele.

Mai întîi, o plimbare dincolo de ziduri pentru a recunoaște fortificațiile orașului.

O revistă a locuitorilor și a armelor acestora.

O vizită la arsenal și comandă de muniții de tot felul.

O cercetare amănunțită a birurilor din provincie, cu scopul de a procura bunilor și credincioșilor vasali ai prințului o mică urcare a impozitului destinat să le mai umple visteria.

În sfîrșit, corespondența.

Dar Bussy știa dinainte că nu trebuia să se biziie prea mult pe acest din urmă articol; ducele de Anjou scria puțin; chiar pe vremea aceea el punea în practică proverbul: cele scrise rămîn.

Astfel, prevăzută împotriva gîndurilor rele care i-ar fi putut veni prințului, contele văzu ochii acestuia deschizîndu-se, dar, după cum am spus, fără a putea citi nimic în ei.

— Ah! ah! făcu ducele, ai și venit!

— Da, Monsenior: nu am putut dormi, atît de mult mi-au umblat prin cap toată noaptea interesele Alteței Voastre; ce facem astăzi de dimineață? Ce-ar fi dacă am vîna?

„Bun! își zise Bussy, iată încă o ocupație la care nu mă gîndisem“.

— Cum! spuse ducele, pretinzi că te-ai gîndit la interesele mele toată noaptea și rezultatul veghei și meditării este să vii să-mi propui o vîntătoare; haida de!

— Este adevărat, spuse Bussy; de altfel nu avem nici hăitași.

— Nici șef al vîntoarei, făcu prințul.

— Ah! pe legea mea, aș găsi vîntoarea mai plăcută dacă aș vîna fără el.

— A! eu nu sînt ca tine, mie îmi lipsește.

Ducele spuse acest lucru cu un aer ciudat. Bussy îl observă.

— Omul acesta cum se cade, spuse el, prietenul dumneavoastră, mi se pare că nici el nu v-a scăpat.

Ducele zîmbi.

— Bun, spuse Bussy, cunosc eu acest zîmbet; este cel rău; Monsoreau să se ferească.

— Ești supărat pe el? întrebă prințul.

— Pe Monsoreau?

— Da.

— Și de ce aș fi supărat pe el?

— Pentru că este prietenul meu.

— Dimpotrivă, îl plîng foarte mult.

— Ce vrei să spui?

— Că cu cît îl veți face să urce mai sus, cu atît mai de sus va cădea atunci cînd va cădea.

— Haide, vîd că ești bine dispus.

— Eu?

— Da, căci numai cînd ești bine dispus îmi spui asemenea lucruri. Ce are a face, urmă ducele, mențin ceea ce am spus și Monsoreau ne-ar fi fost foarte folositor în ținutul acesta.

— Pentru ce?

— Pentru că are averi prin împrejurimi.

— El?

— El sau soția lui.

Bussy își mușcă buzele: ducele aducea din nou convorbirea acolo de unde îi fusese atît de greu să-l depărteze în ajun.

— A! credeți? spuse el.

— Fără îndoială. Meridorul se află la trei leghe de Angers; nu știi acest lucru, tu care mi l-ai adus pe bătrînul baron?

Bussy înțelese că era vorba să nu se dea bătut.

— Ei, Doamne! spuse el, eu vi l-am adus pentru că se atîrnase de mantaua mea și numai dacă nu aș fi voit să-i las jumătate din ea în mină, cum făcea sfîntul Martin, trebuia cu orice preț să-l conduc la dumneavoastră... De altfel, protecția mea nu i-a slujit la mare lucru.

— Ascultă, spuse ducele, am o idee.

— Drace! spuse Bussy care se ferea totdeauna de ideile prințului.

— Da... Monsoreau a avut asupra ta prima parte; dar eu vreau să ți-o dau ție pe a doua.

— Cum înțelegeți acest lucru, prințul meu?

— Foarte simplu. Tu mă cunoști, Bussy?

— Am această nefericire, prințul meu.

— Crezi tu că sînt om care să sufăr o ocară și s-o las nepedepsită?

— Depinde.

Ducele zîmbi cu un zîmbet și mai urît decît cel dintîi, mușcîndu-și buzele și clătîind capul de sus în jos.

— Să vedem, explicați-vă, Monsenior, spuse Bussy.

— Ei bine! șeful vînătoarei mi-a furat o tînără fată pe care o iubeam pentru a face din ea soția lui; eu, la rîndu-mi, vreau să-i fur soția ca să fac din ea amanta mea.

Bussy făcu o sforțare ca să zîmbească; dar oricît de mult ar fi dorit să ajungă la acest lucru, nu reuși decît să facă o strîmbătură.

— S-o furați pe soția domnului de Monsoreau? bolborosi el.

— Dar nimic nu este mai ușor, mi se pare, spuse ducele; soția s-a înapoiat la moșia ei și tu mi-ai spus că își ura soțul; pot deci să mă bizui fără prea multă înfumurare că ea mă va prefera lui Monsoreau, mai ales dacă îi voi făgădui... ce îi voi făgădui.

— Și ce îi veți făgădui, Monsenior?

— Să o scap de soțul ei.

„Ei! fu pe punctul de a striga Bussy, pentru ce oare nu ați făcut acest lucru numaidecît?

Dar avu curajul să se abțină.

— Ați face această faptă frumoasă? spuse el.

— Vei vedea. Deocamdată, tot mă voi duce să fac o vizită la Meridor.

— Veți îndrăzni?

— Pentru ce nu?

— Vă veți înfățișa înaintea bătrînului baron pe care l-ați părăsit, după ce mi-ați făgăduit...

— Am să-i aduc o scuză foarte bună.

— De unde dracu aveți s-o luați?

— Ei! negreșit, îi voi spune: „Nu am rupt căsătoria aceea pentru că Monsoreau, care știa că dumneata erai unul din agenții principali ai Ligii și că eu eram șeful ei, m-a amenințat să ne vîndă pe amîndoi regelui“.

— Ah! ah!... Alteța Voastră inventează acest lucru?

— Nu în întregime, trebuie s-o spun, răspunse ducele.

— Atunci înțeleg.

— Înțelegi? spuse ducele care se îșela asupra răspunsului gentilomului său.

— Da.

— Îl voi face să creadă că măritindu-i fiica, i-am scăpat viața care îi era amenințată.

— E minunat, spuse Bussy.

— Nu-i așa? Ei! dar, mă gândesc, ia te uită pe fereastră, Bussy.

— Pentru ce?

— Tu uită-te!

— Mă uit.

— Ce vreme este afară?

— Sînt silit să mărturisesc Alteței Voastre că este o vreme frumoasă.

— Ei bine! poruncește să fie gata caii și să mergem puțin să vedem ce mai face bătrînul de Meridor.

— Numaidecît, Monsenior.

Și Bussy, care de un sfert de oră juca rolul acela veșnic comic al lui Mascarille în încurcătură, prefăcîndu-se că iese, se duse pînă la ușă și se înapoie.

— Iertați-mă, Monsenior, spuse el, dar cîți cai porunciți?

— Patru, cinci cîți vei voi.

— Atunci, dacă lăsați această grijă în seama mea, Monsenior, spuse Bussy, voi porunci o sută.

— Ei așa! o sută, spuse prințul surprins, ce să facem cu atîția?

— Pentru a avea cel puțin douăzeci și cinci, pe care să fiu sigur în caz de atac.

Ducele tresări.

— În caz de atac? spuse el.

— Da, am auzit vorbindu-se, urmă Bussy, că există multe păduri prin părțile astea; n-ar fi ceva rar să cădem într-o cursă.

— Ah! ah! spuse ducele, ai crede?

— Monseniorul știe că adevăratul curaj nu înlătură prevederea.

Ducele căzu pe gînduri.

— Am să poruncesc o sută cincizeci, spuse Bussy.

Și înaintă pentru a doua oară spre ușă.

— Stai puțin, spuse prințul.

— Ce mai este, Monsenior?

— Crezi că sînt în siguranță la Angers, Bussy?

— Ei, Doamne, orașul nu este puternic; bine apărât, totuși...

— Da, bine, apărât, însă poate fi rău apărât; oricît de viteaz ai fi tu, nu vei putea fi niciodată decît într-un singur loc.

— Probabil.

— Dacă nu sînt în siguranță în oraș, și nu sînt pentru că Bussy se îndoiește...

— N-am spus că mă îndoiesc, Monsenior.

— Bine, bine; dacă nu sînt în siguranță, trebuie să mă întăresc în el.

— Aveți dreptate, Monsenior și încă trebuie să întărituri bune.

Bussy se bilbii; el nu era obișnuit cu frica și vorbele prevăzătoare îi lipseau.

— Și apoi mai am încă o idee.

— Dimineața e rodnică, Monsenior.

— Vreau să-i aduc aici pe cei de la Meridor.

— Monsenior, aveți astăzi niște idei minunate!... Sculați-vă și să vizităm castelul.

Prințul își chemă oamenii. Bussy se folosi de această clipă pentru a ieși.

Îl găsi pe le Haudoiun în apartamente. Pe el îl căuta.

Îl duse în cabinetul ducelui, scrise cîteva rînduri, intră într-o seră, culese un buchet de trandafiri, înfășură biletul în jurul lujerelor, trecu la grajd, puse șeaua pe Roland, puse buchetul în mîna lui le Haudouin și îl invită să se urce în șa.

Apoi, conducîndu-l afară din oraș, cum îl conducea Aman pe Mardoheu, îl duse la un fel de potecă.

— Aici, îi spuse el, lasă-l pe Roland să meargă; la capătul potecii vei găsi pădurea, în pădure un parc, în jurul acestui parc un zid și în partea zidului unde se va opri Roland, vei arunca acest buchet.

„Acela care este așteptat nu vine, spunea biletul, pentru că acela care nu era așteptat a venit și încă mai amenințător ca niciodată, căci iubește mereu. Ia cu buzele și cu inima tot ceea ce nu se vede în ochii acestei hirtii.“

Bussy lăsă frîu liber lui Roland, care plecă în galop în direcția Meridorului.

Bussy se înapoie la palatul ducal și îl găsi pe prinț îmbrăcat.

Cît despre Remy, pentru el fu chestie de o jumătate de oră. Dus ca un nour de vînt, Remy, încrezător în cuvintele stăpînului

său, străbătu livezi, cîmpuri, păduri, pîrîiașe, dealuri și se opri la marginea unui zid pe jumătate sfărîmat.

Ajuns aici, Remy se ridică în scări, legă din nou și încă și mai puternic biletul de buchet și, scoțînd un „hm!” puternic, aruncă buchetul pe deasupra zidului.

Un țipăt care răsună de partea cealaltă îi arată că acesta ajunsese tocmai la țintă.

Remy nu mai avea ce să facă aici, deoarece nu i se ceruse răspuns.

El întoarse deci, spre partea de unde venise, capul calului care se pregătea să se apuce de păscut și care arată o vie nemulțumire de a fi deranjat în obiceiurile lui; dar Remy făcu o serioasă aplicare a pintenilor și a cravașei.

Roland văzu că nu are încotro și plecă înapoi cu mersu-i obișnuit.

După patruzeci de minute el se recunoștea în noul lui grajd, după cum se recunoscuse și în tufiș, și își lua singur locul la conovățul bine garnisit cu fin.

Bussy vizita castelul împreună cu prințul.

Remy îl ajunse în clipa cînd cerceta o subterană care conducea la o ușă dosnică.

— Ei bine! își întrebă el curierul, ce ai văzut? ce ai auzit? ce ai făcut?

— Un zid, un țipăt, șapte leghe, răspunse Remy cu laconismul unuia din acei copii ai Spartei, care puneau vulpile să le spintece pîntecile spre cea mai mare glorie a legilor lui Lycurg.

CAPITOLUL X

Un stol de Angevini.

Bussy reuși să-l ocupe atît de bine pe ducele de Anjou cu pregătirile lui de războiu, încît vreme de două zile el nu găsi nici timpul să meargă la Meridor, nici timpul de a-l aduce pe baron la Angers.

Uneori, totuși, ducele revenea la ideile lui de vizită.

Dar numaidecît Bussy făcea pe grăbitul, vizita puștile întregii gărzi, puneă să se echipeze caii de războiu, aducea

tunurile, afetele, ca și cînd ar fi fost vorba să cucerească a cincea parte din lume.

Văzînd acestea, Remy se apuca să facă bandaje, să-și curețe instrumentele, să fabrice alifii, ca și cînd ar fi fost vorba să îngrijească jumătate din genul uman.

Ducele dădea înapoi atunci din fața enormității unor asemenea pregătiri.

E de la sine înțeles că, din cînd în cînd, Bussy, sub motivul că face înconjurul fortificațiilor exterioare, sărea pe Roland și, în patruzeci de minute; ajungea la un oarecare zid, pe care îl sărea cu atît mai ușor cu cît la fiecare săritură făcea să cadă cite o piatră, iar coama zidului, sfărîmîndu-se sub greutatea sa, ajungea puțin cite puțin o spărtură.

Cît despre Roland, nu mai avea nevoie să i se spună unde să meargă: Bussy nu avea decît să dea drumul friului și să închidă ochii.

— Iată că am și cîștigat două zile, spunea Bussy; aș fi mare ghinionist dacă de azi în alte două zile nu mi se întîmplă vreo mică fericire.

Către seara celei de-a treia zi, în vreme ce intra în oraș un mare convoi de hrană, produs dintr-o rechiziție luată de către ducele de la bunii și iubiții lui Angevini; în vreme ce domnul de Anjou, pentru a face pe prințul bun, gusta pîinea neagră a soldaților și mușca cu poftă din scrumbiile sărate și din morunul proaspăt, se auzi un mare tărăboi la una din porțile orașului.

Domnul de Anjou se informă de unde venea acel tărăboi; dar nimeni nu putut să i-o spună.

În partea aceea erau loviți cu paturile puștilor mulți, burgezi atrași de noutatea unui spectacol curios.

Un bărbat călare pe un cal alb plin de sudoare se înfățișase la bariera dela poarta Parisului.

Ori Bussy, în urma sistemului său de intimidare, făcuse să fie numit căpitan general al ținutului Anjou și mare stăpîn al tuturor piețelor, și stabilise cea mai severă disciplină, mai cu seamă în Angers; nimeni nu putea ieși din oraș fără un cuvînt de ordine, să intre fără același cuvînt de ordine, o scrisoare de chemare sau un semn de recunoaștere oarecare.

Toată această disciplină nu avea alt scop decît să-l împiedice pe ducele să trimită pe cineva la Diana fără ca el să știe, și s-o îmbie pe Diana să intre în Angers fără ca el să fie anunțat.

Aceasta va părea poate puțin exagerat; dar cincizeci de ani mai târziu Buckingham făcea nebunii și mai mari pentru Ana de Austria.

Bărbatul și calul alb sosiseră, după cum am spus, într-un galop furios și dăduseră drept peste post.

Dar postul își avea consemnul lui.

Consemnul fusese dat santinelei; santinela întinsese arma; călărețul părăse că nici nu-l bagă în seamă; dar santinela strigase:

— La arme!

Postul ieșise și fuseseră siliți să se explice unii cu alții.

— Eu sînt Anraguet, spusese călărețul, și vreau să vorbesc cu ducele de Anjou.

— Noi nu cunoaștem nici un Anraguet, răspunsese șeful de post; cît despre vorbirea cu ducele de Anjou, dorința dumitale va fi îndeplinită căci te vom aresta și te vom conduce la Alteța Sa.

— Să mă arestați! răspunse călărețul; iată un bădăran glumeț care vrea să-l aresteze pe Carol de Balzac d'Entraguse, baron de Cunéo și conte de Graviile.

— Totuși va fi chiar așa, spusese aranjindu-și gulerul burghezul, care avea douăzeci de oameni înapoia lui și care nu vedea decît unul singur în față.

Nu-i cunoașteți încă pe Parizieni, nu-i așa? Ei bine! am să vă arăt o probă de ceea ce știu ei să facă.

— Să-l arestăm! să-l conducem la Monseniorul! strigară milițienii furioși.

— Mai încet, mieluseii mei de Anjou, spusese Anraguet, eu voi avea această plăcere.

— Ce tot spune acolo? se întrebară burghezii.

— Spune că nu a făcut decît zece leghe calul său, răspunse Anraguet, ceea ce înseamnă că are să treacă peste toți, dacă nu vă dați la o parte. Dați-vă la o parte odată, sau pe toți dracii...

Și cum burghezii din Angers aveau aerul că nu înțeleg injurătura pariziană, Anraguet pusese mîna pe spadă și, printr-un mîlineu uimitor, doborîse ici și colo cozile cele mai apropiate ale halebardelor care erau îndreptate cu vîrfurile spre el.

În mai puțin de zece minute, cincisprezece sau douăzeci de halebarde fură schimbate în cozi de mături.

Burghezii furioși se repeziră cu lovituri de bastoane asupra noului venit, care para înainte, înapoi, la dreapta și la stînga cu o dibăcie minunată, și rizînd din inimă.

— Ah! frumoasă intrare, spunea el răsucindu-se pe cal; o! ce oameni cumsecade sînt burghezii din Angres! La naiba! cît de bine se distrează aici! Cîtă dreptate a avut prințul să părăsească Parisul și ce bine am făcut eu venind la el!

Și Anraguet, nu numai că para din ce în ce mai frumos, dar cîteodată, cînd se simțea strîns prea de aproape, tăia cu lama lui spaniolă, curelele unuia, coiful altuia și uneori, alegîndu-și omul, amețea cu o lovitură dată cu latul spadei, pe vreun războinic neprevăzător care se vîra în învălmășală, cu capul ocrotit numai de boneta de lină angevină.

Burghezii asmuțiți loveau pe întrecute, stîlcindu-se unii pe alții apoi veneau din nou la atac; întocmai cu soldații lui Cadmus, s-ar fi zis că ieșeau din pămînt.

Antreguet simți că începea să obosească.

— Haide, spusese el, văzînd că rîndurile se făceau din ce în ce mai dese, bine, sînteți viteji ca niște lei, e lucru stabilit și voi face mărturie despre asta. Dar, vedeți, că nu vă mai rămîne decît cozile de halebarde și că nu știți să vă încărcați puștile. Eu mă hotărîsem să intru în oraș, dar nu știam că era păzit de o aramă de Cezari. Renunț să vă înving; adio, bună seara, mă duc; numai, spuneți prințului că am venit într-adins de la Paris ca să-l văd.

În acest timp căpitanul reușise să dea foc la fitilul de la flinta sa; dar în clipa cînd sprijinea patul armei în umăr, Anraguet îl lovi atît de tare cu o nuielușă peste degete, încît el dădu drumul armei și începu să sară cînd pe un picior cînd pe altul.

— La moarte, la moarte! strigară milițienii stîlciți și infuriați; să nu-l lăsăm să fugă; să nu poată scăpa!

— A! spusese Anraguet, adineauri nu mă lăsați să intru și văd că acum nu mai mă lăsați să ies; băgați de seamă! acest lucru mă va face să-mi schimb tactica; în loc să lovesc halebardele, voi doborî mîinile; așa, acum să vedem, mieluseii mei de Anjou, mă lăsați să plec?

— Nu! la moarte! la moarte! a obosit! să-l omorîm!

— Foarte bine! aceasta vă este ultimul cuvînt, atunci?

— Da! da!

— Ei bine! păziți-vă degetele, încep să tai mîinile!

Abia terminase și se pregătea să-și pună amenințarea în aplicare, cînd un al doilea călăreț apărură la orizont, alergînd cu aceeași iuteală, intră pe barieră într-un galop furtunos și căzu

ca un trăznet în mijlocul învălmășelii, care se transforma puțin câte puțin într-o adevărată luptă.

— Anraguet! strigă noul venit, Anraguet! ei! ce dracu faci tu în mijlocul acestor burghezi?

— Livarot! strigă Anraguet întorcându-se. ei! la naiba! ești bine venit, Motjoie și Saint-Denis, ajutor!

— Știam bine că am să te ajung; acum patru ore am aflat știri despre tine și de atunci mă țin după tine: dar unde te-ai vîrit? Vor să te măcelărească, să mă ierte Dumnezeu!

— Da, sînt prietenii noștri de Anjou care nu vor nici să mă lase să intru, nici nu mă lasă să ies.

— Domnilor, spuse Livarot luîndu-și pălăria în mînă, voiți să vă dați la dreapta și la stînga, pentru ca să putem trece?

— Ne insultă! strigară burghezii; la moarte! la moarte.

— Ah! iată cum sînt oamenii la Angers, făcu Livarot punîndu-și cu o mînă pălăria pe cap și scoțîndu-și cu cealaltă spada.

— Da, vezi și tu, spuse Antreguet; din păcate sînt mulți.

— Ei aș! noi trei vom reuși s-o scoatem la capăt.

— Da, noi trei, dacă am fi trei; dar nu sîntem decît doi.

— Iată că vine și Ribeirac.

— Și el?

— Îl auzi?

— Îl văd. Ei! Riberac! ei! aici! aici!

În adevăr, chiar în clipa aceea, Ribeirac, tot atît de grăbit ca și tovarășii săi, după cît se părea, făcea aceeași intrare ca ei în orașul Angers.

— Ei! văd o luptă aci, spuse Ribeirac, am noroc! Bună ziua, Anraguet, bună ziua, Livarot.

— Să atacăm, răspunse Anraguet.

Milițienii priveau, destul de uimiți, noua întărire, care le sosise celor doi prieteni, și care, de la starea de asaltați se pregăteau să treacă la aceea de asaltatori.

— Ei! dar sînt un regiment, spuse căpitanul de miliție oamenilor săi; domnilor, ordinea noastră de luptă nu mi se pare bună și propun să facem stînga împrejur,

Burghezii, cu acea ușurință care îi caracterizează în executarea mișcărilor militare, începură numaidecît să se întoarcă.

Aceasta pentru că în afară de invitația căpitanului lor care îi făcea să fie prevăzători, ei vedeau pe cei trei călăreți

așezîndu-se în fața lor cu o ținută măreață care îi făcea să tremure și pe cei mai îndrăzneți.

— Este avangarda lor, strigară burghezii care voiau să-și dea singuri un motiv pentru a fugi. Alarma! alarma!

— Săriți! strigară ceilalți, săriți!

— Dușmanul! dușmanul! spuseră cea mai mare parte din ei.

— Sîntem tați de familie. Trebuie să ne păstrăm pentru soțiile și copiii noștri. Scape cine poate! urlă căpitanul.

Și datorită acestor strigăte diferite, care totuși aveau toate, după cum se vede, același scop, se făcu în stradă o învălmășeală grozavă și loviturile de baston începură să cadă ca grindina asupra curioșilor, al căror cerc înghesuit îi împiedica pe fricoși să fugă.

Tocmai atunci zgomotul tărăboiului ajunsese pînă în piața Castelului, unde, după cum am mai spus, prințul gusta pîinea neagră, scrumbiile sărate și morunul proaspăt al partizanilor săi.

Bussy și prințul se informară; li se spuse că trei oameni, sau mai degrabă trei diavoli în carne și oase, venind din Paris, erau aceiași care făceau tot acest zgomot.

— Trei oameni! spuse prințul; du-te și vezi ce este Bussy.

— Trei oameni? spuse Bussy; veniți, Monsenior.

Și amîndoi plecară; Bussy înainte, prințul urmîndu-l prevăzător însoțit de vreo douăzeci de călăreți.

Ei ajunseră tocmai cînd burghezii începeau să execute manevra pe care am povestit-o, în paguba umerilor și capetelor curioșilor.

Bussy se ridică în scări și ochiul său de vultur afundîndu-se în învălmășeală, îl recunoscă pe Livarot după fața-i lunguiață.

— La naiba! strigă el prințului cu o voce puternică, alergați, Monsenior, sînt prietenii noștri din Paris care ne asaltează.

— Ei! nu, răspunse Livarot cu o voce care întrecea zgomotul luptei, sînt, dimpotrivă, prietenii din Anjou care ne ciopîrțesc.

— Jos armele! strigă ducele; jos armele, ticăloșilor! sînt prieteni.

— Prieteni! strigară burghezii, loviți, zgîriați, stilciți. Prieteni! trebuia să li se dea cuvîntul de ordine atunci; de o oră întregă îi tratăm ca pe niște păgîni și ei ne tratează ca pe niște turci.

Și mișcarea de dare înapoi se termină de făcut.

Livarot, Antreguet și Ribeirac înaintară ca niște triumfători în spațiul lăsat liber de retragerea burghezilor și toți se grăbiră să se ducă să sărute mâna Alteței Sale; apoi fiecare, la rîndul său, se aruncă în brațele lui Bussy.

— Mi se pare, spuse cu resemnare căpitanul, că este un stol de angevini pe care îl luam drept un stol de vulturi.

— Monsenior, șopti Bussy la urechea ducelui, numărați-vă milițienii, vă rog.

— Pentru ce?

— Numărați-i aproximativ; nu zic unul cite unul.

— Sint cel puțin o sută cincizeci.

— Cel puțin, da.

— Ei bine! ce vrei să spui?

— Vreau să spun că nu prea aveți soldați vestiți, deoarece trei oameni i-au bătut.

— Este adevărat, spuse ducele. Apoi?

— Apoi! Încercați să ieșiți din oraș cu astfel de voinici!

— Da, spuse ducele; dar voi ieși cu cei trei oameni care i-au bătut pe ceilalți, răspunse el.

— Hait! făcu Bussy în șoaptă, nu mă gîndeam la aceasta. Trăiască mișei care sînt logici!

CAPITOLUL XI

Roland

Datorită întăririi care îi sosise, domnul duce de Anjou se putu deda la recunoașteri nesfîrșite în jurul orașului.

Întovărășit de prietenii săi sosiți tocmai la timp, el mergea într-un echipaj de război, de care burghezii din Angers se arătau cum nu se poate mai mîndri, deși comparația acestor gentilomi călare pe niște cai buni, bine echipați, față de hamurile rupte și armurile ruginite ale miliției urbane, nu venea tocmai în folosul acesteia din urmă.

Se cercetară mai întii meterezele, apoi grădinile din jurul meterezelor, apoi cîmpia din jurul grădinilor, apoi în sfîrșit

castelele împrăștiate în această cîmpie și, cu un sentiment de semeție foarte marcat, ducele sfida în treacăt, fie pe lîngă ele, fie în mijlocul lor, pădurile care îi făcuseră atîta frică, sau mai degrabă despre care Bussy făcuse să-i fie frică.

Gentilomii angevini soseau cu bani; ei găseau la curtea ducelui de Anjou o libertate pe care erau departe de a o întîlni la curtea lui Henric al III-lea; nu puteau deci să nu ducă o viață veselă într-un oraș foarte dispus, cum trebuie să fie o capitală oarecare, să jefuiască punga musafirilor săi.

Nu se scurseseră nici trei zile și Antraguët, Ribeirac și Livarot și legaseră relații cu nobilii angevini cei mai îndrăgostiți de moda și felul de a se purta al parizienilor.

Se înțelege de la sine că acești seniori cumsecade erau căsătorii și aveau soții tinere și frumoase.

Astfel că nu pentru plăcerea lui personală, cum ar putea crede acei care cunosc egoismul ducelui de Anjou, făcea el așa de frumoase cavalcade prin oraș. Nu.

Aceste plimbări erau spre plăcerea gentilomilor parizieni care veniseră la el, a seniorilor angevini și mai cu seamă a doamnelor angevine.

Dumnezeu mai întii trebuia să se veselească, deoarece cauza Ligii era cauza lui Dumnezeu.

Apoi regele avea să turbeze cu siguranță.

În sfîrșit, doamnele erau fericite.

Astfel, marea Treime de pe vremea aceea era reprezentată prin: Dumnezeu, regele și femeile.

Bucuria atinse culmea în ziua cînd se văzu sosind, într-o frumoasă rînduire, douăzeci și doi de cai de mînă, treizeci de cai de tracțiune, în sfîrșit, patruzeci de catîri, care, împreună cu liierele, căruțele și furgoanele, formau echipajele domnului duce de Anjou.

Toate acestea veneau ca prin farmec din Tours pentru neînsemnata sumă de cincizeci de mii de taleri, pe care domnul duce de Anjou îi dăduse în acest scop.

Trebuie să spunem că toți caii erau înșeuăți, dar șeile nu erau încă plătite șelarilor; trebuie să spunem că lăzile aveau niște broaște mărețe, care se închideau cu cheia, dar lăzile erau goale.

Trebuie să spunem că acest din urmă articol era spre lauda prințului, pentru că prințul ar fi putut să le umple prin stoarcere de impozite.

Dar nu stătea în caracterul prințului să ia; lui îi plăcea mai bine să sustragă.

Cu toate astea, intrarea acestui cortegiu produse un efect impresionant în Angers.

Caii intrară în grajduri, căruțele fură așezate sub șoproane.

Lăzile fură purtate de oamenii cei mai intimi ai prințului.

Trebuiau niște miini foarte sigure pentru ca să îndrăznească cineva să le încredințeze sumele pe care nu le conțineau.

În sfârșit, porțile palatului se închiseră în nasul mulțimii care dăduse năvală și care fu convinsă datorită acestei măsuri de prevedere, că prințul făcuse să între două milioane în oraș, în vreme ce nu era vorba, dimpotrivă, decît să facă să iasă din oraș o sumă aproape egală cu aceea pe care contau lăzile goale.

Renumele de bogăție al domnului duce de Anjou fu puternic stabilit cu începere din ziua aceea; și întreaga provincie rămase convinsă, după spectacolul care trecuse pe sub ochii ei, că era destul de bogat pentru a se război împotriva întregii Europe dacă ar fi fost nevoie.

Această încredere trebuia să ajute burgheziei să primească cu răbdare noile impozite pe care ducele, ajutat de sfaturile prietenilor săi, avea de gînd să le ridice de pe spinarea angevinilor.

De altfel, angevinii o luau aproape înaintea dorințelor ducelui de Anjou.

Nu regreți niciodată banii ce îi împrumuți sau îi dai bogăților.

Regele Navarei, cu renumele lui de sărăcie, nu ar fi obținut nici un sfert din succesul pe care îl obținea ducele de Anjou cu renumele său de bogăție.

Dar să revenim la duce.

Demnul prinț trăia ca un patriarh ghiftuit de toate bunurile de pe pămînt și, toată lumea știe, Anjou-ul este un pămînt foarte bun.

Drumurile erau pline de călăreți care alergau spre Angers să se supună prințului sau să-i ofere serviciile lor.

De partea lui, domnul de Anjou trimitea recunoașteri care duceau toate la căutarea vreunei comori.

Bussy reușise să aranjeze ca nici una din aceste recunoașteri să nu fie împinsă pînă la castelul pe care îl locuia Diana.

Aceasta, pentru că Bussy își rezerva numai pentru el aceea comoară, jefuind în felul lui acel colțișor al provinciei care, după ce se apăraseră cum putuse mai bine, se predase în cele din urmă.

Ori, în vreme ce domnul de Anjou recunoștea și Bussy jefuia, domnul de Monsoreau, călare pe calul său de vinătoare, ajungea la porțile Angers-ului.

Putea să fie ora patru seara; pentru a ajunge la ora patru, domnul de Monsoreau făcuse optsprezece leghe în timpul zilei.

Astfel că pintenii îi erau roșii, iar calul său, alb de spumă, era pe jumătate mort.

Trecuse vremea de a li se face greutăți la porțile orașului acelora care soseau: erau atît de mindri și atît de nepăsători acum în Angers, încît ar fi lăsat să treacă fără nici o piedică un batalion de elvețieni, chiar dacă acești elvețieni ar fi fost comandați de însuși viteazul Crillon.

Domnul de Monsoreau, care nu era Crillon, intră de-a dreptul, spunînd:

— La palatul Monseniorului duce de Anjou.

El nu mai ascultă răspunsul gărzilor care urlau un răspuns inapoia lui.

Calul său nu părea că se mai țină pe picioare decît printr-o minune de echilibru datorită vitezei cu care alerga: bietul animal mergea fără să mai aibă vreo conștiință despre viața lui, și se putea paria că avea să cadă de îndată ce se va opri. El se opri la palat; domnul de Monsoreau era un iscusit călăreț, calul era de rasă: cal și călăreț rămaseră în picioare.

— Monseniorul duce! strigă șeful vinătorii.

— Monseniorul s-a dus să facă o recunoaștere, răspunse santinela.

— Unde? întrebă domnul de Monsoreau.

— Pe aici, spuse santinela întinzînd mîna spre unul din cele patru puncte cardinale.

— Drace! făcu Monsoreau, ceea ce aveam să-i comunic ducelui era totuși foarte grabnic; cum să fac?

— Puneți mai întîi cal tum'fostră la grajd, răspunse santinela care era un soldat din Alsacia, că dacă nu-l rezemați, el cade.

— Sfatul e bun, cu toate că e dat într-o limbă stricată, spuse Monsoreau. Unde sînt grajdurile, băiatule?

— Golo!

În momentul acela un om se apropie de gentilom și își spuse calitățile.

Era majordomul.

Domnul de Monsoreau răspunse la rîndu-i prin enumerarea numelui, prenumelui și calităților sale.

Majordomul salută respectuos; numele șefului vînătorii era de multă vreme cunoscut în provincie.

— Domnule, spuse el, binevoiți să intrați și să vă odihniți puțin. Abia acum zece minute a ieșit Monseniorul; Alteța Sa nu se va înapoia înainte de ora opt seara.

— Ora opt seara! reluă Monsoreau rozîndu-și mustața, ar însemna să pierd prea mult timp. Aduc o știre foarte importantă care trebuie cunoscută cît mai grabnic de Alteța Sa. Nu ai un cal și o călăuză să-mi dai?

— Un cal! sînt zece, domnule, spuse majordomul. Cît despre călăuză, e altceva, căci Monseniorul nu a spus unde se duce și aveți să aflați, întrebînd, orice voiți în această privință; de altfel, nu aș voi să golesc castelul. Este una din recomandările Alteței Sale.

— Ah! ah! făcu șeful vînătorii, așadar nu sînt în siguranță aici?

— O! domnule, te afli totdeauna în siguranță în mijlocul unor oameni ca domnii de Bussy, de Livarot, de Ribeirac, d'Antraguët, fără să-l mai punem la socoteală pe neînvinsul nostru prinț, Monseniorul duce de Anjou; dar înțelegeți...

— Da, înțeleg că atunci cînd nu sînt ei aici, este mai puțină siguranță.

— Chiar așa, domnule.

— Atunci voi lua un cal odihnit din grajd și voi încerca s-o ajung pe Alteța Sa, informîndu-mă.

— Mă prind, domnule, că în felul acesta veți ajunge la Monseniorul.

— Nu a plecat la galop?

— La pas, domnule, la pas.

— Foarte bine! ne-am înțeles! arată-mi calul pe care-l pot lua.

— Intrați în grajd, domnule, și alegeți-vă singur: toți sînt ai Monseniorului.

— Foarte bine!

Monsoreau intră.

Zece sau doisprezece cai, din cei mai frumoși și din cei mai odihniți, mîncău din grăunțele și finul gustos de Anjou.

— Iată, spuse majordomul, alegeți.

Monsoreau plimbă asupra șirului de patrupeze o privire de cunoscător.

— Iau calul acesta murg închis, spuse el; poruncește să-i pună șaua.

— Roland.

— Îl cheamă Roland?

— Da, este calul favorit al Alteței Sale. Îl încalecă în fiecare zi; i-a fost dat de către domnul de Bussy și cu siguranță că nu l-ați fi găsit în grajd dacă Alteța Sa nu ar încerca niște cai ce i-au sosit din Tours.

— Haide, se pare că mă pricep și eu într-o clipă.

Un rîndaș se apropie.

— Pune șaua pe Roland, spuse Majordomul.

Cît despre calul contelui, intrase singur în grajd și se întinsese pe așternutul de paie fără să mai aștepte să i se scoată cel puțin harnașamentul.

Roland fu înșeuat în cîteva clipe.

Domnul de Monsoreau se urcă cu ușurință în șauă și se informă pentru a doua oară încotro se îndreptase cavalcada.

— A ieșit pe poarta aceasta și a luat-o pe strada de colo, spuse majordomul arătînd șefului vînătorii același punct pe care i-l mai arătase și santinela.

— Pe legea mea, spuse Monsoreau dînd drumul friului și văzînd că de la sine calul o lua pe drumul acela, s-ar zice, pe cuvîntul meu, că Roland a luat-o pe urmele lor.

— O! n-aveți nici o grijă, spuse majordomul, l-am auzit vorbind pe domnul de Bussy și pe medicul său, domnul Remy, că acesta este animalul cel mai inteligent care există; de îndată ce își va simți tovarășii, îi va ajunge; vedeți ce picioare frumoase are, ar putea face concurență unui cerb.

Monsoreau se plecă să privească.

— Mărețe, spuse el.

În adevăr, calul plecă fără să mai aștepte să fie indemnăt și ieși foarte hotărît din oraș; făcu chiar un ocol înainte de a ajunge la poartă pentru a scurta drumul.

Dînd această dovadă de inteligență, calul scutura din cap pentru a scăpa de friul care simțea că-i apasă buzele; părea că spune călărețului că orice influență de stăpînire era zadarnică și, pe măsură ce se apropia atît de poarta orașului, își iuțea pasul.

— În adevăr, murmură Monsoreau, vād că nu mi-ai fost lăudat degeaba; așadar, pentru că îți cunoști atît de bine drumul, haide, Roland, haide.

Și dădu drumul friului pe gîtul lui Roland.

Calul, ajuns la bulevardul din afara orașului, șovăi o clipă pentru a ști dacă avea s-o ia la dreapta sau la stînga.

O luă la stînga.

În clipa aceea tocmai trecea un țaran pe acolo.

— Ai văzut un grup de călăreți, prietene? întrebă Monsoreau.

— Da, domnule, răspuse țaranul, i-am întîlnit puțin mai înainte, în partea aceea.

călăreții tocmai în direcția pe care o luase Roland.

— Haide, Roland, haide, spuse șeful vînătorii dînd friu liber calului, care luă un trap mărit cu care trebuia să facă în mod natural trei sau patru leghe pe oră.

Calul mai urmă cîtva timp bulevardul, apoi o luă dintr-o dată, la dreapta, apucînd pe o poteacă înflorită care străbătea cîmpia.

Monsoreau șovăi o clipă pentru a ști dacă n-ar fi trebuit să-l oprească pe Roland, dar Roland părea atît de sigur de el, încît îl lăsă să meargă.

Pe măsură ce înainta, calul se însuflețea. El trecu de la trap la galop și în mai puțin de un sfert de oră orașul dispăruse din ochii călărețului.

Despre partea lui călărețul, pe măsură ce înainta, părea că recunoaște locurile.

— Ei! dar, spuse el intrînd în pădure, s-ar zice că mergem spre Meridor; nu cumva Alteța Sa, din întîmplare, s-o fi îndreptat spre castel?

Și fruntea șefului vînătorii se încreți la această idee care nu îi venea în minte pentru prima oară.

— Oh! oh! murmură el, eu care venisem să-l văd mai întîi pe prinț, aminînd pe mine să-mi văd soția. Oare voi avea fericirea să-i văd pe amîndoi în același timp?

Un zîmbet grozav trecu pe buzele șefului vînătorii.

Calul mergea mereu, continuînd s-o țină spre dreapta cu o îndărătnicie care arăta mersul cel mai hotărît și cel mai sigur.

— Dar, pe sufletul meu, gîndi Monsoreau, nu mai trebuie să fiu acum prea departe de parcul din Meridor.

În clipa aceea, calul începu să necheze.

În aceeași clipă, un alt nechezat îi răspunse din fundul tufișului.

— Ah! ah! spuse șeful vînătorii, iată că Roland și-a găsit tovarășii, după cît se pare.

Calul își îndoaia viteza, trecînd ca fulgerul pe sub copacii înalți.

Deodată Monsoreau zări un zid și un cal legat lîngă acest zid.

Calul necheză pentru a doua oară și Monsoreau recunoscu că el trebuie să fi nechezat prima oară.

— Este cineva aci! spuse Monsoreau îngălbenindu-se.

CAPITOLUL XII

Ce venea să anunțe domnul conte de Monsoreau

Domnul de Monsoreau mergea din surpriză în surpriză: zidul din Meridor întîlnit ca prin farmec, calul acela care mîngîia calul ce îl adusese, ca și cînd ar fi fost cea mai intimă cunoștință a lui, erau desigur lucruri care ar fi dat de gîndit pînă și celui mai puțin bănuitor.

Apropiîndu-se, și se poate ghici cît de repede se apropia domnul de Monsoreau, apropiîndu-se, el băgă de seamă surpătura zidului în acel loc; era o adevărată scară care amenința să ajungă o spărtură; picioarele păreau să-și fi săpat trepte în piatră, iar mărăcinii, smulși de curînd, atîrnau de crengile lor rupte.

Contele îmbrățișă ansamblul dintr-o aruncătură de ochi, apoi de la ansamblu trecu la amănunte.

Calul merita cea dintîi atenție și o obțină.

Indiscretul animal purta o șa împodobită ca un cioltar, brodat cu argint.

Într-unul din colțuri era un dublu FF, încolăcit într-un dublu AA.

Era, fără îndoială, un cal din grajdurile prințului, pentru că cifra însemna François de Anjou.

Bănuielile contelui, la această descoperire, se prefăcură într-o adevărată alarmă.

Ducele venise așadar în aceste locuri; el venea aici adesea, pentru că, în afară de calul legat, mai era un altul care cunoștea drumul.

Monsoreau se hotări, pentru că întâmplarea îl pusese pe această urmă, să se ia după ea pînă la capăt.

Mai cu seamă că acest lucru era în obiceiurile sale de șef al vînătorii și de soț gelos.

Dar atîta vreme cît ar fi rămas de partea aceasta a zidului, cu siguranță că nu ar fi putut vedea nimic. Prin urmare, el își legă calul de calul vecin și începu să urce zidul cu curaj.

Era un lucru ușor, un picior îl chema pe celălalt; mîna își avea locurile gata făcute pentru a se agăța, îndoitura brațului era desenată pe pietrele de la suprafața crestei zidului, și fusese curățat cu îngrijire, cu un cuțit de vînătoare, un stejar ale cărui ramuri în locul acela îngreunau vederea și împiedicau mișcarea.

Atîtea efortări fură încoronate de un succes deplin.

Domnul de Monsoreau nici nu se așezase bine la observatorul său, cînd zări lîngă un copac o manta de culoare albastră și una de catifea neagră.

Mantaua albastră aparținea fără îndoială unei femei, iar cea neagră unui bărbat; de altfel, nu avea nevoie să caute prea departe, bărbatul și femeia se plimbau la cincizeci de pași de acolo, cu brațele înlănțuite și ascunși de altfel de frunzișul crîngului.

Din nenorocire pentru domnul de Monsoreau, care nu obișnuise zidul cu violențele sale, o piatră se desprinsese de pe coama zidului și căzu rupînd ramurile, pînă pe iarbă; acolo răsună cu un ecou mugitor.

La acest zgomot, se pare că persoanele, cărora crîngul le ascundea trăsăturile față de domnul de Monsoreau, se întoarseră și îl zăriră, căci un țipăt de femeie ascuțit și semnificativ se auzi, apoi un foșnet în frunziș îl înștiință pe conte că fugeau ca două câprioare speriate.

La țipătul femeii, Monsoreau simțise cum i se urcă sudoarea pe frunte. Recunoscuse vocea Dianei. Neputînd din clipa aceea să mai reziste mișcării de furie care pusese stăpînire pe el, se aruncă din vîrfurile zidului și, cu spada în mînă, se apucă să taie tufișuri și crengi pentru a-i urmări pe fugari.

Dar totul dispăruse, nimic nu mai tulbura liniștea parcului; nici o umbră în fundul aleilor, nici o urmă pe poteci, nici un zgomot prin copaci, afară de cîntecul privighetorilor și al pitulicelor care, obișnuite să-i vadă pe cei doi amănți, nu putuseră să fie speriate de ei.

Ce să facă în fața singurătății? la ce să se hotărască? unde să alerge? Parcul era mare: se putea, urmărindu-i pe aceia pe care îi căuta, să întilnească pe aceia pe care nu-i căuta.

Domnul de Monsoreau se gîndi că descoperirea pe care o făcuse ajungea deocamdată; de altfel, se simțea stăpînit de un sentiment prea violent pentru a acționa cu prudența pe care se cuvenea s-o desfășoare față de un rival atît de temut cum era François; căci el nu se îndoia că acest rival nu ar fi prințul.

Apoi, dacă din întâmplare nu ar fi fost el, avea pe lîngă ducele de Anjou o misiune grabnică de îndeplinit; de altfel, avea să vadă el, găsindu-se alături de prinț, ce trebuia să gîndească despre vinovăția sau nevinovăția sa.

Apoi, îi veni o idee minunată.

Era aceea de a sări zidul înapoi chiar în locul pe unde intrase și să ia cu sine calul nepoftitului surprins de el în parc.

Acest plan răzbunător îi dădu puteri; începu din nou să alerge și ajunse la poalele zidului, gîfîind și acoperit de sudoare.

Atunci, ajutîndu-se de fiecare ramură, el ajunse în vîrf și căzu de partea cealaltă; dar de partea cealaltă nici urmă de cal, sau mai bine zis, nici urmă de cai.

Ideea care îi venise era atît de bună, încît înainte de a-i veni lui, îi venise dușmanului său, iar dușmanul său profitase de ea.

Domnul de Monsoreau, copleșit, lăsă să-i scape un muget de furie, arătînd pumnul acelui demon răutăcios care, cu siguranță că și ridea de el în umbra deasă a pădurii; dar cum la el voința nu era învinsă ușor, reacționează împotriva fatalităților succesive care păreau că se înțeleseseră să-l copleșescă: orientîndu-se numaidecît, cu tot întunericul care se apropia cu repeziciune, el își adună toate puterile și ajunse în Angers pe un drum lăturalnic pe care îl cunoștea din copilărie.

Două ore și jumătate după aceea, el sosea la poarta orașului, mort de sete, de căldură și de oboseală; dar exaltarea minții dăduse puteri corpului și era tot bărbatul cu voință, și violent în același timp.

De altfel, îl susținea o idee; avea să întrebe santinela, sau mai bine santinelele; avea să mearegă de la poartă la poartă; avea să afle pe ce poartă a intrat, un bărbat cu doi cai; avea să-și golească punga avea să făgăduiască munți de aur și avea să afle semnalmentele acelui bărbat.

Atunci, oricine ar fi el, mai de vreme sau mai tîrziu, bărbatul acela avea să-i plătească datoria. Întrebă santinela; dar santinela intrase de curînd în post și nu știa nimic: intră în corpul de gardă și se informă.

Milițianul care fusese înlocuit din post văzuse, cam cu vreo două ore mai înainte, intrînd un cal fără stăpîn, care luase singur drumul castelului.

El se gîndise atunci că poate i s-a întîmplat vreun accident călărețului, iar calul inteligent se înapoiase singur la grajd.

Monsoreau se bătu pe frunte: era convins că nu avea să afle nimic.

Atunci se îndreptă la rîndu-i spre castelul ducal.

Acolo, tîmbălău, zgomot, veselie; ferestrele străluceau ca soarele, iar bucătăriile scilipeau ca niște cuptoare aprinse, trimițînd prin răsuflările lor mirosuri de vînat și de șorțîșoară, în stare să facă orice stomac să uite că este vecin cu inima.

Dar grilajurile erau închise și acolo se ivi o greutate: trebuia să facă să i se deschidă.

Monsoreau chemă portarul și spuse cine este, dar portarul nu voi să-l recunoască.

— Erați drept și acum sînteți încovoiat, îi spuse el.

— Din pricina oboselii.

— Erați palid și acum sînteți roșu.

— Din pricina căldurii.

— Erați călare și vă înapoiati fără cal.

— Calul meu s-a speriat, a făcut o săritură, m-a doborît și s-a înapoiat fără călăreț. Nu mi-ai văzut calul?

— A! ba da, spuse portarul.

— În tot cazul, du-te și anunță-l pe majordom.

Portarul, încîntat de această propunere care îl descărca de orice răspundere, trimise să-l înștiințeze pe majordom.

Acesta sosi și îl recunoscu numaidecît pe Monsoreau.

— Și de unde veniți într-un asemenea hal? întrebă el.

Monsoreau repetă aceeași poveste pe care o mai spusese și portarului.

— În adevăr, spuse majordomul, am fost foarte îngrijorați cînd am văzut calul fără călăreț; Monseniorul mai cu seamă, pe care am avut cîntea să-l înștiințez de sosirea dumneavoastră.

— A! Monseniorul a părut îngrijorat? făcu Monsoreau.

— Foarte îngrijorat.

— Și ce a spus?

— Ca să vă duceți la dînsul de îndată ce veți sosi. — Bine! numai să trec puțin pe la grajd să văd dacă nu i s-a întîmplat ceva calului Alteței Sale.

Monsoreau se duse la grajd și recunoscu în locul de unde îl luase pe inteligentul animal care minca cu poftă, ca unul care simte nevoia să-și repare forțele.

Apoi, fără să se mai îngrijească să-și schimbe hainele, Monsoreau se gîndea că importanța știrii pe care o aducea trebuia să aibă întietate asupra etichetei, fără să se mai schimbe, zic, șeful vînătorii se îndreptă spre sufragerie. Toți gentilomii prințului și chiar Alteța Sa, adunați în jurul unei mese măreț servită și minunat luminată, atacau pateurile de fazani, fripturile reci de mistreț și aperitivele piperate pe care le stropeau cu acel vin negru de Cahors atît de bun și atît de dulce, sau cu acel viclean, plăcut și spumos vin de Anjou, al cărui dampf se urcă la cap înainte ca topazele pe care le distilă în pahar să se fi terminat cu totul.

— Curtea este completă, spunea Antraguët care era roșu ca o fată și care se și îmbătase ca un soldat, este completă ca pivnița Alteței Voastre.

— Nu, nu, spuse Ribeirac, ne lipsește un șef al vînătorii. Este în adevăr rușinos să ne înfruptăm din mîncărurile Alteței Sale, fără să ni le luăm chiar noi.

— Eu votez pentru un șef al vînătorii oarecare; n-are importanță care, poate fi chiar domnul de Monsoreau.

Ducele zîmbi, căci numai el știa de sosirea contelui.

Livarot abia își termina fraza și prințul zîmbetul, că ușa se deschise și domnul de Monsoreau intră.

Ducele avu, zărindu-l, o exclamare cu atît mai zgomotoasă cu cît răsună în mijlocul liniștii generale.

— Ei bine! iată-l; vedeți că sîntem favorizați de Dumnezeu, domnilor, pentru că ne trimite numaidecît ceea ce dorim.

Monsoreau, foarte încurcat de această îndrăzneală a prințului, care, în asemenea cazuri, nu era obișnuită la Alteța Sa, salută cu un aer destul de stingherit și întoarse capul orbit, ca o bufniță transportată dintr-odată de la întuneric la soare.

— Ia loc și mîncîcă, spuse ducele arătînd domnului de Monsoreau un loc în fața sa.

— Monsenior, răspunse Monsoreau, mi-e sete, mi-e foame, sînt destul de obosit; dar nu voi bea, nu voi minca, nu mă voi așeza decît după ce mă voi fi achitat pe lingă Alteța Voastră de un mesaj de cea mai mare importanță.

— Vii de la Paris, nu-i așa?

— În toată graba, Monsenior.

— Ei bine, ascult, spuse ducele.

Monsoreau se apropie de François și, cu zîmbetul pe buze, cu minia în suflet, îi spuse în șoaptă:

— Monsenior, doamna regină mamă se îndreaptă încoace; ea vine s-o vadă pe Alteța Voastră.

Ducele, asupra căruia fiecare își ațintise ochii, fu cuprins deodată de bucurie.

— Bine, spuse el, mulțumesc. Domnule de Monsoreau, astăzi ca totdeauna, te găsesc un servitor credincios; să continuăm cu masa, domnilor.

Și el își apropie fotoliul de masă, deoarece îl depărtase cu o clipă mai înainte pentru a-l asculta pe domnul de Monsoreau.

Ospățul reîncepu; șeful vînătorii, așezat între Livarot și Ribeirac, nici nu gustase bine din plăcerile unui loc bun și nici nu se găsise bine în fața unei mese îmbelșugate, că își pierdu deodată pofta.

Spiritul învinsese materia.

Spiritul, cufundat în gânduri triste, se întorcea la parcul din Meridor și făcînd din nou călătoria pe care acest corp zdrobit o făcuse mai înainte, trecea pentru a doua oară ca un pelerin atent, pe acel drum înflorit care îl condusese la zid.

El revedea calul care nechezase, revedea zidul spart, revedea cele două umbre îndrăgostite și fugare; auzea țipătul Diane, acel țipăt care îi răsunase în adîncurile inimii.

Atunci, indiferent la zgomot, la lumină, chiar la mîncare, uitînd alături de cine și în fața cui se găsea, se înfășura în propriile-i gânduri, lăsîndu-și fruntea să se acopere puțin cîte puțin de nori, scoțînd din piept un geamăt surd care atrase atenția mesenilor uimiți.

— Cazi de oboseală, domnule șef al vînătorii, spuse prințul; în adevăr, ai face mai bine să te duci să te culci.

— Zău că da, spuse Livarot, sfatul e bun și, dacă nu-l vei urma, riști să adormi cu nasul în farfurie.

— Scuzați-mă, Monsenior, spuse Monsoreau ridicînd capul; în adevăr, sînt zdrobit de oboseală.

— Îmbată-te, conte, spuse Antraguët, nimic nu alungă oboseala ca beția.

— Și apoi, murmură Monsoreau, cînd te îmbeți uiți.

— Ei așa! spuse Livarot, nu e nici un chip; vedeți, domnilor, paharul său este încă plin.

— În sănătatea dumitale, conte, spuse Ribeirac ridicîndu-și paharul.

Monsoreau fu silit să răspundă gentilomului și îl goli pe al său dintr-odată.

— Cu toate astea bea foarte bine; observați, Monsenior? spuse Antraguët.

— Da, răspunse prințul care încerca să citească în inima contelui, da, minunat.

— Va trebui totuși să ne faci rost de o vînătoare frumoasă, conte, spuse Ribeirac; dumneata cunoști ținutul.

— Ai aici echipaje, păduri, spuse Livarot.

— Și chiar o soție, adăugă Antraguët.

— Da, repetă fără să vrea contele, da, echipaje, păduri și doamna de Monsoreau, da, domnilor, da.

— Fă-ne să vinăm un mistreț, conte, spuse prințul.

— Voi încerca, Monsenior.

— Ei! la naiba, spuse unul din gentilomii angevini, vei încerca, iată un frumos răspuns! Pădurea mișună de mistreți. Dacă așa vina în crîngul cel vechi, așa voi, după cinci minute, să ridic zece de jos.

Monsoreau se îngălbeni fără să vrea; crîngul cel vechi era tocmai partea aceea de pădure unde îl condusese Roland.

— Ah! da, da, miine, miine! strigară în cor gentilomii.

— Vrei miine, Monsoreau? întrebă ducele.

— Sînt totdeauna la ordinele Alteței Voastre, răspunse Monsoreau; dar cu toate astea, după cum Monseniorul a binevoit să bage de seamă acum cîteva clipe, sînt foarte obosit pentru a conduce o vînătoare miine. Apoi am nevoie să vizitez împrejurimile și să aflu cum stăm cu pădurile.

— Și apoi, lăsați-l să-și vadă soția, ce dracu! spuse ducele cu o bunătate care îl convinse pe sârmanul soț că ducele era rivalul său.

— Admitem! admitem! strigară tinerii cu veselie. Îi dăm douăzeci și patru de ore domnului de Monsoreau pentru a face în pădurile sale tot ce are de făcut.

— Da, domnilor, dați-mi-le, spuse contele, și vă făgăduiesc să le întrebuițez bine.

— Acum, conte, spuse ducele, îți îngădui să te culci. Să fie condus domnul de Monsoreau la apartamentul său.

Domnul de Monsoreau salută și ieși, ușurat de o mare greutate: constrângerea.

Oamenilor întristați le place singurătatea mai mult decât amănților fericiți.

CAPITOLUL XIII

Cum află regele Henric al III-lea de fuga fratelui său mult iubit, ducele de Anjou, și ce urmă de aici

După ce ieși șeful vinătorii din sufragerie, masa continuă mai plăcută, mai veselă, mai liberă ca niciodată.

Figura posomorită a lui Monsoreau nu izbutise să-i mintă decât puțin pe tinerii gentilomi, căci, sub motivul și chiar sub realitatea oboselii, ei băgaseră de seamă acea continuă preocupare de subiecte lugubre pe care o imprima pe fruntea contelui acea umbră de tristețe exagerată care făcea caracterul particular al fizionomiei sale.

După plecarea contelui prințul, mereu stingherit de prezența lui, reluă convorbirea cu aeru-i liniștit:

— Ascultă, Livarot, spuse ducele, începusei, când a intrat șeful nostru de vinătoare, să ne povestești fuga ta din Paris. Continuă.

Și Livarot continuă.

Dar cum titlul nostru de istoric ne dă privilegiul de a ști mai bine chiar decât Livarot ceea ce se petrecuse, vom înlocui povestirea tânărului cu a noastră; poate că va pierde din frumusețe, dar va câștiga ca întindere, pentru că noi știm ceea ce Livarot nu putea să știe, adică ceea ce se petrecuse la Luvru.

Către mijlocul nopții, Henric al III-lea fu deșteptat de un zgomot neobișnuit care răsună în palat, unde totuși, odată regele culcat, era prescrisă cea mai adâncă liniște.

Erau injurături, lovituri de halebardă izbite de ziduri, alergături repezi prin galerii, blesteme de se cutremura pământul și, în mijlocul tuturor acestor zgomote, acestor lovituri, acestor blesteme, următoarele cuvinte repetate de mii de ecouri:

— Ce va zice regele? ce va zice regele?

Henric se ridică pe pat și îl privi pe Chicot, care, după ce luase masa cu Maiestatea Sa, se lăsase dus de somn, într-un fotoliu mare, cu picioarele încolăcite în jurul spadei.

Zgomotele se măreau din ce în ce.

Henric sări jos din pat, cu fața lucindu-i de pomezi, strigând:

— Chicot! Chicot!

Chicot deschise un ochi; era un băiat prevăzător care prețuia foarte mult somnul și care nu se trezea niciodată de la primul zgomot.

— Ah! ai făcut rău ca m-ai strigat, Henric, spuse el. Visam că aveai un fiu.

— Ascultă! spuse Henric, ascultă!

— Ce vrei să ascult? Mi se pare totuși că-mi spui destule prostii în timpul zilei ca să mă lași cel puțin noaptea în pace.

— Dar nu auzi nimic? spuse regele întinzând mîna în direcția zgomotului.

— Oh! oh! strigă Chicot, în adevăr, aud niște strigăte.

— „Ce va spune regele? ce va spune regele?“ repetă Henric. Auzi?

— Se pot bănuî două lucruri: sau că ogarul tău Narcisse este bolnav, sau că hughenotii își iau revanșa și fac un Sfînt Bartolomeu al catolicilor.

— Ajută-mă să mă îmbrac, Chicot.

— Bucuros, dar ajută-mă să mă scol, Henric.

— Ce nenorocire! ce nenorocire! repetau toți în anticamere.

— Drace! văd că devine serios, spuse Chicot.

— Am face bine să ne înarmăm, spuse regele.

— Am face și mai bine, spuse Chicot, să ne grăbim a ieși pe ușa cea mică, pentru a vedea și a ne da seama singuri de nenorocire, în loc să lăsăm să ni se povestească.

Aproape numaidecît, urmînd sfatul lui Chicot, Henric ieși pe ușa tainică și se găsi în coridorul care ducea la apartamentele ducelui de Anjou.

Acolo văzu el brațe ridicate spre cer și auzi exclamările cele mai deznădăjduite.

— Oh! oh! supuse Chicot, ghicesc; nenorocitul tău prizonier s-o fi spînzurat în închisoare. Pe toți dracii! Henric, îți aduc complimentele mele! Ești mai mare politician decât te credeam.

— Ei! nu, nenorocitele! strigă Henric, nu poate să fie asta.

— Cu atât mai rău, spuse Chicot.

— Vino, vino.

Și Henric îl tiră pe gascon în camera ducelui.

Fereastra era deschisă și plină de o mulțime de curioși, îngrămădiți unii peste alții pentru a privi scara de frînghie agățată de garniturile de fier ale balconului.

Henric se făcu galben ca ceara.

— Ei! ei! fiule, spuse Chicot, nu ești atât de blazat cum te credeam.

— Fugit! evadat! strigă Henric cu o voce atât de răsunătoare, încît toți gentilomii se întoarseră.

Scăpărau fulgere din ochii regelui.

Schomberg își smulgea părul din cap; Quélus își burdușea fața cu lovituri de pumn și Maugiron izbea, ca un berbec, cu capul în perete.

Cît despre d'Epéron, acesta dispăruse, sub motivul de a alerga după domnul duce de Anjou.

Vederea suferințelor, pe care în disperarea lor le îndurau favoriții, îl liniști deodată pe rege.

— Hei! mai încet, fiule, spuse el reținîndu-l pe Maugiron de mijloc.

— Nu, la naiba! voi crăpa sau de nu să mă ia dracu! spuse tînărul făcîndu-și vînt ca să-și zdrobească mai cu putere capul de perete.

— Ei! ajutați-mă să-l opresc! strigă Henric.

— Ascultă, cumetre, spuse Chicot, există o moarte mai plăcută, trece-ți foarte frumos spada prin corp.

— Vrei să taci, călăule! spuse Henric cu lacrimile în ochi.

În timpul acesta, Quélus își strivea obrazii.

— O! Quélus, copilul meu, spuse Henric, ai să semeni cu Schomberg cînd a fost muiat în albastru de Prusia! vei fi îngrozitor, prietene.

Quélus se opri.

Numai Schomberg continua să-și smulgă părul; el plîngea de furie.

— Schomberg! Schomberg! dragul meu strigă Henric, puțină judecată, te rog.

— Am să innebunesc!

— Ei aș! spuse Chicot.

— De fapt, spuse Henric, este o nenorocire groazăvă și iată pentru ce trebuie să-ți păstrezi judecata, Schomberg. Da, este o nenorocire grozavă, sînt pierdut! Iată războiul civil în regatul meu... Ah! cine a făcut această lovitură? cine a procurat scara? Pe toți drații, am să pun să spînzure tot orașul.

O adîncă groază puse stăpînire pe cei de față.

— Cine este vinovatul? urmă Henric, unde este vinovatul? Zece mii de taleri cui îmi va spune numele lui, o sută de mii cui mi-l va aduce viu sau mort.

— Cine voiți să fie, strigă Maugiron, dacă nu vreun Angevin?

— La naiba! ai dreptate, strigă Henric. Ah! Angevinii, Angevinii, au să mi-o plătească ei!

Ca și cum această vorbă ar fi fost o scînteie care dă foc unei dire de pulbere, o îngrozitoare explozie de strigăte și de amenințări răsunară împotriva Angevinilor.

— O! da, Angevinii! strigă Quélus.

— Unde sînt? urlă Schomberg.

— Să fie spintecați! vociferă Maugiron.

— O sută de spînzurători pentru o sută de Angevini! reluă regele.

Chicot nu putea rămîne mut în mijlocul acestei furii universale; el își scoase spada cu un gest amenințător și lovind cu latul la dreapta și la stînga, îi lovi pe favoriți și bătu zidurile, repetînd cu niște ochi sălbatici:

— O! la naiba! oh! pe toți drații ah! blestemații! moarte Angevinilor!

Acest strigăt: „Moarte Angevinilor!“ fu auzit de tot orașul, cum fu auzit strigătul mamelor israelite de toată Rama.

În timpul acesta Henric dispăruse.

El se gîndise la mama sa și, strecurîndu-se afară din cameră fără să spună un cuvînt, se duse la Caterina care era neglijată de cîtva timp și care, închisă într-o liniște aparentă, aștepta cu pătrunderea-i florentină, un prilej bun de a vedea ieșind la suprafață politica sa.

Cînd intră Henric, ea era pe jumătate culcată și gînditoare într-un fotoliu mare și semăna, cu obrazii și grași dar cam îngălbeniți, cu ochii ei strălucitori dar fișși, cu mîinile ei durdulii, dar palide, mai mult ca o statuie de ceară care exprimă meditația decît cu o ființă însuflețită care gîndește.

Dar la știrea evadării lui François, știre pe care Henric i-o dădu, de altfel, fără nici un înconjur, înflăcărat cum era de minie și de ură, statuia păru că se trezește deodată, cu toate că gestul care anunța această trezire se mărgini pentru ea la a se cufunda mai mult în fotoliu și a clătina din cap fără să spună nimic.

— Ei! mamă, spuse Henric, nu zici nimic?

— Pentru ce, fiul meu? întrebă Caterina.

— Cum! această evadare a fiului dumitale nu ți se pare criminală, amenințătoare, demnă de cele mai mari pedepse?

— Scumpul meu fiu, libertatea face mai mult decît o coroană și adu-ți aminte că te-am sfătuit chiar eu să fugi cînd puteai să fugi cînd puteai să atingi această coroană.

— Mamă, mă insultă.

Caterina ridică din umeri.

— Mamă, mă înfruntă.

— Ei! nu, spuse Caterina, se salvează; iată totul.

— Ah! spuse Henric, iată cum îmi ții parte!

— Ce vrei să spui, fiule?

— Spun că odată cu vîrsta, sentimentele slăbesc, spun...

El se opri.

— Ce spui? reluă Caterina cu liniștea-i obișnuită.

— Spun că nu mă mai iubești ca altădată.

— Te înșeli, spuse Caterina cu o răceală crescîndă. Dumneata ești fiul meu iubit, Henric. Dar și acela de care te plîngi este fiul meu.

— Ah! mai încetează cu morala maternă, doamnă, spuse Henric furios; cunoaștem noi cît valorează.

— Ei! dumneata trebuie s-a cunoști mai bine ca oricine, fiul meu; căci față de dumneata morala mea a fost totdeauna slăbiciune.

— Și cum ai ajuns la regrete, regreti acum.

— Simțeam eu că aveam să ajungem aici, fiul meu, spuse Caterina. Iată pentru ce tăceam.

— Adio, doamnă, adio, spuse Henric, știu ce îmi rămîne de făcut, pentru că nici la mama mea nu mai există compătimire și să mă lumineze în această întîmplare.

— Du-te, fiul meu, spuse liniștită Florentina, și spiritul lui Dumnezeu să fie cu acei sfătuitori, căci vor avea multă nevoie de el ca să te scoată din încurcătură.

Și ea îl lăsă să se depărteze fără să facă o mișcare, fără să spună un cuvînt pentru a-l opri.

— Adio, doamnă, repetă Henric.

Dar aproape de ușă se opri.

— Henric, adio, spuse regina; -numai încă un cuvînt, nu pretind să-ți dau un sfat, fiul meu: nu ai nevoie de mine, o știu; dar roagă-ți sfetnicii să se gîndească bine înainte de a- și da părerea și să se gîndească încă și mai bine înainte de a- și pune aceasta în aplicare.

— O! da, spuse Henric agățîndu-se de acest cuvînt al mamei sale și profitînd de el pentru a nu merge mai departe, căci împrejurarea este grea, nu-i așa, doamnă?

— E gravă, spuse încet Caterina ridicînd ochii și mîinile spre cer, foarte gravă, Henric.

Regele, izbit de expresia de groază pe care credea că o citește în ochii mamei sale, se înapoie lîngă ea.

— Cine sînt aceia care l-au ajutat să fugă? ai vreo idee, mamă?

Caterina nu răspunse.

— Eu, spuse Henric, mă gîndesc că sînt Angevinii.

Caterina zîmbi cu acea finețe care arăta totdeauna la ea un spirit superior, mereu treaz pentru a nimici și a uimi spiritul altuia.

— Angevinii? repetă ea.

— Nu crezi, spuse Henric, cu toate astea toată lumea crede.

Caterina făcu din nou o mișcare din umeri.

— Ca alții să creadă acest lucru, mai înțeleg, spuse ea; dar dumneata, fiul meu, se poate!

— Cum! doamnă... Ce vrei să spui? explică-te, te implor.

— La ce bun să mă explic?

— Explicația dumitale mă va lumina.

— Te va lumina! Haida de, Henric, eu nu mai sînt decît o femeie bătrînă și proastă; singura mea influență este în remușcările și în rugăciunile mele.

— Nu, vorbește, mamă, vorbește, te ascult. O! dumneata ești încă și vei fi totdeauna sufletul nostru al tuturor, vorbește.

— În zadar, eu nu am decît idei din veacul trecut și neîncrederea face tot spiritul bătrînilor. Bătrîna Caterina să dea

la vîrsta ei un sfat care să mai valoreze ceva! haida de, fiul meu, cu neputință.

— Ei bine! fie, mamă, spuse Henric, refuză-mi ajutorul dumitale. Lipsește-mă de sprijinul dumitale. Dar într-o oră, să știi, chiar dacă ar fi părerea dumitale sau nu, și o voi afla eu atunci, voi pune să fie spînzurați toți Angevinii care se află la Paris.

— Să pui să fie spînzurați toți Angevinii! strigă Caterina cu acea uimire pe care o arată spiritele superioare cînd se spune în fața lor vreo enormitate.

— Da, da, să-i spînzur, să-i măcelăresc, să-i asasinez, să-i ard; la ora aceasta, prietenii mei și aleargă prin oraș pentru a rupe oasele acelor blestemați, acestor tilhari, acelor răzvrățiți!

— Să se ferească, nenorocitul, strigă Caterina învinsă de gravitatea situației; s-ar pierde singuri, ceea ce nu ar fi nimic; dar te-ar pierde și pe dumneata cu ei.

— Cum așa?

— Orbule! murmură Caterina; regii vor avea veșnic ochii ca să nu vadă?

Și ea își împreună miinile.

— Regii nu sînt regi decît cu condiția să răzbune insultele ce li s-au făcut, căci atunci răzbunarea lor este o dreptate, și, în cazul acesta mai cu seamă, tot regatul meu se va ridica pentru ca să mă apere.

— Nebun, nesăbuit, copil, murmură Florentina.

— Dar pentru ce, cum așa?

— Crezi că vor fi sugrumați, că vor fi arși, că vor fi spînzurați niște oameni ca Bussy, ca Antraguët, ca Livarot, ca Riberiac, fără să cîrască valuri de sînge?

— Ce are a face! numai să fie spînzurați.

— Da, fără îndoială, dacă vor fi omorîți; arată-mi-i morți și, pe Sfînta Fecioară, îți voi spune că ai făcut bine. Dar nu vor fi omorîți; se va ridica pentru ei stindardul revoltei; li se va pune în mîna goală spada pe care ei nu ar fi îndrăznit niciodată s-o tragă din teacă pentru un stăpîn ca François; pe cînd, dimpotrivă, în cazul acesta, prin imprudența dumitale, ei vor trage spada pentru a-și apăra viața, iar regatul dumitale se va ridica, nu pentru dumneata, ci împotriva dumitale.

— Dar dacă nu mă voi răzbuna, înseamnă că mă tem, că dau înapoi, strigă Henric

— S-a spus vreodată de mine că mi-a fost teamă? spuse Caterina încruntînd din sprîncene și apăsîndu-și dinții de buzele mici și roșite cu carmin.

— Cu toate astea, dacă ar fi Angevinii, ar merita o pedeapsă, mamă.

— Da, dacă ar fi ei, dar nu sînt ei.

— Cine atunci, dacă nu vreunul din prietenii fratelui meu?

— Nu sînt prietenii fratelui dumitale, căci fratele dumitale nu are prieteni.

— Dar atunci cine este?

— Sînt dușmanii dumitale, s-au mai degradă dușmanul dumitale.

— Care dușman?

— Ei! fiul meu, știi bine că nu ai avut niciodată decît unul, după cum fratele dumitale Charles nu a avut niciodată decît unul, după cum eu nu am avut niciodată decît unul, același totdeauna, neîncetat.

— Henric de Navara, vrei să spui?

— Ei! da, Henric de Navara.

— Nu se află la Paris!

— Ei! știi dumneata cine se află la Paris și cine nu se află? știi dumneata ceva? ai dumneata ochi și urechi? ai în jurul dumitale oameni care văd și aud? Nu, sînteți toți surzi, sînteți toți orbi.

— Henric de Navara! repetă Henric.

— Fiul meu la fiecare dezamăgire ce o vei avea, la fiecare nenorocire ce ți se va întîmpla, la fiecare catastrofă ce te va izbi, și al cărui autor îți va rămîne necunoscut, nu căuta, nu șovăi, nu cerceta, e în zadar. Strigă: „Henric; este Henric de Navara“, și vei fi sigur că ai nimerit-o... Oh! omul acesta!... omul acesta! vezi, este sabia pe care a atîrnat-o Dumnezeu asupra casei de Valois.

— Așadar ești de părerea să dau un contra ordin cu privire la Angevini?

— Numai decît, strigă Caterina, fără să pierzi un minut, fără să pierzi o secundă. Grăbește-te, poate că și este prea tîrziu; aleargă, revoacă-ți ordinele; du-te, sau ești pierdut.

Și apucîndu-și fiul de braț, ea îl împinse spre ușă cu o putere și o energie de necrezut.

Henric se repezi afară din Luvru, cătindu-și prietenii.

Dar nu-l găsi decît pe Chicot, așezat pe o piatră și desenînd niște figuri geografice pe nisip.

CAPITOLUL XIV

Chicot și regina mamă find de aceeași părere, regele se alătură părerii lor

Henric se asigură că Gasconul era cel care, tot așa de prevăzător ca și Arhimede, nu părea hotărît să se reîntoarcă după ce Parisul fusese luat cu asalt.

— Nenorocitul, tună el, așa îți aperi tu regele?

— Îl apăr în felul meu și cred că este cel bun.

— Cel bun, strigă regele, cel bun, leneșule!

— Mențin ce-am spus și o dovedesc.

— Sînt curios să văd această dovadă.

— Foarte simplu: mai întii, regele meu, am făcut o mare greșeală, o greșeală de neiertat.

— Făcînd ce?

— Făcînd ceea ce am făcut.

— Aha, exclamă regele, dîndu-și seama de legătura acestor două minți atît de subtile, care însă nu se putură înțelege pentru a ajunge la același rezultat.

— Da, răspunse Chicot, prietenii tăi umblă prin oraș, strigînd: „Moarte Angevinilor!“, și dacă mă gîndesc bine, nu au nici o dovadă că Angevinii au dat lovitură; dar prietenii tăi strigînd „Moarte Angevinilor“ au izbutit să ațîțe acest război civil, pe care domnii de Guise nu au putut să-l facă și de care ei au așa de mare nevoie. Așa că vezi tu, Henric, la ora asta, prietenii tăi, ori sînt morți, ceea ce nu mi-ar displace, o mărturisesc, dar pe tine te-ar întrista, ori i-au izgonit din oraș pe Angevini, ceea ce ție ți-ar displace, în schimb însă l-ar bucura nespus de mult pe acest scump domn de Anjou.

— Mii de draci! crezi tu că lucrurile au mers așa de departe? strigă regele.

— Dacă nu chiar mai departe.

— Bine, dar asta nu mă lămurește ce faci tu așezat pe această piatră.

— Fac un lucru de primă urgență, fiule.

— Care lucru?

— Desenez așezarea provinciilor pe care fratele tău le va răscula împotriva noastră și fac socoteala oamenilor pe care fiecare din ele i-ar putea da.

— Chicot, Chicot, murmură regele, nu am în jurul meu decît păsări cobitoare.

— Bufnița cîntă bine noaptea, fiule, răspunse Chicot, deoarece cîntă la timpul ei. Și timpul e întunecat, Henriquet, așa de întunecat că ai putea lua ziua drept noapte, și eu îți cînt ceea ce tu trebuie să auzi. Privește!

— Ce?

— Privește harta geografică și judecă. Iată mai întii Anjou-ul care seamnă cu o turtă mică; vezi? aici s-a refugiat fratele tău; i-am dat primul loc, așa! Anjou-ul bine dus, condus cu rațiune cum îl va duce și-l va conduce prietenul tău Bussy, Anjou-ul singur ne poate furniza nouă, — cînd zic nouă mă refer la fratele tău — Anjou-ul poate procura fratelui tău zece mii de luptători.

— Crezi?

— E minimum! Să trecem la Guiana. O vezi, nu-i așa? Iată-o este această figură care seamnă cu un vițel mergînd într-un picior. O, vezi bine, nu trebuie să te miri că găsești aici cîtiva nemulțumiți; e un vechi factor de revoltă și englezii abia l-au părăsit. Guiana va fi deci mulțumită să se răscoale nu împotriva ta, ci împotriva Franței. Trebuie să ținem seama că Guiana poate da opt mii de soldați. Puțini, desigur, dar vor fi bine oțeliți, bine încercați, fii liniștiți. La stînga Guanei avem apoi Bearnul și Navara; vezi aceste două compartimente care seamnă cu o maimuță pe spatele unui elefant? A mai fost ciopîrțită Navara, fără îndoială, dar cu Bearnul mai rămîne o populație de trei sau patru sute de oameni. Admite că Bearnul și Navara, constrînse, hărțuite și stoarse de Henriot, dau Ligii cinci la sută din populația lor, sînt dintr-o dată șaisprezece mii de oameni.

Să recapitulă, deci: Zece mii pentru Anjou, și Chicot, continuă să sape pe nisip cu un bețișor,

sînt 10.000
Opt mii Guiana, sînt 8.000
Şaisprezece mii Bearnul şi
Navara, sînt 16.000
Total 34.000

— Crezi tu, spuse Henric, că regele Navarei va face alianţă cu fratele meu?

— La naiba!

— Crezi tu că el a fugit pentru aşa ceva?

Chicot îl privi fix pe rege.

— Henriquet, spuse el, iată o idee care nu-ţi aparţine.

— Pentru ce?

— Pentru că e justă, dragul meu.

— Nu interesează sursa; te întreb, răspunde: crezi tu că Henric de Navara are vreu amestec în fuga fratelui meu?

— Ei! spuse Chicot, am auzit înspre strada Ferroneriei pe cineva strigînd un „ventre-saint-gris!“ care, şi azi cînd mă gîndesc, mă lămureşte pe deplin.

— Ai auzit pe cineva strigînd „ventre-saint-gris!“, ţipă regele.

— Din nefericire, da, răspunse Chicot, îmi amintesc abia azi.

— Era deci la Paris?

— Cred.

— Şi ce te face să crezi?

— Ochii mei.

— L-ai văzut aşadar pe Henric de Navara?

— Da.

— Şi n-ai venit să spui că duşmanul meu venise să mă înfrunte pînă în capitala mea!

— Ori sînt gentilom, ori nu mai sînt, spuse Chicot.

— Ei bine?

— Ei bine! dacă sînt gentilom, nu sînt spion.

Henric rămase pe gînduri.

— Va să zică, asta-i situaţia, Anjou-ul şi Bearnul! fratele meu François şi vărul meu Henric!

— Fără a-i adăuga pe cei trei Guise, bineînţeles.

— Cum crezi că vor face alianţă împreună?

— 34.000 de oameni de o parte, spuse Chicot numărînd pe degete; zece mii pentru Anjou, opt pentru Guiana, 16.000 pentru

Bearn, plus douăzeci sau douăzeci şi cinci de mii sub ordinele domnului Guise, ca locotenent general al armatei tale, fac în total 59.000 de oameni; să-i reducem la 50.000 din pricina gutei, reumatismului, sciaticii şi altor boli. Este, după cum vezi, fiule, un total destul de îngrijorător.

— Bine, dar domnul de Guise şi Henric de Navara sînt duşmani.

— Ceea ce nu-i împiedică să se unească împotriva ta, chiar dacă se vor nimici între ei după ce vor scăpa de tine.

— Ai dreptate, Chicot, şi mama are dreptate, amîndoi aveţi dreptate, trebuie să împiedicăm un, scandal, ajută-mi să adun elveţienii.

— Ah da elveţienii. Quélus i-a luat cu el.

— Gărzile mele?

— Au plecat cu Schomberg.

— Oamenii de serviciu cel puţin.

— Sînt departe cu Maugiron.

— Cum, strigă Henric, fără ordinul meu?

— Dar de cînd dai tu ordine, Henric? A, dacă ar fi vorba de un război, cînd e vorba de guvernare! Asta priveşte pe domnul Schomberg, Quélus sau Maugiron. Cît despre d'Epernon, nu zic nimic, căci el se ascunde.

— La naiba, strigă Henric, aşa stau lucrurile?

— Dă-mi voie să-ţi spun, dragul meu, reluă Chicot, că tu observi prea tîrziu, că nu eşti decît al şaptelea sau al optulea rege al regatului tău.

Henric îşi muşcă degetele bătînd din picior.

— Ei! făcu Chicot, căutînd să distingă în întuneric.

— Ce este?

La naiba! aceştia sînt! iată, Henric, oamenii tăi.

Şi el arată în adevăr regelui trei sau patru cavaleri care goneau urmaţi din distanţă în distanţă de alţi călăreţi şi de o mulţime alţii pe jos.

Călăreţii erau să intre în Luvru, nezărindu-l pe rege şi pe însoţitorul său, care stătea în picioare lingă şanţuri şi pe jumătate pierdut în întuneric.

— Schomberg, strigă regele, Schomberg, pe aici.

— Ei! spuse Schomberg, cine mă strigă?

— Apropie-te, copilul meu, apropie-te!

Lui Schomberg i se păru că recunoaşte vocea şi se apropie.

— Iată uite, spuse el, să mă bată Dumnezeu dacă nu e regele.

— Chiar eu. Căutându-vă pretutindeni și neștiind unde să vă întâlnesc, vă așteptam aici cu nerăbdare; ce ați făcut?

— Ce am făcut? spuse un al doilea cavaler apropiindu-se.

— Ah! vino Quélus, vino și tu, spuse regele, și mai ales nu mai pleca fără ordinul meu.

— Nu mai e necesar, spuse un al treilea, pe care regele îl recunosc ca fiind Maugiron, pentru că totul s-a sfârșit.

— Totul s-a sfârșit? se miră regele.

— Domnul fie laudat, spuse d'Epernon, apărind dintr-o dată fără să se știe de unde ieșise.

— Slavă domnului, exclamă Chicot, ridicând mâinile spre cer.

— I-ați omorât? întrebă regele.

Apoi adăugă încet:

— La urma urmelor, morții nu mai învie.

— I-ați omorât, spuse Chicot, ah! dacă i-ați omorât, nu mai e nimic de zis.

— N-a fost necesară această osteneală răspunse Schomberg. Lașii au fugit ca un stol de porumbei; de abia am putut să încrucișăm spada cu ei.

Henric îngălbeni.

— Și cu care ați încrucișat spada? întrebă el.

— Cu Antraguët.

— Cel puțin, acela a rămas la pământ?

— Dimpotrivă, a omorât un lacheu al lui Quélus.

— Erau preveniți? întrebă regele.

— Ei drăcie, sigur că erau, spuse Chicot. Țipați în gura mare „Moarte Angevinilor!“, puneți în mișcare tunurile, trageți clopotele, faceți să zăngăne toată fierăria Parisului și voiți ca acești oameni cinstiți să fie mai surzi decât sînteți voi proști.

— În sfârșit, în sfârșit, murmură regele, iată aprins războiul civil.

Aceste cuvinte îl făcură pe Quélus să tresară.

— La naiba, spuse el, așa este.

— A! ați început să vă dați seama, ce fericire! spuse Chicot. Iată-i pe domnii Schomberg și Maugiron că nu se mai indoiesc.

— Ne rezervăm, răspunse Schomberg, pentru a apăra persoana regelui și coroana regelui.

— Ei, lasă, pentru asta îl avem pe domnul de Clisson, care e mai puțin flecar decât voi și valorează cel puțin atât.

— În sfârșit, dumneata care ne dojenești degeaba, domnule Chicot, spuse Quélus, acum două ore gindeai ca noi, sau cel puțin, dacă nu gindeai ca noi, strigai la fel.

— Eu? întrebă Chicot.

— Desigur și chiar te opintea la ziduri strigînd: „Moarte Angevinilor!“

— Cu mine, spuse Chicot, este cu totul altceva. Eu sînt nebun, o știți cu toții, dar voi, oameni cu mintea întreagă...

— Haideți, domnilor, terminați, o să avem război imediat.

— Ce poruncește Majestatea Voastră?

— Să potoliți tot așa cum l-ați răsculat; să adunați la Luvru Elvețienii, gărzile și oamenii casei mele și să se închidă porțile, astfel ca mine burghezii să ia ceea ce a fost, drept pozna unor oameni beți.

Tinerii se depărtară rușinați, transmițînd poruncile regelui ofițerilor care îi întovărășiseră în boroboața lor, în timp ce Henric veni la mama lui, care, energică, dar îngrijorată și posomorită, da porunci oamenilor.

— Ei bine, spuse ea, ce s-a întimplat?

— Ei bine, mamă, s-a petrecut ceea ce ai prevăzut.

— S-a retras?

— Ah! spuse ea, și apoi?

— Apoi, acesta este totul și mi se pare că e destul.

— Orașul?

— Orașul este în fierbere, dar nu orașul mă neliniștește pe mine, căci pe el îl am în mînă.

— Da, spuse Caterina, provinciile te neliniștesc.

— Care se vor răscula, urmă Henric.

— Ce crezi că e de făcut?

— Nu văd decât o cale.

— Care?

— De a accepta situația.

— În ce fel?

— Dau ordine comandanților, gărzilor, înarmez milițiile, retrag armata din fața localității La Charite și pornesc împotriva Anjou-ului.

— Și domnul de Guise?

— Ei, domnule de Guise; pe domnul de Guise îl arestez dacă e nevoie.

— Bine, dar cu asta crezi că ai luat toate măsurile de rigoare?

— Ce să fac atunci?

Caterina lăsă capul în jos și se gândi o clipă.

— Tot ce plănuiești, e cu neputință, fiul meu, spuse ea.

— Ah! făcu Henric cu un dispreț adânc, azi sînt oare prost inspirat?

— Nu, ești neliniștit, revino-ți întii și vom vedea pe urmă.

— Haide, mamă, dă-mi o idee, să facem ceva, să nu stăm.

— Nu vezi, fiul meu, că dădeam ordine?

— Pentru ce?

— Pentru plecare ambasadorului.

— Și cui i-l trimitem?

— Fratelui tău.

— Un ambasador trădătorului ăstuia! dar mă umilești, mamă.

— Nu e momentul să fii mindru, se răsti Caterina.

— Un ambasador care va cere pacea?

— Care o va cumpăra chiar, dacă trebuie.

— Pentru Dumnezeu, dar care îmi va fi ciștigul?

— E, fiul meu, spuse Florentina, chiar dacă aceasta ar fi decît pentru a-i avea în mină după încheierea păcii, pe cei ce au fugit pentru a-ți face războiul. N-ai spus adineaori că vrei să-i ai cu orice preț?

— Oh! aș da patru provincii din regatul meu pentru aceasta; una pentru fiecare din ei.

— Ei bine, cine vrea sfîrșitul, trebuie să primească și mijloacele care să ducă la acest sfîrșit, reluă Caterina cu o voce duioasă care mișcă pînă în adîncuri ura și răzbunarea lui Henric.

— Cred că ai dreptate, spuse el, dar pe cine să-l trimitem?

— Caută printre toți prietenii tăi.

— Mamă dragă, am căutat mult, fără să pot găsi vreunul căruia să-i pot încredința însărcinarea aceasta.

— Încredințează-o unei femei, atunci.

— Unei femei, mamă dar vei consimți?

— Fiul meu, eu sînt bătrînă, obosită, moartea mă așteaptă, poate chiar la întoarcerea mea, dar vreau să fac această călătorie repede, ca să ajung la Angers înainte ca fratele tău, împreună cu prietenii lui, să aibe timpul să-și dea seama de toată puterea lor.

— Ah! buna mea mamă, spuse Henric din toată inima, sărutîndu-i mîinile, ești totdeauna sprjinul meu, binefăcătoarea mea, Providența mea!

— Adică sînt regina Franței, murmură Caterina, privindu-și fiul cu tot atîta milă cît și duioșie.

CAPITOLUL XV

Unde dovedește că recunoștința era una din virtuțile domnului de Saint-Luc

Adoua zi după ce domnul de Monsoreau făcuse o figură atît de jalnică la masa ducelui de Anjou, încît se îngăduise plecare la culcare înainte de terminarea mesei, gentilomul se sculă dis de dimineață și cobori în curtea palatului.

Trebuia cu orice preț să găsească rîndașul, cu care de altfel mai avusese de a face și să-l descoase, de va putea, asupra apucăturilor lui Roland.

Contele reuși întocmai, după dorință: intră într-un grajd încăpător unde patruzeci de cai ronțăiau de zor paieile și ovăzul Angevinilor.

Cea dintîi privire fu în căutarea lui Roland.

Acesta se afla în locul lui și minca de zor.

Apoi îl căută pe rîndaș. Îl văzu stînd în picioare, cu brațele încrucișate, privind după obiceiul rîndașilor, felul cum caii stăpînului își mînceau rația obișnuită.

— Ascultă, prietene, spuse contele, au obiceiul caii Alteței Sale de a veni singuri la grajd și sînt dresați în felul acesta?

— Nu domnule conte, răspunse rîndașul. De care cal mă întrebați?

— De Roland.

— A! da; a venit singur, ieri. O, dar asta nu mă miră, căci Roland este un animal foarte inteligent.

— Da, am băgat se seamă; s-a mai întimplat vreodată așa ceva?

— Nu, domnule, de obicei e încălecat de Alteța Sa ducele de Anjou, care esta un minunat călăreț și care nu poate fi așa de ușor aruncat la pământ.

— Roland nu m-a trîntit, prietene, spuse contele, infuriat că un om, fie el și un rîndaș, ar fi putut crede că el, șeful vînătoarei Franței, căzuse de pe cal, căci fără dibăcia domnului duce de Anjou, sînt un călăreț destul de bun. Nu, îl priponisem de un pom ca să intru într-o casă. Cînd m-am înapoiat, dispăruse; am crezut că mi l-a furat, sau că cineva a făcut o glumă proastă, să-l ia și să-l aducă aici; iată de ce te întrebam cine l-a băgat în grajd.

— A intrat singur, după cum a avut onoarea intendentul să spună domnului conte.

— Curios, spuse Monsoreau.

Se gîndi puțin, apoi schimbînd discuția:

— Spui că Alteța Sa îl încălecă pe Roland?

— Îl încăleca aproape în fiecare zi, înainte de a-i veni trăsurile.

— Ieri a venit tirziu Alteța Sa?

— Aproape cu o oră înaintea dumneavoastră, domnule conte.

— Și ce cal călărea ducele? Nu era unul murg, cu picioarele albe și breaz în frunte?

— Nu, domnule, răspunse rîndașul, ieri Alteța Sa a călărit pe Isolin, pe care-l vedeți colo.

— Dar în escorta prințului nu era un nobil călare pe un cal cum ți l-am descris eu?

— Nu cunosc pe nimeni să aibe un asemenea cal.

— Bine, spuse Monsoreau, enervat că cercetările merg așa de încet. Pune șaua pe Roland.

— Domnul conte dorește pe Roland?

— Da, sau ți-a spus prințul să nu mi-l dai?

— Nu domnule, dimpotrivă, grăjdarul Alteției Sale mi-a spus să vă pun la dispoziție toate grajdurile.

Nu te puteai supăra pe un prinț care avea asemenea atenții delicate.

Domnul de Monsoreau făcu un semn din cap rîndașului care puse șaua pe cal. Cînd termină de înșeuat, rîndașul îl deslegă pe Roland de la iesle, îi puse friul și-l duse contelui.

— Ascultă și răspunde-mi, spuse acesta luîndu-i friul din miini.

— Sînt gata, spuse rîndașul.

— Cît ciștiți pe an?

— Douăzeci de taleri, domnule.

— Vrei să ciștiți dintr-o dată leafa pe zece ani?

— Drace! făcu omul, dar cum să fac?

— Interesează-te cine a călărit ieri un cal murg, cu picioarele albe și breaz în frunte.

— Cam greu, spuse grăjdarul; sînt atîția seniori care vin în vizită la Alteța Sa.

— Da, dar două sute de taleri reprezintă o sumă pentru care merită să-ți dai osteneala.

— Fără îndoială, domnule conte, de aceea nici nu mă dau îndărăt.

— Haide, spuse contele, îmi place bunăvoința ta. iată deocamdată zece taleri pentru început. Fii sigur că nu o să ai nimic de pierdut.

— Mulțumesc, domnule.

— Așadar, vei spune prințului că m-am dus să cercetez pădurea indicată pentru vînătoare.

Abia termină vorba și se auziră paele foșnind de pașii unui nou venit.

Întoarse capul.

— Domnul de Bussy, spuse contele.

— Ei! bună ziua, domnule de Monsoreau; dumneata la Angers, ce minune!

— Și dumneata, despre care se spune că ești bolnav?

— Chiar sînt, spuse Bussy; și doctorul mi-a prescris odihnă absolută; de opt zile nu am ieșit din oraș. Ah! ah! călărești pe Roland, după cît se pare? E un animal pe care l-am vîndut ducelui de Anjou și de care e așa de mulțumit încît îl încălecă aproape în fiecare zi.

Monsoreau se îngălbeni.

— Da, spuse el, îi dau dreptate, fiindcă Roland este un animal excelent.

— Nu ai mină rea dacă l-ai ales dintr-o dată, spuse Bussy.

— O! nu-l cunosc de azi, răspunse contele, l-am călărit și

— Ceea ce ți-a făcut poftă să-l călărești și azi.

— Da, răspunse contele.

— Dar, reluă Bussy, ziceai că ne pregătești o vînătoare.

- Prințul vrea să vină un cerb.
- Sînt cerbi prin împrejurimi, după cîte am auzit.
- Da, sînt mulți.
- Și dinspre ce parte ademeniți animalul?
- Dinspre Meridor.
- Al foarte bine, spuse Bussy îngălbenindu-se la rîndu-i fără să vrea.
- Vrei să mă întovărășești? întrebă Monsoreau.
- Nu, mulțumesc, răspune Bussy. Mu duc să mă culc. Si t cum mă prind iarăși frigurile.
- Bravo! strigă din pragul grajdului o voce soncră, iată-l și pe domnul de Bussy care pleacă fără voia mea.
- Le Haudou, spue Bussy: acum sînt sigur că mă va certa. Adio, conte, fii atent cu Roland.
- Fii liniștit.
- Bussy se depărtă și Monsoreau sări în șa.
- Ce aveți? întrebă Le Haudouin, sînteți așa de palid că-mi vine și mie să cred că sînteți bolnav.
- Știi unde se duce?
- Nu.
- La Meridor.
- Ei, bine sperați că-l va ocoli?
- Doamne, ce se va întîmpla? mai ales după cele petrecute ieri.
- Doamna de Monsoreau va tăgădui.
- Dar el a văzut tot.
- Și ea va susține că a fost orb.
- Diana nu va avea acest curaj.
- O! domnule de Bussy, atît de puțin cunoașteți femeile?
- Remy, mă simt foarte rău.
- Cred. Duceți-vă acasă. Vă prescriu pentru dimineața asta...
- Ce?
- Un rasol de pui, o felie de șuncă și o ciorbă de raci.
- Nu mi-e foame deloc.
- Un motiv mai mult ca să vă recomand să mîncați.
- Remy, presimt că acest ticălos va săvîrși ceva groaznic la Meridor; trebuia să primesc a-l însoți cînd mi-a propus.
- Pentru ce?
- Pentru a o apăra pe Diana.

— Diana se va apăra singură, v-am mai spus și vă repet, și, ca să nu stăm nici noi degeaba, veniți, vă rog. De altfel, nici nu trebuie să fiți văzut, dumneavoastră. De ce ați ieșit. cînd eu vă interziseseam?

— Eram prea neliniștit și nu am mai avut răbdare.

Remy ridică din umeri, îl luă pe Bussy și-l încuie în casă, așezîndu-l în fața unei mese bogate, în timp ce domnul de Monsoreau ieșea din Angers pe aceeași poartă ca și în ajun.

Cînd l-a cerut din nou pe Roland, contele își propusese să se convingă dacă acest animal, a cărui inteligență o laudau toți, l-a dus la zidul parcului din obișnuință.

Pentru aceasta, ieșind din palat, îi dădu friu liber.

Roland nu înșelă așteptările călărețului. Cum ieși pe poartă o luă la stînga, apoi la dreapta. Domnul de Monsoreau îl lăsă în voie. Amîndoi înaintară pe o potecă minunat înflorită, apoi prin crîng se afundară în pădurea deasă.

Ca și în ajun, pe măsură ce Roland se apropia de Meridor, întindea pasul; trapul i se schimbă apoi în galop și în patruzeci de minute, domnul de Monsoreau se găsi în fața zidului, în același loc ca și în ajun.

Locul era singuratic și liniștit. Nici un nechezat nu se auzea, nici un cal nu se ivea, legat sau slobod.

Domnul de Monsoreau coborî de pe cal dar de această dată, pentru a nu mai nevoit să se întoarcă pe jos, își trecu friul lui Roland pe după braț și se urcă pe zid.

Totul era liniștit și înăuntru și în afara parcului. Cărările lungi se desfășurau în fața ochilor, pînă se pierdeau în zare și cîteva căprioare săreau zglobii prin iarba întinselor pajiști.

Contele își făcu socoteala că era de prisos să piardă timpul pîndind, căci cei pe care îi căuta, preveniți și înfricoșați, fără îndoială, de venirea lui din ajun, și-au întrerupt întîlnirile, ori au ales alt loc; așa că se urcă pe cal, apucă pe o potecută și după un sfert de oră de mers, în care timp fu nevoit să domolească neastîmpărul lui Roland, ajunse în fața porții.

Baronul supraveghea asmuțitul ciinilor pentru a-i menține ageri, cînd contele trecu podețul. Dar zărindu-și ginerele, îi ieși ceremonios înainte.

Diana, așezată sub un măreț sicomor, citea poeziile lui Marot. Gertruda, credincioasa-i servitoare, broda alături de ea.

Contele, după ce îl salutase pe baron, le zări pe cele două femei.

El descălecă și se apropie de ele.

Diana se ridică, făcu trei pași în întâmpinarea contelui și îl salută cu o plecăciune adâncă.

— Ce calm, sau mai degrabă ce perfidie! murmură contele; cum am să ridic eu furtuna din sinul acestor ape adormite!

Un lacheu se apropie; șeful vinătoarei îi aruncă friul calului, apoi întorcându-se spre Diana:

— Doamnă, spuse el binevoiește, te rog, să-mi acorzi câteva clipe.

— Ne faci cinstea să rămii la castel, domnule conte? întrebă baronul.

— Da, domnule; până mâine, cel puțin.

Baronul se depărtă pentru a veghea personal la pregătirea camerei ginereului său după toate legile ospitalității.

Monsoreau îi arătă Diane scaunul pe care tocmai îl părăsise, și el însuși se așeză pe acela al Gertrudei învăluind-o pe Diana într-o privire care l-ar fi intimidat și pe bărbatul cel mai hotărât.

— Doamnă, spuse el, cine era cu dumneata în parc ieri seară?

Diana ridică asupra soțului ei o privire liniștită și limpede.

— La ce oră, domnule? întrebă ea cu o voce din care reușise să alunge orice emoție, impunându-și voința.

— La ora șase.

— În ce parte?

— Înspre crîng.

— Trebuie să fi fost vreuna din prietenele mele, iar nu eu, aceea care se plimba prin partea aceea.

— Dumneata erai, doamnă, afirmă Monsoreau.

— De unde știi? spuse Diana.

Monsoreau, înmărmurit, nu găsi ce să răspundă; însă minia luă numaidecît locul acestei încremeniri:

— Numele acelui om, spune-mi-l!

— Al cărui om?

— Al aceluia care se plimba cu dumneata.

— Nu ți-l pot spune, de vreme ce nu eram eu aceea care mă plimbam.

— Dumneata erai, ți-o spun, strigă Monsoreau lovind pămîntul cu piciorul.

— Te înșeli, domnule, răspunse cu răceală Diana.

— Cum îndrăznești să negi cînd te-am văzut?

— A! dumneata.

— Chiar eu. Cum îndrăznești oare să negi că erai dumneata, deoarece nu există altă femeie decît dumneata la Meridor.

— Iată încă o greșală, domnule căci Jeana de Brissac se află aici.

— Doamna de Saint-Luc?

— Doamna de Saint-Luc, prietena mea.

— Și domnul de Saint-Luc?

— Nu-și părăsește soția, după cum știi; căsătoria lor este o căsătorie din dragoste; pe domnul și doamna de Saint-Luc i-ai văzut dumneata.

— Nu era domnul de Saint-Luc; nu era doamna de Saint-Luc. Erai dumneata, pe care te-am recunoscut destul de bine, cu un bărbat pe care-l voi recunoaște, ți-o jur.

— Stăruie așadar să spui că eram eu, domnule?

— Dar îți spun că te-am recunoscut, îți spun că am auzit țipătul pe care l-ai scos.

— Cînd îți vei reveni, domnule, spuse Diana, voi consimți să te ascult; dar, în clipa aceasta, cred că este mai bine să mă retrag.

— Nu, doamnă, spuse Monsoreau reținînd-o pe Diana de braț, vei rămîne

— Domnule, spuse Diana, iată pe domnul și pe doamna de Saint-Luc. Nădăduiesc că te vei abține în fața lor.

În-adevăr, Saint-Luc și soția sa tocmai apăruseră la capătul unei alei, chemați de clopotul pentru masă care începuse să bată, ca și cînd toată lumea nu l-ar fi așteptat decît pe domnul de Monsoreau pentru a se așeza la masă.

Amîndoi îl recunoscuseră pe conte; și ghicind că aveau fără îndoială prin prezența lor s-o scoată pe Diana dintr-o mare încurcătură, se apropiară în grabă.

Doamna de Saint-Luc făcu o mare plecăciune domnului de Monsoreau.

Saint-Luc îi întinse prietenește mîna.

Toți trei schimbă complimente; apoi Saint-Luc, trecînd-o pe soția lui la brațul contelui, îl luă pe acela al Dianei.

Se îndreptară spre casă.

Se cina la ora la castelul de Meridor; era un vechi obicei de pe vremea bunului rege Ludovic al XII-lea, pe care baronul îl păstrase în toată întregimea lui.

Domnul de Monsoreau se găsi așezat între Saint-Luc și soția acestuia.

Diana, depărtată de soțul ei printr-o dibace manevră a prietenei sale era așezată între Saint-Luc și baron.

Convorbirea fu de ordin general; ea se învîrți, după cum era și natural, în jurul sosirii fratelui regelui la Angers și în jurul mișcării pe care această sosire avea s-o producă în provincie.

Monsoreau ar fi voit să vorbească despre altceva, dar avea de-a face cu comeseni îndărădnici; așa că nu se alese cu nimic.

Nu pentru că Saint-Luc ar fi refuzat să-i răspundă, Doamne ferește, dimpotrivă; îl lingusea pe bărbatul furios cu spirite delicate, iar Diana, care, datorită vorbăriei lui Saint-Luc, putea să tacă, mulțumea acestui prieten prin priviri semnificative.

— Acest Saint-Luc este un prost care vorbește ca o gaiță, își zise contele; iată omul de la care voi afla taina pe care vreau s-o știu, și aceasta printr-un mijloc sau altul.

Domnul de Monsoreau nu îl cunoștea pe Saint-Luc, fiindcă își făcuse intrarea la curte cînd acesta pleca.

Și cu convingerea aceasta se apucă să răspundă tînărului spre bucuria Dianei, și astfel se restabili cu totul liniștea.

Pe de altă parte, Saint-Luc făcea semne din ochi doamnei de Monsoreau și aceste semne voiau să spună:

— Fii liniștită, doamnă, am un plan bun.

Vom vedea care era planul lui Saint-Luc.

CAPITOLUL XVI

Planul domnului de Saint-Luc

După masă, Monsoreau își luă noul prieten de braț și, ieșind afară din castel, îi spuse:
— Știți, sînt nespus de fericit că v-am întîlnit aici, căci singurătatea Meridorului mă înspăimîntă.

— Cum, spuse Saint-Luc, dar nu sînteți cu soția? În ceea ce mă privește, cu o asemenea tovarăță chiar un deșert l-aș găsi populat.

— Nu zic nu, răspunse Monsoreau mușcîndu-și buzele, cu toate astea...

— Cu toate astea, ce?

— Cu toate astea sînt bucuros că v-am întîlnit aici.

— Domnule, spuse Saint-Luc curățindu-și dinții cu o săbiuță de aur, sînteți prea amabil; totuți n-aș fi crezut că veți avea o singură clipă de plictiseală în tovărășia unei femei și cu un decor al naturii așa de bogat.

— Ei! spuse Monsoreau, eu mi-am petrecut jumătate din viață în pădure.

— Un motiv mai mult ca să nu vă plictisiți aici, spuse Saint-Luc; mie mi se pare că cu cît locuiești mai mult în pădure, cu atît îți place mai mult. Priviți numai ce parc frumos! Eu voi fi foarte mîhnit cînd va trebui să-l părăsesc. Din nefericire, mi se pare că aceasta se va întîmpla în curînd.

— De ce să-l părăsiți!

— Ei, Doamne, omul e oare stăpîn pe soarta lui? E ca frunza copacului pe care vîntul o ia și o duce peste văi și cîmpii fără să știe unde se va opri. Dumneavoastră sînteți fericit.

— Fericit, de ce?

— Fiindcă puteți sta aici. Priviți ce umbrare mărețe!

— O! spuse Monsoreau, poate nici eu nu voi locui multă vreme aici.

— Cine poate ști? Eu cred că vă înșelați.

— Nu, nu, făcu Monsoreau; nu sînt atît de îndrăgostit de natură ca dumneavoastră. Mă îndoiesc de frumusețea acestui parc pe care dumneavoastră îl găsiți atît de minunat.

— Cum ați spus? spuse Saint-Luc.

— Da, repetă Monsoreau.

— Vă îndoiți de parcul acesta, ați spus? pentru care motiv?

— Fiindcă nu mi se pare sigur.

— Nu vi se pare sigur? Într-adevăr! spuse Saint-Luc mirat. A! înțeleg; vreți să spuneți din pricina singurătății?

— Nu, nu chiar din pricina aceasta; căci presupun că vedeți destulă lume la Meridor.

— Pe onoarea mea, nu, spuse Saint-Luc cu o naivitate bine jucată, nu se vede țipenie de om.

— Într-adevăr?

— După cum am avut onoarea să vă spun.

— Cum, din cînd în cînd nu primiți vizite?

— Nu, de cînd sînt eu aici, cel puțin.

— Nici un nobil de la curtea aceasta din Anvers, nu vine pe aici cîteodată?

— Niciunul.

— Nu se poate!

— Cu toatea astea, așa e.

— O! dar îi calomniați pe nobilii Angevini.

— Nu știu dacă îi calomniez. Dar să mă ia dracu, dacă am zărit pălăria vreunuia.

— Va să zică nu am dreptate din punctul acesta de vedere.

— Deloc. Să revenim la ce spuneți dumneavoastră mai înainte, că parcul nu este sigur. Sint urși pe aici?

— O, nu!

— Lupi?

— Nici.

— Hoți?

— Poate. Dar ia spune-mi, domnule, doamna de Saint-Luc e foarte frumoasă, după cît am văzut.

— Desigur.

— Se plimbă adesea prin parc?

— Foarte des; ei, ca și inine, îi place mult cîmpul. Dar de ce mă întrebi?

— Așa. Și cînd se plimbă dumneata o însoțești?

— Totdeauna, spuse Saint-Luc.

— Chiar totdeauna? continuă contele.

— Dar unde dracu vrei să ajungi?

— Ei, Doamne, la nimic, dragul meu domn de Saint-Luc, sau aproape la nimic.

— Ascult.

— Mi s-a spus...

— Ce ți s-a spus? Vorbește.

— Nu te vei supăra?

— Nu mă supăr niciodată.

— De altfel între bărbați se fac destăinuiri de astea; mi s-a spus că un bărbat dă tircoale parcului.

— Un bărbat?

— Da.

— Care venea pentru soția mea?

— O, nu spun asta.

— Nu ai deloc dreptul să n-o spui, scumpe domnule de Monsoreau. E cît se poate de interesant. Și cine a văzut toate astea, te rog?

— La ce bun?

— Spune, în tot cazul. Tot ne apucărăm să vorbim. Mai bine să vorbim de astea decît de alte fleacuri. Ai spus așadar că acest bărbat venea pentru doamna de Saint-Luc. Ti! ti! ti!

— Ascultă, dacă trebuie să mărturisesc totul: ei bine! nu, nu cred să fie pentru doamna de Saint-Luc.

— Pentru cine, dar?

— Dimpotrivă, mă tem că pentru Diana.

— Da de unde! făcu Saint-Luc, deși mi-ar fi părut bine.

— Cum, asta te-ar fi bucurat?

— Fără îndoială. Știi bine că nimeni pe lume nu e mai egoist ca bărbatul. Fiecare pentru el! Dumnezeu pentru toți!

— Dracul, mai degrabă! adăugă Monsoreau.

— Așadar, crezi că a intrat vreun bărbat aici?

— Mai mult decît atît, l-am văzut.

— Ai văzut vreun bărbat în parc?

— Da, spuse Monsoreau.

— Singur?

— Cu doamna de Monsoreau.

— Cînd aceasta? întrebă Saint-Luc.

— Ieri.

— Unde?

— Aici la stînga: iată!

Și cum Monsoreau își îndreptase pașii, împreună cu însoțitorul său, înspre crîng, el putu, de unde era. să-i arate locul.

— A! spuse Saint-Luc, iată într-adevăr un zid în stare foarte proastă; va trebui să-l înștiințez pe baron că i s-au slăbit împrejurimile.

— Și pe cine bănuiești dumneata?

— Eu? pe cine bănuiesc?

— Da, spuse contele.

— Despre ce?

— Despre escaladarea zidului spre a veni să vorbească cu soția mea în parc.

Saint-Luc păru că se adîncește în gînduri, în vreme ce Monsoreau aștepta cu nerăbdare rezultatul.

— Ei bine? spuse el.
 — Drace! făcu Saint-Luc, eu n-ai v-ăd decît pe...
 — Pe... cine?... întrebă repede contele.
 — Pe... dumneata..., spuse Saint-Luc ridicîndu-și privirea.
 — Glumești, scumpul meu domn de Saint-Luc? spuse contele înmărmurit.

— Zic că nu. Și eu făceam asemenea lucruri la începutul căsniciei mele, de ce nu le-ai face și dumneata.

— Văd că nu vrei să-mi răspunzi; mărturisește, prietene, nu te teme de nimic... sînt destul de curajos. Haide, ajută-mă, caut, aștept de la dumneata un mare serviciu.

Saint-Luc se scărpină după ureche.

— Totuși, eu cred că tot dumneata ai fost, spuse el.

— Destul cu glumele! ia lucrurile în serios, domnule, căci te previn este cazul.

— Crezi?

— Sînt sigur, am mai spus-o.

— Atunci se schimbă lucrurile; și dumneata știi cum vine acest bărbat?

— Vine pe ascuns, vezi bine!

— Adesea?

— Desigur, i se cunosc urmele pe piatra prăfuită a zidului; convinge-te, dacă vrei.

— Într-adevăr.

— N-ai văzut nimic vreodată din cele ce ți-am spus?

— O! spuse Saint-Luc, mă cam îndoiam la început.

— A! vezi, zise contele gîfîind; apoi?

— Apoi? Nu m-am neliniștit deloc. Am crezut că erai dumneata.

— Dar acum cînd ți-am spus că n-am fost eu?

— Te cred, scumpul meu domn!

— Mă crezi?

— Da.

— Ei bine! atunci?

— Atunci, e altceva.

Șeful vinătoarei privi cu niște ochi amenițători pe Saint-Luc, care arăta cea mai desăvârșită nepăsare.

— A! făcu el cu un aer atît de întăritat încît tinărul ridică capul.

— Mai am o idee, spuse Saint-Luc.

— Hai, spune-o!

— Dacă era...

— Dacă era, cine?

— Nu..

— Nu?

— Ba da.

— Haide, vorbește!

— Dacă era domnul de Anjou?

— M-am gîndit și eu la acesta; reluă Monsoreau; însă m-am informat; nu putea fi el.

— Ei! ei! ducele este destul de șiret.

— Da, însă nu este el.

— Îmi spui mereu că nu este, spuse Saint-Luc, și vrei să spun eu cine e.

— Fără îndoială, dumneata care locuiești la castel, trebuie să știi...

— Așteaptă o clipă, spuse Saint-Luc.

— Mai am o idee. n-ai fost dumneata, nici ducele, atunci am fost fără îndoială eu.

— Dumneata, Saint-Luc?

— De ce nu?

— Dumneata erai acela care venea călare pe din afara parcului, cînd puteai veni foarte bine prin parc?

— Ei, Doamne, sînt o ființă foarte capricioasă, spuse Saint-Luc.

— Dumneata ai fost acela care ai luat-o la fugă, văzîndu-mă deasupra zidului?

— Ei drace! altul ar fi fugit și pentru mai puțin.

— Va să zică dumneata făceai un rău? spuse contele care nu-și mai putea stăpîni minia.

— Nu tăgăduiesc.

— Bine, dar dumneata îți bați joc de mine, strigă contele îngălbenind, și aceasta încă de un sfert de oră.

— Te înșeli, domnule, spuse Saint-Luc uitîndu-se la ceas și fixîndu-l pe Monsoreau cu o privire care-l făcu să tremure cu tot curajul lui, te înșeli, de douăzeci de minute.

— Dar mă insultă, domnule! spuse contele.

— Dar dumneata crezi că nu mă insultă pe mine, domnule, cu întrebările dumitale de zbir?

- A! acum abia văd eu limpede.
- Bine că se întâmplă minunea și înțelegi. Și cam ce vezi? Spune!
- Văd că te-ai înțeles cu tilharul, cu lașul pe care trebuia să-l împușc ieri.
- Drace! făcu Saint-Luc, e prietenul meu.
- Atunci, dacă e așa., te voi împușca în locul lui.
- Ei așa! în casa dumitale! Așa deodată! Fără să-mi spui cel puțin: păzește-te!
- Crezi că m-aș jena să pedepsesc un mizerabil, strigă scos din fire.
- Ah! domnule de Monsoreau, răspunse Saint-Luc, ce prost crescut ești! Ai trăit, se vede, între animale sălbatice care ți-au stricat obiceiurile.
- Dar nu vezi că sînt furios! țipă contele așezîndu-se în fața lui Saint-Luc, cu brațele încrucișate, cu fața schimbată de expresia grozavă a disperării care-i rodea inima.
- Ba da, vai mie! văd; și într-adevăr, furia nu-ți stă bine deloc, ești groaznic la vedere, scumpe domnule de Monsoreau.
- Contele fără să vrea duse mîna la spadă.
- A! fii atent, spuse Saint-Luc, dumneata mă provoci. Te iau chiar pe dumneata martor că eu sînt foarte calm.
- Da, coconașule, spuse Monsoreau, da, mititelule, te provoc.
- Fii bun, să trecem dincolo de zid, domnule de Monsoreau; acolo vom fi pe teren neutru.
- Nu mă interesează! strigă contele.
- Dar mă interesează pe mine, spuse Saint-Luc; nu vreau să te omor la dumneată acasă.
- Haideți și acolo! spuse Monsoreau, grăbindu-se să sară zidul.
- Bagă de seamă! mergi încet, conte! E o piatră care nu se ține bine, se vede că a fost răsturantă. Cel puțin să nu te rănești, căci mi-ar părea foarte rău.
- Și Saint-Luc se cățăra la rîndu-i pe zid.
- Hide; haide! grăbește-te, spuse contele scoțînd spada.
- Și eu care venisem la țară să mă distrez, spuse Saint-Luc vorbindu-și singur; dar m-am distrat destul de bine, nu mă pot plînge.
- Și sări de partea cealaltă a zidului.

CAPITOLUL XVII

Cum arată domnul de Saint-Luc domnului de Monsoreau, lovitura pe care i-o arătase regele.

- Domnul de Monsoareau îl aștepta pe Saint-Luc cu spada în mînă, bătînd nerăbdător din picior.
- Ești gata? spuse contele.
- Ia te uită, făcu Saint-Luc, văd că nu ți-ai ales locul cel mai rău, stînd cu spatele la soare; nu te jena.
- Monsoreau făcu un sfert de întoarcere.
- Așa mai merge, spuse Saint-Luc, în felul acesta voi vedea deslușit ce fac.
- Nu mă cruța, spuse Monsoareau, căci și eu voi face la fel.
- Așa, spuse Saint-Luc, vrei dar cu orice preț să mă omori?
- Dacă vreau!... o! da... vreau.
- Omul propune și Dumnezeu dispune, spuse Saint-Luc scoțînd spada.
- Ai spus...
- Am spus... să iei seama bine la tufa aceasta de maci și păpădie.
- Ei bine!
- Ei bine! spun că te voi culca deasupra.
- Și rîzînd mereu se așeză în gardă.
- Monsoreau angajă furios fierul și dădu cu o sprinteneală de necrezut două sau trei lovituri lui Saint-Luc, pe care acesta le pară cu aceeași sprinteneală.
- La naiba! domnule de Monsoreau, spuse el jucîndu-se cu fierul adversarului său, minuiеști foarte bine spada, și, oricare altul în afară de mine sau Bussy ar fi fost ucis de ultima dumitale lovitură.
- Monsoreau îngălbeni văzînd cu cine are de-a face.
- Ești poate mirat, spuse Saint-Luc, că mă găsești atît de familiarizat cu spada; aceasta pentru că regele, care ține mult la mine, după cum știi, și-a luat osteneala să-mi dea cîteva lecții și mi-a arătat, printre altele, o lovitură cu care, dacă se va întîmpla să te omor, vei avea plăcerea de a afla că ai fost ucis printr-o

lovitură arătată de rege, ceea ce va fi foarte măgulitor pentru dumneata.

— Ai foarte mult spirit, domnule, spuse Monsoreau infuriat fandind pentru a da o lovitură care ar fi străbătut un zid.

— Ei, Doamne! face fiecare ce poate, răspuse cu modestie Saint-Luc aruncându-se în lături, silindu-și prin această mișcare adversarul să facă o jumătate de întoarcere care îi puse soarele drept în ochi.

— Ah! ah! spune el. Iată-te unde voiam să te văd, așteptînd să te văd unde vreau să te așez. Nu-i așa că am condus destul de bine această lovitură, ce zici? Așa că sînt mulțumit. Adineauri aveai cincizeci la sută șanse de a fi ucis; acum ai nouăzeci și nouă.

Și cu o dibăcie, o vigoare și o furie pe care Monsoreau nu i le cunoștea, și pe care nimeni nu le-ar fi bănuț în acest tînar cu chip de femeie, Saint-Luc dădu una după alta cinci lovituri șefului vinătoare, care le pară, înmărmurit de acest uragan amestecat cu șuierături și scînteii; a șasea fu o lovitură de primă compusă dintr-o îndoită fentă, dintr-o paradă și o ripostă, pe care soarele îl împiedică să vadă prima jumătate și din care nu o putu vedea nici pe a doua, avînd în vedere că spada lui Saint-Luc dispăruse în întregime în pieptu-i.

Monsoreau rămase încă o clipă în picioare, întocmai ca un stejar tăiat la rădăcină care nu așteaptă decît o adiere pentru a ști în ce parte să cadă.

— Așa, acum, spuse Saint-Luc, ai cele o sută de șanse complete; și bagă de seamă, domnule, vei cădea exact pe tufa pe care ți-am arătat-o.

Puterile îl pîrsiră pe conte; miinile i se desfăcură, ochiul i se întunecă; genunchii i se îndoieră și căzu pe macii, cu roșeala căroră își amestecă sîngele.

Saint-Luc își șterse liniștit spada și privi acea nuanțare de culori care puțin cîte puțin, schimbă într-o mască de cadavru fața celui care se află în agonie.

— Ah! m-ai omorît, domnule, spuse Monsoreau.

— Am încercat și eu, spuse Saint-Luc; dar acum, cînd te văd culcat aici, gata să mori, să mă ia dracu dacă nu-mi pare rău de ce am făcut; te respect acum, domnule; ești grozav de gelos, este adevărat, dar ești viteaz.

Și mulțumit de această cuvîntare funebră, Saint-Luc puse un genunchi pe pămînt lîngă Monsoreau, și îi spuse:

— Ai vreo ultimă dorință, domnule? Pe cîntea mea de gentilom, îți va fi satisfăcută; de obicei, după cîte știu eu, cînd ești rănit ți-e sete. Mă voi duce să-ți aduc de băut.

Monsoreau nu răspunse.

El se întoarse cu fața la pămînt, mușcind iarba și zbătîndu-se în singele său.

— Săracul de el! făcu Saint-Luc ridicîndu-se. O! prietenie, ești o divinitate cam pretențioasă.

Monsoreau deschise încet ochii, încercă să ridice capul și căzu din nou cu un geamăt trist.

— Haide! a murit, spuse Saint-Luc; să nu ne mai gîndim la el... Cu toate astea, iată că am ucis un om. Nu se va spune că mi-am pierdut vremea la țară.

Și numaidecît, sîrind zidul, o luă prin parc și ajunse la castel.

Cea dintîi persoană pe care o zări fu Diana; vorbea cu prietena ei.

— Ce bine îi va sta în negru, spuse Saint-Luc.

Apoi apropiindu-se de grupul încîntător format din cele două femei:

— Iartă-mă, scumpă doamnă, spuse el Dianei; dar aș vrea neapărat nevoie să spun două vorbe doamnei de Saint-Luc.

— Spune-i, dragă conte, spune-i, răspunse doamna de Monsoreau; mă voi duce să-l întîlnesc pe tatăl meu la bibliotecă; după ce vei fi terminat cu domnului de Saint-Luc, adăugă ea adresîndu-se prietenei sale, vei veni să mă iei, voi fi acolo.

— Da, negreșit, spuse Jeana.

Și Diana se depărtă salutîndu-i cu mîna și cu zîmbetul.

Cei doi soți rămăseră singuri.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Jeana cu cea mai rîzătoare figură; îmi pari sinistru, scumpul meu soț.

— Da, da, răspunse Saint-Luc.

— S-a întîmplat ceva?

— Ei! Doamne! un accident!

— Ție! întrebă Jeana îngrozită.

— Nu tocmai mie, ci unei persoane care era alături de mine.

— Cărei persoane?

— Aceleia cu care mă plimbam.

— Domnului de Monsoreau?

- Vai! da. Bietul om!
- Ce i s-a întâmplat oare?
- Cred că a murit.
- A murit! strigă Jeana cu o agitație foarte ușor de înțeles; a murit!
- Chiar așa.
- El care adineauri era aici, vorbind, privind!...
- Ei! iată tocmai pricina morții sale, a privit prea mult, și mai cu seamă a vorbit prea mult.
- Saint-Luc, prietene, spuse tinăra femeie apucind amîndouă miinile soțului ei.
- Ce?
- Îmi ascunzi ceva.
- Eu, absolut nimic, ți-o jur; nici chiar locul unde a murit.
- Și unde a murit?
- Colo, înapoia zidului, chiar în locul în care prietenul nostru Bussy avea obiceiul să-și lege calul.
- Tu l-ai omorît, Saint-Luc?
- La naiba! dar cine vrei? Nu eram decît noi doi, eu mă înapoiez viu și îți spun că a murit: nu este ușor de ghicit care din noi doi l-a omorît pe celălalt?
- Nenorocitul!
- Ah! scumpă prietenă, spuse Saint-Luc, el m-a provocat, m-a insultat; a scos spada din teacă.
- E îngrozitor! e îngrozitor! bietul om!
- Bun, spuse Saint-Luc, eram sigur; ai să vezi că peste opt zile se va spune sfîntul Monsoreau.
- Dar nu poți să mai rămii aici! strigă Jeana; nu mai poți locui multă vreme sub acoperișul omului pe care l-ai omorît.
- Tot așa mi-am zis și eu, și iată pentru ce am alergat să te rog, scumpă pretenă, să-ți faci pregătirile de plecare.
- Cel puțin nu te-ai rănit?
- Bravo! cu toate că vine cam tîrziu, iată o întrebare care mă împacă cu tine; nu, sînt neatîns.
- Atunci, vom pleca?
- Cît mai repede cu putință, căci, înțelegeți, dintr-o clipă în alta se poate descoperi accidentul.
- Care accident? strigă doamna de Saint-Luc revenind la prima idee cum te întorci cîteodată pe același drum.
- Ah! făcu Saint-Luc.

- Dar, mă gîndesc, spuse Jeana, că doamna de Monsoreau a rămas văduvă.
- Chiar așa îmi ziceam și eu adineauri.
- După ce l-ai omorît?
- Nu, înainte.
- Haide, în vreme ce eu o voi înștiința...
- Vezi să-i spui mai pe ocolite, draga mea!
- Rău mai ești! în vreme ce eu o voi înștiința, pune singur șaua pe cai ca pentru o plimbare.
- Bună idee. Vei face bine să ai mai multe idei de acestea, scumpă prietenă, căci în ceea ce mă privește, o mărturisesc, capul începe să mi se îngreuneze.
- Dar unde mergem?
- La Paris.
- La Paris! Și regele?
- Regele va fi uitat totul; s-au întâmplat atîtea lucruri de cînd nu ne-am văzut; apoi dacă va fi război, ceea ce e probabil, locul meu este alături de el.
- Bine; plecăm la Paris, atunci?
- Da, numai că aș voi un toc și o cerneală.
- Cui vrei să-i scrii?
- Lui Bussy; înțelegi că nu pot părăsi în felul acesta Anjou-ul, fără a-i spune pentru ce îl părăsesc.
- Așa e; vei găsi tot ce-ți trebuie pentru scris în camera mea.

Saint-Luc urcă acolo numaidecît, și cu o mină care, oricît s-ar spune, tremura puțin, scrise în grabă rîndurile următoare:

„Dragă prietene,

Ai să afli din auzite, despre accidentul întîmplat domnului de Monsoreau; am avut împreună, în dreptul crîngului, o discuție asupra efectelor și cauzelor degradării zidurilor și asupra neajunsului cailor care merg singuri.

Cînd discuția era în toi, domnul de Monsoreau a căzut pe o tufă de maci și de păpădie și aceasta într-un mod atît de nenorocit încît a murit numaidecît.

Prietenul dumitale pe viață,
SAINT-LUC“

"P.S. — Cum acest lucru ar putea, în prima clipă să-ți pară puțin cam neadevărat, voi adăuga că atunci când i s-a întâmplat acest accident, aveau amândoi spadele în mână.

Eu plec chiar acum la Paris, cu gândul de a-i face curte regelui, Anjou-ul ne mai pătrîndu-mi-se astăzi de sigur, după cele întâmplate."

Zece minute după aceea, un servitor al baronului alerga la Angers să ducă această scrisoare, în timp ce, pe o poartă dosnică ce da pe un drum puțin umblat, domnul și doamna de Saint-Luc plecau singuri, lăsînd-o pe Diana plîngînd și mai cu seamă foarte încurcată, neștiind cum să povestească baronului trista veste a acestei înîlniri.

Ea întorsese ochii atunci cînd trecuse Saint-Luc.

— Să-ți mai servești prietenii, spuse acesta soției sale; hotărît lucru, toți oamenii sînt ingrați, numai eu sînt recunoscători.

CAPITOLUL XVIII

În care se vede cum regina mamă intră destul de puțin, triumfătoare în frumósul oraș Angers.

În vreme ce domnul de Monsoreau cădea sub lovitura de spadă a lui Saint-Luc, o fanfară alcătuită din patru trompete răsuna la porțile închise cum se știe, cu cea mai mare grijă, ale Angers-ului.

Gărzile, înștiințate, ridicară un steag și răspunseră prin sunete asemănătoare.

Era Caterina de Medicis care își făcea intrarea în Angers cu o suită destul de impunătoare.

Fu înștiințat numaidecît Bussy, care se ridică din pat, iar Bussy se duse la prinț care se sui în pat.

Desigur, trompetele angevine cîntau arii destul de frumoase, dar nu aveau darul acelor care au făcut să se dărîme zidurile Ierichonului; porțile Angers-ului nu se deschiseră.

Caterina se plecă afară din litieră pentru a fi văzută de gărzile înaintate, sperînd că strălucirea unei fețe regale va face mai multă impresie decît sunetele trompetelor.

Milițienii din Angers o văzură pe regină, o salutară cu mult respect chiar, dar porțile rămăseră tot închise.

Caterina trimise un gentilom la bariere, care fu primit destul de politicos.

Dar cum acesta pretindea ca regina să fie lăsată să intre făcîndu-i-se onorurile cuvenite, i se răspunse că Angeres-ul fiind în stare de război, nu i se deschideau porțile fără anumite formalități.

Gentilomul se înapoie foarte contrariat la stăpîna lui, iar Caterina în amărăciunea ei, din pricina situației în care era pusă, lăsă să-i scape acel cuvînt pe care Ludovic XIV-lea l-a schimbat mai tîrziu, potrivit importanței luată de către autoritatea regală:

— Aștept! murmură ea.

Și gentilomii din suită se frămîntau lingă ea.

În sfîrșit Bussy, care întrebuițase o jumătate de oră spre a-l convinge pe duce, punîndu-i în față nenumărate motive de Stat, unele mai convingătoare decît altele, Bussy se hotărî.

El porunci să i se înșeeze calul, alese cinci gentilomi dintre cei mai nesuferiți reginei mame și, în fruntea lor, porni cu aer de conducător spre Maiestatea Sa.

Caterina începuse să obosească, nu așteptînd, ci gîndindu-se la răzbunarea cu care îi va lovi pe cei ce o batjocoreau acum. Depăna în minte povestea arabă în care se spune că un geniu răzvrătit, captiv într-un vas de aramă, făgăduiește că-l va îmbogăți pe acela care îl va scăpa în primele zece secole de captivitate; apoi, furios de așteptare, jură moartea imprudentului care ar sparge capacul vasului.

Caterina cugeta același lucru. Ea își făgăduise să răsplătească pe gentilomii ce se vor grăbi s-o întîmpine.

Apoi jură să-l copleșească cu minia ei pe acela care s-ar înfățișa cel dintîi.

Bussy apărui împodobit cu pene la barieră și privi vag ca o sentinela de noapte care mai mult ascultă decît vede.

— Cine-i acolo? strigă el.

Caterina se aștepta cel puțin la ingenunchieri; gentilomul ei o privi atent ca să-i ghicească gîndurile.

— Du-te, spuse ea, du-te pînă la barieră; întreabă: „Cine e?” Răspunde-i, domnule, este o formalitate...

Gentilomul veni pînă la grilaj.

— Este doamna regină mamă, spuse el, care vine să viziteze orașul Angers.

— Foarte bine, domnule, răspunse Bussy; fiți buni și luați-o la stînga, la vreo optzeci de pași de aici veți găsi o poartă tainică.

— O poartă tainică! strigă gentilomul, o poartă tainică! O porțiță pentru Maiestatea Sa!

Dar Bussy era departe ca să-l mai poată auzi.

Împreună cu prietenii săi care rideau pe înfundate, se îndreptase spre locul unde, după instrucțiunile lui, trebuia să coboare Maiestatea Sa regina mamă.

— Maiestatea Voastră a auzit?... întreabă gentilomul. Poarta tainică!

— Ei! da, domnule, am auzit; să intrăm pe acolo, din moment ce pe acolo se intră.

Și fulgerul din privirea sa îl făcu să îngălbenească pe stîngaciul care venea să îngreuneze altfel umilirea impusă suveranei sale.

Cortegiul coti la stînga și poarta tainică se deschise.

Bussy, pe jos, cu spada în mînă, ieși pe porțiță și se înclină respectuos înaintea Caterinei; în jurul lui, penajele pălăriilor măturau pămîntul.

— Maiestatea Voastră fie binevenită în Angers, spuse el.

Alături de el se aflau toboșari care nu bătură toba și alebardieri care nu-și părăsiră armele.

Regina coborî din litieră și, sprijinindu-se de brațul unui gentilom din suita sa, intră pe porțiță, după ce răspunse numai acest cuvînt:

— Mulțumesc, domnule de Bussy.

Era toată concluzia meditării pe care avusese timp s-o facă. Ea înainta cu capul sus.

Bussy o preveni numaidecît și o apucă chiar de braț.

— Ah! fiți atentă, doamnă, poarta e cam scundă; Maiestatea Voastră s-ar putea lovi.

— Trebuie să mă aplec? spuse regina; cum să fac? Este pentru prima oară cînd intru astfel într-un oraș.

Aceste cuvinte, spuse atît de natural, aveau pentru curtenii cunoscători un înțeles și o profunzime care dădură de gîndit întregii asistențe, și chiar Bussy își mușcă buzele, uitîndu-se în altă parte.

Litiera Maiestății Sale fu ridicată cu o macara pe deasupra zidului și Caterina se urcă din nou în ea pentru a merge la

palat. Bussy și prietenii săi încălecară iarăși și escortau litiera pe amîndouă părțile.

— Fiul meu unde este? spuse deodată Caterina; nu-l văd pe fiul meu de Anjou!

Aceste cuvinte pe care ar fi voit să le rețină îi fură smulse de o minie căreia nu-i putu rezista. Lipsa lui François într-un astfel de moment era culmea insultei.

— Monseniorul este bolnav, la pat, doamnă; astfel, Maiestatea Voastră să nu-și închipuie că Alteța Sa nu s-ar fi grăbit să facă personal onorurile orașului său.

Aici Caterina se întrecu în prefăcătorie.

— Bolnav! bietul meu copil, bolnav! strigă ea Ah! domnilor, să ne grăbim... cel puțin, este bine îngrijit?

— Facem tot ce ne stă în putință, spuse Bussy, privind-o cu surprindere spre a vedea dacă într-adevăr în femeia aceasta există o mamă.

— Știe că sînt aici? întreabă Caterina după o pauză pe care o întrebuiință pentru a trece în revistă pe toți gentilomii.

— Da, negreșit, doamnă, sigur că știe.

Caterina își mușcă buzele.

— Trebuie să sufere mult atunci, adăugă ea, cu ton de compătimire.

— Foarte mult, spuse Bussy. Alteța Sa este cuprinsă de indispoziții subite.

— Are o indispoziție subită acum, domnule de Bussy?

— Ei, Dumnezeu, da, doamnă.

Ajunseră astfel la palat. O mare mulțime se înșiră la trecerea litierei.

Bussy urcă scările înainte și intrînd la duce, gifînd, îi spuse:

— A sosit. Fiți atent!

— E furioasă?

— Revoltată.

— Se plînge?

— O! nu; nu mai rău, zîmbește.

— Ce a zis poporul?

— Poporul nu s-a clintit; se uită la această femeie cu o teamă multă: dacă nu o cunoaște, o ghicește.

— Și ea?

— În timp ce le trimitea salutări, își mușcă vîrfurile degetelor.

— Drace!

— La fel m-am gîndit și eu, Monsenior. Fiți prevăzător!

— Ne menținem la război, nu-i așa?
 — La naiba! cereți o sută ca să aveți zece și încă de la ea nu veți avea decât cinci.
 — Ei așa! mă crezi atât de slab?... Sînteți toți aici?
 De ce nu s-a mai înapoiat Monsoreau? întrebă ducele.
 — Cred că e la Meridon... Dar ne putem lipsi de el.
 — Maiestatea Sa regina mamă! strigă ușierul în pragul camerei.

În aceeași clipă apărură Caterina, foarte palidă și îmbrăcată în negru după cum obișnuia.

Ducele de Anjou făcu o mișcare pentru a se ridica.

Dar Caterina, cu o iușeală pe care nu ai fi bănuț-o la acest trup încărcat de ani, Caterina se aruncă în brațele fiului ei și-l acoperi de sărutări.

— Drace! are să-l înăbușe, gîndi Bussy, dar or fi sărutări adevărate?

Ea făcu și mai mult, începu să plîngă.

— Să nu ne impresionăm, îi spuse Anraguet lui Ribeirac, fiecare lacrimă va fi plătită cu o vadră de sînge.

Caterina terminînd cu îmbrățișările se așeză la capătul ducelui; Bussy făcu un semn și toți cei de față se depărtară. Ca și cînd ar fi fost la el acasă, Bussy se dădu în dosul patului și așteptă liniștit.

— Nu vrei să ai grijă de bieții mei oameni, dragă domnule de Bussy? spuse deodată Caterina. După fiul meu, dumneata ești prietenul nostru cel mai drag și stăpînul casei, nu-i așa? Îți cer această favoare.

Nu putea să se împotrivească.

„Sînt prins“, gîndi Bussy.

— Doamnă, spuse el, sînt fericit de a avea prilejul s-o servesc pe Majestatea Voastră, mă duc.

„Stai, murmură el. Tu nu cunoști ușile aici ca la Luvru, voi reveni“.

Și ieși, fără să poată face cel puțin un semn ducelui, căci Caterina bănuindu-i intențiile, nu-l slăbi din ochi nici o clipă.

Caterina căută să afle mai întîi dacă fiul ei era bolnav sau se prefăcea numai.

Aceasta trebuia să fie toată baza operațiunilor ei diplomatice.

Dar François, ca un fiu demn de o astfel de mamă, își jucă minunat rolul.

Ea plinsese, el fu cuprins de friguri.

Caterina, înșelată, îl crezu bolnav; ea nădăjdui deci să aibă mai multă înrîurire asupra unui suflet slăbit de suferințele corpului.

Ea îl copleși pe duce cu dragostea, îl sărută din nou, plinse iarăși și așa încît prințul mirat o întreabă care era motivul.

— Ai trecut printr-o mare primejdie, fiul meu, spuse ea.

— Fugind din Luvru, mamă?

— O! nu, după ce ai fugit.

— Cum așa?

— Acei ce ți-au ajutat la această nenorocită evadare...

— Ei bine?

— Îți erau cei mai crunți dușmani...

— Nu știe nimic, gîndi el, dar va voi să afle.

— Regele Navarei! spuse ea deodată, veșnica plagă a neamului nostru... Îl recunosc bine.

— Ah! ah! strigă François, știe.

— Ai crede că se lăudă cu asta, spuse ea, și că se gîndește că a cîștigat totul?

— E cu neputință, răspunse el, te înșeli, mamă.

— Pentru ce?

— Pentru că el nu are nici un amestec în evadarea mea și, chiar dacă ar fi avut, am scăpat teafăr după cum mă vezi. Sînt doi ani de cînd nu l-am văzut pe regele Navarei.

— Nu vorbesc numai de primejdia aceasta, fiul meu, spuse Caterina, simțind că a greșit ținta.

— Ce mai e altceva, mamă? răspunse el uitîndu-se din cînd în cînd la perdelele patului care se mișcau în spatele reginei.

Caterina se apropie de François și îi spuse cu o voce care ar fi voit să pară înspăimîntată:

— Minia regelui! făcu ea, această minie furioasă care te amenință.

— Îmi pasă de primejdia aceasta ca și de celelaltă, doamnă; regele fratele meu se află într-o minie furioasă, cred; dar am scăpat.

— Crezi? făcu ea cu un accent în stare să intimideze și pe cei mai îndrăzneți.

Perdelele se mișcară.

— Sînt sigur, răspunse ducele; și este cu atât mai adevărat, buna mea mamă, cu cît ai venit chiar dumneata să-mi spui acest lucru.

— Cum așa? spuse Caterina îngrijită de acest calm.

— Pentru că, urmă el după o nouă privire la perdea, dacă nu ai fi avut decît misiunea să-mi aduci aceste amenințări, nu ai fi venit și, în cazul acesta, regele ar fi șovăit să-mi trimită un ostatec de importanța Maiestății Voastre.

Caterina speriată, ridică capul.

— Un ostatec! eu! spuse ea.

— Cel mai sfînt și mai venerabil dintre toți, răspunse el, zîbind și sărutînd mîna Caterinei, nu fără a arunca o ochiadă triumfătoare spre tapițerie.

Caterina zdrobită, lăsă să-i cadă brațele în jos; ea nu putea să-și închipuie că Bussy, printr-o ușă secretă, își supraveghea srăpînul și îl privea stăruitor încă de la începutul convorbirii, trimițîndu-i curaj și încredere la orice încercare de șovăială.

— Fiul meu, spuse ea în cele din urmă, ai perfectă dreptate, eu îți aduc numai cuvinte de pace.

— Mamă, spuse François, știi cu cît respect te ascult; cred că începem să ne înțelegem.

CAPITOLUL XIX

Cauze mici și efecte mari

Caterina avusese în această primă parte a convorbirii un dezavantaj vădit.

O astfel de înfrîngere era atît de puțin prevăzută și mai cu seamă atît de neobișnuită, încît ea se întrebă dacă fiul ei era într-adevăr atît de hotărît în refuzul său după cum părea, cînd o mică întîmplare schimbă dintr-odată fața lucrurilor.

Ș-au văzut bătlîii pe trei sferturi pierdute fiind cîștigate printr-o schimbare de vînt și vice-versa; Marengo și Waterloo sînt un îndoit exemplu.

Un bob de nisip schimbă mersul celor mai puternice mașini.

Bussy se afla, după cum am văzut, într-un coridor ascuns care ducea la iatacul domnului duce de Anjou, așezat așa fel încît să nu fie văzut decît de prinț; din ascunzătoarea sa, el socotea capul printr-o deschizătură a perdelelor în momentele pe care le credea cele mai primejdioase pentru cauza sa.

Cauza sa, după cum e ușor de înțeles, era războiul cu orice preț: trebuia să rămînă în Anjou, atîta vreme cît domnul de Monsoreau va sta aici, să-l supravegheze în felul acesta pe soț și s-o viziteze pe soție.

Această politică, foarte simplă de fapt, complica totuși în cel mai înalt grad întreaga plotică a Franței; la efecte mari cauze mici.

Iată pentru ce, cu o mulțime de semne din ochi, cu înfățișări furioase, cu gesturi ridicole, cu încruntări din sprincene îngrozitoare, în sfîrșit, Bussy își împingea stăpînul la sălbăticie.

Ducele, care se temea de Bussy, se lăsa influențat, și l-am văzut într-adevăr cum nu se poate mai sălbatic.

Caterina era așa dar învinsă din toate punctele de vedere și nu se mai gîdea decît să facă o retragere onorabilă, cînd o mică întîmplare, aproape tot atît de neașteptată ca și încăpățînarea domnului duce de Anjou, îi veni în ajutor.

Deodată, în toiul convorbirii dintre mamă și fiu, cînd domnul duce de Anjou îi rezista mai cu putere, Bussy se simți tras de pulpana mantalei.

Curios să nu piardă nimic din convorbire, el duse, fără să se întoarcă, mîna la locul solicitat și găsi încheietura unei mîini; urcîndu-se mai sus găsi un braț, un umăr și după umăr un om.

Văzînd atunci că lucrul făcea să-și dea osteneala, el se întoarse.

Omul era Remy.

Bussy voi să vorbească, dar Remy duse un deget la buze, apoi îi trase încet stăpînul în camera vecină.

— Ce s-a întîmplat, Remy? întrebă contele, foarte nerăbdător, și pentru ce sînt deranjat într-un asemenea moment?

— O scrisoare, spuse în șoaptă Remy.

— Să te ia dracu! pentru o scrisoare, mă sustragi de la o convorbire atît de importantă ca aceea pe care o duceam cu Monseniorul duce de Anjou.

Remy nu păru că ia în seamă cele spuse.

— Sînt scrisori printre scrisori, spuse el.

— Negreșit, gîndi Bussy: de unde vine aceasta?

— De la Meridor.

— O! spuse repede Bussy, de la Meridor! bunul meu Remy, mulțumesc.

— Mai sînt vinovat acum?

— Oare poți fi tu vreodată vinovat? Unde este scrisoarea aceea?

— Ah! iată ce m-a făcut să cred că era de cea mai mare importanță, deoarece trimisul nu vrea să v-o dea decât dumneavoastră.

— Are dreptate. El este aici?

— Da.

— Adu-l încoace.

Remy deschise o ușă și făcu semn unui fel de grăjdar să vină la el.

— Iată-l pe domnul de Bussy, spuse el arătându-l pe conte.

— Dă-mi-o; eu sînt acela pe care îl cauți, spuse Bussy.

Și îi puse în mină o metodă de cinci franci.

— O! vă cunosc bine, spuse grăjdarul întinzându-i scrisoarea.

— Ea ți-a dat-o?

— Nu ea, el.

— Care el? întrebă deodată Bussy uitindu-se la scris.

— Domnul de Saint-Luc!

— Ah! ah!

Bussy se îngălbenise ușor, căci la acest cuvînt „el“, crezuse că era vorba de soț, iar nu de soție, și domnul de Monsoreau avea prilejul de a-l face să îngălbenească pe Bussy de cîte ori Bussy se gîndea la el.

Bussy se întoarse pentru a citi și pentru a-și ascunde în timpul cititului acea emoție de care orice om trebuie să se teamă că o va simți cînd primește o scrisoare importantă și cînd acel om este Cezar Borgia, Machiavel, Caterina de Medicus sau diavolul.

Avusese dreptate să se întoarcă, bietul Bussy, căci abia își aruncase ochii pe scrisoarea pe care o cunoaștem și singele i se urcă la creier și îi năvăli în ochii ca o mare înfuriată: astfel încît, din galben cum era, se făcu roșu ca purpura, rămase o clipă buimăcit și, simțind că avea să cadă, fu silit să se lase dus spre un fotoliu de lingă fereastră.

— Du-te! îi spuse Remy grăjdarul înmărmurit de efectul pe care îl produsese scrisoarea pe care o aducea.

Și îl împinse de umeri afară.

Grăjdarul fugi numaidecît; el credea că este o știre rea și se temea să nu i se ia banii înapoi.

Remy se înapoie la conte, scuturîndu-l de braț.

— La naiba! strigă el, răspunde-mi numaidecît, sau, pe sfîntul Esculap, vă las sînge la toate cele patru membre.

Bussy se ridică; el nu mai era roșu, nu mai era buimăcit, era întuneric.

— Iată, spuse el, ce a făcut Saint-Luc pentru miné.

Și îi întinse scrisoarea lui Remy.

Remy o citi într-o clipă.

— Ei bine! spuse el, mi se pare că lucrul acesta este foarte frumos, iar domnul de Saint-Luc este un bărbat cumsecade. Trăiască oamenii de spirit care se expediază un suflet în purgatoriu; acest lucru nu exintîmplă de două ori!

— E de necrezut, bolborosi Bussy.

— Sigur că e de necrezut; dar nu face nimic. Iată situația noastră foarte limpede. Peste nouă luni voi avea clientă o contesă de Bussy. La naiba! nu vă fie teamă, mă pricep la nașteri ca și Ambroise Paré.

— Da, spuse Bussy, va fi soția mea.

— Mi se pare, răspunse Remy, că nu are să fie mare lucru de făcut pentru aceasta, și că era și pînă acum, mai mult decît era a soțului ei.

— Monsoreau a murit!

— A murit! repetă la Haudouin, este scris.

— O! mi se pare că visez, Remy. Cum! nu am să-l mai văd pe acel soi de spectru, totdeauna gata să se ridice între mine și fericire? Remy, ne înșelăm.

— Nu ne înșelăm cituși de puțin. Mai citiți odată, ce naiba! a căzut pe maci, vedeți, și încă atît de rău, încît a murit! Mai băgasem eu de seamă că era foarte primejdios să cazi pe maci; dar crezusem că primejdia nu exista decît pentru femei.

— Dar atunci, spuse Bussy, fără să asculte toate glumele lui Remy și urmărind numai firul gîndurilor lui, care se răsuca în toate felurile în minte, Diana nu va mai putea rămîne la Meridor. Eu nu vreau. Trebuie să meargă în altă parte, undeva unde să poată uita.

— Cred că Parisul ar fi destul de bun pentru acest lucru, le Haudouin; se uită destul der ușor la Paris.

— Ai dreptate, își va relua căsuța din strada Tournelles, iar cele zece luni de văduvie le vom petrece în taină, dacă totuși fericirea poate rămîne tănuită și căsătoria pentru noi nu va fi decît o continuare a fericirilor din ajun.

— Așa e, spuse Remy; dar pentru a merge la Paris...

— Ei bine?

— Ne trebuie ceva.
 — Ce?
 — Ne trebuie pacea în Anjou.
 — E adevărat, spuse Bussy; e adevărat. Oh! Doamne! cît timp pierdut, și pierdut în zadar!
 — Vreți să spuneți că veți încăleca și veți alerga la Meridor.
 — Nu eu, nu eu, ci tu; eu sînt reținut aici fără să vreau; de altfel, într-o asemenea clipă, prezența mea ar fi aproape ne la locul ei.

— Cum am s-o văd? Să mă prezint la castel?
 — Nu; du-te mai întii la crîngul cel vechi, poate că se va plimba pe acolo, așteptînd să vin eu; apoi; dacă nu o zărești, du-te la castel.

— Ce să-i spun?
 — Că sînt pe jumătate nebun.
 Și strîngînd mîna tînărului pe care experiența îl învățase să se bizuie ca pe a doua persoană a sa, el alergă să-și reia locul în coridorul de la intrarea iatacului, înapoia perdelelor.

Caterina, în lipsa lui Bussy, încerca să reciștige terenul pe care prezența lui o făcuse să-l piardă.

— Fiul meu, spuse ea, mi se părea totuși că niciodată o mamă nu ar putea să nu se înțeleagă cu copilul ei.

— Vezi cu toate astea, mamă, răspunse ducele de Anjou, că se întîmplă cîteodată.

— Niciodată, cînd vrea ea.
 — Doamnă, vrei să spui cînd vor ei, reluă ducele, care, mulțumit de acest cuvînt mîndru, îl căută pe Bussy pentru a fi răsplătit de el printr-o ochiadă aprobatoare.

— Dar eu o vreau! strigă Caterina; auzi François? eu o vreau.

Expresia vocii nu se potrivea deloc cu cuvintele, căci cuvintele erau poruncitoare iar vocea era aproape rugătoare.

— Vrei dumneata? reluă ducele de Anjou zîmbind.
 — Da, spuse Caterina, vreau și nu voi ține seamă de nici un sacrificiu pentru a ajunge la acest scop.

— Ah! ah! făcu François. Drace!
 — Da, da, scumpul meu copil; spune, ce pretinzi, ce vrei? Vorbește! comandă!

— O! mamă! spuse François aproape stingherit de o izbîndă atît de completă care nu îi dădea voie să fie un învingător pretențios.

— Ascultă, fiul meu, spuse Caterina cu vocea ei cea mai dezmiardătoare; nu cauți să îneci un regat în sînge, nu-i așa? nu e cu puțință. Nu ești nici un francez rău, nici un frate rău.

— Fratele meu m-a insultat, doamnă, și eu nu-i mai datorez nimic: nu, nimic ca frate, nimic ca rege.

— Dar eu, François, eu! nu te poți plînge de mine.

— Ba da, doamnă, căci dumneata m-ai părăsit! reluă ducele gîndindu-se că Bussy era tot acolo și putea să-l audă ca și mai înainte.

— A! vrei moartea mea? spuse Caterina cu o voce posomorită. Ei bine! fie, voi muri cum trebuie să moară o femeie care își vede copiii ucigîndu-se între ei.

Se înțelege de la sine că regina nu avea nici o dorință să moară.

— O! nu spune astfel de lucruri, doamnă, îmi zdrobești inima! strigă François, care nu avea inima zdrobită deloc.

Caterina izbucni în lacrimi.

Ducele îi luă mîinile și încercă s-o liniștească, aruncînd mereu priviri îngrijorate înspre iatac.

— Dar ce voiești? spuse ea, formulează-ți cel puțin pretențiile, ca să știm ce avem de făcut.

— Ce voiești mai întii dumneata? Să vedem, mamă, spuse François; vorbește te ascult.

— Doresc să te înapoiezi la Paris, scumpul meu copil, doresc să te înapoiezi la curtea regelui, fratele dumitale, care îți întinde brațele.

— Ei drace! doamnă, văd limpede; nu el îmi întinde brațele, ci podulețul Bastiliei.

— Nu, înapoiază-te, și, pe cîntea mea, pe dragostea mea de mamă, pe sîngele Domnului nostru Isus Hristos (Caterina își făcu semnul crucii), vei fi primit de rege, ca și cînd dumneata ai fi regele iar el ducele de Anjou.

— Ducele privea cu încăpăținare spre iatac.

— Primește, urmă Caterina, primește, fiul meu; voiești alte apanaje, spuse, voiești gărzi?

— Ei! doamnă, fiul dumitale mi-a dat îndeajuns și chiar gărzi de onoare, pentru că își alesese pe cei patru favoriți ai săi.

— Ascultă, nu-mi răspunde așa; gărzile ce ți le va da, le vei alege singur; vei avea un căpitan, dacă e nevoie și, dacă vrei și mai mult, acest căpitan va fi domnul de Bussy.

Ducele, zdruncinat de această din urmă ofertă, la care trebuia să se gîndească oarecum că l-ar putea ispiti pe Bussy,

aruncînd încă o privire spre iatac, tremurînd să nu-i întîlnească vreo privire înflăcărată și niște dinți albi scrișnînd în umbră.

Dar, o! surpriză! dimpotrivă el îl văzu pe Bussy, rîzînd vesel, și încuviință prin numeroase clătinări din cap.

— Ce înseamnă asta? se întrebă el; oare Bussy nu voia războiul decît pentru a ajunge căpitanul gărzilor mele? — Atunci, spuse el tare și întrebîndu-se singur, trebuie, așadar, să primesc?

— Da! da! da! făcu Bussy, din mîini, din umeri și din cap.

— Ar trebui deci, urmă ducele, să părăsesc Anjou-ul ca să mă înapoiez la Paris?

— Da! da! da! urmă Bussy cu o furie aprobativă care mergea mereu crescînd.

— Fără îndoială, scumpul meu copil, spuse Caterina; dar este oare atît de greu să te înapoiezi la Paris?

— Pe legea mea, spuse ducele, nu mai înțeleg nimic. Ne înțelesesem să refuz totul și iată că acum mă sfătuiești să fac pace și să mă îmbrățișez cu ei.

— Ei bine! întrebă Caterina îngrijorată, ce răspunzi?

— Mamă, am să mă gîndesc, spuse ducele, care voia să se înțeleagă cu Bussy asupra acestei contraziceri, și mîine...

— Se predă, gîndi Caterina. Haide, am cîștigat bătălia.

— De fapt, își zise ducele, Bussy poate că are dreptate.

Și amîndoi se despărțiră după ce se îmbrățișară.

CAPITOLUL XX

Cum domnul de Monsoreau deschise, închise și deschise din nou ochii, ceea ce era o dovadă că nu era cu totul mort

Un prieten bun este un lucru scump, cu atît mai scump cu cît este rar.
Remy își mărturisea acest lucru în gînd tot alergînd peste cîmpuri, pe unul dintre cei mai buni cai din grajdurile prințului.

L-ar fi luat pe Roland, dar i-o luase domnul de Monsoreau înaintea; așa că fu nevoit să ia un altul.

— Îl iubesc foarte mult pe domnul de Bussy, își zicea le Haudouin către sine; și, despre partea sa, cred că mă iubește și domnul de Bussy tot așa de mult. Iată pentru ce sînt atît de vesel astăzi, deoarece astăzi sînt fericit pentru doi.

Apoi adăugă, respirînd cît îl ținea pieptul:

— În adevăr, cred că inima mea nu mai este destul de largă.

Să vedem, urmă el întrebîndu-se, să vedem ce compliment voi face doamnei Diana.

Dacă va fi mîndră, ceremonioasă, tristă, îi voi adresa salutări, plecăciuni mute, cu mîna pe inimă; dacă va zîmbi, voi începe cu piruete, învîrtituri și voi încheia cu o poloneză pe care o voi executa singur.

Cît despre domnul de Saint-Luc, dacă se va mai afla la castel, lucru de care mă îndoiesc, un ura! Și mulțumiri în latinește. El nu va fi trist, sînt sigur de asta...

„Ah! mă apropii.“

În adevăr, după ce apucase pe poteca înflorită, după ce străbătuse crîngul și păduricea bătrînă, intrase în lăstărișul care ducea la zid.

— O! ce frumoși maci! spunea Remy; asta îmi amintești de marele nostru șef al vînătoareii; aceia pe care a căzut, nu puteau fi mai frumoși decît aceștia, sărmanul om!

Remy se apropia din ce în ce mai mult de zid.

Deodată calul se opri, cu nările larg deschise, cu privirea fixă; Remy, care alerga în trap întins și care nu se aștepta la această oprire, era cît pe aci să sară pe deasupra capului lui Mitridate.

Așa se numea calul pe care îl luase în locul lui Roland.

Remy, pe care practica îl făcuse călăreț fără teamă, își înfipse pîntenii în coapsele animalului; dar Mitridate nu se urni din loc; el primise fără îndoială acest nume din pricina asemănării pe care o avea caracterul lui încăpățînat cu acela al regelui Pontului.

Remy, uimit, plecă ochii spre pămînt pentru a vedea ce piedică îi oprea astfel calul; dar nu văzu nimic decît o baltă mare de sînge, pe care o înghițea puțin cîte puțin pămîntul și florile, și care era înconjurată de o spumă roșie.

— Ia te uită! strigă el, nu cumva aici l-o străpuns domnul de Saint-Luc pe domnul de Monsoreau? Remy ridică ochii de la pămînt și privi de jur împrejur.

La zece pași, sub o înălțime, el zări dpuă picioare țepene și un corp ce părea și mai țepăn.

Picioarele erau întinse, corpul era răzimat de zid.

— Ia te uită! Monsoreau! făcu Remy. *Hic obiit Nemrod*. Haide, haide, dacă văduva îl lăsă expus în felul acesta pradă corbilor și vulturilor, e un semn bun pentru noi, iar cuvântarea funebră se va transforma în piruete, învîrtituri și poloneze.

Și Remy, descălecînd, făcu cîțiva pași înainte, în direcția corpului.

— Ciudat! spuse el, iată-l mort aici, mort cu adevărat și cu toate astea singele este acolo. Ah! iată o urmă. O fi venit de acolo aici, sau mai de grabă acel bun domn de Saint-Luc, care este mila intruchipată, l-o fi rezemat de acest zid pentru ca să nu-i vină singele la cap. Da, așa este, pe legea mea! e mort de-a-binelea, cu ochii deschiși, fără nici o strîmbătură, mort țepăn, așa, un, doi.

Și Remy făcu în aer o degajare cu degetul.

Deodată el se trase înapoi, incremenit și cu gura căscată: cei doi ochi, pe care el îi văzuse deschiși se închiseseră și o paloare, mai pronunțată decît aceea care îl izbise la început, se așernuse pe fața mortului.

Remy se făcu aproape tot atît de palid ca și domnul de Monsoreau; dar fiindcă el era medic, adică destul de obișnuit cu asemenea lucruri, mormăi scărpinîndu-și virful nasului:

— *Credere portentis mediocre*. Dacă a închis ochii înseamnă că nu este mort.

Și cum, cu tot materialismul său, situația era neplăcută, cum de asemenea articulațiile genunchilor săi se îndoiau mai mult decît ar fi trebuit, el se așeză, sau mai degrabă se lăsă să alunece lingă rădăcina copacului de care era rezemat, și se găsi față în față cu cadavrul.

— Nu prea știu bine, își zise el, unde am citit că după moarte se produc unele fenomene de acțiune care nu arată decît o dezagregare a materiei, adică un început de descompunere. Îndrăcit om, trebuie să ne contrarieze chiar după moarte; merită atîta osteneală. Da, pe legea mea, nu numai că ochii sînt închiși de-a binelea, dar și paloarea a mai sporit, *chroma chlôron*, cum zice Gallien; *color albus*, cum zice Cicero care era un orator destul de priceput; de altfel există un mijloc de a afla dacă e

mort sau nu, acela de a-i înfige spada în burtă; dacă nu mișcă, înseamnă că e mort cu adevărat.

Și Remy se pregătea să facă această miloasă probă; își și dusesse mîna la spadă, cînd ochii lui Monsoreau se deschiseră din nou.

Acest accident produse un efect cu totul potrivit celui dintîi; Remy se ridică în picioare ca mișcat de un arc, și o sudoare rece începu să-i curgă pe frunte.

De astă dată ochii mortului rămaseră holbați.

— Nu e mort, murmură Remy nu e mort. Ei bine! iată-ne într-o frumoasă situație.

Atunci un gînd se înfățișă în mod natural în mintea tînărului.

— Trăiește, spuse el, e adevărat, dar dacă îl voi omori, va fi mort de-a-binelea.

Și el îl privea pe Monseoreau care îl privea și el cu niște ochi atît de îngroziți, încît s-ar fi zis că putea să citească în sufletul celui trecător de ce natură îi erau intențiile.

— Tii! strigă deodată Remy, tii! ce gînd groaznic. Dumnezeu mi-e martor că dacă s-ar afla aici drept, stînd în picioare, învîrtindu-și spada, l-aș ucide cu cea mai dragă inimă; dar așa cum este acum, fără puteri și pe trei sferturi mort, ar fi mai mult decît o crimă, ar fi o infamie.

— Ajutor! murmură Monsoreau, ajutor, mor.

— La naiba! spuse Remy, situația este foarte critică. Eu sînt medic și prin urmare e de datoria mea să-mi ajut semenul care suferă. E adevărat că Monsoreau este atît de urît încît aș avea aproape dreptul să spun că nu este semenul meu dar este de aceeași specie. *Genus homo*. Haide, să uităm că mă numesc le Haudouin, să uităm că sînt prietenul domnului de Bussy și să ne facem datoria de medic.

— Ajutor, repetă rănitul.

— Iată-mă, spuse rănitul.

— Du-te de-mi caută un preot, un medic.

— Medicul este găsit gata și poate că te va scuti de preot.

— Le Haudoin! strigă domnul de Monsoreau, recunoscîndu-l pe Remy; prin ce întîmplare?

După cum se vede, domnul de Monsoreau era credincios caracterului său: chiar în agonie era bănuitor și întreba.

Remy înțelese tot restul acestei întrebări.

Pădurea aceasta nu era un drum bătătorit și nu venea cineva pe acolo fără să aibă vreo nevoie. Întrebarea era așadar aproape naturală.

Cum te afli aici? întrebă din nou Monsoreau, căruia bănuielele îi dădeau oarecare putere.

— La naiba! răspunse le Haudouin, pentru că la o leghe de aici l-am întâlnit pe domnul de Saint-Luc.

— Ah! omoritorul meu, bolborosi Monsoreau, îngălbenindu-se de durere și de minie în același timp.

— Atunci, mi-a spus: „Remy, aleargă în pădure și la locul numit „Cringul vechi“ vei găsi un om mort.“

— Mort! repetă Monsoreau.

— Ei drace! așa credea el, spuse Remy, nu trebuie să te superi pentru acest lucru; atunci, am venit, am văzut, ești învins.

— Și acum, spune-mi, sint rănit mortal?

— Ei! drace, făcu Remy, îmi ceri prea mult; totuși am să încerc; să vedem.

După cum am mai spus, conștiința medicului învinsese devotamentul prietenului.

Remy se apropie deci de Monsoreau și, cu toate prevederile obișnuite, îi ridică mantaua, tunică și cămașa.

Spada pătrunsese dedesuptul mamelei drepte, între a șasea și a șaptea coastă.

— Hm! făcu Remy, suferi mult?

— Nu de piept, de spate.

— A! să vedem puțin, făcu Remy, de care parte a spatelui?

— Dedesuptul omoplatului.

— Fierul trebuie să fi întâlnit vreun os, spuse Remy; de aici vine durerea.

Și el privi spre locul pe care contele i-l arăta ca fiind sediul unei suferințe mai puternice.

— Nu, spuse el, nu, mă înșelasem; fierul nu a întâlnit nimic și a ieșit cum a intrat. Drace, frumoasă lovitură de spadă, domnule conte; e o plăcere să îngrijești răniții domnului Saint-Luc; ești străpuns dintr-o parte în alta, scumpul meu domn.

Monsoreau leșină; dar Remy nu se neliniști de această slăbiciune.

— Ah! iată, e chiar așa: sincopă, pulsul micșorat; așa trebuie să fie. (El îi pipăi miinile și picioarele: reci la extremități.

Puse urechea pe pieptul rănitului: lipsa zgomotului respirator. Lovi încet deasupra: sunetul nu e sonor). Drace, drace, văduvia doamnei Diana ar putea foarte bine să nu fie decît o chestie de timp.

În momentul acela, o ușoară spumă roșcată și sclipitoare veni să umezească buzele rănitului.

Remy scoase repede o trusă din buzunar și o lanteță; apoi rupse o fișie din cămașa bolnavului și îi strînse brațul.

— Vom vedea, spuse el; dacă singele va curge, pe legea mea, doamna Diana nu este poate văduvă. Dar dacă nu va curge!... Ah! ah! curge. Iartă-mă scumpul meu domn de Bussy. Iartă-mă, dar, zău, sint medic înainte de toate.

Singele, într-adevăr, după ce șovăise ca să zicem așa o clipă, țîșnise din venă: aproape în același timp, bolnavul respiră și deschise ochii.

— Ah! bolborosi el, am crezut că se sfîrșise totul.

— Nu încă, scumpul meu domn, nu încă; este chiar cu putință...

— Ca să scap?

— O! Doamne! da! vezi dumneata, să închidem mai întîi rana. Așteaptă, nu te mișca. Vezi, natura, în clipa de față, te îngrijește pe dinăuntru cum te îngrijesc eu pe dinafară. Eu îți pun un aparat, ea încheagă singele. Eu fac să curgă singele, ea îl oprește. Ah! natura este o mare chirurgă, scumpul meu domn. Stai să-ți șterg buzele.

Și Remy trecu o batistă peste buzele contelui.

— La început, spuse rănitul, am scuipat singe mult.

— Ei bine! vezi, spuse Remy, iată că s-a și oprit hemoragia.

Bun! merge bine; cu atît mai rău!

— Cum! cu atît mai rău?

— Cu atît mai bine pentru dumneata, negreșit; dar cu atît mai rău! știu eu ce vreau să spun. Scumpul meu domn de Monsoreau, mi-e teamă că voi avea fericirea să te vindec.

— Cum! ție teamă?

— Da, știu eu ce vreau să înțeleg.

— Crezi oare că mă voi face bine?

— Vai!

— Ești un doctor ciudat, domnule Remy.

— Ce te privește? numai să te scap!... Acum, să vedem.

Remy opri sîngele: se ridică.

— Ei bine! mă părăsești? spuse contele.

— Ah! vorbești prea mult, scumpul meu domn. Îți face rău dacă vorbești prea mult. N-ar fi mare lucru, ar trebui mai de grabă să-l sfătuiesc să strige.

— Nu te înțeleg.

— Ei bine?

— Ei bine! mă duc la castel să caut ajutoare.

— Și eu, ce trebuie să fac în timpul acesta?

— Stai liniștit, nu te mișca, respiră foarte încet, încearcă să nu tușești, să nu deranjăm închegarea singelui. Care este casa cea mai apropiată?

— Castelul Meridor.

— Pe unde trebuie s-o iau? întreabă Remy, prefăcîndu-se cu totul neștiutor.

— Ori sari zidul și te vei găsi în parc, ori urmează zidul parcului și vei ajunge la poartă.

— Bine, alerg.

— Mulțumesc, om generos! strigă Monsoreau.

— Dacă ai ști, în adevăr, cît de generos sînt, bolborosi Remy, mi-ai mulțumi și mai mult.

Și încălecînd din nou pe cal, se repezi în galop în direcția arătată.

După cinci minute ajunse la castel, ai cărui locatari, grăbiți și mișcîndu-se ca niște furnici cărora li s-a fărîmat locuința, căutau prin tufișuri, prin ascunzători, prin dependențe, fără să poată găsi locul unde zăcea corpul stăpînului lor; mai ales că, pentru a cîștiga timp, Saint-Luc dăduse o indicație greșită.

Remy căzu ca un bolid în mijlocul lor și îi tîri după el.

El punea atîta înflăcărare în recomandările ce le făcea, încît doamna de Monsoreau nu se putu opri să nu-l privească surprinsă.

Un gînd tainic, întunecat, îi apărî în minte și într-o clipă pătă curățenia îngerească a acestui suflet.

— Ah! îl credeam prietenul domnului de Bussy, murmură ea, în vreme ce Remy se depărta ducînd cu el o targă, bandaje, apă proaspătă, în sfîrșit toate lucrurile trebuincioase unui pansament.

Esculap însuși nu ar fi făcut mai mult cu aripile-i divine.

CAPITOLUL XXI

Cum se duse ducele de Anjou la Meridor spre a-i prezenta condoleanțe doamnei de Monsoreau pentru moartea soțului ei și cum îl găsi pe acesta ieșindu-i în întîmpinare.

De îndată ce se termină convorbirea între ducele de Anjou și mama sa, dintii se grăbi să se ducă să-l găsească pe Bussy pentru a cunoaște pricina acelei schimbări de necrezut care se făcuse în el.

Bussy, înapoiat acasă, citea pentru a cincea oară scrisoarea lui Saint-Luc și fiecare rînd îi oferea înțelesuri pentru o plecare pe care credea că o poate fixa a doua sau cel mai tîrziu a treia zi.

Bussy îl primi pe prinț cu un zîmbet încîntător.

— Cum! Monsenior, spuse el, Alteța Voastră a binevoit să-și dea ostenela să treacă pe la mine?

— Da, la naiba! spuse ducele, și vin să-ți cer o explicație.

— Mie?

— Da, ție.

— Ascult, Monsenior.

— Cum, strigă ducele, sfătuiești să mă înarmez din cap pînă în picioare împotriva sugestiilor mamei mele și să susțin vitejește lovitura; eu te ascult și, în toiul luptei, cînd toate loviturile nu au avut nici un efect asupra mea, vii să-mi spui: „Scoateți-vă platoșa, Monsenior, scoateți-o“.

— V-am făcut toate aceste recomandări, Monsenior, pentru că nu știu în ce scop venise doamna Caterina. Dar acum cînd văd că a venit pentru cea mai mare glorie și pentru cea mai mare fericire a Alteței Voastre...

— Cum! făcu ducele, pentru cea mai mare glorie și cea mai mare feiricre a mea; cum înțelegi tu asta?

— Negreșit, reluă Bussy; ce voiește Alteța Voastră, să vedem? Să-și învingă dușmanii, nu-i așa? Căci nici nu mă gîndesc, după, cum spun unii, că ați avea de gînd să ajungeți regele Franței.

Ducele îl privi pe ascuns pe Bussy.

— Unii vă vor sfătui poate, monseniore, spuse tînărul; dar aceia, vă rog să mă credeți, sînt cei mai crunți dușmani ai Alteței Voastre; apoi, dacă vor fi prea încăpățînați, dacă nu veți ști cum să vă scăpați de ei, trimiteți-mi-i mie; îi voi convinge că se înșală.

Ducele făcu o strîmbătură.

— De altminteri, urmă Bussy, examinați-vă conștiința, Monseniore cercetați-vă sufletul, cum spune Biblia; aveți o sută de mii de oameni, zece milioane de franci, alianțe în străinătate și apoi în sfîrșit, voiți să mergeți împotriva seniorului vostru?

— Seniorul meu s-a jenat să meargă împotriva mea, spuse ducele.

— A! dacă o luați în felul acesta, aveți dreptate: declarați-vă, faceți să fiți încoronat și luați titlul de rege al Franței; eu nu cer altceva decît să vă văd ridicîndu-vă, pentru că dacă vă ridicați, mă voi ridica și eu odată cu dumneavoastră.

— Cine îi spune că vreau să fiu rege al Franței? reluă supărat ducele: discuți aici un lucru pe care nu l-am propus niciodată nimănui să-l rezolve, nici chiar mie.

— Atunci, totul este aranjat, Monseniore, și nu mai are ce căuta discuția între noi, pentru că sîntem de acord asupra punctului principal.

— Sîntem de acord?

— Așa mi se pare, cel puțin. Faceți așadar să vi se dea o companie de gardă și cinci sute de mii franci. Cereți, înainte de semnarea păcii, un ajutor bănesc din Anjou pentru a face război. Odată ce îl veți avea, îl veți păstra; aceasta nu îndatorează cu nimic. În felul acesta vom avea oameni, bani, putere, și vom merge... Dumnezeu știe unde!

— Dar odată la Paris, odată ce vor fi pus iarăși mîna pe mine, odată ce mă vor avea lîngă ei, își vor rîde de mine, spuse ducele.

— Haida de! Monseniore, nici să nu vă gîndiți, Ei să ridă de dumneavoastră! Nu ați auzit ce vă oferă regina mamă?

— Mi-a oferit multe.

— Înțeleg, asta vă îngrijorează?

— Da.

— Dar, printre altele v-a oferit o companie de gardă, chiar dacă această companie ar fi comandată de domnul de Bussy.

— Negreșit că mi-a oferit acest lucru.

— Ei bine, primiți, eu v-o spun; numiți-l pe Bussy căpitanul vostru, numiți-i pe Anraguet și pe Livarot locotenenții voștri,

numiți-l pe Ribeirac stegar. Lăsați-ne pe noi patru să formăm această comapnie așa cum vom înțelege; apoi veți vedea, cu această escortă în urma dumneavoastră, dacă va mai rîde cineva de dumneavoastră și dacă nu vă va saluta cînd veți trece, chiar regele.

— Zău, spuse ducele, cred că ai dreptate, Bussy; mă voi gîndi.

— Gîndiți-vă, Monseniore.

— Da; dar ce citeai tu așa de atent, cînd am intrat eu?

— Ah! iertați-mă, uitasem, o scrisoare.

— O scrisoare?

— Care vă interesează aproape mai mult decît pe mine; unde oare mi-era capul că nu v-am arătat-o numaidecît?

— Este așadar o știre importantă?

— O! Doamne, da, și chiar o știre tristă: Domnul de Monsoreau a murit.

— Poftim! strigă ducele cu o mișcare de surpriză atît de vădită, încît Bussy, care avea ochii ațintiți asupra prințului, crezu că observă în mijlocul acestei surprize o bucurie nemăsurată.

— A murit, Monseniore.

— A murit, domnul de Monsoreau? — Ei! Doamne, da! nu sîntem toți muritori?

— Da; însă nu moare cineva așa dintr-odată.

— Depinde. Dacă îl omoară cineva.

— A fost deci omorît?

— Se pare că da.

— De către cine?

— De către Saint-Luc, cu care s-a luat la ceartă.

— Ah! scumpul Saint-Luc, strigă prințul.

— Ia te uită, spuse Bussy, nu-l știam atît de mult prieten de-al dumneavoastră, pe acel scump Saint-Luc!

— Este unul dintre prietenii fratelui meu, spuse ducele; și de vreme ce ne împăcăm, prietenii fratelui meu sînt și ai mei.

— Ah! Monseniore, totul merge bine atunci, și sînt încîntat să vă văd în asemenea dispozițiuni.

— Și ești sigur?...

— La naiba! atît cît poate fi cineva sigur. Iată un bilet de-al lui Saint-Luc care îmi anunță această moarte și, cum sînt și eu tot așa de neîncrezător ca și dumneavoastră și cum mă îndoieam și eu, Monseniore, l-am trimis pe chirurgul meu Remy ca să

constate faptul și să prezinte condoleanțele mele bătrînului baron.

— Mort! Monsoreau mort! repetă ducele de Anjou; mort singur!

Cuvîntul îi scăpase după cum îi scăpase și scumpul Saint-Luc. Amîndouă erau de o îngrozitoare naivitate.

— Nu a murit singur, spuse Bussy, pentru că l-a ucis Saint-Luc.

— O! știu eu ce spun, spuse ducele.

— Monseniorul îi dăduse din întîmplare altuia însărcinarea să-l ucidă? întrebă Bussy.

— Zău că nu, dar tu?

— O! eu, Monsenior, nu sînt un prinț atît de mare ca să pun pe alții să-mi facă acest fel de treburi, și sînt silit să mi le fac singur.

— Ah! Monsoreau, Monsoreau, făcu prințul cu zîmbetul său îngrozitor.

— Dar ce, Monsenior, s-ar spune că îl urați pe sârmanul conte.

— Nu, tu îl urai.

— Eu, era și natural să-l urăsc, spuse Bussy roșindu-se fără să vrea. Nu m-a făcut el într-o zi să sufăr din partea Alteței Voăstre o umilire grozavă?

— Tot îți mai aduci aminte?

— O! Doamne, nu, Monsenior, vedeți bine; dar dumneavoastră, pentru că vă era servitor, prieten mîna dreaptă...

— Ascultă, spuse prințul întrerupînd convorbirea care devenea supărătoare pentru el, pune să se înșeuze caii, Bussy.

— Să se înșeuze caii, și pentru ce?

— Pentru a merge la Meridor; vreau să prezint condoleanțele mele doamnei Diana. De altfel, această vizită era proiectată de mult și nu știu cum nu am făcut-o pînă acum; dar nu o voi mai amîna. Drace! nu știu pentru ce, dar mi-e inima foarte veselă astăzi.

— Zău, își zise Bussy în gînd, acum cînd Monsoreau a murit și cînd nu mai mă tem că-și va vinde soția ducelui, puțin mă importă dacă o revede; dacă o va ataca, o voi apăra eu și singur. Haide, deoarece mi se oferă prilejul de a o revedea, să profităm de el.

Și ieși pentru a porunci să se pună șaua pe cai.

Un sfert de oră după aceea, în vreme ce Caterina dormea sau se prefăcea că doarme pentru a se reface după oboselele drumului, prințul, Bussy și zece gentilomi, călare pe niște cai frumoși, se îndreptau spre Meridor cu acea bucurie pe care o inspiră totdeauna vremea frumoasă, iarba înverzită și tinerețea, atît oamenilor cît și cailor.

La vederea acestei mărețe cavalcade, portarul castelului veni la marginea șanțului să întrebe de numele vizitatorilor.

— Ducele de Anjou! strigă prințul.

Numaidecît portarul apucă un corn și scoase niște sunete care îi făcură pe toți servitorii să alerge la podeț.

Îndată începură să alerge toți prin apartamente, prin coridoare și pe săli; ferestrele turnulețelor se deschiseră, se auzi un zgomot de fiare pe lespezi și bătrînul baron apăru în prag, ținînd în mînă cheile castelului.

— Este de necrezut cît de puțin regretat este Monsoreau, spuse ducele; ia te uită, Bussy, ce figuri naturale au toți oamenii aceștia.

O femeie apăru pe peron.

— Ah! iat-o pe frumoasa Diana, strigă ducele; vezi, Bussy, vezi!

— Desigur că o văd, Monsenior, spuse tînărul; dar, adăugă el încet, nu-l văd pe Remy.

Diana ieșea în adevăr din casă; dar imediat înapoia Dianeiei ieșea o targă, pe care, culcat, cu ochii strălucind de febră sau de gelozie, era dus Monsoreau, mai asemănător cu un sultan din Indii pe palanchinul său decît cu un mort pe catafalc.

— O! o! Ce înseamnă asta? strigă ducele, adresîndu-se tovarășului său care se făcuse mai alb decît batista cu ajutorul căreia încerca să-și ascundă emoția.

— Trăiască Monseniorul duce de Anjou! strigă Monsoreau ridicînd printr-o sforțare violentă mîna în aer.

— Foarte frumos! făcu o voce înapoia lui, ai să-ți rupi pansamentul.

Era Remy, care, credincios pînă la capăt rolului său de medic, făcea rînitului această prevăzătoare recomandare.

Surprizele nu durează mult la curte, pe fețe cel puțin: ducele de Anjou făcu o mișcare pentru a schimba uimirea în zîmbet.

— O! scumpul meu conte, strigă el, ce fericită surpriză! Crezi că ni se spusese că ai murit?

— Veniți, veniți, Monsenior, spuse rănitul să sărut mîna Alteței Voastre. Mulțumesc lui Dumnezeu! nu numai că nu am murit, dar chiar am să scap, nădăjduiesc, pentru a vă servi cu mai multă ardoare și credință ca pînă acum.

Cît despre Bussy, care nu era nici prinț nici soț, aceste două poziții sociale în care ascunderea este de primă necesitate, simțea o sudoare rece curgîndu-i pe tîmple și nu îndrăznea să o privească pe Diana.

Această comoară, de două ori pierdută pentru el, îi făcea rău văzînd-o atît de aproape de posesorul ei.

— Și dumneata, domnule de Bussy, spuse Monsoreau, dumneata care vii cu Alteța Sa, primește toate mulțumirile mele, căci aproape că dumitale îți datorez eu viața.

— Cum! mie! bolborosi tînarul, crezînd că Monsoreau își bate joc.

— Negreșit, indirect, e adevărat; dar recunoștința mea nu este mai mică, deoarece iată-l pe salvatorul meu, adăugă el arătîndu-l pe Remy care ridica deznădăjduit brațele spre cer și care ar fi voit să se ascundă în fundul pămîntului; datorită lui, prietenii mei mă au încă în mijlocul lor.

Și, cu toate semnele pe care i le făcea bietul doctor ca să păstreze liniștea și pe care el le lua drept recomandări igienice, povesti cu emfază îngrijirile, dibăcia, graba de care le Haudoin dăduse dovadă față de el.

Ducele încruntă din sprincene: Bussy îl privi pe Remy cu o expresie grozavă.

Bietul băiat, ascuns înapoia lui Monsoreau, se mulțumi să răspundă printr-un gest care voia să spună: „Vai! nu este vina mea“.

— De altfel, urmă contele, am aflat că Remy te-a găsit într-o zi aproape mort cum m-a găsit și pe mine. Aceasta este o legătură de prietenie între noi; contează pe a mea, domnule de Bussy: cînd Monsoreau iubește, iubește bine; este adevărat că, atunci cînd urăște, este ca și cînd iubește, adică din toată inima.

Bussy crezu că bagă de seamă că fulgerul care strălucise o clipă, rostind aceste cuvinte, în ochii înfrigați ai contelui erau la adresa domnului duce de Anjou.

Ducele nu văzu nimic.

— Haide! spuse el coborînd de pe cal și oferind mîna Diane; binevoiește, frumoasă Diana, să ne faci onorurile acestei

locuințe, pe care credeam s-o găsim în doliu și care continuă, dimpotrivă, să fie un sălaș al binecuvîntărilor și al bucuriei. Cît despre dumneata, Monsoreau, odihnește-te; odihna face bine răniților.

— Monsenior, spuse contele, nu se va spune niciodată că ați venit la Monsoreau fiind încă în viață și că, atîta cît Monsoreau va trăi, un altul va face Alteței Voastre onorurile locuinței lui; oamenii mei mă vor purta și pretutindeni unde veți merge, voi merge și eu.

De astă dată, s-ar fi crezut că ducele ghicea adevăratul gînd al contelui, căci părăsi mîna Diane.

Monsoreau respiră ușurat.

— Apropiati-vă de ea, spuse în șoaptă Remy la urechea lui Bussy.

Bussy se apropia de Diana și Monsoreau le zîmbi. Bussy luă mîna Diane și Monsoreau le zîmbi iarăși.

— Vezi! cită schimbare, domnule conte, spuse Diana cu vocea pe jumătate.

— Vai! șopti Bussy, de ce nu este și mai mare.

Se înțelege de la sine că baronul desfășură, față de prinț și de gentilomii care îl însoțeau, tot fastul patriarhalei sale ospitalități.

CAPITOLUL XXII

Despre neplăcerile litierelor prea lungi și ale ușilor prea strîmte

Bussy nu o părăsea pe Diana; zîmbetul binevoitor al lui Monsoreau îi dădea o libertate de care căuta să se folosească.

Geloșii au acest privilegiu, că, ducînd un război greu pentru a-și păstra bunurile, nu sînt curțați de îndată ce branconierii au pus piciorul pe pămînturile lor.

— Doamnă, spuse Bussy, sînt într-adevăr cel mai nenorocit om. Cînd am auzit de moartea soțului dumneavoastră, l-am

sfătuit pe prinț să se înțeleagă cu mama sa și să se reîntoarcă la Paris. El a primit și iată că dumneavoastră rămâneți la Anjou.

— O! Ludovic, răspunse tinăra femeie strângînd cu degetele- i fine mîna lui Bussy, îndrăznești să spui că sîntem nenorociți? Atîtea zile frumoase, atîtea lucruri nespuse, a căror amintire o simt tremurînd în sufletul meu, le-ai uitat dumneata toate astea?

— Eu nu uit nimic, doamnă; dimpotrivă, mi le amintesc prea puternic și de aceea pierzînd bucuria lor mă simt atît de nenorocit. Trebuînd să mă înapioez la Paris, la o sută de leghe de aici, înțelegi dumneata cît de mult voi suferi? Inima mi se rupe, Diana, și sînt îndurerat.

Diana privindu-l pe Bussy, văzu atîta deznădejde în ochii lui, încît plecă îngîndurată capul.

Tinărul așteptă o clipă cu privirea rugătoare și mîinile împreunate.

— Ei bine, te vei duce la Paris, Ludovic, și eu te voi urma.

— Cum? strigă tinărul, îl vei părăsi pe domnul de Monsoreau?

— Chiar dacă l-aș părăsi eu, răspunse Diana, nu m-ar părăsi el; nu, crede-mă, Ludovic, găsesc că e mai bine să vină cu noi.

— Așa rănit, bolnav, cum e. Cu neputință, Diana.

— Sînt sigură că va merge.

Și Diana, părăsind brațul lui Bussy, se apropie de prinț care îi răspundea cu răutate lui Monsoreau, a cărui litieră era inconjurată de Ribieriac, Anraguet și Livarot.

Văzînd pe Diana, fruntea contelui se însenină; dar clipa de liniște trecu repede, ca o rază de soare între două furtuni.

Diana păși spre duce și contele încruntă sprincenele.

— Alteță, spuse ea cu un zîmbet încîntător, se zice că vă plac foarte mult florile. Dacă mă urmați, vă voi arăta cele mai frumoase flori din Anjou.

François îi oferî brațul.

— Unde îl conduci pe prinț, doamnă? întrebă neliniștit Monsoreau.

— În seră, domnule.

— Ah! făcu Monsoreau. Ei bine! fie; duceți-mă în seră.

— Pe legea mea, își spuse Remy, acum sînt sigur că am făcut bine cînd nu l-am lăsat să moară. Mulțumesc lui Dumnezeu! se va omori singur.

Diana îl privi pe Bussy cu un zîmbet plin de făgăduințe.

— Fii atent să nu afle Monsoreau că vei părăsi Anjou-ul. De rest îngrijesc eu.

— Bine, spuse Bussy.

Și el se apropie de prinț, în timp ce litiera lui Monsoreau trecea prin dreptul unei coloane.

— Monseniore spuse el, Monsoreau nu trebuie să afle acum că sîntem pe cale de a ne împăca. Așadar, fiți discret.

— Pentru ce?

— Pentru că regina mamă ar putea afla de la el intențiile noastre de a ne-o face prietenă și în cazul acesta ne-ar scădea din avantaje.

— Ai dreptate, spuse ducele, te îndoiești cu adevărat de el?

— De Monsoreau? Drace!

— Ei bine! și eu de asemeni. Sînt convins că a făcut intenționat pe mortul.

— Nu, asta nu, prințul meu. El a primit o frumoasă și bună lovitură în piept: chiar imbecilul de Remy care l-a salvat, l-a crezut mort la început; trebuie că are șapte suflete în trup.

Ajunseseră înaintea serei.

— Diana zîmbea ducelui mai drăguț ca oricînd.

Prințul intră primul, urmat de Diana; Monsoreau voi să vină după aceea: dar cînd voi să bage litiera înăuntru, băgă de seamă că era cu neputință să o facă să intre: ușa, construită în stil ogival, era lungă, înaltă și mult mai puțin largă decît litiera lui Monsoreau, care măsura în lărgime peste șase picioare.

La vederea acestei uși prea strîmte și a acestei liteire prea largi, Monsoreau gemu adînc.

Diana trecu pragul serei fără să țină seamă de semnele disperate ale soțului ei.

Bussy, pentru care zîmbetul tinerei femei, în sufletul căreia se obișnuise să citească, avea un înțeles lămurit, rămase lîngă Monsoreau, spunîndu-i liniștit:

— În zadar vă frimăntați, domnule conte; această ușă este prea strîmtă, și niciodată nu veți putea trece prin ea.

— Monseniore, Monseniore! strigă Monsoreau, nu vă duceți în această seră, sînt mirosuri otrăvitoare, flori sălbatice al căror miros este din cele mai veninoase, Monseniore.

Dar François nu mai asculta: cu toată prevederea lui obișnuită, fericit de a simți în mîinile sale mîna Dianei, el pătrunse în cotiturile înverzite.

Bussy îl încurajă pe Monsoreau să aibă răbdare; dar, cu toate îndemnulurile sale, ceea ce trebuia să se întâmple, se întâmplă: Monsoreau nu putu să îndure, nu durerea fizică, în această privință el părea să fie de fier, ci durerea morală.

Leșină.

Remy își relua toate drepturile; el porunci ca rănitul să fie recon dus în camera sa.

— Acum, întrebă Remy pe tânăr, ce trebuie să fac?

— Ei, la naiba! spuse Bussy, termină ceea ce ai început atît de bine. Stai alături de el și vindecă-l.

Apoi anunță Dianei accidentul întîmplat soțului său.

Diana îl părăsi numaidecît pe ducele de Anjou și se îndreptă spre castel.

— Am reușit? o întrebă Bussy cînd trecu pe lîngă el.

— Te cred, spuse ea; în nici un caz nu pleca pînă cînd nu vei da ochii cu Gertruda.

Ducele, căruia nu-i plăceau florile decît numai pentru a le vedea însoțit de Diana, ieși din seră de îndată ce Diana se depărtă, amintindu-și de recomandățiile contelui.

Ribeirac, Livarot și Anraguet, îl urmară.

Între timp, Diana se duse la soțul său, căruia Remy îi dădea să respire niște săruri.

Contele nu întîrziă să redeschidă ochii.

Prima lui mișcare fu de a se ridica cu violență; dar Remy prevăzuse această primă mișcare, și contele era legat de litieră.

El scoase un al doilea strigăt, dar, privind în jurul lui, o zări pe Diana în picioare, la căpătiul său.

— Ah! dumneata aici, doamnă, spuse el; îmi pare bine că te văd pentru a-ți spune că diseară plecăm spre Paris.

Remy scoase un strigăt, dar Monsoreau nici nu-i dădu atenție ca și cînd Remy nu ar fi fost acolo.

— Ce gîndești, domnule? spuse Diana cu calmul său obișnuit, dar rana dumitale?

— Doamnă, spuse contele, rana nu mă va face să renunț; îmi place mai mult să mor decît să sufăr și, chiar dacă aș ști că mor în drum, în seara aceasta tot vom pleca.

— Ei bine! domnule; spuse Diana, vom face cum dorești.

— Aceasta îmi este dorința; fă-ți bagajele, te rog.

— Bagajele mele vor fi gata repede, domnule, dar aș putea ști care ar fi pricina acestei hotărîri neașteptate?

— O vei afla, doamnă, cînd nu vei mai avea de arătat flori prințului, sau după ce voi construi uși așa de largi ca litiera mea să poată pătrunde peste tot.

Diana se înclină.

— Dar, doamnă..., spuse Remy.

— Este dorința domnului conte, răspunse Diana; datoria mea este să ascult.

Și Remy crezu că recunoaște într-un semn al tinerei femei că trebuie să înceteze cu observațiile.

El tăcu continuînd să tremure.

— Mi-l vor omori, și apoi vor spune că este vina medicinei.

În acest timp, ducele de Anjou se pregăti să părăsească Meridorul.

El mulțumi cu recunoștință baronului pentru primirea făcută și se urcă pe cal.

În această clipă apărură Gertruda; ea venea să anunțe cu voce tare, din partea stăpînei ei, că fiind reținută de conte nu putea să aibă onoarea de a prezenta omagiile sale; și în șoaptă lui Bussy că Diana pleacă în aceeași seară.

Plecară.

Ducele, cu voința slabă, dus de capriciu, se vedea respins de Diana; dar Diana, surîzătoare, îl atrăgea.

Cum el nu știa hotărîrea luată de maestrul de vînătoare, tot lungul drumului nu încetă să se gîndească la primejdia de a urma sfaturile reginei mame.

Bussy, care prevăzuse acest lucru, stăruia în dorința de a rămîne.

— Vezi tu, Bussy, spuse ducele, m-am gîndit.

— Bine, prințul meu, și la ce? întrebă tînărul.

— Că nu va fi bine să arăt că primesc dorințele mamei mele.

— Aveți dreptate; ea se crede și așa destul de dibace în politică.

— Pe cînd așa, vezi tu, cerîndu-i opt zile de răgaz, sau mai bine aminînd răspunsul cu opt zile, dînd în acest timp cîteva serbări unde vom chema toată nobilimea, vom arăta mamei cît sîntem de puternici.

— Aveți mare dreptate, Monsenior. Totuși, mi se pare...

— Voi rămîne aici opt zile, spuse ducele, și în acest timp vom smulge mamei noi condiții; ți-o spun eu.

Bussy păru că se gîndește adînc.

— Într-adevăr, Monsenior, spuse el, smulgeți-i, smulgeți-i; dar căutați ca întîrzierea aceasta să nu vatăme interesele dumneavoastră. Regele de pildă...

— Ei bine! regele?

— Regele, necunoscînd intențiile dumneavoastră, s-ar supăra; știți că e foarte supărăcios, regele.

— Ai dreptate, trebuie să trimit pe cineva ca să-i anunțe înapoierea mea. Aceasta îmi va da cele opt zile de care am nevoie.

— Dar acest cineva riscă mult, spuse Bussy.

Ducele de Anjou zîmbi cu zîmbetul lui drăcesc.

— Dar dacă eu mi-aș schimba hotărîrea, spuse el.

— Ei! cu toată făgăduiala făcută fratelui vostru, nu-i așa că v-ați schimba hotărîrea dacă ați avea vreun interes s-o faceți?

— La naiba! făcu prințul.

— Ei bine! în cazul acesta îl vor trimite pe ambasadorul dumneavoastră la Bastilia.

— Nu îi vom spune ce duce și îi vom da o scrisoare.

— Dimpotrivă, spuse Bussy, nu îi dați scrisoare, ci mai bine preveniți-l.

— Dar atunci nimeni nu va voi să se însărcineze cu această misiune.

— Ba da!

— Cunoști tu vreunul care să primească?

— Da, cunosc unul.

— Pe cine?

— Eu, Monsenior.

— Tu?

— Da, eu. Îmi plac negocierile primejdioase.

— Bussy, dragul meu Bussy, strigă ducele, dacă faci tu asta, te poți bizui pe veșnica mea recunoștință.

Bussy zîmbi, cunoștea măsura acestei recunoștințe de care vorbea Altețea Sa.

Ducele crezu că stă la îndoială.

— Și îți voi da zece mii de scuzi pentru călătoria ta, adăugă el.

— Lăsați, Monsenior, spuse Bussy, fiți mai darnic; oare se pot plăti asemenea lucruri?

— Atunci, pleci?

— Plec.

— La Paris?

— La Paris.

— Și cînd asta?

— La naiba! cînd veți voi.

— Cu cît mai devreme cu atît va fi mai bine.

— Da, ei bine?

— Astă seară, dacă vrea Altețea Sa.

— Viteazul meu Bussy, dragul meu Bussy, te învoiești în adevăr?

— Dacă mă învoiesc? spuse Bussy; dar pentru a o servi pe Altețea Voastră, știți bine, Monsenior, că aș trece și prin foc. Ne-am înțeles deci! Plec în seara aceasta. Dumneavoastră rămîneți liniștit aici și smulgeți de la regina mamă vreo minăstire bună pentru mine.

— Mă și gîndesc la aceasta, prietene.

— Atunci, adio! Monsenior.

— Adio, Bussy! Ah! Nu uita un lucru.

— Care?

— Să-ți iei ziua bună de la mama.

— Voi avea această cinste.

În sfîrșit, Bussy, mai sprinten, mai bucuros, mai liber ca un școlar pentru care clopotul sună ora recreației, făcu o vizită Caterinei și se pregăti să plece imediat ce semnalul de plecare îi va fi venit de la Meridor.

Semnalul se făcu așteptat pînă a doua zi dimineață; Monsoreau se simțise atît de slăbit după emoția încercată, încît se gîndise că avea nevoie de noaptea aceea de odihnă.

Dar spre orele șapte, același grăjdar care adusese scrisoarea lui Saint-Luc, veni să-l anunțe pe Bussy că, cu toate lacrimile bătrînului baron și opunerile lui Remy, contele plecase la Paris, într-o litieră escortată de Diana, Remy și Gertruda, călări.

Această litieră era purtată de opt oameni care, din loc în loc, trebuiau să se schimbe.

Bussy nu aștepta decît această înștiințare: El sări pe un cal înșeuat din ajun și luă același drum.

CAPITOLUL XXIII

**În ce dispoziții se găsea regele Henric al III-lea
cînd domnul de Saint-Luc reapăru la curte.**

După plecarea Caterinei, regele, oricare ar fi fost încrederea pe care o avea în ambasadorul trimis la Anjou, regele, am spus, nu se gîdea decît să se înarmeze împotriva încercărilor fratelui său.

El cunoștea din experiență geniul casei sale; știa tot ce poate un pretendent la coroană, adică omul nou împotriva posesorului legitim, adică omului plictisitor.

El se distra, sau mai degrabă se plictisea ca Tiberiu să facă cu Chicot liste de proscriși, unde se înscriau după ordinea alfabetică toți cei care nu se arătau să fie cu tot zelul de partea regelui.

Această listă devenea din zi în zi mai lungă.

Și la litera „S” și la litera „L” adică de două ori nu o dată, regele înscria în fiecare zi numele domnului de Saint-Luc.

De altfel, minia regelui împotriva vechiului favorit, se datora comentariilor de la curte, insinuărilor false ale curtezanilor și imputărilor amare, pentru fuga în Anjou a soțului Jeanei de Cossé, fugă care era o trădare din ziua cînd ducele, fugind el însuși, își îndreptase pașii spre această provincie.

În adevăr, Saint-Luc fugind la Meridor, nu putea să fie considerat ca un curier al ducelui de Anjou, trimis să pregătească aici locuința prințului la Angers?

În toiul acestor turburări, acestor mișcări, acestei emoții, Chicot, încurajînd pe favoriți să-și ascută pumnalele și spadele ca să taie și să străpungă pe dușmanii Maiestății Sale prea creștine, Chicot, am spus, era minunat de văzut.

Cu atît mai minunat de văzut, cu cît avînd aerul că joacă rolul unui om care face mai multă gălăgie decît treabă, Chicot juca în realitate un rol cu mult mai serios.

Chicot, puțin cite puțin, sau, ca să zicem așa, om cu om, punea pe picioare o armată pentru serviciul stăpînului său.

Deodată, într-o după amiază, în vreme ce regele lua masa cu regina, de care se apropia de fiecare dată cînd îl amenința vreo primejdie politică, și pe care plecarea lui François o adusese în mod natural lîngă el, Chicot intră cu picioarele întinse și cu

brațele depărtate, întocmai ca păpușile acelea ale căror membre se depărtează și se apropie cu ajutorul unei sfori.

— Uf! spuse el.

— Ce? întrebă regele.

— Domnul de Saint-Luc, făcu Chicot.

— Domnul de Saint-Luc? exclamă Maiestatea Sa.

— Da.

— La Paris?

— Da.

— La Luvru?

— Da.

La această întreită afirmație, regele se sculă de la masă, roșu și tremurînd. Era greu de spus ce sentimente îl stăpîneau.

— Iartă-mă, spuse el reginei ștergîndu-și mustața și aruncîndu-și șervetul pe scaun, dar acestea sînt afaceri de Stat care nu interesează pe femei.

— Da, spuse Chicot îngroșîndu-și vocea, sînt afaceri de Stat astea.

Regina voi să se scoale de la masă pentru a-i lăsa loc liber soțului său.

— Nu doamnă, spuse Henric, stai te rog. Mă voi duce în cabinetul meu.

— O! Sire, spuse regina cu acel gingaș interes pe care-l avusese totdeauna pentru nerecunoscătorul ei soț, nu te minia, te rog.

— Dumnezeu o voiește, răspunse Henric, fără să bage de seamă aerul batjocoritor cu care Chicot își răsuca mustața.

Henric se repezi afară din cameră, Chicot îl urmă.

Odată ajunși afară:

— Ce a venit să facă aici, trădătorul? întrebă Henric cu o voce mișcată.

— Cine știe? făcu Chicot.

— Vine, sînt sigur, ca deputat al Senatelor din Anjou. Vine ca ambasador al fratelui meu, căci așa merg revoluțiile; sînt niște ape tulburi și mlăstinoase în care revoltații pescuiesc tot felul de beneficii, murdare e adevărat, dar avantajoase, și care, din provizorii și nesigure, ajung încetul cu încetul fixe și cu neputință de schimbat. Acesta a presimțit răscoala și și-a făcut din ea un bilet de liberă trecere pentru a veni să mă instâlte aici.

— Cine știe? spuse Chicot.

Regele îl privi pe laconicul personaj.

— Se mai poate, spuse Henric mergînd de colo pînă colo cu un pas neregulat, care îi dădea de gol neliniştea, se mai poate să vină ca să-mi ceară pămînturile, ale căror venituri le reţin, ceea ce e cam abuziv poate, el nefăcînd la drept vorbind o crimă, ce zici?

— Cine ştie? urmă Chicot.

— Ah! făcu Henric, repeţi mereu acelaşi lucru ca papagalul meu; mă enervezi, cu veşnicul tău cine ştie.

— Ei! la naiba! dar tu te crezi amuzant cu veşnicile tale întrebări?

— Răspunde ceva, cel puţin.

— Şi ce vrei să-ţi răspund? Mă iei poate din întîmplare drept Fatum-ul anticilor? Mă iei drept Jupiter, drept Apolo sau Manto? Ei! tu mă enervezi pe mine cu presupunerile tale prosteşti.

— Domnule Chicot...

— Apoi? domnule Henric.

— Chicot, prietene, îmi vezi durerea şi te răsteşti la mine.

— Nu ai nici o durere, la naiba!

— Dar toată lumea mă trădează.

— Cine ştie? pe toţi dracii! cine ştie?

Henric, pierzîndu-se în presupuneri, coborî în cabinetul său, unde, la strania veste a înapoierii lui Saint-Luc, se găseau întruniţi toţi familiarii Luvrului, printre care, sau mai bine în fruntea cărora strălucea Crillon, cu ochi de foc, cu nasul roşu şi cu mustaşa zbirlită, ca un om violent care vrea luptă.

Saint-Luc era aici, în picioare, în mijlocul tuturor acestor figuri ameninţătoare, simţind că tună în jurul lui toate aceste mini, şi nu se turba pentru nimic în lume.

Lucru ciudat! îşi adusese şi soţia şi o aşezase pe un scăunel, cu spatele la balustrada patului.

El se plimba provocator, uitîndu-se la curioşi şi la obraznici cu aceeaşi privire cu care îl săgetau şi ei.

Din respect pentru tinăra soţie, cîţiva nobili se depărtaseră cu toată pofta de a-l îmbrînci pe Saint-Luc şi tăcuseră cu toată doriinţa de a-i adresa cîteva cuvinte neplăcute. În golul şi în liniştea aceasta se plimba fostul favorit.

Jeana, modest îmbrăcată în mantaua de călătorie, aştepta cu ochii plecaţi.

Saint-Luc, înfăşurat cu mîndrie în manta, aştepta la rîndul lui, cu o atitudine care părea mai degrabă că cheamă decît că se teme de provocare.

În sfîrşit, cei de faţă aşteptau, pentru a provoca, să afle ce venise să facă Saint-Luc la această curte, unde fiecare dorea să i se împartă cîte puţin din vechea lui favoare.

Într-un cuvînt, după cum vedem, din toate părţile aşteptarea era mare cînd apărură regele.

Henric intră foarte agitat, foarte ocupat de a se întărita singur; gîfiala aceasta perpetuă formează, cea mai mare parte din timp, ceea ce se numeşte demnitate la prinţi.

Intră, urmat de Chicot, care luase un aer calm şi demn pe care ar fi putut să-l ia regele Franţei care privea la ţinuta lui Saint-Luc, ceea ce ar fi trebuit să înceapă a face Henric al III-lea.

— Ah! domnule, dumneata aici? strigă deodată regele, fără să dea atenţie celor care îl înconjurau, şi semănînd astfel unui taur din arenele spaniole care, dintre miile de oameni, nu văd decît o ceaţă mişcătoare, iar din curcubeul cămăşilor, numai culoarea roşie.

— Da, Sire, răspunse simplu şi modest Saint-Luc înclinîndu-se cu respect.

Acest răspuns lovi aşa de puţin urechea regelui, această ţinută plină de calm şi de respect transmise aşa de puţin spiritului său orb, sentimentele de dreptate şi blîndeţe pe care respectul pentru alţii şi demnitatea personală ar fi trebuit să le aştie, încît regele continuă fără întrerupere:

— Într-adevăr, prezenţa dumitale la Luvru mă surprinde în mod ciudat.

La această întrebare brutală, o linişte de moarte se stabili între rege şi favoritul său.

Era liniştea care se stabileşte pe un cîmp îngrămadit între doi adversari care vin să limpezească o chestiune supremă.

Saint-Luc o rupse primul.

— Sire, spuse el cu eleganţa-i obişnuită şi fără să pară turburat de capriciul regal, eu nu sînt surprins decît de un lucru, adică, în împrejurările în care se găseşte Maiestatea Voastră, să nu mă fi aşteptat.

— Ce ai spus dumneata, domnule? răspunse regele cu mindria lui regală şi ridicînd capul care lua o expresie incomparabilă de demnitate în asemenea împrejurări.

— Sire, răspunse Saint-Luc, Maiestatea Voastră este ameninţată de o primejdie.

— O primejdie? strigară curtezanii.

— Da, domnilor, o primejdie mare, reală, serioasă, o primejdie în care regele are nevoie de cei care îi sînt credincioşi,

de la cel mai mic pînă la cel mai mare; și, convins că într-o nenorocire asemănătoare cu aceea pe care o anunț, regele are nevoie de servicii, vin să depun la picioarele regelui meu, oferta umilelor mele servicii.

— Ah! ah! făcu Chicot, vezi tu, fiul meu, că aveam dreptate spunînd, cine știe?

Henric al III-lea nu răspunse numaidecît: el privi adunarea, adunarea era mișcată și jignită; dar Henric observă imediat în privirile celor de față gelozia care se agita în fundul celor mai multe suflete.

El înțelese că Saint-Luc făcuse ceva de care era incapabilă majoritatea asistenței, care va să zică, ceva bun.

Cu toate astea el nu voi să se dea imediat bătut.

— Domnule, îi spuse el, nu ți-ai făcut decît datoria căci serviciile dumitale ne sînt datorate.

— Serviciile tuturor supușilor regelui sînt datorate lui, o știu, Sire, răspunse Saint-Luc; dar în vremurile pe care le trăim, mulți oameni uită să-și plătească datoriile. Eu, Sire, vin să mi-o plătesc pe a mea, fericit dacă Maiestatea Voastră ar binevoi să mă socotească întotdeauna în numărul debitorilor săi.

Henric, dezarmat de această blindețe și de această perseverență umilintă, făcu un pas spre Saint-Luc.

— Așadar, spuse el, revii nu din alte motive decît din acelea pe care le spui, revii fără vreo misiune, fără bilet de liberă trecere?

— Sire, reluă Saint-Luc repede, recunoscînd din tonul cu care îi vorbea regele că nu mai era în stăpînul său nici minie, revin pur și simplu pentru a reveni, și aceasta cît mai repede. Acum, Maiestatea Voastră poate să mă închidă la Bastilia într-o oră, să mă împuște în două ore; dar mi-am făcut datoria. Sire, Anjou-ul este răsculat, Turenne se va răscula, Guyana se ridică pentru a-i da ajutor. Domnul duce de Anjou lucrează cu Estul și Sudul Franței.

— Și e bine ajutat, nu-i așa? întrebă regele.

— Sire, spuse Saint-Luc, care înțelese sensul cuvintelor regale, nici sfatul nici înfățișarea lucrurilor nu-l opresc pe duce; și domnul de Bussy, cît de tare ar fi, nu poate să-l liniștească pe fratele vostru de groaza pe care i-a inspirat-o Maiestatea Voastră.

— Ah! ah! spuse Henric, tremură, deci, rebelul!

Și zimbi pe sub mustață.

— Drace! făcu Chicot mîngîindu-și bărbia, iată un om șiret. Și făcîndu-i semn regelui cu cotul:

— Dă-te la o parte, Henric, spuse el, să mă duc să string mîna domnului de Saint-Luc.

Această mișcare îl antrenă pe rege. Îl lăsă pe Chicot să-l salute pe cel sosit, apoi, mergînd încet spre vechiul lui prieten și punîndu-i mîna pe umeri:

— Fii bine venit, Saint-Luc, îi spuse el.

— Ah! Sire, strigă Saint-Luc sărutînd mîna regelui, îl găsesc în sfîrșit pe stăpînul meu mult iubit!

— Da; dar eu nu te regăsesc, spuse regele, sau cel puțin te găsesc atît de slab bietul meu Saint-Luc, încît dacă te-aș fi văzut trecînd nu te-aș fi recunoscut.

La aceste cuvinte se auzi o voce de femeie.

— Sire, spuse această voce, este din cauza durerii de a fi displicut Maiestății Voastre.

Cu toate că această voce fu dulce și respectuoasă, Henric tresări. Vocea aceasta îi era atît de antipatică, întocmai cum era lui August zgomotul trăznetului.

— Doamna de Saint-Luc! murmură el, ah! e adevărat; uitasem...

Jeana se aruncă la picioarele lui.

— Ridică-te, doamnă, spuse regele; îmi place tot ce poartă numele de Saint-Luc.

Jeana luă mîna regelui și o duse la buze.

Henric și-o retrase repede.

— Duceți-vă, spuse Chicot tinerei femei, duceți-vă, și convertiți-l pe rege, ce naiba! sînteți destul de drăguță pentru aceasta.

Dar Henric întorcînd spatele Jeanei și trecîndu-și brațul în jurul gîtului lui Saint-Luc, intră cu el în apartamentele sale.

— Așa! făcu el, am făcut pace, Saint-Luc?

— Spuneți, Sire, răspunse curteanul, că mi-ați acordat grația.

— Doamnă, îi spuse Chicot Jeanei care stătea nehotărîtă, o bună soție nu trebuie să-și părăsească soțul... Și mai ales cînd se află în primejdie.

Și o împinse pe Jeana pe urmele regelui și ale lui Saint-Luc.

CAPITOLUL XXIV

Unde se vorbește de două personaje importante din această povestire pe care cititorul le-a pierdut de câțiva timp din vedere.

Există un personaj din această povestire, există chiar două, apoi fapte și gusturi despre care cititorul are dreptul să ne ceară socoteală.

Cu umilința unui autor de prefață antică, ne vom grăbi să o luăm înaintea acestor întrebări a căror importanță o înțelegem.

Este vorba mai întâi de un călugăr uriaș, cu sprâncene dese, cu buzele roșii și cărnoase, cu mâinile lungi, cu umerii lași, al cărui gît se micșorează în fiecare zi din ceea ce iau, ca să se dezvolte, pieptul și obraji.

Este vorba apoi de un măgar foarte mare ale cărui coapse se rotunjesc și se umflă cu grație.

Călugărul tinde în fiecare zi să semenne cu un butoi susținut de patru furci.

Unul locuiește într-o chilie din minăstirea Sfînta Genoveva, unde toate grațiile Domnului vin să-l viziteze.

Celălalt locuiește în grajdul aceleiași minăstiri unde trăiește îndopîndu-se dintr-o iesle totdeauna plină.

Unul răspunde la numele de Gorenflot.

Celălalt ar trebui să răspundă la numele de Panurge.

Amîndoi se bucură, cel puțin deocamdată, de soarta cea mai fericită pe care au putut-o visa vreodată un măgar și un călugăr.

Călugării îl copleșesc cu atenții pe ilustrul lor tovarăș și, asemenea divinităților de al treilea ordin care îngrijeau vulturul lui Jupiter, păunul Junonei și porumbeii Venerei, călugării servitori îl îngrășau pe Panurge în cinstea stăpînului lor.

La bucătăria minăstirii iese fum mereu; vinul din pămînturile cele mai renumite din Burgundia curge în paharele cele mai mari.

Sosește un misionar care a călătorit în țări depărtate pentru răspîndirea credinței; sosește un trimis secret al Papei care aduce indulgențe din partea Sanctității Sale, îi este arătat fratele Gorenflot, acest îndoit model al Bisericii predicatorie și

luptătoare, care minuieste vorba ca sfîntul Luca și spada ca sfîntul Pavel; îi este arătat Gorenflot în toată gloria lui, adică în mijlocul unui ospăț: a fost scobită o masă pentru pîntecele sfînt ale lui Gorenflot și sint cuprinși de o mîndrie nobilă făcînd pe călătorul sfînt să vadă că Gorenflot înghite el singur porția a opt dintre cei mai rezistenți mîncăcioși ai minăstirii.

Și cînd noul venit a contemplat cu cucernicie această minune:

— Ce fire admirabilă, spune starețul împreunîndu-și mâinile și ridicîndu-și ochii spre cer, fratelui Gorenflot îi place masa și cultivă artele; vedeți cum mîncă! Ah! dacă ați fi ascultat predica pe care a ținut-o într-una din nopți, predică în care se oferea să se devoteze pentru triumful credinței! Are o gură care vorbește ca aceea a sfîntului Ioan Gură de Aur și care înghite ca aceea a lui Gargantua.

Cu toate astea citeodată, în mijlocul acestor bunătăți, un nor trece pe fruntea lui Gorenflot, păsările din Mans degeaba scot aburi înaintea nărilor lui mari, micile stridii de Flandra, din care înghite o mie numai jucîndu-se, cască răsucindu-se în zadar în scoica lor sidefată; sticle de diferite forme stau neatinse, cu toate că sint desfundate, Gorenflot e trist, lui Gorenflot nu-i e foame, Gorenflot visează.

Atunci circulă ca sfîntul Francisc, sau în leșin ca sfînta Tereza și admirația se mărește.

Nu mai este un călugăr, este un sfînt; nu mai este nici chiar un sfînt, este un semi-zeu; unii chiar merg pînă acolo încît spun că este un zeu întreg.

— Sst! se șoptește, să nu turburăm visarea fratelui Gorenflot.

Și toți se depărtează cu respect.

Numai starețul aștepta clipa în care fratele Gorenflot dă un semn oarecare de viață, se apropie de călugăr, îi ia mîna dragăstos și îl întreabă cu respect. Gorenflot ridică capul și se uită la stareț cu niște ochi năuciți.

Vine din altă lume.

— Ce făceai, demnul meu frate? întreba starețul.

— Eu? spunea Gorenflot.

— Da, dumneata; făceai ceva.

— Da, părinte, compuneam o cuvîntare.

— În felul aceleia pe care ne-ai ținut-o așa de frumos în noaptea sfîntei Ligi?

De fiecare dată cînd i se vorbea de cuvîntarea aceasta, Gorenflot își deplîngea infirmitatea.

— Da, spunea el scoțînd un suspin, în același gen. Ah! ce nenorocire că nu am scris-o pe aceea!

— Un om ca dumneata mai are nevoie să scrie, scumpul meu frate? Nu, vorbești din inspirație, deschizi gura, și cum vorbele Domnului sînt în ea, aceste vorbe curg de pe buze.

— Crezi? spunea Gorenflot.

— Fericit acel ce se îndoiește, răspundea starețul.

Într-adevăr, din timp în timp, Gorenflot, care înțelege obligațiile situației sale, și care este angajat prin faima trecutului, meditează la cîte o predică.

Ca demn urmaș al lui Marcus Tullias, al lui Cezar, al sfîntului Grigore, al sfîntului Augustin al sfîntului Jerome și Tertulian, regenerarea sfîntei elocvențe va începe cu Gorenflot. *Rerum novas ordo nascitur.*

De asemenea din cînd în cînd, la sfîrșitul mesei, sau în toiul extazului lor, Gorenflot se ridică și, ca și cum o mină nevăzută l-ar împinge, mereu drept la grajd; ajuns aici, privește cu drag la Panurge care nechează de bucurie, apoi trece mîna-i grea pe părul bogat în care degetele lui mari dispar în întregime. Atunci e mai mult decît plăcere, este fericire; Panurge nu se mulțumește numai să necheze, se și tăvălește.

Starețul și trei sau patru demnitari ai minăstirii, îl însoțesc de obicei în vizitele sale și îi produc mii de plăceri lui Panurge: unul îi dă prăjituri, altul biscuiți, altul macaroane, ca altădată aceia care voiau să-i placă lui Pluton, oferind prăjituri cu miere cerberului.

Panurge se lasă în voia lor; caracterul lui se acomodează ușor; de altfel, el care nu are nimic de admirat, nici de compus cuvîntări, el care nu are altă reputație decît încăpățînarea, lenea și traiul bun, găsește că nu mai rămîne să dorească nimic și e cel mai fericit măgar.

Starețul îl privește cu dragoste.

— Simplu și blînd, spuse el, este virtutea celor tari.

Gorenflot a auzit că în latinește ita înseamnă da; aceasta îl servește admirabil și la tot ce i se spune, el răspunde ita cu o înfumurare care totdeauna își face efectul.

Încurajat de această invoială continuă, starețul îi spune cîteodată:

— Lucrezi prea mult, scumpul meu frate, aceasta te face trist.

Și Gorenflot răspunde jupînului Joseph Foulon cum îi răspunde Chicot cîteodată Maiestății Sale Henric al III-lea:

— Cine știe?

— Poate mîncărurile noastre sînt proaste, adăugă starețul; ai dori să fie schimbat fratele bucătar? Știi, fratele meu: *Quaedam saturationes minus succedunt.*

— Ita, răspunde mereu Gorenflot mîngîindu-și întruna măgarul.

— Îl dezmierzi mereu pe Panurge, spuse starețul; patima călătoriilor are să te apuce iarăși.

O! răspunde atunci Gorenflot cu un suspin.

Adevărul e că aici îl tulbură amintirea pe Gorenflot.

Gorenflot, căruia i se părea înainte îndepărtarea de minăstire o mare nenorocire, a descoperit în surghiun bucurii nemăsurate și necunoscute, al căror izvor este libertatea.

În toiul fericirii sale, un vierme îl rodea la inimă, era dorința de libertate; libertatea cu Chicot, veselul comesean, cu Chicot pe care îl iubea fără să știe de ce, poate pentru că îl bătea din cînd în cînd.

— Vai! spuse sfîos un călugăr tînăr care a urmărit jocul fizionomiei călugărului, cred că aveți dreptate, și că șederea la minăstire îl obosește pe cuviosul părinte.

— Nu chiar așa, spuse Gorenflot; dar simt că sînt născut pentru o viață de luptă, pentru politică la răspîntii, pentru predică la hotare.

Și, spunînd aceste cuvinte, ochii lui Gorenflot se aprind, el se gîndește la omletele lui Chicot, la vinul de Anjou al jupînului Bonhomet, la sala joasă de la Cornul Abundenței.

Din seara Ligii, sau mai degrabă din dimineața următoare, cînd s-a înapoiat la minăstire, nu l-au mai lăsat să iasă de acolo; de cînd regele s-a făcut șeful Uniunii, membrii Ligii se făcuseră mai prevăzători.

Gorenflot este atît de simplu încît nici nu a căutat să se folosească de situația lui pentru a face să i se deschidă porțile.

I s-a spus:

— Frate, este interzis să ieși; și el nu a mai ieșit.

Nu bănuia nimeni acea flacără lăuntrică ce-i făcea grea viața în minăstire.

Astfel, văzînd că tristeţea lui creştea din zi în zi, stareţul îi spuse într-o dimineată:

— Scumpul meu frate, nimeni nu trebuie să se opună chemării sale. A dumitale este de a lupta pentru Christos; du-te deci, şi îndeplineşte misiunea pe care ţi-a încreinţat-o Domnul; numai, veghează asupra vieţii dumitale preţioase şi revino pentru ziua cea mare.

— Care zi mare? întrebă Gorenflot nebun de bucurie.

— Ziua Domnului.

— Ita! spuse călugărul cu un aer de adincă inteligenţă; dar, adăugă Gorenflot, pentru ca să mă inspir în mod creştinesc din pomeni, daţi-mi cîtiva bani.

Stareţul se grăbi să se ducă să caute o pungă mare pe care i-o desfăcu lui Gorenflot. Acesta îşi viri mîna lui mare în ea.

— Veţi vedea ce am să aduc la minăstire, spuse el băgînd în buzunarul rasei cea ce luase din punga stareţului.

— Ai subiectul dumitale de predică, nu-i așa, scumpul meu, frate? întrebă Joseph Foulon.

— Da, desigur.

— Încredinţează-mi-l şi mie.

— Cu plăcere, dar numai dumitale.

Stareţul se apropie de Gorenflot şi plecă urechea să audă mai bine.

— Ascultă.

— Ascult,

— Plaga care bate grînele se bate singură, spuse Gorenflot.

— O! minunat! o! sublim! strigă stareţul.

Şi cei de faţă luînd parte la entuziasmul lui Joseph Foulon, repetară după el: „Minunat! sublim!”

— Şi acum părinte, sînt liber? întrebă Gorenflot cu sfială.

— Da, fiule, spuse stareţul, du-te şi mergi în numele Domnului.

Gorenflot porunci să i se pună şaua pe Panurge, îl încălecă cu ajutorul a doi călugări voinici, şi ieşi din minăstire către orele şapte seara.

Era ziua cînd Saint-Luc sosise de la Meridor. Veştile care veneau din Anjou ţineau Parisul sub emoţii.

Gorenflot, după ce mersese pe strada Sfîntul Ştefan, trebui să o ia la dreapta şi să treacă de Iacobini, cînd deodată Panurge tresări: o mină mare îl bătu pe cîrpa.

— Cine e? strigă Gorenflot speriat,

— Prieten, răspunse o voce pe care Gorenflot crezu că o recunoaşte.

Gorenflot ar fi voit să se întoarcă: dar, întocmai ca marinarii, care de cîte ori se imbarcă, trebuie din nou să se obişnuiască cu clătina corăbiei, de fiecare dată cînd Gorenflot încăleca pe măgarul său, îi trebuia cîtva timp pentru a-şi recăpăta centrul de greutate.

— Ce vrei? spuse el.

— Eşti bun, respectabilul meu frate, reluă vocea, să-mi arăţi drumul care duce la Cornul Abundenţei?

— Drace! strigă Gorenflot în culmea bucuriei, este domnul Chicot în persoană.

— Într-adevăr, răspunse Gasconul, mă duceam să te caut la minăstire, scumpul meu frate, cînd te-am urmat cîtva timp de teamă să nu mă compromit vorbindu-ţi; dar acum cînd sîntem singuri, iată-mă; bună ziua, călugăre. Pe toţi dracii! te găsesc slăbit.

— Şi eu pe dumneata, domnule Chicot, te găsesc gras, pe cuvînt de onoare.

— Eu cred că ne măgulim unul pe altul.

— Dar, ce ai sub braţ, domnule Chicot? întrebă călugărul.

— Am furat o pulpă de cerb de la Maiestatea Sa, spuse Gasconul; o vom frige la grătar.

— Scumpe domnule Chicot! strigă călugărul, şi sub braţul celălalt?

— O sticlă cu vin de Cipru, trimis de un rege regelui meu.

— Să vedem, spuse Gorenflot.

— E vinul meu preferat, spuse Chicot scoţîndu-şi haina, dar tu, frate călugăr?

— O! o! strigă Gorenflot văzînd îndoitul chilipir şi bucurîndu-se aşa de tare pe şaua sa încît Panurge se îndoi sub el. O! o!

În bucuria lui, călugărul ridică mîinile spre cer şi, cu o voce care făcu să tremure geamurile caselor din dreapta şi din stînga, cîntă, în vreme ce Panurge îl acompania, nechezînd:

*La musique a dea appas,
Mais on ne fait que l'entendre.
Les fleurs ont le parfum tendre,
Mais l'odeur ne nourrit pas.*

*Sans que notre main y touche
Un beau ciel flatte nos yeux,
Mais le vin coule en la bouche
Mais le vin se sent, se touche
Et se boit; je l'aime mieux
Que musique, fleurs et cieux.*

Era pentru prima dată cînd Gorenflot cînta după aproape o lună.

CAPITOLUL XXV

Cum făcură călătoria de la Meridor la Paris cele trei personaje principale ale acestei povestiri

Să-i lăsăm pe cei doi prieteni să intre la cîrciuma Cornul Abundenței, unde Chicot, după cum ne reamintim, nu-l ducea niciodată pe călugăr decît cu niște gînduri a căror gravitație era departe de a o bănuî, și să revenim la domnul de Monsoreau care făcea drumul în litieră de la Meridor la Paris, și la Bussy, care a plecat de la Angers cu intenția să meargă pe același drum.

Numai că, nu e greu pentru un bun călăreț să ajungă pe cei care merg pe jos, dar riscă chiar să-i întrecă.

Acest lucru i se întîmplă lui Bussy.

Era la sfîrșitul lunii mai, cînd căldura era mare, mai ales spre amiază.

De aceea, domnul de Monsoreau porunci să facă un popas în pădurea care se găsea în drum; și cum dorea ca de plecarea lui să aștepte de tot domnul duce de Anjou, supraveghea ca toate persoanele ce-l însoțeau să intre cu el în pădurea cea mai deasă pînă trecea arșița soarelui; un cal era încărcat de provizii: purură să ia cîte o gustare fără să recurgă la nimeni.

În acest timp, trecu Bussy.

Dar Bussy nu mergea fără să întrebe pe drum dacă nu a văzut cineva cai, călăreți și o litieră purtată de oameni.

Pînă la satul Durtal, obținuse lămuririle cele mai bune și cele mai satisfăcătoare; de aceea, convins că Diana era înaintea lui, mergea cu calul la pas, ridicîndu-se în scări cînd ajungea la vreo moviliță, cu gîndul să zărească în depărtare mica trupă în urmărirea căreia plecase.

Dar, contrar așteptării sale, deodată îi lipsiră lămuririle; călătorii cu care se încrucișa, nu întîlniseră pe nimeni și, ajungînd la primele case din La Flèche, ajunse la convingerea că în loc să fi întîrziat, o luase înainte, și că îi preceda în loc să-i urmeze.

Atunci își aduse aminte de pădurea pe lingă care trecuse în drum și își explică nechezatul calului căruia îi mirosoise ceva în momentul cînd intrase în ea.

Plecă imediat; se opri la o cîrciumă, situată la stradă, după ce își aranjă calul ca să nu-i lipsească nimic, îngrijit mai mult de cal decît de sine, deoarece de el avea nevoie pentru a alerga, se instală apoi lingă o fereastră, avînd grijă să se ascundă după o bucată de pinză care servea de perdea.

Ceea ce îl hotărîse pe Bussy să-și aleagă o asemenea odăiță, era motivul că aceasta era așezată în fața celui mai bun han din oraș și nu se îndoia că Monsoreau avea să facă popas la acest han.

Bussy ghicise întocmai; către orele patru după amiază, văzu un om călare, care se opri la poarta hanului.

O jumătate de oră mai tîrziu, veni și cortegiul. Se compunea, ca personaje principale, din conte, contesă, Remy și Gertruda; ca personaje secundare, din opt purtători care se schimbau din cinci în cinci leghe.

Omul călare avea misiunea de a pregăti popasul pentru purtătorii litierii.

Deci, cum Monsoreau era prea gelos ca să mai fie și generos, acest fel de a călători, oricît de neîntrebuintat ar fi fost, nu îngăduia nici greutate nici întîrziere.

Personajele principale intrară unul după altul în han; Diana rămase cea din urmă, și i se păru lui Bussy că privește cu neliniște în jurul ei. Prima lui mișcare fu de a se arăta, dar avu curajul să se abțină; neprevădura i-ar fi pierdut.

Noaptea veni. Bussy nădăjduia că în timpul nopții, Remy va ieși, sau că Diana va apare la vreo fereastră: se înfășurase bine în haină și se așeză de santinelă în stradă.

El aștepta astfel pînă la orele nouă seara; la nouă seara, călărețul plecă.

Cinci minute după aceea, opt oameni se apropiară de poartă: patru intrară în han.

— O! își spuse Bussy, vor călători noaptea? Ar fi o idee minunată pe care ar avea-o domnul de Monsoreau.

Într-adevăr, totul venea în ajutorul acestei probabilități; noaptea era plăcută, cerul semănat cu stele; o adiere care semăna a fi suflarea pământului întinerit trecea prin aer, blindă și parfumată.

Litiera ieși cea dintii.

Apoi veniră călare Diana, Remy și Gertruda.

Diana privi încă o dată cu atenție împrejurul ei; dar cum se uita, contele o strigă și fu nevoită să vină lângă litieră.

Cei patru oameni aprinseră torțe și merseră pe marginile drumului.

— Bun, spuse Bussy, dacă aș fi comandat eu amănuntele acestei călătorii, nu ar fi reușit atât de bine.

Și intră în circiuma lui, înșeuă calul și porni să urmărească cortegiul.

De astă dată, nu mai putea greși drumul, sau să piardă cortegiul din vedere: torțele îi arătau clar calea urmată.

Monsoreau nu o lăsă pe Diana să se depărteze o clipă de el.

Vorbea cu ea, sau mai degrabă o dojenea.

Vizita în seră servea ca subiect a nenumărate discuții și a o mulțime de întrebări răutăcioase.

Remy și Gertruda își făceau semn unul altuia, sau, mai bine zis, Remy visa și Gertruda îl muștra.

Pricina acestei certe era ușor de explicat: Remy nu mai vedea nevoia de a fi îndrăgostit de Gertruda, de când Diana îl iubea pe Bussy.

Cortegiul înainta deci, unii certându-se, alții muștrându-se, când Bussy, care urmărea cavalcada fără a fi observat, ca să-l prevină pe Remy de prezența lui, dădu un semnal din fluierul de argint cu care obișnuia să-și cheme sevitorii la hotelul din strada Grenelle-Saint-Honoré.

Sunetul fu ascuțit și vibrător.

Acest sunet răsună de la un capăt la altul al casei și făcea să alerge animale și oameni.

Spunem animale și oameni, deoarece lui Bussy, ca toți oamenilor puternici, îi plăcea să dresze cîini de luptă, cai năvăși și șoimi sălbatici.

Deci, la auzul fluierului, cîinii tresăreau în cuști, caii în grajduri și șoimii în colivii.

Remy îl recunoscuse numaidecît. Diana tresări și privi la tinăr care îi făcu un semn afirmativ.

Apoi trecu în stînga ei și îi spuse încet:

— El este.

— Ce s-a întimplat? întrebă Monsoreau, și cine îți vorbește, doamnă?

— Mie? nimeni, domnule.

— Ba da; a trecut o umbră pe lângă dumneata și am auzit o voce.

— Vocea aceea, spuse Diana, este a domnului Remy; nu cumva ești gelos și pe domnul de Remy?

— Nu; dar îmi place să aud că se vorbește tare, aceasta mă distrează.

— Sint totuși unele lucruri care nu se pot spune în fața domnului conte, întrerupse Gertruda venind în ajutorul stăpînei ei.

— Pentru ce?

— Pentru două motive.

— Care?

— Mai întii, pentru că se pot spune lucruri care nu-l interesează pe domnul conte, sau lucruri care îl interesează prea mult.

— Și de ce gen erau lucrurile pe care le-a spus domnul Remy adineauri doamnei?

— De genul acelora care îl interesează prea mult pe domnul.

— Ce îți spunea Remy, doamnă? Vreau să știu.

— Spuneam, domnule conte, că dacă vă veți mai zvircoli astfel, veți muri mai înainte de a fi făcut a treia parte din drum.

Se putu vedea, la sinistrelle raze ale torțelor, fața lui Monsoreau făcîndu-se tot așa de palidă ca aceea a unui cadavru.

Diana, tremurîndă și gînditoare, tăcea.

— Vă așteaptă în urmă, îi spuse cu o voce abia înțeleasă Remy, Dianei; încetiniți puțin pasul calului; vă va ajunge.

Remy vorbise așa de încet, încît Monsoreau nu auzi decît un murmur; făcu o sforțare, întoarse capul și o văzu pe Diana care îl urma.

— Încă o mișcare la fel, domnule conte, spuse Remy, și nu răspund de hemoragie.

De cîtva timp, Diana devenise curajoasă. Odată cu dragostea se născuse în ea și îndrăzneala pe care o femeie îndrăgostită o împinge dincolo de marginile judecătii; își întoarse calul și așteptă.

În același timp, Remy descălecă, dădu friul Gertrudei ca să-l țină și se apropie de litieră să stea de vorbă cu bolnavul.

— Să vedem pulsul, spuse el, mă prind că aveți temperatură.

După cîteva clipe Bussy era alături de Diana.

Cei doi tineri nu mai aveau nevoie să vorbească pentru a se înțelege. Rămaseră mult timp îmbrățișați.

— Vezi, spuse Bussy rupînd cel dintîi tăcerea, tu pleci și eu te urmez.

— O! ce frumoase îmi vor fi zilele, Bussy, ce dulci nopțile dacă te știu astfel totdeauna alături de mine.

— Dar ziua ne va vedea.

— Nu, ne vei urma de departe și numai eu te voi vedea, dragul meu Ludovic. La cotituri, în virful moviștelor, pana pălăriei tale, broderia hainelor tale, batista ta care flutură, totul îmi va vorbi în numele tău, totul îmi va spune că mă iubești. Atunci cînd se termină ziua, cînd ceața se lasă în cîmpie, văd umbra ta aplecîndu-se să-mi trimită dulcea sărutare de seară și voi fi fericită, foarte fericită!

— Vorbește, vorbește mereu, Diana mea mult iubită, tu nu poți să știi ce armonioasă e vocea ta dulce.

— Și cînd vom merge noaptea, și aceasta se va întîmpla adesea, căci Remy i-a spus că răcoarea nopții îi face bine la rană, cînd vom merge noaptea, atunci, ca astă seară, din cînd în cînd voi rămîne în urmă, din cînd în cînd te voi putea strînge în brațe și să-ți spun, într-o repede strîngere de mînă, tot ce am gîndit de tine în timpul zilei.

— O! cît te iubesc! cît te iubesc!

— Vezi tu, spuse Diana, eu cred că sufletele noastre sînt atît de strîns unite deoarece, chiar de la distanță, chiar fără a ne vorbi, fără a ne vedea, sîntem fericiți prin gînduri.

— O! da! dar să te văd, să te strîng în brațele mele, o! Diana, Diana!

Și caii se atinseră și se jucară scuturînd friiele lor argintate și cei doi îndrăgostiți se strînseră în brațe și uitară de lume.

Deodată răsună o voce și îi făcu să tresară pe amîndoi, Diana de teamă, Bussy de minie.

— Doamnă Diana, strigă această voce, unde sînteți? doamnă Diana, răspundeți.

Acest strigăt străbătu spațiul ca o tristă evocare.

— O! el este, el este! l-am uitat... murmură Diana. El este, visam! o, dulce vis! îngrozitoare deșteptare!

— Ascultă, strigă Bussy, ascultă, Diana, iată-ne uniți. Spune un cuvînt și nimic nu mi te mai poate lua. Diana, să fugim. Cine ne împiedică să fugim? Privește: înaintea noastră este spațiul, fericirea, libertatea! Un cuvînt și plecăm! Un cuvînt și, pierdută pentru el, îmi vei aparține mie pe veci.

Și tînărul o reținea drăgăstos.

— Și tatăl meu? spuse Diana.

— Cînd baronul va ști că te iubesc, murmură el.

— O! făcu Diana, un tată, ce tot spui?

Acest singur cuvînt îl făcu pe Bussy să-și revină.

— Nimic cu forța, scumpă Diana, spuse el, poruncește și eu voi asculta.

— Ascultă, spuse Diana întinzîndu-i mîna, soarta noastră aceasta este: să fim mai tari ca demonul care ne persecută; nu te îndoii și vei vedea dacă știu să iubesc.

— Trebuie să ne despărțim, Dumnezeu! murmură Bussy.

— Contesă! contesă, strigă vocea, răspundeți, sau dacă nu, mă omor, sar jos din această litieră infernală.

— Adio, spuse Diana, adio; va face cum spune, se va omori.

— Îl plîngi?

— Geloșule, făcu Diana cu un accent adorabil și cu un zîmbet fermecător.

Și Bussy o lăsă să plece.

Din două salturi, Diana se înapoie lingă litieră; ea îl găsi pe conte pe jumătate leșinat.

— Opriți, murmură contele, opriți!

— Drace! spuse Remy, nu opriți! este nebun; dacă vrea să se omoare, nu are decît.

Și litiera continua să meargă.

— Dar după cine strigați? întrebă Gertruda. Doamna e aici, lingă mine. Veniți, doamnă și răspundeți-i, într-adevăr domnul aiurează.

Diana, fără să rostească un cuvînt, intră în cercul de lumină răspîndit de torțe.

— Ah! făcu Monsoreau istovit, unde erai?

— Unde vrei să fii, domnule, dacă nu în spatele dumitale.

— Alături de mine, doamnă, alături de mine; nu mă părăsi. Diana nu mai avea nici un motiv să rămână în urmă; ea ştia că Bussy o urma. Dacă noaptea ar fi fost luminată de razele lunii, ea l-ar fi putut vedea.

Ajunseră la locul de popas.

Monsoreau se odihni câteva ore şi voi să plece.

Se grăbea, nu pentru a ajunge la Paris, ci pentru a se depărta de Angers.

Din când în când scena pe care am povestit-o se repeta.

Remy spunea foarte încet:

— Să se înăbuşe de minie, şi onoarea medicului va fi salvată.

Dar Monsoreau nu muri; dimpotrivă, după zece zile, ajunsese la Paris şi mergea simţitor spre bine.

Remy era un om şiret, mai şiret decât ar fi voit să pară.

În timpul celor zece zile cât durase călătoria, Diana, cu ajutorul dragostei, învinsese toată mindria lui Bussy.

Îl convinsese să se prezinte lui Monsoreau şi să-i arate prietenia ce i-o purta.

Motivul vizitei era foarte simplu: sănătatea contelui.

Remy îngrijea pe soţ şi aducea bilete soţiei.

— Esculap şi Mercur, spunea el, am două slujbe deodată.

CAPITOLUL XXVI

Cum ajunse la Paris ambasadorul domnului duce de Anjou şi ce primire i se făcu

In timpul acesta, nu se vedeau reapărînd la Luvru nici Caterina, nici ducele de Anjou şi vestea unei neînțelegeri între cei doi fraţi creştea din zi în zi în importanţă.

Regele nu primise nici o ştire de la mama sa, şi, în loc să se ia după proverb: „Lipsă de ştiri, ştiri bune!“, el îşi spunea, dimpotrivă, clătînd din cap:

— Lipsă de ştiri, ştiri proaste!

Favoriţii adăugau:

— *François, rău sfătuit*, o va fi reţinut pe mama voastră.

François rău sfătuit. În adevăr, toată politica acestei domnii ciudate şi a celor trei domnii de mai înainte se reducea la aceasta.

Rău sfătuit fusese regele Carol al IX-lea cînd, dacă nu poruncise, cel puţin încuviinţase noaptea Sfîntului Bartolomeu. Rău sfătuit fusese Francisc al II-lea, cînd poruncise măcelul de la Amboise.

Rău sfătuit fusese Henric al II-lea, tatăl acestui neam pervers, cînd pusese să fie arşi atîţia eretici şi conspiratori înainte de a fi ucis de către Montgomery, care şi el fusese rău sfătuit, se spunea, cînd fierul lancei sale pătrunsese într-un chip atît de nenorocit în viziera de la casca regelui său.

Nimeni nu îndrăzneşte să spună unui rege:

— Fratele vostru are sînge stricat în vine; el caută, după cum este obiceiul în familia voastră, să vă detroneze, să vă tundă sau să vă otrăvească; el vrea să vă facă ce i-aţi făcut fratelui vostru mai mare, ceea ce fratele vostru mai mare i-a făcut fratelui său, ceea ce mama voastră v-a învăţat pe toţi să vă faceţi unii altora.

Nu, un rege de pe vremea aceea mai ales, un rege din veacul al XVI-lea ar fi luat aceste observaţii drept insulte, căci un rege era pe vremea aceea un om, şi numai civilizaţia a putut face din el o reproducere a lui Dumnezeu, ca Ludovic al XVI-lea, sau o legendă fără răspundere, cum este un rege constituţional.

Favoriţii îi spuneau deci lui Henric al III-lea:

— Sire, fratele vostru este rău sfătuit.

Şi, cum numai o singură persoană avea în acelaşi timp puterea şi mintea de a-l sfătui pe François, împotriva lui Bussy se ridica furtuna, în fiecare zi mai furioasă şi mai gata să izbucnească.

Se ajunse în sfaturile publice să se găsească mijloace de intimidare şi în sfaturile particulare să se caute mijloace de nimicire, cînd sosi vestea că Monseniorul duce de Anjou trimitea un ambasador.

Cum veni această veste? prin cine veni? cine o aduse? cine o răspîndi?

Ar fi mai uşor de spus cum se ridică vîrtejurile de vînt în aer, vîrtejurile de praf în cîmpii, vîrtejurile de zvonuri în oraşe.

Ezistă un demon care pune aripi unor veşti şi le dă drumul ca unor vulturi în spaţiu.

Cînd aceea pe care am spus-o adineauri sosi la Luvru, fu o aprindere generală.

Regele se făcu palid de minie, iar curtenii, exagerînd ca de obicei patima stăpînului, se făcură vineți.

Se făcură jurăminte.

Ar fi greu de spus ce jurăminte se făcură, însă printre altele erau acestea:

Că dacă ambasadorul acesta va fi bătrîn, va fi batjocorit, luat în rîs, închis la Bastilia;

„Că dacă va fi tînăr, va fi spintecat, găurit, rupt în bucățele, care vor fi trimise în toate provinciile Franței ca o dovadă a miniei regale.“

Și favoriții, după obiceiul lor, începură să-și lustruiească spadele, să ia lecții de scrimă și să arunce cu pumnalul în ziduri. Chicot își lăsă spada în teacă, la fel și pumnalul și începu să cugete adînc.

Regele văzîndu-l pe Chicot că se gîndește, își aduse aminte că Chicot, într-o zi, într-o încurcătură care se lămurise mai tîrziu, fusese de părerea reginei mame, care avusese dreptate.

El înțelese deci că în Chicot stătea înțelepciunea regatului și îl întrebă.

— Sire, răspunse acesta după o lungă gîndire, sau Monseniorul duce de Anjou vă trimite un ambasador, sau nu vă trimite.

— La naiba, spuse regele, era atîta nevoie să-ți găurești obrazii cu pumnul ca să găsești această frumoasă dilemă.

— Răbdare, răbdare, cum spune, în limba maestrului Machiavelli, augusta voastră mamă, pe care Dumnezeu s-o aibe în pază; răbdare.

— Vezi și tu că am, spuse regele, deoarece te ascult.

— Dacă vă trimite un ambasador, înseamnă că crede că o poate face; dacă crede că o poate face, el care este prevederea în persoană, înseamnă că se simte tare, înseamnă să-l menajăm. Să respectăm puterile, să le înșelăm, dar să nu ne jucăm cu ele; să primim pe ambasadorul lor și să-i arătăm întreaga noastră plăcere de a-l vedea. Asta nu ne angajează cu nimic. Vă mai amintiți cum l-a îmbrățișat fratele vostru pe acel bun amiral Coligny care venea ca ambasador din partea hughenotilor, care, și ei, se credeau o putere?

— Atunci tu aprobi politica fratelui meu Carol al IX-lea?

— Nu, să ne înțelegem; citez un fapt și adaug: dacă mai tîrziu vom găsi mijlocul, nu de a-l nimici pe un sărman crainic,

trimis, comis sau ambasador, dacă mai tîrziu vom găsi mijlocul de a-l apuca de gît pe stăpîn, pe conducător, pe șef, pe marele și prea onoratul prinț, Monseniorul duce de Anjou, adevăratul, singurul și unicul vinovat, împreună cu cei trei Guisi bineînțeles, și să-l zăvorîm într-o fortăreață mai puternică decît Luvrul, O! Sire! s-o facem.

— Îmi place această introducere, spuse Henric al III-lea.

— La naiba, nu ai gusturi proaste, fiule, spuse Chicot.

Urmez deci.

— Urmează!

— Dar dacă nu trimite ambasador, de ce să-i lăsăm să mugească pe toți prietenii tăi?

— Să mugească!

— Înțelegi; aș spune să răcnească, dacă ar putea fi luați drept niște lei. Spun să mugească... pentru că... Ascultă, Henric, ți-e mai mare mila să vezi niște voinici, mai bărboși decît maimuțele din menajeria ta, jucîndu-se ca niște copii de-a fantoma, și încercînd să înfricoșeze niște bărbați strigînd: „Hu! hu!“ Fără să mai punem la socoteală că, dacă ducele de Anjou nu trimite pe nimeni, își vor închipui că din pricina lor și se vor crede niște personaje.

— Chicot, uiți că bărbații despre care îmi vorbești sînt prietenii mei, singurii mei prieteni.

— Vrei tu să-ți cîștig o mie de scuizi, o regele meu? spuse Chicot.

— Vorbește.

— Prinde-te cu mine că bărbații aceștia vor rămîne credincioși la orice încercare, iar eu mă voi prinde că voi avea trei din patru de partea mea, cu trup și suflet, de acum pînă miine seară.

Siguranța cu care vorbea Chicot îl făcu pe Henric să rămînă pe gînduri. Nu răspunse.

— A! spuse Chicot, iată că visezi și tu, iată că îți înfunzi frumosul tău pumn în falca-ți încîntătoare. Ești mai tare decît te credeam, fiule, căci văd că ai început să miroși adevărul.

— Atunci, ce mă sfătuiești?

— Te sfătuiesc să aștepti, regele meu. Jumătate din înțelepciunea regelui Solomon stă în aceste cuvinte. Dacă îți va sosi un ambasador, fă o mutră bună; dacă nu îți va veni nimeni, fă ce vei voi; dar mulțumește-i cel puțin fratelui tău, pe care nu

trebuie, te rog să mă crezi, să-l sacrifici pentru caraghioșii tăi. La naiba, este un mare ticălos, știu bine, dar este Valois. Ucide-l dacă îți convine, dar, pentru onoarea numelui, nu îl degrada; are el destulă grijă s-o facă și fără tine.

— Ai dreptate, Chicot.

— Încă o lecție nouă pe care mi-o datorezi; din fericire nu le mai socotim. Acum, lasă-mă să dorm, Henric; au trecut opt zile de când m-am văzut silit să-l îmbăt pe un călugăr și, când fac asemenea lucruri, o săptămână întreagă mă simt amețit.

— Un călugăr! oare este călugărul acela de la Sfânta Genoveva despre care mi-ai mai vorbit?

— Chiar el. Nu i-ai făgăduit o minăstire?

— Eu?

— La naiba! cel puțin să faci și tu atîta lucru pentru el după cîte a făcut el pentru tine.

— Îmi este devotat?

— Te adoră. A propos, fiule.

— Ce?

— Peste trei săptămîni este Ziua Domnului.

— Ei și?

— Nădăjduiesc că ne pregătești vreo procesiune frumoasă.

— Eu sînt regele Prea Creștin și este de datoria mea să dau poporului meu pilda credinței.

— Și ai să faci, ca de obicei, opriri în cele patru mari minăstiri din Paris?

— Ca de obicei.

— Minăstirea Sfînta Genoveva face parte și ea, nu-i așa?

— Fără îndoială, esta a doua la care socotesc să mă duc.

— Bine.

— Pentru ce mă întrebi?

— Pentru nimic. Sînt curios, atîta tot. Acum știu ceea ce voiam să știu. Bună seara, Henric.

În clipa aceea, și în vreme ce Chicot se pregătea să-i tragă un somn, se auzi o mare zarvă în Luvru.

— Ce e zgomotul acela? întrebă regele.

— Haide, spuse Chicot, este scris să nu pot dormi, Henric.

— Ei bine?

— Fiule, închiriază-mi o cameră în oraș, sau părăsesc serviciul tău; pe cuvîntul meu de onoare, Luvrul a ajuns de nelocuit.

În acest moment căpitanul gărzilor intră; avea un aer foarte îngrozit.

— Ce s-a întimplat, întrebă regele.

— Sire, răspunse căpitanul, trimisul domnului duce de Anjou a sosit la Luvru.

— Cu vreo suită? întrebă regele.

— Nu, singur.

— Atunci, trebuie să-l primești cu atît mai bine, Henric, căci este un viteaz.

— Haide, spuse regele încercînd să ia o înfățișare liniștită pe care o dezmințea paloarea obrajilor, haide, să se adune toată curtea mea în sala cea mare și să fiu îmbrăcat în negru; trebuie să fii trist îmbrăcat cînd ai nenorocirea să tratezi printr-un ambasador cu fratele tău!

CAPITOLUL XXVII -

Care nu este altceva decît urmarea celui dinainte, scurtat de autor din pricina sfîrșitului de an.

Tronul lui Henric al III-lea se ridica în sala cea mare. În jurul acestui tron fremăta o mulțime zgomotoasă. Regele veni să se așeze pe tron, trist și cu fruntea încreștită.

Toți ochii erau îndreptați spre galeria prin care căpitanul gărzilor trebuia să introducă pe trimis.

— Sire, spuse Quélus aplecîndu-se la urechea regelui, știți numele acestui ambasador?

— Nu, ce mă importă?

— Sire, este domnul de Bussy; insulta nu este ea oare întreită?

— Nu văd care ar putea să fie insulta, spuse Henric silindu-se să-și păstreze singele rece.

— Poate că Maiestatea Voastră nu o vede, spuse Schomberg, însă noi o vedem.

Henric nu răspunse; el simțea cum clocotește minia și ura în jurul tronului său și se felicita în sinea lui că a aruncat două metereze de aceeași putere între ele și dușmanii săi.

Quélus, îngălbenind și roșind rînd pe rînd, își sprijini amîndouă mîinile pe garda spadei.

Schomberg își scoase minușile și trase pe jumătate pumnalul afară din teacă.

Maugiron își luă spada din mîinile unui paj și și-o agăță de centură.

D'Epernon își răsuci mustățile pînă la ochi și se așeză înapoia tovarășilor săi.

Cît despre Henric, asemenea cu vînătorul care își aude ciinii urlînd împotriva mistrețului, îi lăsa pe favoriți să se frămînte, și zimbea.

— Lăsați-l să intre, spuse el.

La aceste cuvinte o liniște mormîntală se făcu în sală și din fundul acestei liniști s-ar fi zis că se auzea clocotind încet mînia regelui.

Atunci un pas hotărît, atunci niște picioare ale căror pinteni răsunau cu mîndrie pe lespezi, răsună în galerie.

Bussy intră cu fruntea sus, cu privirea liniștită și cu pălăria în mînă.

Nici unul din cei care înconjurau pe rege nu atrase privirea semeață a tînărului.

El înaintă drept spre Henric, salută cu plecăciune și așteptă să fie întrebat, oprindu-se mîndru în fața tronului, dar cu o mîndrie cu totul personală, mîndrie de gentilom care nu avea nimic insultător pentru maiestatea regală.

— Dumneata aici, domnule de Bussy! Te credeam în fundul Anjou-lui.

— Sire, spuse Bussy, eram într-adevăr! dar, cum vedeți, l-am părăsit.

— Și ce te aduce în țara noastră?

— Dorința de a prezenta umilele mele respecte Maiestății Voastre.

Regele și favoriții se priviră; se vedea bine că așteptau altceva de la aprigul tînăr.

— Și... nimic altceva? spuse cu destulă mîndrie regele.

— Voi adăuga, Sire, porunca pe care am primit-o de la Alteța Sa Monseniorul duce de Anjou, stăpînul meu, de a adăuga respectele sale la ale mele.

— Și ducele nu ți-a spus nimic altceva?

— Mi-a spus că fiind pe punctul de a se înapoia cu regina mamă, ar dori ca Maiestatea Voastră să afle de înapoierea unuia din cei mai credincioși supuși ai săi.

Regele, aproape înăbușit de surpriză, nu putu să continue interogatoriul.

Chicot se folosi de întrerupere pentru a se apropia de ambasador.

— Bună ziua, domnule de Bussy, spuse el.

Bussy se întoarse, uimit de a avea un prieten în toată adunarea.

— A! domnul Chicot, te salut și încă din toată inima, răspunse Bussy. Ce mai face domnul de Saint-Luc?

— Dar, foarte bine; se plimbă în clipa de față împreună cu soția sa prin dreptul coliviilor.

— Și aceasta e tot ce aveai să-mi spui, domnule de Bussy? întrebă regele.

— Da, Sire; dacă va mai rămîne vreo altă veste importantă, Monseniorul duce de Anjou va avea cîntea să v-o anunțe singur.

— Foarte bine, spuse regele.

Și, ridicîndu-se tăcut de pe tron, el coborî cele două trepte.

Audiența era terminată, grupurile se împrăștiară.

Bussy băgă de seamă, cu coada ochiului, că era înconjurat de cei patru favoriți, și ca închis într-un cerc viu plin de freamăt și de amenințări.

La marginea sălii, regele vorbea în șoaptă cu cancelarul său.

Bussy se făcu că nu vede nimic și continuă să stea de vorbă cu Chicot.

Atunci, ca și cînd ar fi făcut și el parte din complot și s-ar fi hotărît să-l izoleze pe Bussy, regele strigă:

— Vino aici, Chicot, spuse el, avem să-ți spunem ceva.

Chicot îl ascultă pe Bussy cu o curtenie care se vedea că vine din partea unui gentilom.

Bussy îi înapoie salutul tot cu atîta eleganță și rămase singur în mijlocul cercului.

Atunci își schimbă ținuta și fața: din liniștit cum fusese cu regele, el devenise politicoș cu Chicot; din politicoș se făcu grațios.

Văzîndu-l pe Quélus că se apropie de el:

— Ei! bună ziua, domnule Quélus, îi spuse el, pot avea cîntea să te întreb cum mai merge casa dumitale?

— Destul de prost, domnule, răspunse Quélus.

— O! Doamne, strigă Bussy ca și cînd ar fi fost îngrijat de acest răspuns, și ce s-a întîmplat oare?

— Există ceva care ne jenează foarte mult, răspunse Quélus.

— Ceva? făcu Bussy mirat; ei! nu sînteți, dumneata și ai dumatule, destul de puternici și mai cu seamă dumneata; domnule de Quélus, pentru a răsturna acest ceva!

— Iartă-mă, domnule, spuse Maugiron îndepărtîndu-l pe Schomberg care înainta pentru a-și spune cuvîntul în această convorbire care făgăduia să fie interesantă, nu ceva, dar cineva voia să spună domnul de Quélus.

— Dar dacă îl jenează cineva pe domnul de Quélus, spuse Bussy, să-l împingă cum ai făcut dumneata adineauri.

— Aceasta este și statul pe care i l-am dat, domnule de Bussy, spuse Schomberg, și cred că Quélus este hotărît să-l urmeze.

— Al! dumneata ești, domnule de Schomberg, spuse Bussy, nu aveam cîntea să te recunosc.

— Poate, spuse Schomberg, pentru că mai am încă albastru pe față.

— Nu, ești foarte palid, dimpotrivă; nu cumva ești indispus, domnule?

— Domnule, spuse Schomberg, dacă sînt palid, sînt de minie.

— Așa! dar și dumneata ești ca și domnul de Quélus, jenat de ceva sau cineva?

— Da, domnule.

— Ca și mine, spuse Maugiron, și eu am pe cineva care mă jenează.

— Tot spiritual, dragul meu domn de Maugiron, spuse Bussy; dar într-adevăr, domnilor cu cît vă privesc mai mult, cu atît figurile dumneavoastră tulburate mă preocupă.

— Pe mine mă uiți, domnule, spuse d'Epernon așezîndu-se cu mîndrie în fața lui Bussy.

— Iartă-mă, domnule d'Epernon, erai înapoia cîtorlalți, după obiceiul dumatule, și am atît de puțin plăcerea de a te cunoaște, încît nu eu eram acela care trebuia să vorbească cel dintîi.

Era un spectacol curios zîmbetul și nepăsarea lui Bussy, așezat între acești patru furioși ai căror ochi vorbeau cu o elocvență grozavă.

Pentru a nu înțelege unde voiau să ajungă, trebuia ca cineva să fie orb sau prost.

Pentru a avea aerul de a nu înțelege, trebuia să fii Bussy.

El rămase tăcut, și chiar zîmbetul nu îi dispăru de pe buze.

— În sfîrșit! spuse Quélus, care cel dintîi își pierdu răbdarea, lovind lespedea cu cisma.

Bussy ridică ochii spre tavan și privi în jurul lui.

— Domnule, spuse el, bagi de seamă ce ecou are sala aceasta? Nimic nu întoarce sunetul ca zidurile de marmură, iar vocile sînt de două ori mai sonore sub bolțile de stuc; cu totul dimpotrivă, cînd te găsești în plin cîmp, sunetele se împart și mi se pare, pe cîntea mea, că și norii își iau partea lor. Spun acest lucru după Aristofan. L-ai citit pe Aristofan, domnilor?

Maugiron crezu că a înțeles invitația lui Bussy și se apropie de tînar pentru a-l vorbi la ureche.

Bussy îl opri.

— Nu-mi face destăinuiri aici, domnule, te rog, îi spuse ei; știi cît de gelos este Maiestatea Sa; ar crede că îl vorbim de rău.

Maugiron se depărtă mai furios ca oricînd.

Schomberg îi luă locul și, pe un ton înțepăt:

— Eu, spuse el, sînt un German foarte greoi, foarte mărginit, însă foarte sincer; vorbesc tare pentru a le da celor care mă ascultă toate posibilitățile de a mă auzi; dar cînd vorba mea, pe care încerc să o fac cît mai deslușită cu putință, nu este auzită pentru că acela căruia mă adresez este surd, sau nu este înțeleasă pentru că acela căruia îi vorbesc nu vrea să înțeleagă, atunci eu...

— Dumneata? spuse Bussy, ațintind asupra tînarului a cărui mină agitată se depărta de centru, una din acele priviri cum numai tigrii sînt în stare să arunce din marile lor pupile, priviri care par să țîșnească dintr-o prăpastie și să verse neîncetat puhoie de foc. Dumneata?...

Schomberg se opri.

Bussy ridică din umeri, se răsuci pe călcîie și îi întoarse spatele.

Se găsi față în față cu d'Epernon.

D'Epernon era pornit și nu-i mai era cu putință să dea înapoi.

— Vedeți, domnilor, spuse el, cît de provincial a ajuns domnul de Bussy de cînd cu fuga pe care a făcut-o cu domnul

duce de Anjou; are barbă și nu are nod la spadă: are cizme negre și o pălărie cenușie.

— Este o observație pe care eram gata să mi-o fac și eu, dragul meu domn d'Epèrnon. Văzîndu-te așa de bine îmbrăcat, mă gîndeam unde îl pot duce pe un om cîteva zile de lipsă; iată-mă silit, eu Ludovic de Bussy, senior de Clermont, să iau model de gust după un mic gentilom gascon. Dar lasă-mă să trec, te rog; ești atît de aproape de mine încît m-ai călcat pe picior și domnul de Quélus la fel, lucru pe care l-am simțit prin cizme, adăugă el cu un zîmbet încîntător.

În clipa aceea Bussy, trecînd printre d'Epèrnon și Quélus, întindea mîna lui Saint-Luc care tocmai intrase.

Saint-Luc simți această mînă plină de sudoare.

El înțelese că se petrecea ceva neobișnuit și îl trase pe Bussy afară din grup mai întîi, apoi afară din sală.

Un murmur ciudat se auzea printre favoriți și cuprindea și celelalte grupuri de curteni.

— Este de necrezut, spunea Quélus, l-am insultat și nu mi-a răspuns.

— Eu, spuse Maugiron, l-am provocat și nu mi-a răspuns.

— Eu, l-am călcat pe picior, striga d'Epèrnon, l-am călcat pe picior și nu mi-a răspuns.

— Este limpede că nu a voit să înțeleagă, spuse Quélus. Trebuie să fie ceva la mijloc.

— Eu știu ce e, spuse Schomberg.

— Și ce e?

— Este că simte că noi patru îl vom uide și nu vrea să fie ucis.

În clipa aceea regele se apropie de ei. Chicot îi vorbea la ureche.

— Ei bine! făcu regele, ce spunea oare domnul de Bussy? Mi s-a părut că aud vorbindu-se cam tare în partea aceasta.

— Voiți să știți ce spunea domnul de Bussy, Sire? întrebă d'Epèrnon.

— Da, știți că sînt curios, răspunse regele zîbind.

— Pe legea mea, nimic bun, Sire, spuse Quélus; nu mai este Parizian.

— Și ce este oare?

— Este țăran. Se dă în lături.

— O! o! făcu regele, ce vrea să spună asta?

— Vrea să spună că, dacă voi asmuți un cîine ca să-i muște pulpele, spuse Quélus, nu se știe dacă, prin cizme, va băga de seamă.

— Iar eu, spuse Schomberg, am o momie acasă, îi voi pune numele Bussy.

— Eu, spuse d'Epèrnon, voi merge mai drept și mai departe. Astăzi l-am călcat pe picior, mîine îl voi palmui. Este un viteaz prefăcut, un viteaz din amor propriu: își zice: „M-am bătut destul pentru onoare, vreau să fiu prevăzător cînd este vorba de viață“.

— Ei, ce! domnilor, spuse Henric cu o minie prefăcută, ați îndrăznit să maltratați la mine în Luvru pe un gentilom care este al fratelui meu?

— Vai! da, spuse Maugiron răspunzînd la mînia prefăcută a regelui printr-o umilință prefăcută, și cu toate că l-am maltrat destul de rău, Sire, vă jur că nu a răspuns nimic.

Regele îl privi pe Chicot zîbind și aplecîndu-se la urechea lui:

— Mai găsești că mugesc, Chicot? întrebă el. Mi se pare că au răcnit, ce zici?

— Ei! spuse Chicot, poate că au miorlăit. Cunosc unii oameni cărora țîpătul pisicii le face grozav de rău la nervi. Poate că domnul de Bussy o fi din aceștia. Iată pentru ce va fi ieșit fără să răspundă.

— Crezi! spuse regele.

— Cine va trăi va vedea, răspunse sentențios Chicot.

— Lasă-l, spuse Henric; cum e stăpînul, așa-i și valetul.

— Voiți să spuneți prin aceste cuvînte, Sire, că Bussy este valetul fratelui vostru? V-ați înșela amarnic.

— Domnilor, spuse Henric, mă duc la regină, cu care iau masa. În curînd ne vom vedea; Gelozii¹ vin să ne joace o farsă, vă invit să veniți să-i vedeți.

Cei de față se înclină respectuos, iar regele ieși pe ușa cea mare.

Tocmai atunci domnul de Saint-Luc intra pe ușa cea mică.

1) Artiști italieni care dădeau reprezentații la palatul Burgundia.

El opri cu un gest pe cei patru gentilomi care se pregăteau să iasă.

— Scuză-mă, domnule de Quélus, spuse el salutînd, locuiești tot în strada Saint-Honoré?

— Da, dragă prietene, pentru ce? întrebă Quélus.

— Am să-ți spun două cuvinte.

— Ah! ah!

— Și dumneata, domnule de Schomberg, voi îndrăzni să mă interesez de adresa dumitale.

— Eu locuiesc în strada Béthisy, spuse Schomberg uimit.

— D'Epernon, o știu pe a dumitale.

— Strada Grenell.

— Ești vecinul meu. Și dumneata, Maugiron?

— Eu, stau în cartierul Luvrului.

— Voi începe deci cu dumneata, dacă îmi vei îngădui; sau mai bine, nu, cu dumneata, Quélus.

— Minunat! mi se pare că înțeleg. Vii din partea domnului de Bussy?

— Nu spun din a cui parte vin, domnilor. Am să vă vorbesc, atîta tot.

— La toți patru?

— Da.

— Ei bine! dar dacă nu vrei să ne vorbești la Luvru, după cum presupun, pentru că locul este rău, ne putem duce la unul din noi. Putem auzi cu toții ceea ce ai să ne spui la fiecare în parte.

— Foarte bine.

— Haideți la Schomberg atunci, în strada Béthisy, se află la doi pași.

— Da, haideți la mine, spuse tinărul.

— Fie, domnilor, spuse Saint-Luc, și îi salută din nou.

— Arată-ne drumul, domnule de Schomberg.

— Bucuros.

Cei cinci gentilomi ieșiră din Luvru ținîndu-se de braț și ocupînd toată lărgimea străzii.

În urma lor mergeau lacheii înarmați pînă în dinți.

Ajunseră astfel în strada Béthisy și Schomberg porunci să se pregătească salonul cel mare al hotelului.

Saint-Luc se opri în anticameră.

CAPITOLUL XXVIII

Cum se achită domnul de Saint-Luc de însărcinarea care îi fusese dată de Bussy.

Să-l lăsăm o clipă pe Saint-Luc în anticamera lui Schomberg și să vedem ce se petrecuse între el și Bussy. Bussy părăsise după cum am spus sala de audiență cu prietenul său, salutînd pe toți acei pe care spiritul de lingușire nu-i absorbea pînă acolo încît să-l neglijeze pe un om atît de temut ca Bussy.

Căci, în aceste timpuri de forță brutală unde puterea personală era totul, un om putea, dacă era viguros și îndemînic, să-și croiască un mic regat sufletesc și moral în frumosul regat al Franței.

Astfel domnea Bussy la curtea regelui Henric al III-lea.

— Dar în ziua aceea, după cum am văzut, Bussy fusese primit destul de prost în regatul său.

Odată afară din sală, Saint-Luc se opri, privindu-l cu neliniște;

— Ți-e rău, prietenul meu? îl întrebă el, într-adevăr ai îngălbenit încît s-ar crede că ești pe punctul de a leșina.

— Nu, spuse Bussy, mă înăbuș numai de minie.

— Ei bine, dai atenție aluziilor acestor caraghioși?

— Drace, dacă dau atenție, dragă prietene, ai să judeci.

— Haide, haide, Bussy, fii calm.

— Ești admirabil cu calmul tău; dacă ți-ar fi spus jumătate din cele ce am auzit eu, cu temperamentul tău pe care-l cunosc, ar fi fost pînă acum moarte de om.

— În sfîrșit, ce dorești?

— Ești prietenul meu, Saint-Luc și mi-ai dat o dovadă groaznică de prietenie.

— Ah! dragă prietene, spuse Saint-Luc care îl credea pe Monsoreau mort și îngropat, nu e nevoie să-mi mulțumești, nu-mi mai vorbi de acest lucru; mă superi; într-adevăr lovitura a fost frumoasă și mai ales a reușit de minune; dar nu am atîta merit, pentru că regele mi-a arătat-o pe cînd mă ținea prizonier la Luvru.

— Dragă prietene...

— Să-l lăsăm deci pe Monsoreau unde este și să vorbim de Diana. A fost mulțumită, sârmana micuță? Mă iartă ea? Și pe cînd nunta? Pe cînd botezul?

— Ei! dragă prietene, așteaptă ca Monsoreau să fie mort.

— Poftim? făcu Saint-Luc bombănind ea și cum ar fi călcat într-un cui ascuțit.

— Ei, dragul meu, macii nu sînt o plantă așa de primejdioasă cum ai crezut la început, apoi nu a murit de tot ca să cadă peste ei, dimpotrivă, trăiește și e mai furios ca oricînd.

— Ei aș!

— O! Dumnezeu, da; nu respiră decît răzbunare și a jurat să te omoare la prima ocazie. Așa stau lucrurile.

— Trăiește?

— Vai! da.

— Și care e măgarul de doctor care l-a îngrijit?

— Al meu, dragă prietene.

— Cum! nici nu-mi mai revin, reluă Saint-Luc zdrobit de această descoperire. I-auzi, dar sînt dezonorat atunci; drace! eu care am anunțat moartea lui în toată lumea, o să-și găsească moștenitorii în doliu; o! dar nu mă voi face de rîs, îl voi prinde iarăși și la viitoarea întîlnire, în loc să-i dau o lovitură de spadă, îi voi da patru, dacă va fi nevoie.

— La rîndul tău, liniștește-te, dragă Saint-Luc, spuse Bussy; într-adevăr Monsoreau îmi servește mai mult decît gîndești; închipuiește-ți; bănuie că ducele te-a trimis împotriva lui; pe duce este el gelos. Eu sînt un înger, un prieten prețios, un Bayard; eu sînt scumpul de Bussy, în sfîrșit. E foarte natural, animalul acela de Remy l-a scos din încurcătură.

— Ce idee proastă a avut!

— Ce vrei? O idee de om cîstit; el și-a închipuit că, deoarece e doctor, trebuie să vindece oameni.

— Dar e un vizionar, îndrăznețul acesta.

— Pe scurt, mie pretinde că-mi datorează viața, mie îmi încredințează pe soția sa.

— Ah! înțeleg că procedeul acesta te face să aștepți liniștit moartea lui, dar nu e mai puțin adevărat că mă minunezi.

— Dragă prietene!

— Pe cîntea mea! cad din nouri.

— Vezi că pentru moment nu este vorba de Monsoreau.

— Nu! Să ne bucurăm de viață cît timp o mai avem. Dar, pentru timpul convalescenței sale, te previn că îmi comand o

platoșă de zale și îmi voi dubla jaluzelele cu fier. Dumneata, interesează-te la ducele de Anjou dacă buna lui mamă nu i-a dat vreo rețetă contra otrăvurilor. Deocamdată, să ne distrăm, dragul meu, să ne distrăm.

Bussy nu se putu stăpîni să nu zimbească. Îl luă de braț pe Saint-Luc.

— Astfel, spuse el, dragă Saint-Luc, vezi că nu mi-ai făcut serviciul decît pe jumătate.

— Saint-Luc îl privi cu un aer mirat.

— E adevărat, spuse el; vrei să-l termin? Ar fi greu, dar pentru tine, dragă Bussy, sînt gata să fac orice, mai ales că mă privește cu ochii negri.

— Nu, dragă, nu; ți-am spus să-l lăsăm pe Monsoreau și, dacă datorezi ceva, dă-i acestei datorii o altă întrebuintare.

— Să vedem, spuse, te ascult.

— Ești bine cu oamenii aceștia care se bucură de grațiile regelui?

— Pe legea mea! ca pisica cu ciinele, la soare; atîta timp cît razele încălzesc pe toți, nu zicem nimic; dacă numai unul dintre noi ar lua partea de lumină și căldură a celorlalți, o! atunci nu mai răspund de nimic: ghearele și dinții își vor juca jocul lor.

— Ei bine! prietene, ceea ce îmi spui mă încîntă.

— Ah! cu atît mai bine.

— Să admitem că razele soarelui sînt oprite.

— Să admitem, fie.

— Atunci, arată-ți frumoșii tăi dinți albi, lungește-ți ghearele mari și să începem lupta.

— Nu te înțeleg.

— Bussy zimbi.

— Te vei duce, dacă vrei, dragă prietene, să-l întîlnești pe domnul Quélus.

— Ah! ah! făcu Saint-Luc.

— Începi să înțelegi, nu-i așa?

— Da.

— De minune! Îl vei întreba în ce zi voiește să-mi taie gîtul, sau să i-l tai eu pe al său.

— Îl voi întreba, prietene.

— Aceasta nu te supără deloc?

— Pe mine, cu nimic. Mă voi duce cînd vrei, și imediat dacă vrei.

— O clipă. Ducîndu-te la domnul de Quélus, îmi face plăcerea să treci cu aceeași ocazie și pe la domnul de Schomberg, căruia îi vei face aceeași propunere, nu-i așa?

— Aha! făcu Saint-Luc, la domnul de Schomberg, la fel! Drace! de ce te apuci, Bussy!

Bussy făcu un gest care nu admitea răspuns.

— Fie, spuse Saint-Luc; voința va fi împlinită.

— Atunci, dragă Saint-Luc, reluă Bussy, pentru că te găsești atât de amabil, vei intra și la Luvru, la domnul Maugiron, la care am văzut placa de metal în jurul gîtului, semn că e de gardă; îi vei spune să se întâlnească cu ceilalți, nu-i așa?

— O! o! făcu Saint-Luc, trei; te-ai gîndit, Bussy? Cel puțin asta e tot?

— Nu.

— Cum, nu?

— De acolo te vei duce la domnul d'Epernon; nu te opresc mult asupra lui, căci îl țin drept un tovarăș de mică importanță; dar în sfîrșit va face parte din număr.

Saint-Luc, lăsă să-i cadă mîinile de-a-lungul corpului și îl privi pe Bussy.

— Patru! murmură el.

— Chiar așa, dragă prietene, spuse Bussy făcînd un semn afirmativ din cap, patru; e de la sine înțeles, fără să-i mai spun unui om de inteligență ta, de vitejia și curtoazia ta, de a proceda cu acești domni cu toată blîndețea, toată politețea pe care o pozezi într-o așa de mare măsură...

— O! dragă prietene.

— Mă bizui pe tine pentru a face lucru...

în mod galant.

— Vei fi mulțumit, prietene.

Bussy întinse mîna, zîbind, lui Saint-Luc.

— Să fie cu noroc, spuse el. Ah! domnilor favoriți, vom ride și noi la rîndul nostru.

— Acum, dragul meu, condițiile.

— Ce condiții?

— Ale tale.

— Eu nu pun, le voi primi pe ale lor.

— Armele tale?

— Armele lor.

— Ziua, locul, ora?

— Ziua, locul și ora acestor domni.

— Dar, în sfîrșit...

— Să nu mai vorbim de mizeriile astea; ce faci, fă repede, dragă prietene. Eu mă plimb prin grădinița Luvrului: mă găsești acolo după ce vei fi terminat.

— Așa dar, aștepti?

— Da.

— Așteaptă, dar s-ar putea să dureze mult.

— Am vreme.

Acum știm cum i-a găsit Saint-Luc pe cei patru bărbați, încă adunați în sala de audiență și cum a început convorbirea cu ei.

Îl întîlnim iarăși în anticamera hotelului lui Schomberg, unde l-am lăsat, așteptînd cu ceremonie, după toate legile etichetei la modă în vremea aceea, pe cînd cei patru favoriți ai Majestății Sale, închipuindu-și pricina vizitei lui Saint-Luc, se așezară în cele patru colțuri ale încăpătorului salon.

După acestea, ușile cu două canaturi se deschiseră și un ușier îl salută pe Saint-Luc, care, amenințător și ridicîndu-și cu eleganță haina cu sabia, pe garda căreia își sprijinea mîna stîngă, merse cu pălăria în mîna dreaptă în pragul ușii, unde se opri cu o regularitate care ar fi făcut cinste celui mai dibaci arhitect.

— Domnul d'Espinay de Saint-Luc! anunță ușierul.

Saint-Luc intră.

Schomberg, în calitatea de stăpîn al casei, se ridică și veni înaintea oaspetelui care în loc să-l salute, își puse pălăria pe cap.

Această formalitate dădea vizitei culoarea și intenția.

Schomberg răspunse printr-un salut și întorcîndu-se spre Quélus:

— Am onoarea să vă prezint, spuse el, pe domnul Jacques de Lévis, conte de Quélus.

Saint-Luc făcu un pas spre Quélus, și salută la rîndu-i cu plecăciune.

— Îl căutăm pe domnul, spuse el.

Quélus salută.

Schomberg reluă, întorcîndu-se spre altă parte a sălii:

— Am onoarea să vă prezint pe domnul Ludovic de Maugiron.

Același salut din partea lui Saint-Luc, același răspuns din partea lui Maugiron.

— Îl căutam pe domnul, spuse Saint-Luc.

Pentru d'Epernon fu aceeași ceremonie, făcută cu același singe rece și aceeași incetineală.

Apoi la rîndul lui, Schomberg se prezintă pe sine și primi același compliment.

După aceasta, cei patru prieteni se așezară; Saint-Luc rămase în picioare.

— Domnule conte, spuse el lui Quélus, l-ai insultat pe domnul conte Ludovic de Clermont d'Amboise, senior de Bussy, care îți reprezintă umilele sale complimente și te cheamă în duel în ziua și ora care îți convine, să lupți cu armele care îți plac, pînă la moarte... Primești?

— Desigur că da, răspunse liniștit Quélus, și domnul conte de Bussy îmi face multă onoare.

— Ziua dumitale? domnule conte.

— Nu am preferințe: aș voi mai bine mîine decît poimîine mai bine decît în zilele următoare.

— Ora dumitale?

— Dimineata!

— Armele?

— Spada și pumnalul, dacă domnul de Bussy este obișnuit cu aceste două instrumente.

Saint-Luc se înclină.

— Tot ceea ce veți dori asupra acestui punct, va fi lege pentru domnul de Bussy.

Apoi el se adresează lui Maugiron care răspunse același lucru, apoi rînd pe rînd celorlalți doi.

— Dar, spuse Schomberg, care, ca stăpîn al casei, primi complimentul cel din urmă, nu ne gîndim la un lucru, domnule de Saint-Luc.

— La care?

— Că, dacă am voi, căci întîmplarea face cîteodată lucruri neobișnuite, dacă am voi, zic, să alegem toți aceeași zi, și aceeași oră, domnul de Bussy ar fi foarte încurcat.

Saint-Luc salută cu cel mai curtenitor zîmbet.

— E adevărat, spuse el, domnul de Bussy ar fi foarte încurcat, după cum trebuie să fie un gentilom în prezența a patru puternici ca dumneavoastră, dar el spune că acest caz nu este nou pentru el, deoarece acest caz i s-a mai prezentat și la Tournelles lîngă Bastilia.

— Și se va bate cu toți patru? spuse d'Epernon.

— Cu toți patru, reluă Saint-Luc.

— Separat? întrebă Schomberg.

— Separat sau deodată; provocarea e împreună, atît individuală cît și colectivă.

Cei patru tineri se priviră. Quélus rupse cel dintîi tăcerea.

— E foarte frumos, din partea domnului de Bussy, spuse el, roșu de minie; dar așa de puțin cît valorăm, putem să ne facem rîndul fiecare singuri; noi primim deci propunerea contelui, urmînd unul după altul, sau, ceea ce ar fi încă mai bine...

Quélus își privi prietenii care, înțelegîndu-i fără indoială gîndul, făcură un semn de aprobare.

— Sau, ceea ce e încă bine, reluă el, cum noi nu căutăm să asasinăm un gentilom atît de desăvîrșit, întîmplarea va hotărî cine va fi adversarul domnului de Bussy.

Dar, spuse repede d'Epernon, ceilalți trei?

— Ceilalți trei! Domnul de Bussy are desigur prea mulți prieteni și noi prea mulți dușmani pentru ca ceilalți trei să stea cu mîinile la piept.

— E și părerea dumneavoastră, domnilor? adăugă Quélus întorcîndu-se către prietenii săi.

— Mi-ar plăcea chiar mult, spuse Schomberg, ca domnul de Bussy să invite la această serbare pe domnul Livarot.

— Dacă îndrăznesc să-mi spun părerea, spuse Maugiron, aș voi ca și domnul de Balzac d'Entragues să facă parte.

— Și partida ar fi completă, spuse Quélus, dacă domnul de Ribeirac ar voi să-și întovărășească prietenii.

— Domnilor, spuse Saint-Luc, voi transmite voințele dumneavoastră domnului conte de Bussy și cred că vă pot răspunde afirmativ mai înainte, căci e prea curtenitor ca să nu se conformeze. Nu-mi mai rămîne altceva, domnilor, decît să vă mulțumesc respectuos în numele domnului conte.

Saint-Luc salută din nou, și se văzură cele patru capete ale gentilomilor provocați, aplecîndu-se la nivelul capului său.

Cei patru prieteni îl conduseră pe Saint-Luc pînă la ușa salonului.

În ultima anticameră, el găsi adunați pe cei patru lachei.

Scoase punga plină de un aur, și o aruncă în mijlocul lor, spunînd:

— Iată, pentru a bea în sănătatea stăpînilor voștri.

CAPITOLUL XXIX

Cu ce era mai civilizată domnul de Saint-Luc decât domnul de Bussy, ce sfaturi îi dădu și cum întrebuință aceste sfaturi amantul frumoasei Diana

Saint-Luc se înapoie foarte mindru de a-și fi îndeplinit așa de bine însărcinarea.

Bussy îl aștepta și îi mulțumi.

Saint-Luc îl găsi foarte trist, ceea ce nu era natural la un bărbat așa de viteaz, la vestea unui atât de bun și strălucit duel.

— Nu mi-am făcut bine datoria? spuse Saint-Luc. Te văd cam zbîrlit.

— Pe legea mea, dragă prietene, îmi pare rău că în loc să iei un termen, nu ai spus: „Numaidecît“.

— Ah! răbdare, Angevinii nu au sosit încă. Ce dracu! lasă-le timpul pentru a veni. Și apoi de unde nevoia de a-ți face așa de repede o litieră de morți și de muribunzi?

— Pentru că aș voi să mor cît mai curînd cu putință.

Saint-Luc îl privi cu acea mirare pe care oamenii bine crescuți o arată imediat la apariția unei nenorociri chiar străine de ei.

— Să mori! cînd ai vîrsta dumitale, drăguța dumitale și numele dumitale!

— Da! Voi omori, sînt sigur, patru, și voi primi o bună lovitură care mă va liniști pentru totdeauna.

— Gînduri negre! Bussy.

— Aș dori să te văd pe tine, în situația mea. Un soț pe care îl credeai mort și care trăiește; o soție care nu poate părăsi căpătiul patului acelui pretins muribund; niciodată să-ți zîmbească, niciodată să-ți vorbească, niciodată să-ți atingă mîna. Drace! aș voi să am pe cineva să-l sfîșii...

Saint-Luc răspunse acestei ieșiri printr-un hohot de ris care goni un cîrd întreg de vrăbii care ciuguleau scorușe în grădinița Luvrului.

— Ah! strigă el, iată un om nevinovat! Să se spună că femeile îl iubesc pe acest Bussy, un școlar! Dar, dragul meu, îți pierzi mințile: nu există amant mai fericit ca tine pe pămînt.

— Ah! foarte bine; dovedește-mi puțin acest lucru, tu un om înșurat!

— *Nihil facilius*, cum spunea iezuitul Triquet, pedagogul meu; prietenul domnului de Monsoreau?

— Pe legea mea! mi-e rușine pentru onoarea inteligenței omenеști. Mojicul acela mă numește prietenul său.

— Ei bine! continuă să-i fii prieten.

— O!... să abuzez de titlul acesta?

— *Prorsus absurdum!* spunea tot Triquet. Este adevărat, prietene?

— Dar așa spune.

— Nu, fiindcă te crede nenorocit. Or, scopul prieteniei este de a face oamenii fericiți între ei; cel puțin așa definește Maiestatea Sa prietenia, și regele e lîterat.

Bussy începu să ridă.

— Continui, spuse Saint-Luc. Dacă te face nenorocit, nu sînteți prieteni; deci, poți să-l tratezi fie indiferent, și atunci să-i iei soția, fie de dușman, și să-l omori dacă nu ar fi mulțumit.

— În adevăr, îl urăsc.

— Și el se teme de dumneata.

— Crezi că nu mă iubește?

— Drace! încearcă, să-i iei soția și vei vedea.

— Este tot logica părintelui Triquet?

— Nu, e a mea.

— Complimentele mele.

— Te mulțumește?

— Nu. Voiesc mai bine să fiu om cîstit.

— Și să lași pe doamna de Monsoreau să-și vindece soțul și moralicește și fizicește? Căci, în definitiv, dacă vrei să te omoare, e sigur că se va atașa de omul care îi va mai rămîne.

Bussy încreți din sprîncene.

— Dar afară de aceasta, adăugă Saint-Luc, iat-o pe doamna de Saint-Luc, ea e bună sfătuitoare. După ce și-a făcut un buchet în grădinița reginei mame, va fi foarte bine dispusă. Ascult-o are o gură de aur.

În adevăr, Jeana sosi radioasă, plină de fericire și plină de sănătate.

Sînt firi fericite care fac din tot ce le înconjoară, ca ciocîrlia pe cîmpie, o deșteptare fericită, un zîmbet bine prevestitor.

Bussy o salută prietenește.

Ea îi întinse mîna, ceea ce dovedește că nu plenipotențiarul Dubois a adus această modă din Anglia odată cu tratatul de alianță dintre cele patru state.

— Ce mai fac îndrăgostiții? spuse ea legănându-și buchetul cu un fir de aur.

— Se omoară, spuse Bussy.

— Bine, sînt răniți și leșină, spuse Saint-Luc, cred că îi vei face să-și revină, Jeana.

— Să vedem, spuse ea, să mi se arate rana.

— În două cuvinte, iată, reluă Saint-Luc; domnului de Bussy nu-i place să zîmbească contelui de Monsoreau și a hotărît să se retragă.

— Și să-i lase Diana? strigă Jeana cu frică.

Bussy, îngrijorat de această primă demonstrație, adăugă:

— O! doamnă de Saint-Luc, nu-ți închipui cît voiesc să mor.

Jeana îl privi o clipă cu compătimire.

— Sărmana Diana! murmură ea; iubește-o! Hotărît, toți bărbații sînt ingrați.

— Bun! făcu Saint-Luc, iată morala soției mele.

— Ingrat, eu! strigă Bussy, pentru că nu mă îndoiesc să-mi înjosec dragostea, supunînd-o lașelor apucături ale ipocriziei?

— Ei! domnule, acesta nu este decît un pretext rău, spuse Jena. Dacă ai fi fost prea îndrăgostit, nu te-ai fi temut decît de un fel de josnicie, aceea de a nu fi iubit.

— Aha! făcu Saint-Luc, desfă-ți chimirul, dragul meu.

— Dar, doamnă, spuse Bussy drăgăstos, sînt sacrificii care...

— Nici un cuvînt mai mult. Mărturisește că nu o mai iubești pe Diana, va fi mai demn pentru un gentilom.

Bussy îngălbeni numai la această idee.

Nu îndrăznești să i-o spui? Ei bine! eu i-o voi spune.

— Doamnă! doamnă!

— Sinteți caraghioși toți, cu sacrificiile voastre... Și noi, oare noi nu facem sacrificii? Ce! Să te expui a fi sfîșiată de acest tigrul de Monsoreau; să păstrezi toate drepțiile unui bărbat, desfășurînd o forță, o voință de care Samson și Hanibal ar fi fost incapabili; să îmblinzești fiara sălbatică a lui Marte, ca s-o înhami la carul domnului învingător, asta nu e eroism? O! ți-o jur, Diana e sublimă, eu nu aș fi făcut nici un sfert din ceea ce a făcut ea în fiecare zi.

— Mulțumesc, răspuse Saint-Luc, cu un salut pînă la pămînt care o făcu pe Jeana să izbească în ris.

Bussy șovăi.

— Și se mai gîndește! strigă Jeana; nu cade în genunchi și nu spune *mea culpa*!

— Ai dreptate, răspuse Bussy, nu sînt decît un om, va să zică o ființă nedesăvîrșită și inferioară celei mai vulgare femei.

— Din fericire bine că te-ai convins, spuse Jeana.

— Ce-mi poruncești?

— Du-te imediat și fă-i o vizită...

— Domnului de Monsoreau?

— Ei! cine îți vorbește de asta?... Diane!

— Dar nu se despart, mi se pare.

— Cînd te duceai s-o vezi destul de des pe doamna Barbezieux nu o avea totdeauna lingă ȋea pe maimuța aceea mare care vă mușca atunci cînd era geloasă?

Bussy începu să ridă, Saint-Luc la fel, Jeana le urmă pilda; un trio rîzător care atrăgea la ferestre pe toți curtenii care se plimbau prin galerii.

— Doamnă, spuse în cele din urmă Bussy, mă duc la domnul de Monsoreau. Adio.

Și așa se despărțiră, Bussy recomandînd lui Saint-Luc să nu spună nimic de provocarea adresată favoriților.

El se înapoie într-adevăr la domnul de Monsoreau pe care îl găsi în pat.

Contele țipă de bucurie, văzîndu-l.

Remy făgăduise că rana îi va fi vindecată pînă în trei săptămîni.

Diana puse un deget pe buze: era felul ei de a saluta.

El trebui să povestească contelui tot ce i se întîmplase la palat cînd se dusese cu comisonul dat de ducele de Anjou. Vizita la curte, indispoziția ușoară a regelui, recea primire a favoriților.

Monsoreau, gînditor la aceste vești, îl rugă pe Bussy să se aplece spre el și îi spuse la ureche:

— Mai sînt planuri ascunse, nu-i așa?

— Cred, răspuse Bussy.

— Crede-mă, spuse Monsoreau, nu te compromite pentru omul acesta; îl cunosc, e viclean; Îți spun că nu șovăie niciodată la marginea trădării.

— Știu, spuse Bussy cu un zîmbet care îi amintea contelui împrejurarea în care el, Bussy, suferise de această trădare a ducelui.

— Această, pentru că, vezi, ești prietenul meu, spuse Monsoreau, și vreau să te pun în gardă. Pe lingă aceasta, de fiecare dată cînd vei avea o situație grea, întreabă-mă pe mine.

— Domnule, domnule, trebuie să dormi după pansament, spuse Remy; haide, culcă-te.

— Da, dragă doctore. Prietene, plimbă-te cu doamna de Monsoreau prin grădină, spuse contele. Se spune că grădina este incintătoare anul acesta.

— La ordinele dumitale, răspuse Bussy.

CAPITOLUL XXX

Prevederile domnului de Monsoreau

Saint-Luc avea dreptate, Jeana avea reptate; după o săptămână, Bussy își dădu seama și le dădu dreptate. A fi un om de altă dată, era înălțător și frumos pentru posteritate; dar însemna să nu fii decât un om bătrîn și Bussy îl uitase pe Plutarco care încetase de a mai fi autorul favorit, de cînd îl corupsese dragostea. Bussy, frumos ca Alcibiade, nu se mai bucura decât de prezent de acum înainte.

Diana era mai simplă, mai naturală, după cum s-ar zice astăzi. Ea se lăsa dusă de două instincte pe care mizantropul Figaro le considera măsurate în spațiu: a iubi și a înșela. Nu se gîndise niciodată să împingă pînă la vreo speculare filosofică părerile ei despre ceea ce Charron și Montaigne numeau cînte.

— Logica ei era să-l iubească pe Bussy; morala ei era să nu fie decât a lui Bussy; metafizica ei era să se înfioare din tot corpul la simpla atingere a mîinii sale.

Domnul de Monsoreau, — trecuseră deja două săptămîni de cînd i se întimplase accidentul, — domnul de Monsoreau, zic, o ducea din ce în ce mai bine. Înlăturase febra, datorită compreselor cu apă rece, acest nou remediu pe care întimplarea sau mai de grabă Providența i-l descoperise Ambroise Paré, cînd află deodată o mare veste: i se anunță că domnul duce de Anjou sosea la Paris cu regina mamă și Angevinii săi. Contelel avea dreptate să fie neliniștit: căci a doua zi după sosirea sa, prințul se și prezentă la locuința lui, în strada Petits-Pères, sub pretextul că vine să afle noutăți.

Nu putea să închidă ușa unei Altețe Regale. Domnul de Monsoreau îl primi pe prinț și acesta fu fermecător cu marele

vinător și mai cu seamă cu soția lui. După ce prințul plecă, domnul de Monsoreau o chemă pe Diana și sprijinit de brațul ei, cu toate strigătele lui Remy, făcu de trei ori înconjurul fotoliului, după care se așeză din nou în același fotoliu, în jurul căruia mersese de trei ori, cum am spus; avea un aer foarte mulțumit, și Diana ghicea din zîmbetul lui că se gîndește la vreo nebunie.

Dar aceste privește numai casa de Monsoreau.

Să revenim deci la sosirea domnului duce de Anjou care aparține de povestirea acestei cărți.

Nu fu, după cum oricine își poate închipui, o zi indiferentă observatorilor, ziua în care Monseniorul François de Valois își făcu intrarea în Luvru.

Iată ce observară ei:

Multă trufie disprețuitoare din parte regelui.

O mare răceală din partea reginei mame.

Și o umilă obrăznicie din partea domnului duce de Anjou, care părea că zice:

— Pentru ce dracu m-ați rechemat aici, dacă îmi arătați asemenea mutre cînd sosesc?

Toată această primire era completată de privirile scilpitoare, scînteietoare, mistuitoare, ale domnului Livarot, Ribeirac și Antraguët, căci preocupați de provocarea lui Bussy, erau bucuroși să facă cunoscut viitorilor lor adversari că, dacă vor fi opriți să lupte, această piedică nu va veni în nici un caz din partea lor.

Chicot, în această zi, făcu mai multe alergături decât Cezar în ajunul bătăliei de la Pharsale.

Apoi, totul reintră în liniștea obișnuită.

A treia zi după înapoierea la Luvru, ducele de Anjou făcu o a doua vizită rînitului.

Monsoreau, înștiințat pînă în cele mai mici amănunte de întrevvederea regelui cu fratele său, îl linguși cu gesturi și cu vorba pe ducele de Anjou, pentru a-l ține în cea mai dușmănoasă dispoziție.

Apoi, cum îi era din ce în ce mai bine, după plecarea ducelui el reluă brațul soției sale și, în loc să facă de trei ori înconjurul scaunului, el făcu odată înconjurul camerei.

După care el se reaseză cu un aer mai mulțumit decât întîia oară.

În aceeași seară, Diana îl înștiință pe Bussy că domnul de Monsoreau punea cu siguranță ceva la cale.

O clipă după aceea, Monsoreau și Bussy rămaseră singuri.

— Când mă gândesc, spuse Monsoreau lui Bussy, că acest prinț, care mi-a făcut o impresie așa de bună, este dușmanul meu de moarte și că el este acela care a făcut să fiu asasinat de domnul Saint-Luc!

— O! asasinat! spuse Bussy, fii atent, domnule conte, Saint-Luc e un gentilom, chiar dumneata mărturisești că l-ai provocat, că dumneata ai scos sabia cel dintii și că lovitura ai primit-o luptînd.

— De acord, dar nu e mai puțin adevărat că el era stăpînit de îndemnurile ducelui de Anjou.

— Ascultă, spuse Bussy, eu îl cunosc pe duce și mai ales îl cunosc pe domnul de Saint-Luc; trebuie să-ți spun că domnul de Saint-Luc este devotat cu totul regelui și nicidecum prințului. Ah! dacă lovitura ți-ar fi fost dată de Antraguët, de Livarot sau de Rîbeirac, n-aș spune nu... dar de Saint-Luc...

— Dumneata nu cunoști istoria Franței cum o cunosc eu, dragă domnule de Bussy, spuse Monsoreau îndirjit în părerea lui.

Bussy ar fi putut să-i răspundă că dacă nu cunoștea istoria Franței o cunoștea în schimb pe a Anjou-ului în care era situat Meridorul.

În sfîrșit, Monsoreau se sculă și voi să coboare în grădină.

— Aceasta îmi ajunge, spuse el, astă seară ne vom muta.

— Pentru ce? spuse Remy. Nu ai aer destul de curat în strada Petits-Pères, sau îți lipsesc distracțiile.

— Dimpotrivă, spuse Monsoreau, am prea multe distracții; domnul de Anjou mă obosește cu vizitele lui; el aduce totdeauna cu el treizeci de gentilomi și zgomotul pintenilor lor mă enervează rău.

— Și unde te duci?

— Am dat ordin să se aranjeze căsuța mea din strada Tournelles.

Bussy și Diana, căci Bussy era totdeauna aici, schimbău între ei o privire de plăcută amintire.

— Cum! cocioaba aceea? strigă Remy buimăcit.

— Aha! o cunoști? spuse Monsoreau.

— Drace! spuse tînărul, cine nu cunoaște locuințele marelui vînător al Franței, mai ales că am locuit în strada Beautreillis.

Lui Monsoreau, ca de obicei, i se trezi în minte o ușoară bănuială.

— Da, da, mă voi duce acolo și îmi va fi bine. Nu se pot rimi decît patru persoane în plus. E o fortăreață și pe fereastră ezi de la o depărtare de trei sute de pași pe cei care vin să te viziteze.

— Adică? întreabă Remy.

— Adică poți să-i eviți cînd vrei, spuse Monsoreau, și mai ales cînd nu se poartă bine.

Bussy își mușcă buzele; îi era teamă să nu vină timpul cînd Monsoreau îl va evita și pe el.

Diana suspină.

Ea își amintea de vremea cînd l-a văzut în această căsuță pe Bussy rănit și leșinat pe patul ei.

Remy se gîndea; de aceea el fu primul din toți trei care rupse tăcerea.

— Nu o să poți, spuse el.

— Și pentru ce, dacă nu te superi, domnule doctor?

— Pentru că un mare vînător al Franței are de dat recepții, de întreținut valeți, de îngrijit echipaje. Să aibă un palat pentru cîinii săi, asta se mai poate, dar să aibă o cușcă pentru sine, cu neputință.

— Cum! făcu Monsoreau cu un ton care voia să spună: e adevărat.

— Și apoi, spuse Remy, căci sînt medicul sufletului ca și al corpului, nu șederea aici te preocupă pe dumneata.

— Dar ce?

— Șederea doamnei.

— Ei bine?

— Ei bine! să plece doamna singură.

— Să mă despart de ea! strigă Monsoreau, fixînd pe Diana cu o privire în care era mai multă ură decît iubire.

— Atunci, renunță la meseria dumitale, dă-ți demisia din șefia vînătoarei, cred că ar fi cel mai bun lucru; căci într-adevăr, ori îți faci, ori nu-ți mai faci serviciul; dacă nu-l mai faci, îl nemulțumești pe rege; și dacă îl faci...

— Voi face ce va trebui să fac, spuse Monsoreau cu dinții strînși, dar nu o voi părăsi pe contesă.

Contele abia terminase aceste cuvinte cînd se auzi în curte un mare zgomot de cai și de voci.

Monsoreau tresări.

— Iarăși ducele! murmură el.

— Da, chiar el, spuse Remy ducându-se la fereastră.

Tinărul nici nu terminase bine cînd, datorită privilegiului pe care-l au prinții de a intra fără să fie anunțați, ducele intră în cameră.

Monsoreau stătea la pîndă; el văzu că cea dintîi aruncătură de ochi a lui François fusese pentru Diana. În curînd galanteriile nesecate ale ducelui îl luminară încă și mai mult; el îi aducea Dianeî una din acele rare bijuterii, cum făceau trei sau patru în viața lor acei răbdători și mărinimoși artiști care ilustrară un timp în care, cu toată această încetineală în a le produce, capodoperele erau mai alese decît astăzi.

Era un mărgeț pumnal cu minierul de aur cizelat; acest minier era o sticlură; pe lamă alerga o întregă vinătoare dăltuită cu măiestrie: ciini, cai, vînători, vînat, copaci și cer, se confundau aici într-un amestec armonios care silea privirea să rămînă multă vreme ațintită asupra acestei lame de azur și de aur.

— Să vedem, spuse Monsoreau, care se temea să nu fie ascuns vreun bilet în minier.

Printul i-o luă înainte temeri despărțindu-l în două părți.

— Dumitale, care ești vînător, lama, spuse el; contesei, teaca.

Bună ziua, Bussy, iată-te deci prieten intim al contelui, acum?

Diana roși.

Bussy, dimpotrivă, rămase destul de stăpîn pe sine.

— Monsenior, spuse el, uitați că însuși Alteța Voastră m-a însărcinat azi dimineață să vin pentru a vedea ce mai face domnul de Monsoreau. Am ascultat, ca totdeauna, din poruncile Alteței Voastre.

— Așa e, spuse ducele.

Apoi se duse să se așeze alături de Diana și îi vorbi în șoaptă.

Apoi după o clipă:

— Conte, spuse el, este îngrozitor de cald în această cameră de bolnav. O văd pe contesă că se înăbușe și am să-i ofer brațul pentru a ne plimba puțin prin grădină.

Soțul și amantul schimbară o privire miniată.

Diana, invitată să coboare, se ridică și apucă brațul printului.

— Dă-mi brațul, îi spuse Monsoreau lui Bussy.

Și Monsoreau coborî în urma soției sale.

— Ah! ah! spuse ducele, se pare că îți merge destul de bine?

— Da, Monsenior, și nădăjduiesc că voi fi în curînd în stare să o pot însoți pe doamna de Monsoreau pretutindeni unde va merge.

— Bine! însă deocamdată nu trebuie să te obosești.

Chiar Monsoreau simțea cît era de adevărată recomandăția din vedere.

— Ascultă, conte, îi spuse el lui Bussy, dacă ai fi atît de draguț, ai însoți-o pe doamna de Monsoreau pînă la căsuța mea de lingă Bastilia; prefer s-o am acolo decît aici. Smulsă la Meridor din ghiarele acestui vultur, nu o voi lăsa să o sfișie la Paris.

— Nu, domnule, spuse Remy stăpînul său, nu, nu puteți primi.

— Și pentru ce? întrebă Bussy.

— Pentru că dumneavoastră sînteți al domnului de Anjou, iar domnul de Anjou nu v-ar ierta de a-l fi ajutat pe conte să-i joace o asemenea festă.

— Puțin îmi pasă! era să strige aprigul tinăr, cînd o aruncătură de ochi din partea lui Remy îi arătă că trebuia să tacă.

Monsoreau se gîdea.

— Remy are dreptate, spuse el, nu de la dumneata trebuie să cer un asemenea serviciu; mă voi duce chiar eu s-o conduc, căci de minie sau de poimîine voi fi în măsură să locuiesc în casa aceea.

— Nebunie, spuse Bussy, dar îți vei pierde funcția.

— Se poate, spuse contele, însă îmi voi păstra soția.

Și el însoți aceste cuvinte, cu o încruntătură din sprincene care îl făcu pe Bussy să suspine.

Într-adevăr, chiar în seara aceea, contele o conduse pe soția sa în casa din strada Tournelles, binecunoscută cititorilor noștri.

Remy îl ajută pe coalescent să se instaleze acolo.

Apoi, cum era un om pe al cărui devotament te puteai bizui, deoarece înțelese că, în această casă strîmtă, Bussy ar avea mare nevoie de el pentru a-i servi dragostea amenințată, el se apropie din nou de Gertruda, care începu prin a-l bate și sfîrși prin a-l ierta.

Diana își reluă camera ei, așezată spre stradă, acea cameră cu fațadă și cu patul de damasc alb și auriu.

Numai un coridor despărțea această cameră de aceea a contelui de Monsoreau.

Bussy își smulgea părul din cap.

Saint-Luc pretindea că scările de fringhie ajungând la cea mai desăvârșită perfecție, ele puteau de minune să înlocuiască scările obișnuite.

Monsoreau își freca miinile gândindu-se la ciuda domnului duce de Anjou.

CAPITOLUL XXXI

O vizită la casa de lângă palatul Tournelles

Supraexcitarea ține loc la unii oameni pasiunii reale, după cum foamea dă lupului și hienei o aparență de curaj.

Tocmai sub impresia unui sentiment asemănător, domnul de Anjou, a cărui ciudă nu se poate descrie atunci când nu o mai găsi pe Diana la Meridor, se înapoiase la Paris; la rindul său el era aproape îngrăostit de această femeie și aceasta tocmai pentru că îi era răpită.

Rezulta de aici, că minia lui pentru Monsoreau, minie care incolțise din ziua în care aflase că Monsoreau îl trăda, rezulta de aici, zic, că minia lui se schimbaseră într-un fel de furie, cu atât mai primejdioasă cu cât mai făcând o dată experiența cu caracterul contelui, voia să se țină gata să lovească fără să se dea de gol.

Pe de altă parte, el nu renunțase la speranțele sale politice, ci dimpotrivă; și văzând câtă importanță se dă, începuse să devină îngîmfat. Abia înapoiat la Paris, își începuse din nou uneltirile-ascunse.

Momentul era favorabil: un mare număr din acei conspiratori șovăitori, care sînt devotați succesului, liniștiți de triumful pe care lăcomia regelui și viclenia Caterinei îl dăduseră Angevinilor, se îngrămădeau în jurul ducelui de Anjou, legînd prin fire nevăzute, însă puternice, cauza prințului de aceea

Guisilor, care rămîneau prevăzători în umbră și care păstrau o tăcere de care Chicot era foarte alarmat.

De altfel, ducele nu mai făcea nici o destăinuire politică lui Bussy; o fătărnice prietenoasă, atîta tot. Prințul era neliniștit văzînd pe acest tinăr la Monsoreau și privea cu ură încrederea pe care Monsoreau, de obicei așa de bănuitor, o avea pentru el.

De asemenea, se înspăimînta de veselia pe care o împrăstia înfățișarea Dianeii, de frăgezimea culorilor care o făceau atît de dorită, din adorabilă cum era.

Prințul știa că florile nu se colorează și nu se parfumează decît la soare, iar femeile la dragoste. Diana era în mod vădit fericită și, pentru prinț, totdeauna răuvoitor și îngrijat, fericirea altuia părea o dușmănie.

Prințul prin naștere, devenit puternic pe căi întunecate și lipsite de cinste; hotărî să se servească de forță fie pentru iubirile sale, fie pentru răzbunări, de cînd prin forță îi reușiseră toate; bine sfătuit de Aurilly, ducele gîndi că ar fi prea rușinos pentru el să fie oprit astfel în dorințele sale de piedici atît de caraghioase, cum sînt gelozia unui bărbat și capriciul unei femei.

Într-o zi, cînd dormi rău și cînd se gîndise noaptea să dea friu liber viselor rele, pe care le ai cînd dormi într-un somn zbuciumat, își dădu seama că ajunsese la capătul dorințelor și porunci să i se pregătească echipajul pentru a merge să-l vadă pe Monsoreau.

Monsoreau, după cum știm, plecase la casa lui de lângă Tournelles.

La această veste, prințul zîmbi.

Era aceeași comedie de la Meridor.

Se interesă, însă numai de formă, de locul unde era situată această casă; i se răspunse că era în strada Sfîntul Anton, întorcîndu-se spre Bussy care îl însoțea:

— Dacă este la Tournelles, spuse el, să mergem la Tournelles.

Suita porni la drum și deodată zgomotul făcut de cei doisprezece și patru de nobili care formau de obicei escorta prințului și care aveau fiecare cîte doi lachei și trei cai, cuprinde întreg cartierul.

Prințul cunoștea bine casa și intrările; Bussy nu le cunoștea mai puțin bine decît el.

Se opriră, amîndoi în fața porții. Pătrunseră în alee și urcară împreună; cu deosebire că prințul intră în apartament, iar Bussy rămase pe coridor.

Din acest aranjament rezultă că prințul, care părea privilegiat, nu-l văzu decît pe Monsoreau, care-l primi culcat pe un divan, pe cînd Bussy fu primit de brațele Dianei care îl strînse cu dragoste, în vreme ce Gertruda stătea la pîndă.

Monsoreau, din palid cum era, se făcu vînăt la vederea prințului. Era îngrozitorul lui coșmar.

— Monseniorul! spuse el tremurînd de ciudă; Monseniorul în această modestă căsuță! Cu adevărat, e prea multă cinste pentru un prieten.

Ironia era limpede, căci contele abia se putea stăpîni.

Cu toate acestea, prințul nu păru că o băgă în seamă și se apropie zîmbind de covalaș:

— Peste tot unde se află un prieten suferid, spuse el, mă duc să mă interesez de soarta lui.

— Într-adevăr, prințul meu, Alteța Voastră a rostit cuvîntul prieten, cred.

— L-am rostit, dragul meu conte; ce mai faci?

— Mult mai bine, Monsenior; mă scol, umblu, mă întorc și nădăjduiesc că în opt zile voi fi vindecat.

— Ți-am prescris doctotul aerul Bastiliei? întrebă prințul cu glasul cel mai nevinovat din lume.

— Da, Monsenior.

— Nu te simțai bine în strada Petits-Pères?

— Nu, Monsenior, trebuia să primesc prea multă lume și această lume aducea prea mult zgomot.

Contele rosti aceste cuvinte cu un ton hotărît care nu-i scăpă prințului; și cu toate acestea, prințul păru că nu dă atenție.

— Dar, aici nu ai grădină, mi se pare, spuse el.

— Grădina mă indispline, Monsenior, răspunse Monsoreau.

— Dar unde te plimbai, dragul meu?

— Tocmai, Monsenior, că nu mă plimb.

Prințul își mușcă buzele și se răsuci în scaun.

— Știi, conte, spuse el după o clipă de tăcere, mulți cer funcția de șef al vînzătoarei.

— Ei, și sub ce pretext, Monsenior?

— Mulți pretind că ai murit.

— O! Monsenior, sînt sigur că Alteța Voastră răspunde că nu am murit.

Monsoreau își mușcă buzele la rîndu-i.

— Ce voiți, Monsenior? spuse el, îmi voi pierde serviciul.
— Adevărat?

— Da, sînt lucruri pe care le prefer serviciului.

— Ah! făcu prințul, pari foarte dezinteresat.

— Așa sînt făcut eu, Monsenior.

— În cazul acesta, de vreme ce așa ești făcut, nu ești de părere să afle și regele acest lucru?

— Cine i-l va spune?

— Drace! dacă mă va întreba, va trebui să-i repet convorbirea noastră.

— Pe legea mea, Monsenior, dacă i s-ar repeta regelui tot ceea ce se spune la Paris, Maiestății Sale nu i-ar mai ajunge cele două urechi.

— Ce se spune oare la Paris, domnule? spuse prințul întorcîndu-se spre conte cu atîta repeziciune ca și cînd l-ar fi mușcat un șarpe.

— Monsoreau văzu că, încetul cu încetul discuția luase o întorsătură prea serioasă pentru un convalescent care nu avea libertatea să acționeze; el își înăbuși minia care îi clocotea în fundul sufletului și, luînd o înfățișare nepăsătoare:

— Ce știu eu, un biet paralizic? spuse el. Întîmplările trec și eu abia le zăresc umbra. Dacă regele e supărat că-i fac așa de prost serviciul, nu are dreptate.

— Cum adică?

— Fără îndoială, accidentul meu...

— Ei bine!

— Vine puțin din vina sa.

— Explică-te.

— Drace! domnul de Saint-Luc care mi-a dat această lovitură de spadă, nu este el cel mai bun prieten al regelui? Regele este acela care i-a arătat mîiastra lovitură datorită căreia mi-a spintecat pieptul, și nimic nu dovedește că nu ar fi chiar regele acela care l-a trimis.

Ducele de Anjou făcu aproape un semn de încuviințare.

— Ai dreptate, spuse el, dar în sfîrșit, regele e rege.

— Pînă cînd nu va mai fi, nu-i așa? spuse Monsoreau.

Ducele tresări.

— Dar, întreabă el, doamna de Monsoreau nu locuiește aici?

— Monsenior, este bolnavă deocamdată, altfel ar fi venit să vă prezinte umilele sale omagii.

- Bolnavă! Biata femeie!
- Da, Monsenior.
- Pricina e durerea de a te fi văzut că suferi?
- În primul rînd; apoi oboseala acestei mutări.
- Să nădăjduim că indispoziția îi va fi de scurtă durată.

Ai un doctor destul de priceput.

Și se sculă de pe scaun.

— Este adevărat, spuse Monsoreau, că Remy m-a îngrijit foarte bine.

— Dar e doctorul lui Bussy acela pe care mi l-ai numit!

— Conte mi l-a dat într-adevăr, Monsonior.

— Ești așadar atît de bun prieten cu Bussy?

— Îmi este cel mai bun, pot spune chiar, este singurul meu prieten, răspunse rece Monsoreau.

— Adio, conte! spuse ducele ridicînd perdeaua de damasc de la ușă.

În acel moment, după ce căzu perdeaua în urma sa, i se păru că vede cuta unei rochii dispărînd în camera vecină, iar Bussy veni la locul lui în mijlocul coridorului.

Bănuiala ducelui creșcu.

— Plecăm, îi spuse el lui Bussy.

Acesta, fără să răspundă, coborî imediat să dea ordin de pregătirea escorte, poate și pentru a-și ascunde emoția de print.

Ducele, rămas singur în sală, încercă să pătrundă în coridorul unde văzuse dispărînd rochia de mătase.

Dar, întorcîndu-se, îl văzu pe Monsoreau care îl urmărea stînd în picioare, galben și rezemat de pervazul ușii.

— Alteța Voastră a greșit drumul, spuse cu răceală contele.

— Într-adevăr, bilbii ducele, mulțumesc.

Și coborî cu minia în suflet.

În timpul drumului, care era destul de lung, el și Bussy nu schimbă nici un cuvînt.

Bussy îl părăsi pe duce la poarta palatului său.

După ce ducele intrase și rămase singur în cabinetul său, d'Aurilly se strecură nevăzut.

— Ei bine! spuse ducele zărindu-l, am fost jicnit de soț.

— Poate și de amant, Monsenior, spuse cîntărețul.

— Ce tot spui?

— Adevărul, Alteță.

— Termină, atunci.

— Asclțați, Monsenior, cred că mă veți ierta, căci nu am făcut-o decît în interesul Alteței Voastre.

— Urmează, ne-am înțeles, te-am și iertat.

— Ei bine! am pîndit după un hangar din cîrte în vreme ce dumneavoastră erați sus.

— Ah! ah! și ai văzut?

— Am văzut apărînd o rochie de femeie și am văzut-o pe femeia aceea aplecîndu-se, am văzut două brațe legîndu-se în jurul gîtului său și, deoarece urechea mea este obișnuită, am auzit foarte lămurit zgomotul unui lung și drăgăstos sărut.

— Dar cine era bărbatul? întrebă ducele. L-ai recunoscut și pe el?

— Nu am putut recunoaște brațele, mînușile nu au față.

— Da, dar se pot recunoaște uneori și mînușile.

— În adevăr, mi s-a părut... spuse d'Aurilly.

— Că le recunoști, nu-i așa? Haide, spune.

— Dar nu e decît o presupunere.

— Nu are importanță, spune-o totuși.

— Ei bine! Monsenior, mi s-a părut că sînt mînușile domnului de Bussy.

— Mînuși de bivol brodate cu aur, nu-i așa? strigă ducele din ochii căruia dispăru numaidecît norul care acoperea adevărul.

— Ah! Bussy; da, Bussy! e Bussy, strigă iarăși ducele; orb ce am fost, sau mai degrabă, nu, nu am fost orb; numai, nu puteam să cred în atîta îndrăzneală.

— Fiți atent, spuse d'Aurilly, mi se pare că Alteța Voastră vorbește prea tare.

— Bussy! repetă încă odată ducele, amintindu-și miile de împrejurări care trecuseră neotservate și care acum apăreau lămurite în fața ochilor săi.

— Cu toate astea, Monsenior, nu trebuie să credeți cu atîta ușurință; nu se putea să fie ascuns un bărbat în camera doamnei de Monsoreau?

— Da, fără îndoială; dar Bussy, Bussy care se află pe sală, l-ar fi văzut pe acest bărbat.

— E adevărat, Monsenior.

— Și apoi, mînușile, mînușile.

— Și aceasta este adevărat; și apoi, afară de zgomotul sărutului, am mai auzit...

— Ce?

- Trei cuvinte.
- Care?
- Iată-le: —Pe miine seară.
- Astfel că dacă am voi, Monsenior, să reîncepem acel exercițiu pe care-l făceam altădată, ei bine! vom fi siguri.
- D'Aurilly, vom reîncepe miine seară.
- Alteța Voastră știe că sînt la poruncile sale.
- Bine. Ah! Bussy, repetă ducele între dinți; Bussy trădătorul stăpînului său! Bussy, spaima tuturor! Bussy, omul cîstit... Bussy, care nu voia ca eu să fiu regele Franței!
- Și ducele, zîmbind cu o bucurie drăcească, îl îndepărtă pe d'Aurilly ca să se gîndească în voie.

CAPITOLUL XXXII

Pînditorii

D'Aurilly și ducele de Anjou se ținură de cuvînt: ducele îl reținu pe Bussy atît cît putut mai mult în timpul zilei alături de el, pentru a nu-i scăpa nici una din mișcările acestuia.

Bussy nu cerea mai mult decît ca în timpul zilei să facă curte prințului; numai astfel, putea să-și aibă seara liberă.

Aceasta era metoda lui și o practica fără vreun gînd ascuns.

La orele zece seara, se înfășură în manta, și, cu scara de frînghie sub braț, se îndreptă spre Bastilia.

Ducele, care nu știa că Bussy avea o scară în anticamera sa, care nu credea că se poate merge astfel singur pe străzile Parisului, care era sigur că Bussy va trece pe la locuința sa pentru a-și lua un cal și un servitor, pierdu zece minute cu pregătirile.

În timpul acestor zece minute, Bussy, sprinten și îndrăgostit, făcuse trei sferturi din drum.

Bussy fu norocos cum sînt oamenii îndrăgostiți; nu întîlni pe nimeni pe drum și, apropiindu-se, văzu lumini la ferestre.

Acesta era semnul stabilit între el și Diana.

Aruncă scara pe balcon. Această scară avînd șase cîrlige așezate în sens invers, se agăța totdeauna de ceva.

La zgomotul făcut, Diana stinse lumina și deschise fereastra pentru a lega mai bine scara.

Totul se termină într-o clipă.

Diana își aruncă ochii peste tot locul; răscoli cu privirea toate ascunzișurile.

Locul părea gol.

Atunci ea făcu semn lui Bussy că putea să urce.

Bussy, la acest semn, urcă treptele două cîte două; erau zece: îi trebuiră cinci pași, adică cinci secunde.

Acest moment era fericit ales căci în vreme ce Bussy urca pe fereastră, domnul de Monsoreau, după ce ascultase răbdător timp de cinci minute la ușa soției sale, cobora cu multă greutate scara, sprijinit de brațul unui servitor credincios, care îl înlocuia pe Remy totdeauna cînd nu era nevoie nici de aparate, nici de medicamente.

Această îndoită manevră, care s-ar fi zis că este combinată de un priceput strateg, se execută în așa fel, încît Monsoreau deschidea ușa de la stradă, tocmai în clipa cînd Bussy trăgea scara de frînghie și Diana închidea fereastra.

Monsoreau se găsi în stradă; dar, cum am spus, strada era pustie și contele nu văzu nimic.

— Poate ai fost rău informat? întrebă Monsoreau pe servitorul său.

— Nu, Monsenior, răspunse acesta. Am părăsit palatul Anjou și grăjdarul, care e unul din prietenii mei, mi-a spus precis că Monseniorul poruncise doi cai pentru astă-seară. Acum, Monsenior, nu știu dacă se ducea în altă parte sau aici.

— Unde vrei să se ducă? spuse Monsoreau cu un aer posomorit.

Contele era ca toți geloșii, care nu cred că restul lumii poate să mai fie preocupat și de altceva decît de dorința de a-i chinui.

Se uită a doua oară în jurul lui.

— Poate că ar fi fost mai bine să stau în camera Dianei, murmură el. Dar poate că își au semnele lor prin care se înțeleg. L-ar preveni de prezența mea și eu nu aș afla nimic. Mai bine este să pîndim afară, astfel după cum am vorbit. Să vedem, condu-mă în acea ascunzătoare de unde pretinzi că putem vedea totul.

— Veniți, Monsenior, spuse valetul.

Monsoreau înaintă, cînd ținîndu-se de brațul servitorului, cînd sprijinindu-se de zid.

În adevăr, la douăzeci sau douăzeci și cinci de pași de poartă, înspre Bastilia, se găsea o grămadă mare de pietre rămasă din casele dărîmate și care serveau drept fortificații copiilor din cartier, cînd se jucau de-a războiul, rămas popular, dintre Armagnaci și Burgundezi.

În mijlocul acestei grămezi de pietre, servitorul făcuse un fel de adăpost în care puteau ușor să încapă și să se ascundă.

El întinse o manta peste aceste pietre și Monsoreau se așeză deasupra.

Servitorul se așeză la picioarele contelui.

Pentru orice eventualitate, avea o pușcă încărcată lingă ei.

Servitorul voi să aprindă fitilul armei; însă Monsoreau îl opri.

— Este un vinat regal acela pe care-l pîndim și există pedeapsa cu spînzurătoarea pentru oricine ridică arma asupra lui.

Și ochii săi, arzători ca aceia ai unui lup ascuns în vecinătatea unei stîne, se plimbau de la fereastra Dianei în adîncimile mahalalei și din adîncimile mahalalei în străzile din jur, căci dorea să surprindă și se temea să nu fie surprins.

Monsoreau abia se ascunsese acolo de zece minute cînd doi cai apărură la cotitura străzii Sfîntului Anton.

Servitorul nu vorbi; dar întinse mîna în direcția celor doi cai.

— Da, spuse Monsoreau, vād.

Cei doi călăreți descălecară în colțul palatului Tournelles unde își legară caii de belciugele de fier bătute în zid în acest scop.

— Alteță, spuse d'Aurilly, cred că sosim prea tîrziu; poate că el a plecat direct de la palatul vostru; și avînd zece minute înaintea Alteței Voastre, a intrat.

— Fie, spuse prințul, dar dacă nu l-am văzut intrînd, îl vom vedea ieșînd.

— Da, dar cînd? întrebă d'Aurilly.

— Cînd vom voi, spuse prințul.

— E prea multă curiozitate că vă întreb, cum socotiți să procedați, Monseniore?

— Nimic mai ușor. Nu avem decît să batem la poartă, unul din noi, adică tu, de pildă, sub motivul că vii să afli vești despre

domnul de Monsoreau. Toți îndrăgostiții se sperie de zgomot. Atunci, tu odată intrat în casă, el va sări pe fereastră și eu, care voi rămîne afară, îl voi vedea plecînd.

— Și Monsoreau?

— Ce dracu' vrei să spună? E prietenul meu, sînt neliniștit, vreau să aflu vești, fiindcă nu mi-a plăcut înfățișarea lui din timpul zilei; nimic mai simplu.

— Nici nu se poate mai ingenios, Monseniore, spuse d'Aurilly.

— Auzi ce spun? îl întrebă Monsoreau pe servitorul său.

— Nu, Monseniore; dar deoarece continuă să vorbească, trebuie să-i auzim, pentru că se îndreaptă spre noi.

— Monseniore, spuse d'Aurilly, iată o grămadă de pietre care e făcută pentru a ascunde pe Alteța Voastră.

— Da; dar așteaptă, poate vom găsi mijlocul să privim printre cutele perdelelor.

În adevăr, după cum am spus, Diana aprinsese din nou lampa sau o apropiase, căci o lumină slabă se strecura în afară. Ducele și d'Aurilly se învîrtiră timp de zece minute, numai ca să găsească un punct pe unde privirile lor să poată pătrunde în interiorul camerei.

În timpul acestor preumblări, Monsoreau fierbea de nerăbdare și își oprea adesea mîna pe țeava puștii, mai puțin rece decît mîna lui.

— O! voi putea suferi aceasta? murmură el; voi înghiți și această insultă? Nu, nu; cu atît mai rău, răbdarea mea a ajuns la capăt. Drace! să nu poți nici dormi, nici veghea, nici chiar să suferi liniștit, pentru că o poftă rușinoasă și-a făcut loc în creierul trîndav al acestui prinț mizerabil! Nu, eu nu sînt servitor lingușitor, eu sînt contele de Monsoreau, și dacă vine din partea aceasta, îi zbor creierii, pe onoarea mea. Aprinde fitilul, aprinde-l René.

Chiar în acel moment, prințul văzînd că era cu neputință ca privirile să-i pătrundă prin perdea, revenise la planul lui și se pregătea să se ascundă după poartă, în timp ce d'Aurilly se ducea să bată la poartă, cînd, imediat, uitînd distanța care era între el și prinț, d'Aurilly puse repede mîna pe brațul ducelui de Anjou:

— Ei bine! domnule, întrebă prințul mirat, ce este?

— Veniți, Monseniore, veniți, spuse d'Aurilly.

— Dar pentru ce?

— Nu vedeți nimic lucind la stînga? Veniți Monsenior, veniți.

— În adevăr, văd ca o scinteie în mijlocul acelor pietre.

— E fitilul unei flinte sau a unei archebuze, Monsenior.

— Ah! ah! făcu ducele, și cine dracu' poate fi ascuns acolo?

— Vreun prieten sau vreun servitor al lui Bussy. Să ne depărtăm, să ocolim odată și să ne înapoiem pe partea cealaltă. Servitorul va da alarma și noi îl vom vedea pe Bussy coborînd pe fereastră.

— În adevăr, ai dreptate, spuse ducele; vino.

Amîndoi străbătură strada pentru a ajunge în piața unde își legaseră caii.

— Pleacă, spuse servitorul.

— Da, spuse Monsoreau. I-ai reunoscut?

— Dar mi se pare că au fost prințul și d'Aurilly.

— Chiar așa. Însă adineauri aș fi fost și mai sigur încă.

— Ce vrea să facă Monseniorul?

— Vino!

În timpul acesta, ducele și d'Aurilly ocoleau strada Sfînta Ecaterina cu gîndul de a o lua de-a lungul grădinilor și să se înapoieze prin bulevardul Bastiliei.

Monsoreau intra și porunca să i se pregătească litiera.

Ceea ce prevăzuse ducele, se întîmplă.

La zgomotul pe care-l făcu Monsoreau, Bussy se alarmă; lumina se stinse din nou, fereastra se deschise, scara de frînghie fu fixată și Bussy, spre marea lui părere de rău, fu silit să fugă întocmai ca Romeo, însă fără să fi văzut, ca Romeo, primele raze ale zilei și fără să fi auzit cîntecul ciocîrliei.

În clipa cînd punea piciorul pe pămînt și cînd Diana îi arunca scara, ducele și d'Aurilly apăreau din dreptul Bastiliei.

Ei văzură în dreptul și dedesubtul ferestrei frumoasei Diana o umbră atîrnată între cer și pămînt; dar această umbră dispăru aproape numaidecît la colțul străzii Sfîntul Pavel.

— Domnule, spunea servitorul, avem să trezim toată casa.

— Ce are a face? răspundea Monsoreau furios; eu sînt stăpînul aci, mi se pare că am tot dreptul să fac la mine ce voia să facă domnul duce de Anjou.

Litiera era gata. Monsoreau trimise să caute pe doi din oamenii săi care locuiau în strada Tournelles și cînd acești oameni, care aveau obiceiul să-l însoțească de cînd cu rana sa,

sosiră și luară loc la cele două portiere, mașina plecă în trapul celor doi cai viguroși, și în mai puțin de un sfert de oră ajunse la poarta palatului Anjou.

Ducele și d'Aurilly se înapoiaseră doar de cîteva minute încît caii lor nici nu erau încă deshămați.

Monsoreau, care avea intrare liberă la prinț, apărui în prag tocmai în clipa cînd acesta, după ce își aruncase pălăria pe un fotoliu, întindea cizmele unui servitor.

În timpul acesta un valet, care i-o luase înainte cu cîteva pași, anunță pe domnul șef al vînătorii.

Trăznetul dacă ar fi spart geamurile de la camera prințului nu l-ar fi uimit pe acesta mai mult ca anunțarea pe care o auzise.

— Domnul de Monsoreau! strigă el cu o neliniște care se vedea în același timp după paloarea și după emoția din glas.

— Da, Monsenior, chiar eu, spuse contele înăbușindu-și, sau, mai degrabă, încercînd să-și înăbușe singele care îi clocotea în vine.

Sforțarea pe care o făcu asupra lui fu atît de puternică, încît domnul de Monsoreau simți cum îl lasă picioarele și căzu pe un scaun așezat la intrarea camerei.

— Dar, spuse ducele, ai să te ucizi, dragul meu prieten, și, chiar în clipa de față, ești atît de palid încît pari gata să leșini.

— O! ba nu, Monsenior, pentru că am să spun lucruri prea importante Alteței Voastre. Poate voi leșina după aceea, se prea poate.

— Să vedem, vorbește, dragă conte, spuse François cu totul tulburat.

— Dar nu față de acești oameni, îmi închipui, răspunse Monsoreau.

Ducele îi concedie pe toți, chiar și pe d'Aurilly.

Cei doi rămaseră singuri.

— Alteța Voastră vine acum acasă? întrebă Monsoreau.

— După cum vezi, conte.

— E foarte neprevăzător pentru Alteța Voastră să meargă astfel noaptea pe străzi.

— Cine îți spune că am fost pe străzi?

— Drace! Praful acesta care vă acoperă hainele, Monsenior...

— Domnule de Monsoreau, spuse prințul cu un accent de care nu te puteai înșela, te ocupi și de altă meserie afară de aceea de șef al vînătorii?

- Meseria de spion? Da, Monsenior. Toată lumea spionează astăzi; mai mult sau mai puțin, fac și eu ca și ceilalți.
- Și ce câștigi din meseria aceasta, domnule?
- Știu tot ce se petrece.
- Curios, făcu prințul, apropiindu-se de clopoțelul său ca să poată chema la nevoie.
- Foarte curios, spuse Monsoreau.
- Atunci, spune-mi ce ai de spus.
- Pentru aceasta am venit.
- Îmi dai voie să stau?
- Fără ironie, Monsenior, împotriva unui umil și credincios prieten ca mine, care vine la ora aceasta și în halul meu decît ca să vă aducă un serviciu important. Dacă m-am așezat, Monsenior, este, pe onoarea mea, că nu pot să stau în picioare.
- Un serviciu, reluă ducele, un serviciu?
- Da.
- Vorbește atunci.
- Monsenior, viu la Alteța Voastră din partea unui puternic prinț.
- Din partea regelui?
- Nu, Monsenior, din partea monseniorului duce de Guise.
- Ah! spuse prințul, din partea ducelui de Guise; atunci e altceva. Apropie-te și vorbește încet.

CAPITOLUL XXXIII

Cum semnă ducele de Anjou și cum, după ce semnă, vorbi

- S**e făcu o clipă de tăcere între ducele de Anjou și Monsoreau. Apoi rupînd cel dintîi această tăcere:
- Ei bine! domnule conte, întrebă ducele, ce ai să-mi spui din partea domnilor de Guise?
- Multe, Monsenior.
- Nu cumva ți-au scris?

- O! nu; domnii de Guise nu mai scriu de cînd cu ciudata dispariție a maestrului Nicolae David.
- Atunci, ai fost oare la armată?
- Nu, Monsenior; ei sînt aceia care au venit la Paris.
- Domnii de Guise sînt la Paris! strigă ducele.
- Da, Monsenior.
- Și eu nu i-am văzut!
- Sînt prea prevăzători pentru a se expune și pentru a expune în același timp pe Alteța Voastră.
- Și nu am fost înștiințat?
- Ba da, Monsenior, pentru că vă înștiințez eu.
- Dar ce au venit să facă aci?
- Dar vin, Monsenior, la întîlnirea pe care le-ați dat-o.
- Eu! le-am dat întîlnire?
- Fără îndoială, chiar în ziua cînd Alteța Voastră a fost arestată, a primit o scrisoare de la domnii de Guise, la care le-a răspuns verbal, chiar prin mine, că nu aveau decît să se găsească la Paris între 31 mai și 2 iunie. Sîntem în 31 mai; dacă i-ați uitat pe domnii de Guise, domnii de Guise după cum vedeți, nu v-au uitat, Monsenior.
- François se îngălbeni.
- Se petrecuseră atîtea evenimente din ziua aceea, încît el uitase acea întîlnire, oricît de importantă ar fi fost.
- E adevărat, spuse el; dar legăturile care existau pe vremea aceea între domnii de Guise și mine nu mai există.
- Dacă e așa, Monsenior, spuse contele, veți face bine să- i înștiințați, căci mi se pare că ei socotesc lucrurile cu totul altfel.

- Cum așa?
- Da, poate că vă credeți dezlegat față de ei, Monsenior; dar ei continuă să se creadă legați față de dumneavoastră.
- Capcană, dragul meu conte, momeală în care un om ca mine nu se lasă prins de două ori.
- Și unde ați fost prins? La Luvru, la naiba? Oare din greșeala domnilor de Guise?
- Nu zic, murmură ducele, nu zic; numai, zic că nu au ajutat cu nimic la fuga mea.
- Ar fi fost greu, avînd în vedere că și ei fugeau.
- E adevărat, murmură ducele.
- Dar, dumneavoastră odată ajuns la Anjou, nu am fost însărcinat să vă spun din partea lor că puteți să vă bizuiți și mai

departe pe ei după cum ei puteau să se bizuie pe dumneavoastră, și că, în ziua cînd veți merge spre Paris vor merge și ei, de partea lor.

— Și aceasta e adevărat, spuse ducele; însă nu am mers spre Paris.

— Ba da, Monsenior, pentru că vă aflați în el.

— Da; însă mă aflu la Paris ca aliat al fratelui meu.

— Monseniorul îmi va îngădui să-i spun că este mai mult decît aliatul Guisilor.

— Ce sînt atunci?

— Monseniorul este complicele lor.

Ducele de Anjou își mușcă buzele.

— Și spui că te-au însărcinat să-mi anunți sosirea lor?

— Da, Alteță, mi-au făcut această cinste.

— Dar nu ți-au comunicat motivele înapoierii lor?

— Mi-au comunicat totul; motive și planuri, Monsenior, știindu-mă omul de încredere al Alteței Voastre.

— Au planuri? Care?

— Aceleași, mereu.

— Și le cred practicabile?

— Le țin ca atare.

— Și aceste planuri au mereu aceeași țintă?...

Ducele se opri, neîndrăznind să rostească cuvintele care trebuiau să urmeze în mod natural acelor pe care le spusese.

Monsoreau tremină gîndul ducelui.

— Ținta de a vă face regele Franței, da, Monsenior.

Ducele simți roșeala bucuriei urcîndu-i-se în obraji.

— Dar, întrebă el, momentul este favorabil?

— Înțelepciunea voastră va hotări.

— Înțelepciunea mea?

— Da; iată faptele, fapte vizibile, de netăgăduit.

— Să vedem.

— Numirea regelui ca șef al Ligii nu a fost decît o comedie, repede apreciată și judecată numaidecît. Or, acum reacțiunea se regroupează și Statul întreg se ridică împotriva tiraniei regelui și a creaturilor sale. Predicile sînt chemări la arme, bisericile sînt locuri unde regele este blestemat. Armata tremură de nerăbdare, burghezii se asociază la ea, trimișii noștri nu aduc decît semnături și consimțăminte noi la Ligă; în sfîrșit domnia lui Valois se apropie de termen. Într-o asemenea împrejurare, domnii de

Guisse au nevoie să aleagă un pretendent serios la tron și alegerea lor s-a oprit în mod natural asupra dumneavoastră. Acum, renunțați la ideile dumneavoastră de altă dată.

Ducele nu răspunse.

— Ei bine! întrebă Monsoreau, ce gîndește Monseniorul?

— Drace! răspunse prințul, gîndesc...

— Monseniorul știe că poate, cu toată sinceritatea să se explice cu mine.

— Mă gîndesc, spuse ducele, că fratele meu nu are copii: că după el tronul îmi revine mie; că sănătatea lui este șubredă; pentru ce atunci m-aș mișca eu împreună cu toți oamenii aceia, pentru ce mi-aș compromite numele, demnitatea, dragostea, într-o rivalitate zadarnică, pentru ce în sfîrșit aș lua cu primejdie ceea ce îmi revine fără primejdie?

— Iată tocmai, spuse Monsoreau, unde este greșeala Alteței Voastre: tronul fratelui vostru nu vă va reveni decît dacă îl veți lua. Domnii de Guise nu pot să fie regi, dar nu vor lăsa să domnească decît un rege după gustul lor; regele acesta, pe care trebuie să-l pună în locul regelui care domnește în prezent, socotiseră că ar fi Alteța Voastră; dar la refuzul Alteței Voastre, vă previn, vor căuta un altul.

— Și pe cine oare! strigă ducele de Anjou încruntînd din sprîncene, cine va îndrăzni oare să se așeze pe tronul lui Carol cel Mare?

— Un Burbon în locul unui Valois; iată tot Monsenior.

— Regele Navarei? strigă François.

— Pentru ce nu? E tînăr, viteaz, nu are copii, e adevărat; dar e sigur că ar putea să aibă.

— E hughenot.

— El! nu s-a convertit oare în noaptea Sfîntului Bartolomeu?

— Da, însă s-a lepădat apoi.

— Ei! Monsenior, ce a făcut pentru viață, va face pentru tron.

— Ei cred oare că îmi voi ceda drepturile fără să le apăr?

— Cred că acest caz este prevăzut.

— Îi voi bate strajnic.

— De! sînt războinici de felul lor.

— Mă voi așeza în fruntea Ligii.

— Ei au sufletul ei.
 — Mă voi uni cu fratele meu.
 — Fratele vostru va fi mort.
 — Voi chema regii Europei în ajutorul meu.
 — Regii Europei vor face bucuroși război regilor, dar vor privi de două ori înainte de a face război unui popor.

— Cum, unui popor?
 — Negreșit, domnii de Guise sînt hotărîți la toate, chiar să formeze State, chiar să facă o Republică.

François își împreună miinile într-o nespusă neliniște. Monsoreu era grozav cu răspunsurile lui fără replică.

— O republică? murmură el.
 — O! Doamne! da, ca în Elveția, ca în Genua, ca în Venetia.

— Dar partidul meu nu va îngădui să se facă din Franța o republică.

— Partidul dumneavoastră? spuse Monsoreau. Ei! Monseniore ați fost atît de mărinimos, încît, pe cuvîntul meu, partidul dumneavoastră nu se mai compune decît din domnul de Bussy și din mine.

Ducele nu-și putu înfrîna un zîmbet sinistru.

— Sînt legat atunci, spuse el.

— Aproape, Monseniore.

— Atunci, ce nevoie au să alerge la mine dacă sînt, după cum spui, lipsit de orice putere?

— Adică, Monseniore, că nu puteți nimic fără domnii de Guise, dar că puteți totul cu ei.

— Pot totul cu ei.

— Da, spuneți un cuvînt și sînteți rege.

Ducele se ridică foarte agitat, se plimbă prin cameră, strivind tot ce-i cădea sub mînă: perdele, portiere, fețe de masă; apoi, în sfîrșit, se opri în fața lui Monsoreau.

— Ai spus adevărat, conte, cînd ai spus că nu mai am decît doi prieteni, pe tine și pe Bussy.

Și el rosti aceste cuvinte cu un zîmbet binevoitor pe care avusese timpul să-l ia locul furiei de mai înainte.

— Așadar? făcu Monsoreau cu ochii strălucind de bucurie.

— Așadar, credinciosule servitor, reluă ducele, vorbește, te ascult.

— Îmi porunciți, Monseniore?

— Da.

— Ei bine! în două cuvinte, Monseniore, iată planul.

Ducele se îngălbeni, dar se opri să asculte.

Contele reluă:

— Peste o săptămînă este Ziua Domnului, nu-i așa, Monseniore?

— Da.

— Regele, pentru această zi sfîntă, se gîndește de multă vreme la o mare procesiune în principalele minăstiri din Paris.

Este obiceiul său de a face în toți anii asemenea procesiuni în vremea aceasta.

— Atunci, după cum Alteța Voastră își reamintește, regele este fără gardă, sau cel puțin garda rămîne la poartă. Regele se oprește în fața fiecărui altar, ingenunchează, spune cinci Pater și cinci Ave, totul însoțit de șapte psalmi ai Pocăinței.

— Știu toate astea.

— Se va duce la minăstirea Sfînta Genoveva ca la toate celelalte.

— Fără îndoială.

— Numai că, deoarece un accident se va întîmpla în fața minăstirii...

— Un accident?

— Da, un șanț se va prăbuși în timpul nopții.

— Ei bine?

— Altarul nu va putea fi așezat sub portic, va fi chiar în curte.

— Ascult.

— Așteptați: regele va intra, patru sau cinci persoane vor intra împreună cu el; dar în urma regelui și acestor patru sau cinci persoane, se vor închide porțile.

— Și atunci?

— Atunci, reluă Monsoreau, Alteța Voastră cunoaște pe călugării care vor face onorurile minăstirii față de Maiestatea Sa.

— Vor fi aceeași?

— Care se aflau acolo cînd a fost încoronată Alteța Voastră, exact.

— Vor îndrăzni să ridice mîinile asupra unsului Domnului?

— O! pentru a-l tunde, numai atît.

— Vor îndrăzni să facă acest lucru! strigă ducele cu ochii strălucitori de lăcomie; vor atinge capul unui rege?

— O! nu va mai fi rege, atunci.

— Cum așa?

— Nu ați auzit vorbindu-se de un călugăr, de un sfânt care face discursuri, așteptînd ca să facă minuni?

— De fratele Gorenflot?

— Exact.

— Același care voia să predice Liga cu pușca pe umăr?

— Da, același.

— Ei bine! regele va fi condus în chilia lui; odată acolo, fratele se însărcinează să-l facă să-și semneze abdicarea: apoi, după ce va abdica, doamna de Montpensier va intra cu foarfecile în mină. Foarfecile sînt cumpărate, doamna de Montpensier le poartă atîrnate la brîu. Sînt niște foarfeci încîntătoare, de aur masiv, și foarte frumos cizelate: fiecăruia după cum merită.

François rămase tăcut; ochii i se dilataseră ca aceia ai unei pisici care își pîndește prada în întuneric.

— Înțelegeți restul, Monsenior, urmă contele. Se anunță poporului că regele, simțînd o sfîntă căință de greșelile sale, și-a exprimat dorința de a nu mai ieși din minăstire; dacă vreunii se îndoiesc cumva că această chemare este adevărată, domnul duce de Guise are armata, domnul cardinal are Biserica, domnul de Mayenne are burghezia; cu aceste trei puteri la un loc, îl poți face pe popor să creadă aproape tot ceea ce voiești.

— Dar voi fi învinuit de violență, spuse ducele după o clipă.

— Nu sînteți obligat să vă găsiți acolo.

— Voi fi privit ca un uzurpator.

— Monseniorul uită abdicarea.

— Regele va refuza.

— Se pare că fratele Gorenflot nu este numai un om foarte capabil, dar chiar este un om foarte puternic.

— Planul este așadar stabilit?

— În întregime.

— Și nu se tem că îi voi denunța?

— Nu, Monsenior, căci există un alt plan nu mai puțin stabil împotriva dumneavoastră, în cazul cînd veți trăda.

— Ah! ah! spuse François.

— Da, Monsenior, și pe acesta nu-l cunosc, mă știu prea mult prieten al dumneavoastră pentru a mi-l fi încredințat. Știu că există, atîta tot.

— Atunci, mă predau, conte; ce trebuie să fac?

— Să aprobați.

— Ei bine! aprob.

— Da; însă nu e deajuns să-l aprobați cu vorba.

— Cum mai trebuie oare să-l aprob?

— În scris.

— Este o nebunie să-și închipuie cineva că mă voi învoi la aceasta.

— Și pentru ce?

— Dacă nu va reuși conspirația?

— Tocmai pentru cazul cînd nu ar reuși conspirația se cere semnătura Monseniorului.

— Vor oare să-și facă un meterez din numele meu?

— Nimic altceva.

— Atunci refuz de o mie de ori.

— Nu mai puteți!

— Nu mai pot să refuz?

— Nu.

— Eșit nebun?

— A refuza, înseamnă a trăda.

— Cum?

— Pentru că eu nu ceream altceva decît să tac și numai Alteța Voastră mi-a poruncit să vorbesc.

— Ei bine! fie; domnii aceia s-o ia cum vor voi, îmi voi alege primejdia, cel puțin.

— Monsenior, băgați de seamă să nu alegeți rău.

— Voi risca, spuse François puțin mișcat, dar încercînd totuși să-și păstreze curajul.

— În interesul dumneavoastră, Monsenior, spuse contele, nu vă sfătuiesc s-o faceți.

— Dar mă compromit semnînd.

— Refuzînd să semnați faceți mai rău: vă asasinați!

François se înfioră.

— Vor îndrăzni? spuse el.

— Vor îndrăzni totul, Monsenior. Conspiratorii sînt foarte hotărîți; trebuie să reușească cu orice preț.

Ducele căzu într-o nehotărîre, ușor de înțeles.

— Voi semna, spuse el.

— Cînd?

— Mîine.

— Miine, nu, Monsenior; dacă semnați, trebuie să semnați numaidecît.

— Dar trebuie ca domnii de Guise să redacteze angajamentul pe care-l iau față de ei.

— Este redactat, Monsenior, îl aduc eu.

Monsoreau scoase o hirtie din buzunar: era un consimțămînt în întregime la planul pe care-l cunoaștem. Ducele îl citi de la început pînă la sfîrșit și, pe măsură ce îl citea, contele putea vedea cum îngălbenește; după ce termină, picioarele îl lăsară și se așeză sau mai de grabă căzu înaintea mesei.

— Poftiți, Monsenior, spuse Monsoreau întinzîndu-i tocul.

— Trebuie așadar să semnez? spuse François sprijinindu-și mina pe frunte, căci capul i se învîrtea.

— Trebuie dacă voiți, nimeni nu vă silește.

— Ba da, mă silește, deoarece mă ameninți cu un asasinat.

— Eu nu vă ameninț, Monsenior, să mă ferească Dumnezeu, vă previn; este cu totul altceva.

— Dă-mi tocul, făcu ducele.

Și ca și cînd ar fi făcut o sforțare asupra lui, el luă, sau mai degrabă smulse tocul din mîinile contelui și semnă.

Monsoreau îl urmărea cu o privire care ardea de ură și de speranță; cînd îl văzu punînd tocul pe hirtie, fu silit să se sprijine de masă, pupila pîrînd că i se dilată pe măsură ce mina ducelui forma literele care îi compuneau numele.

— Ah! spuse el după ce ducele termină.

Și, apucînd hirtia cu o mișcare nu mai puțin violentă decît aceea cu care ducele apucase tocul, el o îndoi, o așeză între cămașă și stofa de mătase care înlocuia vesta pe vremea aceea, își încheiă tunică și își puse mantaua deasupra.

Ducele îl privea cu mirare, neînțelegînd nimic din expresia acelei fețe palide pe care trecea ca un fel de fulger de bucurie sălbatică.

— Și acum, Monsenior, spuse Monsoreau, fiți prevăzător.

— Cum așa? întrebă ducele.

— Da, nu mai alergați pe străzi noaptea împreună cu Aurilly, cum ați făcut mai adineauri.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că aseară, Monsenior, ați fost s-o urmăriți cu dragostea dumneavoastră pe o femeie pe care soțul ei o adoră și de care este gelos pînă acolo încît... pe legea mea, da, încît să ucidă pe oricine s-ar apropia de ea fără voia lui.

— Oare de dumneata și de soția dumitale voiai să vorbești?

— Da, Monsenior, pentru că ați ghicit atît de bine de prima dată, nu voi încerca să neg. M-am căsătorit cu Diana de Meridor, ea este a mea și nimeni nu o va avea, atîta timp cît trăiesc eu cel puțin, nici măcar un prinț. Și ascultați, Monsenior, pentru ca să fiți sigur, v-o jur pe numele meu și pe pumnalul acesta.

Și puse lama pumnalului aproape de pieptul prințului care se dădu înapoi.

— Domnule, mă ameninți, spuse François, palid de minie și de furie.

— Nu, prințul meu, ca și adineauri, vă previn numai.

— Și de ce mă previi?

— Că nimeni nu o va avea pe soția mea!

— Și eu, prostule ce ești, strigă Anjou fără să se mai poată stăpîni, îți răspund că mă previi prea tîrziu și că cineva o și are.

Monsoreau scoase un țipăt de groază înfundîndu-și amîndouă mîinile în păr.

— Nu sînteți dumneavoastră, bolborosi el, nu sînteți dumneavoastră, Monsenior?

Și brațul său, mereu înarmat, nu avea decît să se întindă pentru a străpunge pieptul prințului.

François se dădu înapoi.

— Ești nebun, spuse el pregătindu-se să sune din clopoțel.

— Nu, vîd limpede, vorbesc adevărat și aud bine; mi-ați spus că cineva o are pe soția mea; mi-ați spus-o!

— O repet.

— Numiți persoana și dovediți faptul.

— Cine era ascuns la douăzeci de pași de poarta dumitale, cu o flintă?

— Eu.

— Ei bine! conte, în acest timp...

— În acest timp...

— Un bărbat era la dumneata, sau mai degrabă la soția dumitale.

— L-ați văzut intrînd?

— L-am văzut ieșind.

— Pe ușa?

— Pe fereastră.

— L-ați recunoscut pe bărbatul acela?

— Da, spuse ducele.

— Numiți-l, strigă Monsoreau, numiți-l, Monsenior, sau nu mai răspund de nimic.

Ducele își trecu mâna peste frunte și ceva ca un zîmbet îi flutură pe buze.

— Domnule conte, spuse el, pe cuvîntul meu, de prinț de sînge, pe Dumnezeu și sufletul meu, înainte de opt zile ți-l voi numi pe acela care este amantul soției dumitale.

— Jurați? strigă Monsoreau.

— Ți-o jur.

— Ei bine! Monsenior, în opt zile, spuse contele lovindu-și pieptul în locul unde se afla hîrtia semnată de prinț, în opt zile, sau înțelegeți?...

— Înapoiază-te peste opt zile; iată tot ce am să-ți spun.

— Cu atît mai bine, spuse Monsoreau, căci în opt zile îmi voi recăpăta puterile, și cel ce voiește să se răzbune are nevoie de toate puterile sale.

Și ieși făcînd prințului un semn de adio, care ușor se putea lua drept un gest de amenințare.

CAPITOLUL XXXIV

O plimbare la Tournelles

In acest timp, puțin cite puțin, nobilii Angevini se înapoiaseră la Paris.

Ca să spunem că se înapoiiau liniștiți, nu s-ar putea crede. Cunoșteau prea bine pe rege, pe fratele său și pe mama sa, pentru ca să nădăjduiască că lucrurile s-au petrecut în îmbrățișări familiare.

Își reaminteau mereu acea vinătoare care le fusese făcută de prietenii regelui, și nu voiau să se hotărască a crede că al lor va fi triumful în timpul acestei ceremonii atît de neplăcute.

Se înapoiiau deci sficioși și intrau în oraș înarmați pînă în dinți, gata să tragă la cel mai mic gest suspect, și scoteau spada de cincizeci de ori, înainte de a sosi la palatul Anjou, împotriva burghezilor care nu făceau altă crimă decît că îi priveau cum trec. Anraguet mai ales, se arăta sălbatic și punea toate aceste

dizgrații pe seama domnilor favoriți ai regelui, făgăduindu-și să le spună cînd s-ar ivi prilejul, două cuvinte foarte explicite.

Își împărtăși planul lui Ribeirac, om care dădea sfaturi bune și acesta îi răspunse că înainte de a avea această plăcere, trebuia să aibă la îndemină una sau două granițe.

— Voi avea grijă de acest lucru, spuse Anraguet.

Ducele le făcu o primire bună.

Erau oamenii lui, după cum domnii de Maugiron, de Quelus, de Schomberg și d'Epéron, erau aceia ai regelui.

Începu prin a le spune:

— Prietenii mei, se gîndesc să yă cam omoare puțin, după cît se pare. Așa e curentul în astfel de recepții; păziți-vă bine.

— S-a făcut, Monsenior, răspunse Anraguet, dar nu se cuvine să ne ducem să oferim Maiestății Sale umilele noastre respecte? Căci, în definitiv, dacă ne ascundem, aceasta nu va face cînst Anjoului. Ce credeți?

— Aveți dreptate! spuse ducele. Duceți-vă și dacă voiți, vă voi însoți.

Cei trei tineri se întrebă din ochi.

În momentul acesta intră Bussy în sală și veni să-și îmbrățișeze prietenii.

— Ei! spuse el, ați cam întîrziat! Dar ce aud? Alteța Sa își propune să meargă să fie omorît la Luvru ca Caezar în senatul Romei. Gîndiți-vă că fiecare din domnii favoriți va lua bucuros o bucătică din Monseniorul sub manta.

— Dar, dragă prietene, voim să-i frecăm puțin pe domnii aceia.

Bussy începu să ridă.

— Ei! ei! spuse el, vom vedea, vom vedea.

Ducele îl privi foarte atent.

— Să mergem la Luvru, făcu, Bussy, dar numai noi. Monseniorul va rămîne în grădina sa pentru a tăia capete de maci.

François se prefăcu că rîde cu veselie. Adevărul este că înăuntrul lui se simțea fericit că nu avea de îndeplinit această corvoadă.

Angevini se împodobiră foarte frumos.

Erau niște nobili care își tocau bucuroși în mătăsuri, catifele și fireturi veniturile moșilor părintești. Cînd se găseau întruniți, era un amestec de aur, de pietre prețioase și de mătăsuri, fiind

aplaudați în drum de poporul care ghicea sub aceste frumoase găтели niște inimi înflăcărâte de ură pentru favoriții regelui.

Henric al III-lea nu voi să primească pe acești domni din Anjou, și așteptară în zadar în galerie.

Domnii de Quelus, de Maugiron, de Schomberg și d'Epemnon fură aceia care, salutind cu politețe și arătind toate regretele din lume, veniră să anunțe această veste Angevinilor.

— Ah! domnilor, spuse Anraguet, căci Bussy se da în lături pe cât putea, vestea e tristă; dar ieșind din gura dumneavoastră ea își pierde mult din neplăcere.

— Domnilor, spuse Schomberg, sînteți un buchet plin de grație și de curtoazie. Voiți să transformăm această primire într-o mică plimbare?

— O! domnilor, tocmai voiam să v-o cerem, răspunse cu vioiciune Anraguet, pe care Bussy îl atinse ușor pe braț, spunîndu-i:

— Taci și lasă-i s-o facă ei.

— Unde să mergem? spuse Quelus gîndindu-se.

— Cunosce eu un loc încîntător lângă Bastilia, făcu Schomberg.

— Domnilor, vă vom urma, spuse Ribeirac; mergeți înainte.

Într-adevăr, cei patru prieteni ai regelui ieșiră din Luvru, urmați de cei patru Angevini și se îndreptară pe chei spre vechiul zid al palatului Tournelles, pe atunci un fel de tîrg unde se vindeau cai, plantat cu cîțiva copăcei, și presărat ici colo cu bariere care serveau pentru a opri caii sau pentru a-i lega.

Mergînd pe drum, cei opt gentilomi se luaseră de braț și, cu mii de complimente, discutau subiecte vesele și glume, spre marea mirare a burghezilor care regretau toate urările făcute și spuneau că Angevinii s-au împăcat cu purcelușii lui Irod.

Ajunseră. Quelus luă cuvîntul.

— Iată ce teren frumos, spuse el, vedeți ce loc singuratic e, și ce bine stă piciorul pe nisipul acesta.

— Pe legea mea, da, răspunse Anraguet, bătînd din picior de mai multe ori.

— Ei bine! ne-am gîndit, domnii aceștia și cu mine, că am dori mult într-una din zilele acestea să ne întovărășim pînă aici pentru a-l seconda pe domnul de Bussy, prietenul dumneavoastră, care ne-a făcut cîntea să ne cheme în duel pe toți patru.

— Este adevărat, spuse Bussy prietenilor încremeșiți.

— Nu ne-ai spus nimic despre aceasta, strigă Anraguet.

— O! domnul de Bussy este un om care cunoaște prețul lucrurilor, reluă Maugiron. Veți primi, domnilor din Anjou?

— Desigur că da, răspunseră cei trei Angevini într-un singur glas; ni se face o deosebită cinste.

— De minune, spuse Schomberg frecîndu-și miinile. Voiți acum să ne alegem adversarul?

— Îmi place această metodă, spuse Ribeirac cu niște ochi arzători, și atunci...

— Nu, intrerupse Bussy, nu e drept. Toți avem aceleași sentimente; sîntem deci inspirați de Dumnezeu. Dumnezeu este acela care le dă idei oamenilor, vă asigur. Ei bine! să-i lăsăm lui Dumnezeu grija să ne împerecheze. Știți de altfel că nimic nu este mai indiferent în cazul cînd vom conveni cine va fi liber cel dintîi să atace pe ceilalți.

— Și trebuie! trebuie! strigară favoriții.

— Atunci cu atît mai mult, să facem cum au făcut Horații: să tragem la sorți.

— Ei au tras la sorți? spuse Quelus gîndindu-se.

— Da, după cîte știu, răspunse Bussy.

— Atunci să-i imităm.

— O clipă, spuse iarăși Bussy, înainte de a ne cunoaște adversarii, să aranjăm regulile luptei. Nu s-ar cădea să fie alese condițiile luptei de către adversari.

— E simplu, făcu Schomberg, ne vom bate pînă la moarte, cum a spus domnul de Saint-Luc.

— Negreșit; dar cum ne vom bate?

— Cu spada și pumnalul, spuse Bussy; sîntem toți obișnuiți.

— Pe jos, spuse Quelus.

— Ei! ce vrei să faci cu un cal? Nu ai mișcările libere.

— Pe jos, fie.

— În ce zi?

— Dar cît mai curînd! cu putință.

— Nu, spuse d'Epemnon; am multe lucruri de aranjat, de făcut testamentul; iertați-mă, dar prefer să aștept... Trei sau șase zile ne vor mări pofta.

— Înseamnă să vorbești ca un viteaz, spuse Bussy destul de ironic.

— Ne-am înțeles?

— Da. Ne vom înțelege totdeauna de minune.

— Atunci să tragem la sorți.

— O clipă, făcu Anraguet; propun următoarele: să împărțim terenul fără nici o alegere. Cum numele vor ieși la întâmplare, două cite două, să tăiem patru compartimente pe teren pentru fiecare din cele patru perechi.

— Bine spus.

— Propun pentru numărul 1 careul lung între cei doi tei... Este un loc frumos.

— Se aprobă.

— Dar soarele?

— Cu atât mai rău pentru cel de-al doilea din pereche; va fi întors cu fața spre răsărit.

— Nu, domnilor, ar fi nedrept, spuse Bussy. Să ne ucidem, dar să nu ne asasinăm. Să descriem un semicerc și să fim toți spre lumină; soarele să ne lovească în profil.

Bussy arată locul, care fu primit, apoi se traseră numele.

Schomberg ieși primul, Ribeirac al doilea. Fură repartizați ca prima pereche.

Quelus și Anraguet ieșiră a doua pereche.

Livarot și Maugiron a treia.

La numele de Quelus, Bussy, care credea că o să-l aibă ca adversar, încruntă din sprâncene.

D'Epéron, văzându-se fără să vrea împerecheat cu Bussy, îngălbeni și fu silit să se tragă de mustață ca să-și revină.

— Acum, domnilor, spuse Bussy, pînă în ziua luptei, ne aparținem unul altuia, pe viață și pe moarte; sintem prieteni. Voiți să primiți să luăm masa la palatul Bussy?

Toți salutară în semn de aprobare și se înapoiară la Bussy, unde un mare ospăț îi reuni pînă dimineața.

CAPITOLUL XXXV

Unde adoarme Chicot

Toate aceste dispozițiuni ale Angevinilor fuseseră observate mai întîi de rege și apoi de Chicot.

Henric se mișca de colo pînă colo prin Luvru, așteptînd cu nerăbdare să-i vină prietenii de la plimbarea cu domnii Angevini.

Chicot urmărise de departe plimbarea, o urmărise în amănunt și înțelese, cum nimeni n-ar fi putut înțelege mai bine ca el. După ce se convinsese de intențiile lui Bussy și ale lui Quelus, el se îndreptase spre locuința lui Monsoreau.

Monsoreau era un om șiret; dar nu putea pretinde că îl va înșela pe Chicot: Gasconul îi aducea multe întrebări de sănătate din partea regelui; cum să nu-l primească minunat?

Chicot îl găsi pe Monsoreau culcat.

Vizita din ajun clătina acest organism abia întremat puțin; și Remy, cu o mină pe bărbie, vedea cu ciudă primele urcări ale temperaturii care amenințau din nou viața pacientului său.

Cu toate astea, Monsoreau fu în stare să stea de vorbă cu Chicot și să ascundă destul de dibaci minia împotriva ducelui de Anjou, pe care, oricine altul decît Chicot, nu ar fi putut-o bănuî. Dar cu cît se străduia să fie mai ascuns și mai rezervat, cu atît Gasconul îi ghicea mai bine gîndurile.

— Într-adevăr, își zicea el, nu poate să fie cineva atît de pasionat pentru domnul de Anjou fără să aibă vreun motiv tainuit.

Chicot, care se pricepea la bolnavi, voi să știe dacă febra contelui nu era cumva o comedie, după modelul aceleia pe care o jucase odinioară Nicolae David.

Dar Remy nu înșela; și la prima cercetare a pulsului lui Monsoreau:

— Acesta este bolnav cu adevărat, gîndi Chicot, și nu poate să întreprindă nimic. Mai rămîne domnul de Bussy; să vedem puțin de ce este în stare să facă.

Și alergă la palatul lui Bussy pe care-l găsi strălucind de lumini și îmbălsămat cu mirosoare care l-ar fi făcut pe Gorenflot să scoată strigăte de bucurie.

— Oare domnul de Bussy se însoară? îl întrebă el pe un lacheu.

— Nu, domnule, răspunse acesta, domnul de Bussy se împacă cu mai mulți nobili de la curte, și sărbătorește această împăcare printr-o masă, vestită, n-am ce zice.

— Numai să nu-i otrăvească, lucru de care știu că nu ar fi în stare, gîndi Chicot. Maiestatea Sa poate să fie sigur și din această parte.

El se apropie la Luvru și îl zări pe Henric care se plimba printr-o sală de arme bombănind.

Trimisese trei curieri la Quelus și, cum oamenii aceștia nu înțelegeau pentru ce Maiestatea Sa era atît de îngrijorată, ei se opriseră foarte simplu la domnul de Birague fiul, unde orice om îmbrăcat în livreaa regelui găsea totdeauna un pahar plin, șuncă și fructe zaharisite.

Era metoda lui Birague pentru a rămîne în favoare.

Chicot apărînd la ușa cabinetului, Henric scoase un strigăt.

— O! dragă prietene, spuse el, știi oare ce s-a întîmplat cu ei?

— Cu cine? cu favoriții tăi?

— Vai! da, sărmanii mei prieteni.

— Trebuie că sînt destul de jos în clipa de față, răspunse Chicot.

— Mi i-or fi ucis! strigă Henric ridicîndu-se cu fulgere de amenințare în ochi; or fi morți!

— Morți, mă tem și eu...

— Tu știi să rizi, păgînule!

— Stai puțin, fiule, morți, da, însă morți de beți.

— Ah! bufonule... cît rău mi-ai făcut! Dar pentru ce îi birfești pe acești gentilomi?

— Dimpotrivă, îi laud.

— Îți bați joc mereu... Haide, fi serios, te rog; știi că au plecat cu Angevinii?

— Drace! sigur că știu.

— Ei bine! ce a ieșit din asta?

— Ei bine! a ieșit ceea ce ți-am spus: sînt beți morți, sau puțin le mai trebuie.

— Dar Bussy, Bussy?

— Bussy îi îmbată, este un om foarte primejdios.

— Chicot, fie-ți milă!

— Ei bine! da, Bussy le-a dat o masă prietenilor tăi; ce părere ai despre asta?

— Bussy le dă o masă! O! e cu neputință; știi doar că sînt dușmani de moarte.

— Într-adevăr; dacă ar fi fost prieteni, nu ar fi simțit nevoia să se îmbete împreună. Ascultă, ai picioare bune?

— Ce vrei să spui?

— Ai merge pînă la riu?

— Aș merge pînă la capătul pămîntului ca să fiu martor la un asemenea lucru.

— Ei bine! du-te numai pînă la palatul Bussy, vei vedea această minune.

— Mă însoțești?

— Mulțumesc, de acolo vin.

— Dar în sfîrșit, Chicot...

— O! nu, nu, înțelegi că eu, care am văzut, nu am nevoie să mă mai conving; picioarele mele s-au tocit și sînt gata să intre în pîntece. Dacă m-aș duce pînă acolo, mi-ar ajunge pînă la genunchi. Du-te, fiule, du-te singur.

Regele îi aruncă o privire miniată.

— Ești prea bun, spuse Chicot, să te frămînți pentru oamenii aceștia. Ei rid, benchetuiesc și se împotrivesc felului tău de a guverna. Răspunde la toate lucrurile astea ca un filosof: rid ei, să ridem și noi; mănîncă ei, să punem să ni se servească și nouă ceva cald; se împotrivesc, vino să ne culcăm după-masă.

Regele nu se putu stăpîni să nu ridă.

— Poți să te mîndrești că ești un adevărat înțelept, spuse Chicot; Franța a avut regi pleșuvi, un rege îndrăzneț, un rege mare, regi leneși: sînt sigur că pe tine te vor numi Henric cel răbdător... Ah! fiule, e o virtute așa de frumoasă... cînd nu ai alta.

— Trădat! își zise regele; trădat... acești oameni nu au nici măcar obiceiurile nobililor.

— Ei asta-i! ești îngrijorat de prietenii tăi, strigă Chicot împingîndu-l pe rege spre sala unde se servea masa, îi plîngi ca și cum ar fi murit și cînd ți se spune că nu sînt morți, mai plîngi și mai te îngrijorezi... Henric, te vaiete mereu.

— Mă enervezi, domnule Chicot.

— Să vedem, ți-ar place mai mult să aibă fiecare șapte sau opt lovituri de spadă în stomac? Fii deci cu judecată.

— Mi-ar place să mă pot bizui pe prieteni, spuse Henric cu o voce tristă.

— O! pe toți dracii! răspunse Chicot, ai încredere în mine; eu sînt aici, fiule, hrănește-mă însă bine. Vreau fazani... și trufe, adaugă el întinzîndu-și farfuria.

Henric și singurul lui prieten se culcară devreme, regele suspinînd fiindcă avea un gol în suflet, Chicot gîfîind pentru că avea stomacul prea plin.

A doua zi, cînd regele abia se deșteptase, se prezentară domnii Quelus, Schomberg, Maugiron și d'Epéron; ușierul avea obiceiul să deschidă, el deschise deci ușa gentilomilor.

Chicot dormea încă, regele nu putuse dormi. El sări furios din pat și, smulgîndu-și compresele parfumate care îi acopereau obrazii și mîinile:

— Afară! strigă el, afară!

Ușierul, înmărmurit, le explică tinerilor că regele nu îi primește. Ei se priviră cu aceeași mirare.

— Dar, Sire, bilbii Quelus, voiam să spunem Maiestății Voastre...

— Că nu mai sînteți beți, țipă Henric, nu-i așa?

Chicot deschise un ochi.

— Iertare, Sire, reluă Quelus cu seriozitate, Maiestatea Voastră greșește...

— Cu toate astea nu eu am băut vin de Anjou!

— Ah!... foarte bine, foarte bine!... spuse Quelus zîmbind. Înțeleg; da. Ei bine!...

— Ei bine! ce?

— Maiestatea Voastră să rămînă singură cu noi și îi vom explica totul.

— Urâsc bețivii și trădătorii.

— Sire! strigară într-un singur glas ceilalți trei gentilomi.

— Răbdare, domnilor, spuse Quelus oprindu-i; Maiestatea Sa a dormit rău și poate că a visat urît. Un cuvînt va face prea iubitului nostru prinț deșteptarea mai plăcută.

Această scuză obraznică, adusă de către un supus regelui, îl impresionă pe Henric. El ghici că niște oameni atît de îndrăzneți pentru a spune asemenea lucruri, nu puteau săvîrși decît fapte onorabile.

— Vorbiți, spuse el, dar fiți scurți.

— Vom încerca, Sire, însă este greu.

— Da... vă apasă oare vreo acuzare?

— Nu, Sire, vom merge drept la țintă, făcu Quelus privindu-l pe Chicot și pe ușier ca pentru a-i repeta lui Henric cererea unei audiențe particulare.

Regele făcu un gest: ușierul ieși. Chicot deschise celălalt ochi și spuse:

— De mine nu vă temeți, dorm ca un bou.

Și închizînd amîndoi ochii, începu să sforăie cu zgomot.

CAPITOLUL XXXVI

Unde Chicot se trezește

Cînd îl văzură pe Chicot că doarme atît de conștiincios, nimeni nu se mai ocupă de el.

De altfel, toți se obișnuiseră prea mult să-l considere pe Chicot ca pe o mobilă din camera de culcare a regelui.

— Maiestatea Voastră, spuse Quelus, înclinîndu-se, nu știe lucrurile decît pe jumătate, și îndrăznesc să spun că știe jumătatea mai puțin interesantă. Nimeni dintre noi nu are de gînd să nege, desigur, că am luat masa la domnul de Bussy, și trebuie să spun, în onoarea bucătarului său, că am mincat foarte bine.

— Avea mai ales un anumit vin din Austria sau din Ungaria, spuse Schomberg, care într-adevăr mi s-a părut minunat.

— Ah! neam uricios, întrerupse regele; îi place vinul, nu m-am îndoit niciodată.

— Eu, eram sigur, spuse Chicot, l-am văzut de douăzeci de ori beat.

Schomberg se întoarse spre el.

— Nu da atenție, fiule, spuse Gasconul, regele are șă-ți spună că vorbesc în somn.

Schomberg se întoarse spre Henric.

— Pe legea mea, Sire, spuse el, nu mă ascund nici de prieteni, nici de dușmani; vinul era bun.

— Nu se cheamă bun lucrul care ne face să ne uităm stăpînul, spuse regele cu un ton rezervat.

Schomberg voia să-i răspundă, nevoind să părăsească așa de repede o cauză atît de frumoasă, cînd Quelus îi făcu un semn.

— E adevărat, spuse Schomberg, continuă.

— Spuneam deci, Sire, reluă Quelus, că în timpul mesei și mai cu seamă înainte, am avut discuții foarte serioase și interesante privind îndeosebi interesele Maiestății Voastre.

— Facem o introducere prea lungă, spuse Henric, este semn rău.

— Pe toți dracii! ce guraliv mai este acest Valois, strigă Chicot.

— O! o! domnule Gascon, spuse Henric cu semeție, dacă nu dormi, pleacă de aici.

— La naiba! spuse Chicot, dacă nu dorm, este pentru că mă împiedici s-o fac; limba ta merge ca o moară hodorogită.

Quelus văzind că nu putea în această locuință regală să discute un subiect cu seriozitate, atît de mult obișnuința îi făcuse pe toți ușuratici, ridică din umeri și se sculă înciudat.

— Sire, spuse d'Epéron legănîndu-se, este vorba totuși de chestiuni grave.

— Chestiuni grave? repetă Henric.

— Negreșit, dacă totuși viața a opt dintre cei mai vitezi, gentilomi merită osteneala din partea Maiestății Voastre de a se ocupa de ea.

— Ce vrei să spui? strigă regele.

— Vreau să spun că aștept ca regele să binevoiască să mă asculte.

— Ascult, fiule, ascult, spuse Henric punîndu-și mîna pe umărul lui Quelus.

— Ei bine! vă spuneam, Sire, că am discutat serios, și acum iată rezultatul convorbirii noastre: regalitatea este amenințată, slăbită.

— Adică toată lumea uneltește împotriva ei, strigă Henric.

— Se aseamănă, urmă Quelus, cu acei zei străini, care asemănători cu zeii lui Tiberiu și Caligula, îmbătrîneau fără să poată muri și continuau să meargă în nemurirea lor pe drumul slăbiciunilor muritoare. Zeii aceștia, ajunși acolo, nu se opresc, în neputința lor mereu crescîndă, decît dacă un frumos devotament al vreunui sectant îi întinerește și îi învie. Atunci, întineriți prin transfuzia unui sînge tînăr, încep să trăiască din nou și redevin tari și puternici. Ei bine! Sire, regalitatea voastră se aseamănă cu a acelor zei, nu mai poate trăi decît prin sacrificii.

— Vorbește foarte frumos, spuse Chicot; Quelus, fiule, du-te și propovăduiește pe străzile Parisului, și eu mă prind pe un bou contra unui ou că îi lași în urmă pe Lincestre, Cahier, Cotton și chiar pe acel strălucit orator care se numește Gorenflot.

Henric nu răspunse nimic; se vedea bine că o schimbare se făcea în mintea lui: aruncase la început asupra favoriților priviri trufase, apoi puțin cîte puțin, înțelegînd adevărul, deveni gînditor, mohorît, îngrijorat.

— Haide, spuse el, vezi că te ascult, Quelus.

— Sire, reluă acesta, sînteți un rege mare, dar nu mai aveți orizonturi în fața voastră; nobilimea vine să vă pună piedici,

dincolo de care ochii voștri nu mai văd nimic, dacă aceste piedici nu sînt chiar acelea mereu crescînde pe care la rîndu-i vi le pune poporul. Ei bine! Sire, Maiestatea Voastră care este un viteaz, spuneți, ce se face la război, cînd un batalion vine să se așeze, ca un zid amenințător, la treizeci de pași de un alt batalion? Mișei privesc înapoia lor și, văzînd loc liber, fug; vitejii apleacă capul și se reșed înainte.

— Ei bine! fie; înainte! strigă regele; la naiba! nu sînt eu oare cel dintîi gentilom din regatul meu? S-au dus lupte mai frumoase, vă întreb, ca acelea din tinerețea mea? Și veacul, de sfîrșitul căruia ne apropiem, are multe nume mai răsunătoare ca acelea de Jarnac și de Moncontour? Înainte, deci, domnilor, și după obiceiul meu, voi pași cel dintîi în luptă, după cît presupun.

— Ei bine! Sire, strigară tinerii electrizați de acea războinică demonstrație a regelui, înainte!

Chicot se ridică.

— Tăceți, ceilalți, spuse el; lăsați-l pe orator să continue. Haide, Quelus, haide, fiule; ai spus pînă acum lucruri destul de bune și frumoase și încă ți-au mai rămas de spus: continuă, prietene, continuă.

— Da, Chicot, și tu ai dreptate, de altfel ca totdeauna. Da, voi continua, și pentru a-i spune Maiestății Sale că a sosit timpul pentru regalitate, să primească unul din sacrificii de care vorbeam adineauri. Împotriva tuturor acelor ziduri care închid pe nesimțite pe Maiestatea Voastră, vor merge patru bărbați, siguri de a fi glorificați de posteritate.

— Ce spui, Quelus? întrebă regele cu o bucurie reținută, care sînt acei patru bărbați?

— Eu și domnii aceștia, spuse tînărul cu sentimentul de mindrie care îl înalță pe orice om care își riscă viața pentru un principiu sau pentru o pasiune; eu și domnii aceștia ne devotăm, Sire.

— Pentru ce?

— Pentru salvarea voastră.

— Împotriva cui?

— Împotriva dușmanilor voștri.

— Vreo ură tinerească, strigă Henric.

— O! iată expresia prejudecății vulgare, Sire, și dragostea Maiestății Voastre pentru noi este atît de mărinimoasă încît se învoiește să o ascundă sub această trivială manta; însă noi o

recunoaștem; vorbiți ca un rege, Sire, și nu ca un burghez din strada Saint-Denis. Nu vă prefaceți că sînteți convins că Maugiron îl urăște pe Antraguët, că Schomberg este ajutat de Livarot, că d'Epèrnon e gelos pe Bussy și că Quélus are ceva cu Ribeirac. Ei! nu, ei sînt cu toții tineri, frumoși și buni; prieteni și dușmani, toți s-ar putea iubi ca frații. Dar nu o rivalitate de la om la om ne pune spada în mînă, este cearta dintre Franța și Anjou, cearta dintre dreptul popular împotriva dreptului divin; noi ne înfățișăm ca luptători ai regalității în această arenă unde vin luptătorii Ligii și venim să vă spunem: Bindecuvîntați-ne, Sire, zîmbiți acelor care vor nutri pentru dreptul vostru. Bindecuvîntarea voastră îi va face poate să învingă, zîmbetul vostru îi va ajuta să moară.

Henric, înăbușit de lacrimi, deschise brațele lui Quélus și celorlalți.

Îi strînse pe toți la piept; și nu era un spectacol fără interes, un tablou fără expresie, acea scenă în care curajul bărbătesc se împreună cu emoțiile unei dragoste adînci pe care devotamentul o sfințește la ora aceea.

Chicot, serios și posomorît, Chicot, cu mîna pe frunte, privea din fundul alcovului și figura aceea de obicei indiferentă sau contractată de risul batjocorei, nu era cea mai puțin nobilă și mai puțin vorbitoare din cele șase.

— Ah! vitejii mei, spuse în sfîrșit regele, este un frumos devotament, este o nobilă sarcină și sînt mîndru astăzi, nu de a domni în Franța, ci de a fi prietenul vostru. Totuși, cum îmi cunosc interesele mai bine ca oricine, nu voi primi un sacrificiu al cărui rezultat, glorios în speranțe, m-ar preda, în cazul cînd ați da greș, în mîinile dușmanilor mei. Pentru a face război Anjou-lui, Franța este de ajuns, credeți-mă. Îmi cunosc fratele, pe Guisi și Liga; adesea, în viața mea, am îmblînzit cai mai aprigi și mai nesupuși.

— Dar, strigă Maugiron, soldații nu judecă astfel; nu se poate face să intre nenorocul în cercetarea unci chestiuni de acest fel; chestiune de onoare, chestiune de conștiință, pe care omul o urmărește în convingerea lui fără să-i pese cum are să judece cînd va fi vorba de dreptate.

— Iartă-mă, Maugiron, răspunse regele, un soldat poate merge ca un orb, dar căpitanul se gîndește.

— Gîndiți-vă atunci, Sire, și lăsați-ne pe noi să ne vedem de treabă, noi care nu sîntem decît soldați, spuse Schomberg; de altfel, eu cunosc ce e nenorocul, am avut totdeauna noroc.

— Prietene! prietene! îl întrerupse cu tristețe regele; nici chiar eu nu pot spune un asemenea lucru; este adevărat că nu ai decît douăzeci de ani.

— Sire, întrerupse Quélus, cuvintele măgulitoare ale Maiestății Voastre nu fac decît să ne îndoiască ardoarea. În ce zi va trebui să încrucișăm fierul cu domnii de Bussy, de Livarot, d'Antraguët și de Ribeirac?

— Niciodată, vă doresc în mod formal; niciodată, mă înțelegeți?

— Iertare, Sire, scuzați-ne, reluă Quélus, întîlnirea a fost fixată ieri înainte de cină, cuvintele s-au dat și nu ni le mai putem lua înapoi.

— Scuză-mă, domnule, răspunse Henric, regele desleagă de jurăminte și de cuvinte, spunînd: vreau sau nu vreau; căci regele este atot-puternic. Trimiteți-le vorbă acelor domni că v-am amenințat cu toată minia mea dacă vă veți bate și, ca să nu vă îndoiiți nici voi, vă jur că vă voi surghiuni dacă...

— Opriți-vă, Sire, spuse Quélus, căci dacă puteți să ne dezlegați de cuvîntul nostru, numai Dumnezeu poate să vă dezlege de al vostru. Nu jurați astfel, căci dacă pentru o asemenea cauză am meritat minia voastră, și dacă această minie se schimbă într-un surghiun, vom merge în surghiun cu bucurie, pentru că, ne mai-fiind pe pămînturile Maietății Voastre, vom putea atunci să ne ținem cuvîntul și să ne întîlnim cu adversarii pe pămînt străin.

— Dacă domnii aceia se vor apropia de voi numai la distanța unei bătaii de pușcă, strigă Henric, voi pune să fie aruncați toți patru la Bastilia.

— Sire, spuse Quélus, în ziua cînd Maiestatea Voastră se va purta astfel, vom merge cu picioarele goale și cu frînghia de gît să ne înfățișăm la jupînul Laurent Testu, guvernatorul, pentru ca să ne închidă împreună cu acei gentilomi.

— Voi pune să le taie capul, la naiba! Eu sînt regele, mi se pare.

— Dacă li s-ar întîmpla așa ceva dușmanilor noștri, Sire, ne vom tăia gîtul la picioarele eșafodului lor.

Henric rămase multă vreme tăcut și, ridicîndu-și ochii cei negri:

— Așa, spuse el, iată o nobilime vitează și bună. Foarte bine... Dacă Dumnezeu nu ar binecuvînta o cauză apărută de asemenea oameni!...

— Nu fi nelegiuit... nu defăima! spuse cu solemnitate Chicot coborînd de pe patul lui și înaintînd spre rege. Da, sînt niște inimi nobile. Doamne! fă ce vor ei; auzi tu, stăpine? Haide, fixează-le o zi acestor tineri: este treaba ta. Nu dicta Atotputer-nicului ce trebuie să facă.

— O! Dumnezeule! Dumnezeule! murmură Henric.

— Sire, vă rugăm, spuseră cei patru gentilomi plecînd capul și indoind genunchiul.

— Ei bine! fie. În adevăr, Dumnezeu este drept, ne va face să învingem; dar, afară de aceasta, vom ști să pregătim această victorie pe căi creștinești și drepte. Dragi prieteni, amintiți-vă că Jarnac își făcu rugăciunile cu regularitate înainte de a se bate cu La Chateigneraie: era un spadasin grozav acesta din urmă; dar se uită în serbări, în ospețe, se duse să vadă femeii, îngrozitor păcat! Pe scurt, el îl întărită pe Dumnezeu care poate că zîmbea tinereții lui, frumuseții, puterii și voia să-i scape viața. Jarnac îi taie încheieturile, totuși. Ascultați-mă, avem să intrăm în post; dacă aș avea timp, v-aș trimite spadele la Roma pentru ca Sfîntul Părinte să le binecuvînteze pe toate... Dar avem racla sfintei Genoveva care face cit cele mai bune moaște. Să postim împreună, să ne biciuim și să sfințim marea sărbătoare a Zilei Domnului; apoi a doua zi...

— A! Sire, mulțumim, mulțumim..., strigară cei patru tineri; va fi peste opt zile.

Și se repeziră la miinile regelui, care îi îmbrățișă pe toți încă o dată și se înapoiă în camera lui de rugăciune, podidindu-l lacrimile.

— Regulamentul este redactat, spuse Quélus; nu trebuie să-i punem decît ziua și ora. Scribe, Maugiron, pe tăblița aceasta... cu pana regelui; scrie, a doua zi după Ziua Domnului!

— S-a făcut, răspunse Maugiron; cine este crainicul care va duce această scrisoare?

— Eu, dacă voiți, spuse Chicot apropiindu-se; numai că vreau să vă dau un sfat, copiii mei. Maiestatea Sa vorbește de posturi, de biciuiri și de moaște... Este o îndeletnicire minunată făcută după victorie; însă înainte de luptă, prefer efectul unei hrăniri bune, unui vin gustos, unui somn zdravăn de opt ore pe

zi sau pe noapte. Nimic nu dă încheieturilor mlădiere și nerv ca statul trei ore la o masă, fără beție cel puțin. Îl aprob pe rege în ceea ce privește capitolul dragoste; e prea induioșător, ați face bine să vă feriți.

— Bravo, Chicot! strigară împreună tinerii.

— Adio, micii mei lei, răspunse Gasconul, mă duc la palatul lui Bussy.

El făcu trei pași și se înapoie.

— Uitasem, spuse el, nu-l părăsiți pe rege în timpul acelei frumoase sărbători a Zilei Domnului; nu vă duceți la țară nici unui nici altui: rămîneți la Luvru ca un mănunchi de castelani. Ne-am înțeles, ce ziceți? da; atunci mă duc să vă fac comisionul.

Și Chicot, cu scrisoarea în mină, își desfăcu compasul lungilor sale picioare și dispăru.

CAPITOLUL XXXVII

Ziua Domnului

In timpul acelor opt zile, evenimentele se pregătiră, așa cum se pregătește o furtună în adîncurile cerului în zilele de liniște și înăbușitoare de vară.

Monsoreau, restabilit după patruzeci și opt de ore de febră, se ocupă să-l pîndească singur pe acela care îi fura cîntea; dar cum nu descoperi pe nimeni, rămase convins mai mult ca oricînd de prefăcătoria ducelui de Anjou și de planurile sale urite cu privire la Diana.

Bussy nu-și întrerupse vizitele de zi la casa șefului de vinătoare.

Numai că, fiind înștiințat de către Remy de spionările dese ale convalescentului, el se abțînu de a mai veni noaptea pe fereastră.

Chicot își împărțea timpul în două.

O parte era închinată stăpînului său mult iubit, Henric de Valois, pe care-l părăsea cît mai puțin cu putință, supraveghîndu-l cum face o mamă cu copilul ei.

Cealaltă parte era pentru bunul lui prieten Gorenflot, pe care-l hotărîse cu mare greutate de vreo săptămînă, să se

înapoieze în chilia lui unde îl conduse chiar el și unde i se făcuse de către starețul Josep Foulon, cea mai încântătoare primire.

La această primă vizită, se vorbise foarte mult de cucernicia regelui, iar starețul părea cum nu se poate mai recunoscător Maiestății Sale de cinstea pe care o făcea minăstirii, vizitînd-o.

Această cinste era chiar mai mare decît s-ar fi putut aștepta la început; Henric, la cererea venerabilului stareț, se învoise să petreacă, ziua și noaptea, retras în minăstire.

Chicot îi confirmă starețului această speranță pe care nu îndrăznea s-o creadă și cum se știa că Chicot avea urechia regelui, îl invită foarte mult să mai vină, ceea ce Chicot făgădui.

Cît despre Gorenflot, el crescuse cu zece șchioape în ochii călugărilor.

Era într-adevăr o mare lovitură de a fi căpătat astfel toată încrederea lui Chicot; Machiaveli, de fericită amintire, nu ar fi reușit mai bine.

Invitat să mai vină, Chicot mai veni; și cum odată cu el, în buzunare, sub manta, în cizmele-i largi, aducea sticle din vinul cel mai rar și mai căutat, fratele Gorenflot îl primea și mai bine decît jupînul Josep Foulon.

Atunci el se închidea ore întregi în chilia călugărului, împărtaşind, după spusele tuturor, studiile și extazele sale.

Cu două zile înainte de Ziua Domnului, el petrecu chiar noaptea întreagă în minăstire: a doua zi, circula zvonul prin minăstire că Gorenflot îl hotărîse pe Chicot să se călugărească.

Cît despre rege, el dădea în timpul acesta lecții de scrimă prietenilor săi, încercînd cu ei lovituri și căutînd mai cu seamă să-l exerseze pe d'Epernon căruia soarta îi dăduse un așa de grozav adversar, și pe care așteptarea zilei hotărîtoare îl preocupa în mod vădit.

Oricine ar fi trecut prin oraș la anumite ore din noapte, ar fi întîlnit în cartierul Sfînta Genoveva pe acei călugări ciudați pe care i-am descris în capitolele de mai înainte și care semănau mai mult a mercenari decît a călugări.

În sfîrșit, am putea adăuga, pentru a completa tabloul pe care am început să-l schițăm, am putea adăuga, zic, că palatul Guise ajunsese în același timp vîgăuna cea mai misterioasă, cea mai zgomotoasă, cea mai populată înăuntrul, și cea mai pustie pe dinafară din cîte s-au putut vedea; că se țineau întruniri în fiecare seară în sala cea mare, după ce avuseseră grijă să închidă

bine jaluzelele și că aceste întruniri erau precedate de oșpețe la care nu erau invitați decît bărbați și pe care le prezida totuși doamna de Montpensier.

Aceste feluride amănunte pe care le găsim în memoriile de pe vremea aceea, sîntem siliți să le dăm cititorilor noștri, avînd în vedere că nu le-ar găsi în arhivele poliției.

În adevăr, poliția acelei blajine domnii nici nu bănuia măcar ce se urzea, deși complotul, după cum se va putea vedea, avu o mare importanță.

Din cînd în cînd cîte o patrulă se oprea într-adevăr în fața hanului de la Steaua Frumoasă, în strada Pomul Uscat; însă jupîn La Hurière era cunoscut drept un atîf de bun catolic, încît nimeni nu se îndoia că zgomotul mare care se auzea la el nu era făcut spre cea mai mare glorie a lui Dumnezeu.

Iată în ce condiții orașul Paris ajunsese, zi de zi, în dimineața acelei solemnități anulată de guvernarea constituțională, și care se numea ziua Domnului.

În dimineața acelei zile, era un timp minunat, și florile care se găseau pe marginea străzilor trimiteau de departe parfumul lor îmbălsămat.

În dimineața aceea, zic, Chicot, care de cinsprezece zile dormea neconținut în camera regelui, îl trezi pe Henric mai de vreme; nimeni nu intrase în camera regelui.

— Ah! sărmanul meu Chicot, strigă Henric, du-te la naiba! nu am văzut un om să-și fi ales mai rău timpul. M-ai trezit din cel mai frumos vis pe care l-am visat în viața mea.

— Ce visai, fiule? întrebă Chicot.

— Visam că Quélus îl străpunsese pe Anraguet cu o lovitură frumoasă și că înota, acel drag prieten în singele adversarului său. Dar s-a făcut ziua. Hai să-l rugăm pe Dumnezeu ca visul meu să se înfăptuiască. Cheamă, Chicot, cheamă.

— Ce vrei oare?

— Tîrsana și vergile.

— Nu ai vrea mai bine să măninci întii? întrebă Chicot.

— Păgînule, spuse Henric, cum vrei să ascuți slujba Domnului cu stomacul plin?

— E adevărat.

— Cheamă, Chicot, cheamă.

— Răbdare, spuse Chicot, e abia ora opt, ai destulă vreme să te biciuești pînă diseară. Mai întii să vorbim; vrei să vorbești cu prietenul tău? Nu ai să te căiești, Valois, pe cuvîntul meu.

- Ei bine! să vorbim, spuse Henric, dar fă-o repede.
- Cum ne împărțim ziua, fiule?
- În trei părți.
- În cinstea Sfintei treimi, foarte bine. Să vedem aceste trei părți.
- Mai întâi liturghia la Saint-Germain-l'Auxerrois.
- Bine.
- La înapoierea la Luvru, gustarea.
- Foarte bine!
- Apoi, procesiunea pocăiților pe străzi, cu opriri pentru popasuri în principalele minăstiri ale Parisului, începînd cu Iacobinii și terminînd cu Sfînta Genoveva, unde i-am făgăduit stareșului să rămîn pînă a doua zi într-o chilie a unui fel de sfînt care își va petrece noaptea în rugăciuni pentru a asigura succesul armelor noastre.
- Îl cunoasc.
- Chiar foarte bine.
- Cu atît mai bine; mă vei întovărăși, Chicot; ne vom ruga împreună.
- Da, fii liniștit.
- Atunci, îmbracă-te și vino.
- Așteaptă!
- Ce!
- Mai am să te întreb cîteva amănunte.
- Nu poți să mă întrebi în timp ce mă îmbrac?
- Prefer să te întreb cît timp sîntem singuri.
- Spune repede, timpul trece.
- Curtea ta, ce face?
- Mă însoțește.
- Fratele tău?
- Mă urmează.
- Garda?
- Gărzile franceze mă așteaptă cu Crillon la Luvru; cele suedeze mă așteaptă la poarta minăstirii.
- Minunat! spuse Chicot. Iată-mă lămurit.
- Pot chema acum?
- Cheamă.
- Henric sună din clopoțel.
- Cermonia are să fie măreață, urmă Chicot.
- Dumnezeu ne va ajuta, nădăjduiesc.

- Voi vedea asta miine. Dar, spune-mi, Henric, înainte de a intra cineva, nu ai altceva să-mi mai spui?
- Nu. Am uitat vreun amănunt din ceremonie?
- Nu de asta îți vorbesc.
- Dar de ce-mi vorbești?
- De nimic.
- Dar mă întrebi.
- Dacă e bine să te oprești la minăstirea Sfînta Genoveva.
- Fără îndoială.
- Și să-ți petreci noaptea acolo?
- Am făgăduit-o.
- Ei bine! dacă nu ai să-mi spui nimic, fiule, îți voi spune eu, că ceremonialul acesta mie nu-mi convine.
- Cum?
- Nu, și cînd vom minca...
- Îți voi spune un alt aranjament care îmi trece prin minte.
- Fie, mă învoiesc.
- Chiar dacă nu te-i învoi, fiule, ar fi același lucru.
- Ce vrei să spui?
- Sst! iată-ți oamenii de serviciu care intră în anticameră.
- În adevăr, ușierii deschiseră portierele și apărură bărbierul, parfumeurul și valetul de cameră al Maistății Sale, care luîndu-l în primire pe rege, se apucară să execute asupra augustei lui persoane una din acele toalete pe care am mai descris-o la începutul acestei lucrări.
- Cînd toaleta Alteței Sale fu aproape terminată, se anunță Alteța Sa Monseniorel duce de Anjou.
- Henric se întoarse spre el, pregătind cel mai frumos zîmbet pentru a-l primi.
- Ducele era întovărășit de domnul de Monsoreau domnul d'Epernon și domnul d'Aurilly.
- D'Epernon și d'Aurilly rămaseră în urmă.
- Henric, la vederea contelui încă palid și cu figura mai înfricoșătoare ca niciodată, nu putu să-și rețină o mișcare de uimire.
- Ducele observă această mișcare care nu-i scăpă nici contelui.
- Sire, spuse ducele, domnul de Monsoreau vine să prezinte omagiile sale Maistății Voastre.
- Mulțumesc, domnule, spuse Henric, sînt atît de mișcat de vizita dumitale cu cît ai fost rănit, nu-i așa?
- Da, Sire.

— La vânătoare, mi s-a spus.
 — La vânătoare, Sire.
 — Dar mergi spre bine acum, nu-i așa?
 — M-am mai întremat.
 — Sire, spuse ducele de Anjou, nu v-ar plăcea ca după ce vă veți spovedi, domnul conte de Monsoreau să vă pregătească o vânătoare frumoasă în pădurile de la Compiègne?

— Dar, spuse Henric, nu știți că miine...

Era să spună că cei patru prieteni ai săi se întâlnesc cu cei patru ai ducelui, dar își aduse aminte că taina trebuie bine păstrată și se opri.

— Eu nu știu nimic, Sire, reluă ducele de Anjou, și dacă Maiestatea Voastră voiește să mă informeze...

— Voiam să spun, reluă Henric, că petrecînd noaptea în rugăciuni la minăstirea Sfînta Genoveva, nu voi mai fi gata pentru miine; dar domnul conte să se ducă, cu toate astea: dacă nu miine, atunci poimiine va avea loc vânătoarea.

— Ai auzit? spuse ducele lui Monsoreau care se înclină.

— Da, Monsenior, răspunse contele.

În acest moment intrară Schomberg și Quélus; regele îi primi cu brațele deschise.

— Încă o zi, spuse Quélus salutîndu-l pe rege.

— Dar mai mult decît o zi, din fericire, spuse Schomberg.

În acest timp, Monsoreau îi spunea a parte ducelui:

— Voiți să mă surghiuniți, după cît se pare, Monsenior.

— Datoria unui șef al vînătorii, nu este de a pregăti vînătorile regale? spuse rîzînd ducele.

— Înțeleg, spuse Monsoreau, și văd ce e. Astă-seară expiră a opta zi a răgazului pe care Altețea Voastră mi l-a cerut și preferați să mă trimiteți la Compiègne decît să vă țineți făgăduiala. Dar Altețea Voastră să bage de seamă; de acum pînă în seară, pot, cu un singur cuvînt...

François îl trase pe conte de mîneacă.

— Taci! spuse el, căci dimpotrivă, îmi țin cuvîntul pe care ți l-am dat.

— Explicați-vă.

— Plecarea dumată la vânătoare va fi cunoscută de toată lumea, deoarece porunca e oficială.

— Ei bine?

— Ei bine! nu vei pleca, ci te vei ascunde în împrejurimile casei; atunci, crezîndu-te plecat, va veni bărbatul pe care voiești

să-l cunoști; restul te privește, căci nu m-am angajat la altceva, mi se pare.

— Aha! dacă ar fi așa, spuse Monsoreau.

— Ai cuvîntul meu, spuse ducele.

— Am ceva mai bun, Monsenior, am semnătura voastră.

— Ei! da, drace! știu.

Și ducele se depărtă de Monsoreau pentru a se apropia de fratele său; d'Aurilly atinse brațul lui d'Epernon.

— S-a făcut, spuse el.

— Ce? ce s-a făcut?

— Domnul de Bussy nu se va mai bate miine.

— Domnul de Bussy nu se va mai bate miine?

— Răspund de acest lucru.

— Și cine îl va împiedica?

— Ce te privește, din moment ce nu se va mai bate.

— Dacă va fi așa, dragul meu vrăjitor, ai o mie de scuzi de la mine.

— Domnilor, spuse Henric care își terminase toaleta, la Saint-Germain-l'Auxerrois.

— Și de acolo la minăstirea Sfînta Genoveva? întrebă ducele.

— De sigur, răspunse regele.

— Fiți siguri că așa va fi, spuse Chicot închîndu-și centura de la sapadă.

Și Henric trecu în galerie unde îl aștepta toată curtea.

CAPITOLUL XXXVIII

Care va ajuta și mai mult la lămurirea capitolului precedent.

În ajun, seara, cînd totul fusese hotărît între Guisi și Anhgevini, domnul de Monsoreau se înapoiase acasă și îl găsi acolo pe Bussy.

Atunci, gîndindu-se că acest viteaz gentilom pentru care purta mereu o mare prietenie putea, nefiind în curent cu nimic, să se compromită foarte mult a doua zi, îl luase de o parte.

— Scumpul meu conte, îi spuse el, ai voi să-mi îngădui să-ți dau un sfat?

— Cum așa! răspunse Bussy, te rog chiar.
 — În locul dumitale, aş lipsi miine din Paris.
 — Eu! Şi pentru ce?
 — Tot ceea ce îţi pot spune, este că lipsa dumitale te va scăpa, după toate probabilităţile, de o mare încurcătură.
 — De o mare încurcătură? reluă Bussy privindu-l pe conte pînă în fundul ochilor; şi care?
 — Nu ştii ce trebuie să se petreacă miine?
 — De loc.
 — Pe cinstea dumitale?
 — Pe cuvîntul meu de gentilom.
 — Domnul de Anjou nu ţi-a încredinţat nimic?
 — Nimic. Domnul de Anjou nu-mi încredinţează decît lucruri pe care le poate spune cu voce tare şi voi adăuga, aproape pe care le poate spune toată lumea.

— Ei bine! eu care nu sînt ducele de Anjou, eu care îmi iubesc prietenii pentru ei iar nu pentru mine, îţi voi spune, dragul meu conte, că se pregătesc pentru miine evenimente grave şi că partidul ducelui de Anjou şi al Guisilor se gîndesc la o lovitură al cărei rezultat ar putea prea bine să fie căderea regelui.

Bussy îl privi pe domnul de Monsoreau cu o oarecare neîncredere, dar faţa lui exprima cea mai deplină sinceritate şi nu se putea înşela asupra acestei expresii

— Conté, îi răspunse el, eu sînt al ducelui de Anjou, după cum ştii şi dumneata, adică viaţa şi spada mea îi aparţin. Regele, împotriva căruia nu am întreprins nimic făţiş, îmi poartă pică şi de cîte ori am avut prilejul mi-a spus, sau mi-a făcut ceva care mă rănea. Şi miine chiar, — Bussy coborî glasul, — îţi spun aceasta, dar numai dumitale, înţelegi? miine îmi voi risca viaţa pentru a-l umili pe Henric de Valois în persoana favoriţilor săi.

— Aşadar, întrebă Monsoreau, eşti hotărît să suferi toate urmările legăturii dumitale cu ducele de Anjou?

— Da.

— Ştii unde are să te tîrască acest lucru?

— Ştiu unde socotesc să mă opresc; orice motiv aş avea să mă plîng de rege, niciodată nu-mi voi ridica mîna asupra unsului Domnului; îi voi lăsa pe alţii s-o facă şi eu îi voi urma, fără să lovesc şi fără să provoc pe nimeni, pe domnul duce de Anjou, pentru a-l apăra în caz de primejdie.

Domnul de Monsoreau se gîndi o clipă şi, punîndu-şi mîna pe umărul lui Bussy:

— Dragă conte, îi spuse el, ducele de Anjou este un viclean, un laş, un trădător, în stare, dintr-o gelozie sau teamă, să-şi sacrifice cel mai credincios, prietenul cel mai devotat: dragă conte, părăseşte-l, urmează sfatul unui prieten, du-te să-ţi petreci ziua de miine în căsuţa dumitale de la Vincennes, du-te unde vei voi, dar nu te duce la procesiunea Zilei Domnului.

Bussy îl privi fix.

— Dar dumneata pentru ce îl urmezi atunci pe ducele de Anjou? răspunse el.

— Pentru că, pentru lucruri care interesează cinstea mea, răspunse cotele, mai am cîtva timp încă nevoie de el.

— Ei bine! ca şi mine, spuse Bussy; pentru lucruri care de asemenea interesează cinstea mea, îl voi urma pe duce.

Contele de Monsoreau îi strînse mîna lui Bussy şi amîndoi se despărţiră.

Am spus, în capitolul precedent, ce s-a petrecut a doua zi, la deşteptarea regelui.

Monsoreau se înapoiă acasă şi anunţă soţiei sale plecarea la Compiègne; în acest timp, el porunci să se facă toate pregătirile pentru această plecare.

Diana primi vestea cu bucurie.

Ea ştia de la soţul ei despre duelul dintre Bussy şi d'Epèrnon, însă d'Epèrnon era acela dintre favoriţii regelui care avea cel mai mic renume de curaj şi dibăcie, şi ea nu avea deci decît o teamă amestecată cu mîndrie, gîndindu-se la lupta de a doua zi.

Bussy se prezentase dis-de-dimineaţă la ducele de Anjou şi îl însoţise la Luvru, rămînînd însă în galerie.

Ducele îl luă, înapoiindu-se de la fratele său, şi tot cortegiul regal se îndreptă spre Saint-Germain-l'Auxerrois.

Văzîndu-l pe Bussy atît de sincer, atît de credincios, atît de devotat, prinţul avusese oarecare remuşcări, dar două lucruri îi înlăturau bunele dispoziţii: stăpînirea pe care o pusese Bussy asupra lui, ca orice fire puternică asupra unei firi slabe, şi teama ca nu cumva, stînd aproape de tronul său, să nu fie Bussy adevăratul rege; apoi dragostea lui Bussy pentru doamna de Monsoreau, dragoste care trezea toate chinurile geloziei în inima prinţului.

Cu toate astea el îşi spusese, că şi Monsoreau îi insufla temeri aproape tot aşa de mari ca şi Bussy, totuşi îşi spusese:

— Sau Bussy mă va însoți și, ajutându-mi prin curajul lui, va face să triumfe cauza mea și atunci, dacă am triumfat, puțin îmi pasă de ce va zice și ce va face Monsoreau; sau Bussy mă va părăsi și atunci nu-i mai datorez nimic și îl părăsesc și eu la rindu-mi.

Rezultatul acestei cugetări al cărei obiect era Bussy, făcea ca prințul să nu-l părăsească o clipă din ochi pe tânăr.

El îl văzu cu fața lui liniștită și zîmbitoare intrînd în biserică, după ce îl lăsase să treacă pe domnul d'Epemon, adversarul său, și ingenunchind puțin mai în urmă.

Prințul îi făcu semn lui Bussy să se apocie de el. Din locul unde se găsea, el era silit să-și întoarcă de tot capul înapoi, pe cînd dacă l-ar fi așezat la stînga sa, nu ar fi avut nevoie decît să-și întoarcă ochii.

Liturghia începuse de aproape un sfert de oră cînd Remy intră în biserică și veni să ingenuncheze lingă stăpînului lui. Ducele tresări la apariția tînarului medic pe care-l știa tăinuitorul gîndurilor ascunse ale lui Bussy.

În adevăr, după o clipă, în vreme ce schimbau în șopată cîteva cuvinte, Remy îi strecură un bilet contelui.

Prințul simți un fior trecîndu-i prin vine: o mică scriere fină și încîntătoare semna acest bilet.

— E de la ea, spuse el; îl anunță că soțul părăsește Parisul.

Bussy dădu drumul biletului în fundul pălăriei, îl deschise și citi.

Prințul nu mai vedea biletul; însă vedea fața lui Bussy care strălucea de o rază de bucurie și de dragoste.

— Ah! vai de tine dacă nu mă vei însoți! murmură el.

Bussy duse biletul la buze și îl strecură la inimă.

Ducele privi în jurul lui. Dacă Monsoreau ar fi fost acolo, poate că ducele nu ar mai fi avut răbdarea să aștepte seara pentru a i-1 numi pe Bussy.

După terminarea liturghiei, reluară drumul Luvrului, unde o gustare îl aștepta pe rege în apartamentele sale și pe gentilomi în galerie.

Elvețienii erau înșirați pe două rînduri, începînd de la poarta Luvrului.

Crillon și gărzile erau așezați în curte.

Chicot nu îl pierdea din vedere, nici el pe rege, după cum ducele de Anjou nu-l pierdea pe Bussy.

Intrînd la Luvru, Bussy se apropiă de duce.

— Iertați-mă, Monsenior, făcu el inclînîndu-se; aș dori să spun două cuvinte Alteței Voastre.

— Grabnice? întrebă ducele.

— Foarte grabnice, Monsenior.

— Nu ai putea să mi le spui în timpul procesiunii?

Vom merge alături unul de altul.

— Monseniorul mă va scuza, dar îl opream tocmai pentru a-i cere îngăduiala de a nu-l însoți.

— Cum așa? întrebă ducele cu o voce a cărei schimbare nu o putu ascunde cu totul.

— Monsenior, mîine este o zi mare, Alteța Voastră știe, pentru că trebuie să se răfuiește ceața între Anjou și Franța; aș dori deci să mă retrag în căsuța mea de la Vincennes și să stau acolo retras toată ziua.

— Așadar, nu vii la procesiunea la care vine curtea, la care vine regele?

— Nu, Monsenior, bine înțeles dacă îmi îngăduie Alteța Voastră.

— Nu mă vei întîlni nici chiar la Sfînta Genoveva?

— Monsenior, doresc să am toată ziua a mea.

— Dar totuși, spuse ducele, dacă se va ivi vreun prilej în timpul zilei în care să am nevoie de prietenii mei!...

— Deoarece Monseniorul nu va avea nevoie, spuse el, decît pentru a trage spada împotriva regelui său, îi cer de două ori mai mult permisiunea să-mi dea drumul; spada mea este angajată împotriva domnului d'Epemon.

Monsoreau spusese în ajun prințului că putea să se bizuie pe Bussy. Totul se schimbaseră așadar din ajun, și această schimbare venea de la biletul adus de le Haudouin la biserică.

— Așadar, spuse ducele strîngînd din dinți, îți părăsești seniorul și stăpînul, Bussy?

— Monsenior, spuse Bussy, omul care-și joacă viața a doua zi într-un duel înverșunat, singeros, pe moarte, cum va fi al nostru, vă asigur, acela nu mai are decît un singur stăpîn și acest stăpîn va avea ultimele mele rugăciuni.

— Tu știi că este vorba de un tron pentru mine și mă părăsești?

— Monsenior, am lucrat destul pentru dumneavoastră; voi lucra încă destul și mîine; nu-mi cereți mai mult decît viața.

— Bine! răspunse ducele cu o voce posomorită; ești liber, du-te, domnule de Bussy.

Bussy, fără să-i pese de această răceală neașteptată, îl salută pe prinț, coborî scara Luvrului și, odată ieșit din palat, se îndreaptă repede spre casa lui.

Ducele îl chemă pe d'Aurilly.

Acesta apărură.

— Ei bine! Monsenior? întrebă cîntărețul din lăută.

— Ei bine! s-a condamnat singur.

— Nu vă urmează?

— Nu.

— Se duce la întîlnirea din bilet?

— Da.

— Atunci rămîne pentru astă-seară?

— Pentru astă-seară.

— Domnul de Monsoreau este înștiințat?

— De întîlnire, da; de omul pe care-l va găsi la întîlnire, nu încă.

— Așadar sînteți hotărît să-l sacrificați pe conte?

— Sînt hotărît să mă răzbun, spuse prințul. Nu mai mă tem decît de un lucru acum.

— Care?

— Ca Monsoreau să nu se încreadă în forța și în dibăcia lui și ca Bussy să-i scape.

— Monseniorul să fie liniștit.

— Cum?

— Domnul de Bussy este definitiv condamnat?

— Da, la naiba! Un om care mă poartă de nas, care îmi ia voința, care face din ea voința lui; care îmi ia amanta și care face din ea amanta lui; un fel de leu căruia îi sînt cu atît mai puțin stăpîn ca păzitor. Da, da, d'Aurilly, este condamnat fără milă.

— Ei bine! după cum vă spuneam, Monseniorul să fie liniștit; dacă va scăpa lui Monsoreau, nu va scăpa altuia.

— Și care este acest altul?

— Monseniorul îmi poruncește să-l numesc?

— Da, îți poruncesc.

— Acest altul este domnul d'Epernon.

— D'Epernon, d'Epernon, care trebuie să se bată cu el mîine?

— Da, Monsenior.

— Povestește-mi și mie.

D'Aurilly era să înceapă povestirea cerută, cînd ducele fu chemat. Regele se găsea la masă și se mira că nu-l vede acolo

și pe ducele de Anjou, sau mai de grabă Chicot îl făcuse să bage de seamă această lipsă, și regele își chema fratele.

— Îmi vei povesti totul în timpul procesiunii, spuse ducele. Și îl urmă pe ușierul care-l chema.

Acum cînd nu vom mai avea timpul, preocupați cum vom fi de un personaj mai mare, să-l urmă pe duce și pe d'Aurilly prin străzile Parisului, să spunem, cititorilor noștri ce se petrecuse între d'Epernon și cîntărețul din lăută.

Dimineața, spre revărsatul zorilor, d'Epernon se prezentase la palatul Anjou și ceruse să vorbească cu d'Aurilly.

De mai multă vreme gentilomul îl cunoștea pe muzicant.

Acesta din urmă fusese chemat să-l învețe lăută, și de mai multe ori elevul și profesorul se întruniseră pentru a face exerciții, cum era moda pe vremea aceea, nu numai în Spania, dar chiar și în Franța.

Rezulta de aci că o prietenie destul de strînsă, înfrînată de etică, îi unea pe cei doi muzicanți.

De altfel, domnul d'Epernon, Gascon rafinat, practica metoda insinuării, care constă a ajunge la stăpîni prin slugi și erau puține taine la ducele de Anjou pe care să nu le știe el de la prietenul său d'Aurilly.

Să mai adăugăm că, în urmă dibăciei sale diplomatice, el menaja atît pe rege cît și pe duce, trecînd de la unul la altul, temîndu-se să nu-l aibă ca dușman pe viitorul rege, și păstrînd pe regele care domnea.

Această vizită la d'Aurilly avea drept scop să vorbească cu el despre aropiatul duel cu Bussy.

Duelul acesta îl îngrijora foarte mult.

În timpul lungii sale vieți, partea mai importantă a caracterului lui d'Epernon nu a fost niciodată vitejia; ar fi trebuit să fii însă mai mult decît viteaz, ar fi trebuit să fii îndrăzneț pentru a înfrunta cu singe rece lupta cu Bussy: a se bate cu el însemna să se aștepte la o moarte sigură.

Mai încercaseră și alții care măsuraseră pămîntul în luptă și care nu se mai ridicaseră de jos.

La primul cuvînt pe care-l spuse d'Epernon muzicantului despre subiectul care-l preocupa, acesta care cunoștea ura ascunsă pe care stăpînul său o nutrea împotriva lui Bussy, acesta, zic, începu să-și plîngă elevul anunțîndu-l că de o săptămînă domnul de Bussy făcea exerciții în fiecare dimineață cu un trîmbițaș din gardă, cea mai vicleană spadă care s-a întîlnit

vreodată la Paris, un fel de artist în lovituri de spadă, care, fiind călător și filosof, împrunutase de la Italiani jocul prevăzător și strîns, de la Spaniolî fentele lor agere și strălucite, de la Germani mlădierea încheieturii și logica ripostelor, în sfîrșit, de la sălbaticii Polonezi, cărora li se ziceau pe atunci Sarmati, voltele lor, salturile lor, slăbirea lor fără veste și luptele corp la corp. D'Epernon, în timpul acestei lungi enumerări a șanselor potrivnice, își mîncă de groază tot carminul care-i lustruia unghiile.

— Așadar, sînt un om mort atunci, spuse el jumătate rîzînd, jumătate îngălbenind.

— Cam așa ceva! răspunse d'Aurilly.

— Dar e absurd, strigă d'Epernon, să mergi pe teren cu un om care trebuie în mod neîndoielnic să te omoare. Este ca și cînd ai juca zaruri cu cineva care ar fi sigur că dă de fiecare dată șase-șase.

— Trebuia să te gîndești la acest lucru înainte de a te angaja, domnule duce.

— La naiba, spuse d'Epernon, îmi voi lua vorba înapoi. Nu sînt Gascon degeaba. Ar fi un nebun acela care ar părăsi viața de bună voie și mai cu seamă la douăzeci și cinci de ani. Dar mă gîndesc, la naiba! da, dar acest lucru e ceva logic. Ascultă!

— Spune.

— Domnul de Bussy e sigur că mă omoară, spuneai?

— Nu mă îndoiesc o singură clipă.

— Atunci nu mai e un duel, dacă e sigur; este un asasinat.

— Cam așa!

— Și dacă este un asasinat, ce dracu'!

— Ei bine?

— Îți este îngăduit să previi un asasinat prin...

— Prin?

— Printr-un... omor.

— Cine mă oprește, pentru că vrea să mă ucidă, să-l ucid eu mai înainte?

— O! Doamne! nimic și mă gîndeam chiar eu...

— Raționamentul meu nu este oare limpede?

— Limpede ca ziua.

— Numai că în loc să-l ucid cu cruzime cu mîinile mele, cum vrea să facă el cu mine, ei bine! eu care urăsc sîngele voi lăsa această grijă altuia.

— Adică, vei plăti niște zbiri?

— Pe legea mea, da! ca domnul de Guise și domnul de Mayenne pentru Saint-Mégrin.

— Are să te coste scump.

— Am să dau trei mii de scuzi.

— Pentru trei mii de scuzi, cînd zbirii dumitale vor ști cu cine au de-a face, nu vei avea decît șase oameni.

— Nu e oare destul?

— Șase oameni? Domnul de Bussy va ucide patru din ei mai înainte de-a fi măcar zgîriat. Adu-ți aminte de încăierarea din strada Sfîntului Anton, în care l-a rănit pe Schomberg la coapsă, pe dumneata la braț și l-a strivit aproape pe Quélus.

— Voi da șase mii de scuzi dacă trebuie, spuse d'Epernon. La naiba! dacă fac un lucru vreau să-l fac bine și să nu mai scape.

— Ți-ai găsit oamenii? spuse d'Aurilly.

— Drace! răspunse d'Epernon, am ici-colo cîțiva oameni fără ocupație, niște soldați în retragere, niște viteji, ce-i drept, care se pot compara cu aceia din Veneția și din Florența.

— Foarte bine! foarte bine! Dar bagă de seamă.

— La ce?

— Dacă vor da greș, te vor denunța.

— Îl am pe rege de partea mea.

— E ceva, însă regele nu poate împiedica să fii ucis de către domnul de Bussy.

— Iată ceva foarte adevărat, spuse d'Epernon visător.

— Îți voi arăta și eu o cale.

— Vorbește, prietene, vorbește.

— Dar poate că nu vrei să faci cauză comună?

— Nu mă voi da înapoi de la nimic ce ar putea să-mi înmulțească șansele de a mă scăpa de acel ciine turbat.

— Ei bine! un dușman al dușmanului dumitale este gelos.

— Ah! ah!

— Astfel că la această oră chiar...

— Îi întinde o cursă.

— Apoi?

— Dar îi lipsesc banii; cu cei șase mii de scuzi își va face afacerea lui odată cu a dumitale. Dumneata nu vrei să-ți revină cîntea loviturii, nu-i așa?

— Doamne, nu! Nu cer altceva decît să rămîn în umbră.

— Trimite-ți deci oamenii la întîlnire, fără să te faci cunoscut și el îi va întrebuița.

— Însă ar mai trebui, dacă oamenii mei nu mă cunosc, să-l cunosc eu pe omul acela.

— Ți-l voi arăta mâine dimineață.

— Unde?

— La Luvru.

— Așa dar e un gentilom?

— Da.

— D'Aurilly, numaidecît cei șase mii de scuizi vor fi la dispoziția dumatăle.

— Ne-am înțeles atunci?

— Negreșit.

— La Luvru, deci!

— La Luvru.

Am văzut în capitolul precedent cum îi spuse d'Aurilly lui d'Epernon:

— Fii liniștit, domnul de Bussy nu se va bate cu dumneata mâine!

CAPITOLUL XXXIX

Procesiunea

Îndată după terminarea gustării, regele intrase în camera sa cu Chicot pentru a-și lua veșmintele de pocăință și ieșise de acolo o clipă după aceea, cu picioarele goale, cu mijlocul încins cu o frînghie și cu gluga dată peste față.

În timpul acesta curtenii își făcuseră aceeași toaletă.

Timpul era minunat, drumul presărat cu flori; se vorbea, de altare unele mai mărețe decît altele, și mai cu seamă de acela pe care călugării de la Sfînta Genoveva îl ridicaseră în cripta capelei.

O mulțime uriașă mărgea drumul cre ducea la cele patru opriri pe care trebuia să le facă regele, și care erau la Iacobini, la Carmeliți, la Capucini și la Genovefani.

Clerul de la Saint-Germain-l'Auxerrois deschidea procesiunea. Arhiepiscopul de Paris ducea Sfînta Cuminecătură. Între cler și arhiepiscop mergeau de-adaratele niște băieți tineri care mișcau cădelnițele și niște fete care desfrunzeau trandafiri.

Apoi venea regele, cu picioarele goale, după cum am spus, urmat de cei patru prieteni ai săi, cu picioarele goale ca și el și îmbrăcați la fel.

Urma după aceea ducele de Anjou, însă în costumul său obișnuit; toată curtea angevină îl însoțea, amestecată printre marii demnitari ai coroanei, care mergeau înapoia prințului, fiecare păstrîndu-și locul pe care i-l dădea eticheta.

Apoi, în sfîrșit, veneau burghezii și poporul.

Era mai mult de ora unu după-amiază cînd părăsiră Luvrul.

Crillon și gărzile franceze voiau să-l urmeze pe rege, însă acesta le făcu semn că era în zadar și Crillon cu gărzile rămaseră să păzească palatul.

Era aproape ora șase seara cînd, după ce se oprise pe la diferite altare, capul cortegiului începu să zărească porticul dantelat al vechii minăstiri și pe genovevani, cu starețul în frunte, așezați pe cele trei trepte care formau pragul, pentru a primi pe Maiestatea Sa.

În timpul drumului care despărțea minăstirea de ultima oprire, care era aceea ce se făcuse la minăstirea Capucinilor, ducele de Anjou, care stătuse în picioare toată ziua, se simțise rău din pricina oboselii: el ceruse atunci voie regelui să se retragă în palatul său, voie pe care regele i-o dăduse.

Gentilomii săi se desprinseseră atunci din cortegiu și se retrăseseră odată cu el, ca pentru a arăta tuturor că pe ducele de Anjou îl urmau ei, iar nu pe rege.

Adevărul era însă că, deoarece trei dintre ei aveau să se bată a doua zi doreau să nu se obosească peste măsură.

La poarta minăstirii, regele, sub motivul că Maugiron, Quéhus, Schomberg și d'Epergnon nu aveau mai puțin nevoie de odihnă ca Livarot, Ribeirac și Anraguet, regele, zic, le dădu drumul și lor.

Arhiepiscopul, care sluja încă de dimineață și care nu gustase pînă atunci nimic, de altfel ca și ceilalți preoți, cădea de oboseală; regelui îi fu milă de acești sfinți martiri și ajuns, după cum am spus, la poarta minăstirii, le dădu drumul la toți.

— Apoi, întorcîndu-se spre starețul Josep Foulon:

— Iată-mă, părinte, spuse el vorbind pe nas, vin, ca un păcătos ce sînt, să caut odihna în singurătatea minăstirii dumatăle.

Starețul se înclină.

Apoi adresîndu-se celor care rezistaseră acestei zile aspre, și care îl urmaseră pînă acolo:

— Vă mulțumesc, domnilor, duceți-vă.

— Chicot salută respectuos și regalul păcătos urcă una cîte una, lovindu-și pieptul, treptele minăstirii.

Henric abia trecuse pragul minăstirii, că ușile se închiseră în urma lui.

Regele era atât de cufundat în meditațiile sale, încît nu păru să bage de seamă această împrejurare, care de altfel, după ce le dăduse drumul celor din suita sa, nu mai avea nimic neobișnuit.

— Mai întîi, îi spuse stărețul regelui, o vom conduce pe Maiestatea voastră în cripta pe care am împodobit-o cum am putut mai bine în cinstea regelui cerului și al pămîntului.

Regele se mulțumi să răspundă printr-un gest de încuviințare și merse înapoia stărețului.

Dar de îndată ce trecu sub posomorîta arcadă unde stăteau nemișcați două rînduri de călugări, de îndată ce-l văzură cotind după colțul curții care ducea la capelă, douăzeci de glugi săriră în aer și se văzură strălucind în semi-obscuritate niște ochi scînteietori de bucurie și de mîndria triumfului.

Desigur, acestea nu erau niște figuri de călugări leneși și fricoși; mustața deasă, obrații înnegriți de soare arătau la ei puterea și activitatea.

Un mare număr dintre ei dădeau la iveală niște fețe brăzdate de cicatrice și alături de cel mai mîndru dintre ei, de acela care purta cicatricea cea mai vestită, apărea triumfătoare și entuziasmată figura unei femei îmbrăcată într-o rasă.

Această femeie începu să miște o pereche de foarfeci de aur care atîrnau de un lanț de aur ce îl avea la centură, și strigă:

— Ah! frații mei, am pus mîna în sfîrșit pe Valois.

— Pe legea mea, surioară, cred și eu, răspunse Crestatul.

— Nu încă, nu încă, murmură cardinalul.

— Cum așa?

— Da, vom avea destule trupe burgheze, pentru a-l ține în friu pe Crillon și gărzile sale?

— Avem ceva mai bun decît niște trupe burgheze, răspunse ducele de Mayenne și, te rog să mă crezi, nu se va schimba un singur foc de pușcă.

— Să vedem, spuse ducesa de Montpensier, cum înțelegi dumneata aceat lucru? Cu toate astea eu aș fi voit puțină gălăgie.

— Ei bine! surioară, ți-o spun cu părere de rău, nu vei avea această plăcere. Cînd regele are să fie prins, va striga, dar nimeni nu-i va răspunde. Îl vom face atunci, prin convingere sau prin violență, însă fără să ne arătăm, să semneze o abdicare. Numai decît abdicarea va face ocolul orașului și îi va dispune în favoarea noastră pe burghezi și pe soldați.

— Planul e bun și nu poate da greș acum, spuse ducesa.

— Este puțin cam brutal, spuse cardinalul de Guise clătîind din cap.

— Regele va refuza să semneze abdicare, adăugă Crestatul; este viteaz și va prefera să moară.

— Să moară atunci! strigară Mayenne și ducesa.

— Nu, răspunse cu tărie ducele de Guise, nu! Vreau să urmez unui prinț care abdică și care este disprețuit, dar nu vreau să iau locul unui om asasinat care va fi plins. De altfel, în planurile voastre, îl uitați pe domnul duce de Anjou care, dacă regele va fi ucis, va avea pretenție la coroană.

— Să o ceară, la naiba! să o ceară! spuse Mayenne; fratele nostru cardinalul a prevăzut cazul; domnul duce de Anjou va fi și el cuprins în actul de abdicare al fratelui său. Domnul duce de Anjou a avut legături cu hughenotii, este nedemn să domnească.

— Cu hughenotii, ești sigur?

— Drace! pentru că a fugit cu ajutorul regelui Navarei.

— Bine.

— Apoi o altă clauză în favoarea casei noastre urmează clauza abdicării: această clauză te va face locotenent al regatului, frate, și de la locotenența regatului pînă la regalitate nu va fi decît un pas.

— Da, da, spuse cardinalul, am prevăzut toate astea; dar s-ar putea ca gărzile franceze, pentru a se asigura că abdicarea este adevărată și mai cu seamă de bună voie, să forțeze minăstirea. Crillon nu știe de glumă și ar fi în stare să spună regelui: „Sire, viața ne este în primejdie, foarte bine; dar, înainte de toate, să ne salvăm onoarea.“

— Aceasta îl va privi pe general, spuse Mayenne, și generalul și-a luat toate măsurile. Avem aci ca să susținem asaltul opzeci de gentilomi și am pus să se împartă arme la o sută de călugări. Vom rezista o lună împotriva unei armate. Fără să mai socotim că în caz de inferioritate avem subterana pentru a fugi cu prada noastră.

— Și ce face ducele de Anjou în momentul de față?

— La ceasul primejdiei a slăbit ca totdeauna. Ducele de Anjou s-a înapoiat acasă, unde așteaptă fără îndoială vești de la noi, între Bussy și Monsoreau.

— Ei! Doamne! aci ar trebui să fie, iar nu acasă.

— Cred că te înșeli, frate, spuse cardinalul; poporul și nobilimea ar fi văzut în această întrunire a celor doi frați o

capcană împotriva familiei; după cum spuneam adineauri, trebuie, înainte de toate, să ne ferim de a juca rolul de uzurpatori. Moștenim, atita tot. Lăsându-l pe ducele de Anjou liber, pe regina mamă neatârnată, ne facem iubiți de toți și admirați de partizanii noștri, și nimeni nu va avea să ne spună nici cel mai mic cuvânt. Numai că, îl vom avea împotriva noastră pe Bussy și alte o sută de spade foarte primejdioase.

— Ei așa! Bussy se bate miine cu favoriții.

— Ei drace! îi va ucide; mare lucru: și apoi va fi de-ai noștri, spuse ducele de Guise. Cît despre mine, îl fac general al unei armate din Italia, unde va izbucni războiul fără nici o îndoială. Este un om superior pe care-l stimez foarte mult, acest senior de Bussy.

— Iar eu, ca dovadă că nu-l stimez mai puțin cît dumneata, frate, dacă voi ajunge văduvă, spuse ducesa de Montpensier, mă căsătoresc cu el.

— Să te căsătorești cu el! surioară, strigă Mayenne.

— I-auzi, spuse ducesa, sînt doamne mai mari decît mine care au făcut mai mult pentru cel și nu era general de armată pe vremea aceea.

— Haide, haide, spuse Mayenne, vom vedea asta mai tirziu; la lucru acum!

— Cine este lingă rege? întrebă ducele de Guise.

— Starețul și fratele Gorenflot, după cîte cred, spuse cardinalul. Trebuie să nu vadă decît fețe cunoscute, altfel s-ar speria de la început.

— Da, spuse Mayenne, să mîncăm fructele conspirației, dar să nu le culegem.

— O fi ajuns în chilie? spuse doamna de Montpensier, nerăbdătoare de a-i da regelui a treia coroană pe care i-o făgăduia de atita vreme.

— O! nu; va vedea mai întii marele altar din criptă și va adora sfintele moaște.

— Apoi?

— Apoi starețul îi va adresa cîteva cuvinte răsunătoare despre deșertăciunea bunurilor acestei lumi; după care fratele Gorenflot, îl știți, acela care a rostit acel măreț discurs în timpul adunării Ligii?...

— Da; ei bine?

— Fratele Gorenflot va încerca să obțină prin convingerea ceea ce noi nu, îndrăznim să-i zmulgem prin slăbiciune.

— În adevăr, ar fi cu mult mai bine așa, spuse ducele visător.

— Ei așa! Henric este superstițios și slab, spuse Mayenne, răspund că va ceda de frica infernului.

— Iar eu sînt mai puțin conșins decît voi, spuse ducele, dar vasele noastre sînt gata de plecare, nu mai putem da înapoi. Acum, după încercarea starețului, după discursul lui Gorenflot, dacă și unul și altul dau greș, vom încerca ultimul mijloc, adică intimidarea.

— Și atunci mi-l voi tunde pe Valois, strigă ducesa revenind mereu la gîndu-i favorit.

În clipa aceea un clopoțel răsună sunb boltele întunecate de primele neguri ale nopții.

— Regele coboară în criptă, spuse ducele de Guise; haide, Mayenne, cheamă-ți prietenii și să ne facem iarăși călugări.

Îndată glugile acoperiră frunți îndrăznețe, ochi arzători și cicatrice vorbitoare; apoi treizeci sau patruzeci de călugări, conduși de cei trei frați, se îndreptară spre intrarea criptei.

CAPITOLUL XL

Chicot I

Regele era cufundat într-o reculegere care făgăduia un succes ușor planurilor domnilor de Guise.

El vizită cripta cu toată comunitatea, sărută racla și termină toate aceste ceremonii lovindu-și pieptul din ce în ce mai tare și mormăind psalmii cei mai jalnici.

Starețul își începu îndemnurile pe care regele le ascultă dînd aceleași semne de pocăință plină de rivnă.

În sfîrșit, la un gest al ducelui de Guise, Joseph Foulon se înclină în fața lui Hernic, și îi spuse:

— Sire, ați voi să veniți acum să depuneți coroana voastră pămîntească la picioare stăpinului veșnic?

— Haideți..., răspunse simplu regele.

Și numaidecît întreaga comunitate, care se înșira în drumul lui, se îndreptă spre chiliile al căror coridor principal se întrezărea la stînga.

Hernic părea foarte înduioșat. Mîinile nu încetau să lovească pieptul, iar mătăniile pe care le răsucea mereu sunau pe capetele de mort ce le avea atîrnate de centură.

Ajunseră în sfîrșit la chilie: pe prag aștepta Gorenflot, cu fața luminată, cu ochii strălucitori ca un rubin.

— Aici, făcu regele.

— Chiar aici, răspunse călugărul cel gras.

Regele putea să arate o oarecare șovăială, pentru că, la capătul aceluia coridor, se vedea o ușă, sau mai de grabă un grilaj destul de misterios și care nu oferea ochiului decît un întuneric adînc.

Hernic intră în chilie.

— *Hic portus salutis?* murmură el cu o voce mișcată.

— Da, răspunse Foulon, aici este portul.

— Lăsați-ne singuri, făcu Gorenflot cu un gest măreț.

Și numaidecît se închise ușa; pașii celor de față se depărtară.

Regele, văzînd un scăunel de lemn în fundul chiliei, se așeză pe el cu amîndouă mîinile pe genunchi.

— Ah! iată-te, Irod, iată-te, păgînule, iată-te Nabucodonosor, spuse Gorenflot fără nici o altă introducere și spijinindu-și mîinile-i groase în șolduri.

Regele păru surprins.

— Cu mine vorbești, frate? spuse el.

— Da, cu tine, vorbesc, cu cine altul? Se poate spune vreo insultă care să nu ți se potrivească?

— Frate! murmură regele.

— Ei ași! tu nu ai nici un frate aici. Iată, este destulă vreme de cînd mă gîndesc la un discurs.... îl vei avea... Îl împart în trei părți ca orice bun predicator. Mai întîi tu ești un satir, în sfîrșit ești un detronat; iată despre ce am să-ți vorbesc.

— Detronat, frate..., spune cu o izbucnire regele pierdut în umbră.

— Nici mai mult, nici mai puțin. Aici nu mai e ca în Polonia și nu vei mai fugi...

— O capcană!

— O! Valois, află că un rege nu este decît un om, atunci mai este încă om.

— Violențe, frate!

— La naiba! crezi că te-am închis ca să te menajăm?

— Abuzezi de religie, frate.

— Există oare religie? strigă Gorenflot.

— O! făcu regele, un sfînt să spună asemenea lucruri?

— Cu atît mai rău, le-am spus acum.

— Te vei duce în iad.

— Oare există iad?...

— Vorbești ca un necredincios, frate.

— Haide, fără predici prefăcute, ești gata, Valois?

— La ce?

— Să-ți depui coroana; am fost însărcinat să te invit: deci te invit.

— Dar faci un păcat de moarte.

— O! o! făcu Gorenflot cu un zimbet nerușinat, am dreptul să iert păcatele, și mi-l iert dinainte; să vedem! renunță, frate Valois.

— La ce?

— La tronul Franței.

— Mai degrabă moartea.

— Ei! vei muri atunci... Ascultă, iată-l pe stareț. Se inapoiază... hotărăște-te.

— Am gărzile mele, prietenii mei; mă voi apăra.

— Se poate, dar vei fi ucis mai întîi.

— Lasă-mi cel puțin o clipă să mă gîndesc.

— Nici o clipă, nici o secundă.

— Zelul dumitale e prea mare, frate, spuse starețul.

Și el făcu din mină un semn care voia să spună regelui:

— Sire, cererea vă este acordată.

Și starețul închise din nou ușa.

Hernic căzu într-o adîncă visare.

— Haide! spuse el, să primim sacrificiul.

Zece minute se scurseseră de cînd Hernic se gîndea; cineva bătă la fereștrău celulei.

— S-a făcut, spuse Gorenflot; primește.

Regele auzi un fel de murmur de bucurie și de surpriză în coridor.

— Citește-i actul, spuse o voce care-l făcu pe rege să tresară pînă într-acolo încît privi prin zăbrelele chiliei.

Și un pergament în formă de sul trecu din mîna unui călugăr în aceea a lui Gorenflot.

Gorenflot citi cu mare greutate acest act regelui, a cărui durere era și mai mare și care își ascundea fruntea în mîini.

— Și dacă refuz să semnez? strigă el cu lacrimi în ochi.

— Înseamnă să vă pierdeți de două ori mai mult, reluă vocea ducelui de Guise, înăbușită de glugă. Socotiți-vă mort față de lume, și nu vă siliți supușii să verse sîngele unui om care a fost regele lor.

— Nu voi putea fi constrins, spuse Hernic.

— Prevăzusem eu, îi șopti ducele sorei sale, a cărei frunte se încreți, ai cărei ochi reflectară un plan sinistru.

— Haide, frate, adăugă el adresîndu-se lui Mayenne, poruncește să se înarmeze toată lumea și să se pregătească.

— La ce? spuse regele pe un ton tînguitor.

— La toate, răspunse Joseph Foulon.

Desperarea regelui se mări.

— La naiba! strigă Gorenflot, te uram, Valois; dar acum te disprețuiesc. Haide, semnează, sau nu vei pieri decît de mina mea.

— Aveți răbdare, aveți răbdare, spuse regele, să obțin de la el resemnarea.

— Iarăși vrea să se mai gîndească! strigă Gorenflot.

— Să fie lăsat pînă la miezul nopții, spuse cardinalul.

— Îți mulțumesc, creștinule milos, spuse regele în culmea disperării. Dumnezeu îți va răsplăti!

— Cu adevărat că are un creier slăbit, spuse ducele de Guise. Noi servim Franța, detronîndu-l.

— Ce are a face, făcu ducesa; așa slăbit cum e, voi simți o mare plăcere să-l tund.

— În timpul acestui dialog, Gorenflot, cu brațele încrucișate, îl copleșea pe Hernic cu insultele cele mai grele și îi povestea toate nelegiuirile.

Deodată un zgomot înăbușit răsună în afara minăstirii.

— Tăcere! strigă vocea ducelui de Guise.

Se făcu cea mai adîncă tăcere. Se deosebiră în curînd niște lovituri date cu putere, și la intervale egale, în poarta răsunătoare a minăstirii.

Mayenne alergă atît de repede pe cît îi îngăduia grăsimia.

— Fraților, spuse el, o trupă de oameni înarmați se află în fața porții.

— Vin să-l caute, spuse ducesa.

— Un motiv mai mult ca să semneze repede, spuse cardinalul.

— Semnează! Valois, semnează! strigă Gorenflot cu o voce de tunet.

— Mi-ați dat răgaz pînă la miezul nopții, spuse într-un chip jalnic regele.

— O! te răzgîndești, deoarece crezi că ești ajutat...

— Negreșit, am o șansă.

— Pentru a muri dacă nu semnează numaidecît, strigă vocea aspră și poruncitoare a ducesei.

Gorenflot apucă mina regelui și îi întinse o pană.

Zgomotul se întetea afară.

— O nouă trupă! veni să spună un călugăr; înconjoară tinda și o împresoară la stînga.

— Haide! strigară cu nerăbdare Mayenne și ducesa.

Regele muie pana în cerneală.

— Elvețienii! alergă să comunice Foulon; pătrund în cimitir pe la dreapta; toată minăstirea este împresurată în momentul de față.

— Ei bine! ne vom apăra, răspunse cu hotărîre Mayenne. Cu un ostatec ca acesta, o cetate nu este luată niciodată așa ușor.

— A semnat! urlă Gorenflot smulgînd hîrtia din miinile lui Hernic. Acesta abătut, își afundă capul în glugă și gluga în cele două brațe.

— Atunci sîntem rege, îi spuse cardinalul ducelui. Ia repede această prețioasă hîrtie.

Regele, în durerea lui, răsturnă lampa care singură lumina această scenă: dar ducele de Guise și pusese mina pe pergament.

— Ce facem? ce facem? veni să întrebă un călugăr sub rassa căruia se deosebea un gentilom înarmat pînă în dinți. Crillon sosește cu gărzile sale franceze și amenință să spargă porțile. Ascultați!...

— În numele regelui! strigă vocea puternică a lui Crillon.

— Bun! nu mai există rege, răspunse Gorenflot pe o fereastră.

— Cine spune aceasta, caraghiosule? răspunse Crillon.

— Eu! eu! eu! făcu Gorenflot în întuneric, cu o mîndrie din cele mai provocatoare.

— Încercați să mi-l zăriți pe caraghiosul acela și să-i înfigeți cîteva gloanțe în burtă, spuse Crillon.

Și Gorenflot, văzîndu-i pe soldați că își pregătesc armele făcu numaidecît o săritură și recăzu pe spate în mijlocul chiliei.

— Sparge ușa, dragă Crillon, spuse în mijlocul tăcerii generale o voce care făcu să li se zbirlească părul tuturor călugărilor falși sau adevărați care așteptau în coridor.

Vocea aceasta era a unui bărbat care, ieșit din rinduri, înaintase pînă la treptele minăstirii.

— Iată, Sire, răspunse Crillon dînd în poarta principală o puternică lovitură de secure.

Zidurile se cutremură.

— Ce doriți?... spuse starețul, apărînd cu frică la fereastră.

— A! dumneata ești, părinte Foulon, spuse aceeași voce trufașă și liniștită. Înapoiază-mi, te rog, nebunul, care a venit să petreacă noaptea într-una din chiliile dumatiale. Am nevoie de Chicot; mă plictisesc la Luvru.

— Iar eu mă distrez foarte plăcut, fiule, răspunse Chicot, scoțîndu-și capul din glugă și străbătînd mulțimea de călugări, care se depărtară cu un urlet de groază.

În momentul acesta ducele de Guise, care poruncise să-i aducă o lampă, citea dedesuptul actului semnătura, încă proaspătă, obținută cu atita greutate:

„CHICOT I“

— „Eu, Chicot I“, strigă el; mii de draci!

— Haide, spuse cardinalul, sintem pierduți; să fugim.

— Ei ași! făcu Chicot împărțînd lui Gorenflot, aproape leșinat, o mulțime de lovituri cu frînghia pe care o purta la centură; ei ași!

CAPITOLUL XLI

Dobînda și capitalul

Pe măsură ce regele vorbea, pe măsură ce conspiratorii îl recunoșteau, ei trecură de la uimire la groază. Abdicarea semnată „Chicot I“ schimbase groaza în furie.

Chicot își aruncă rassa de pe umeri, își încrucișă brațele și, în vreme ce Gorenflot fugea cît îl țineau picioarele, el susținu nemișcat și zîmbitor, prima lovitură.

Fu o clipă grozavă.

Gentilomii, furioși, înaintară spre Gascon, hotărîți să se răzbune de păcleala căreia îi căzuseră victime.

Dar bărbatul acesta fără arme, cu pieptul acoperit numai de cele două brațe, cu fața batjocoritoare care părea că desfide atita putere, care ataca atita slăbiciune, îi opri mai mult chiar decît muștrările cardinalului care le atrăgea atenția că moartea lui Chicot nu le-ar servi la nimic, ci dimpotrivă ar fi răzbunată grozav de rege, care era complice cu bufonul său în această scenă.

Reieși de aici că pumnalele și spadele se aplecară în fața lui Chicot care, fie din devotament, și era în stare de el, fie că le ghicise gîndurile, continuă să le ridă în nas. În timpul acesta amenințările regelui se făceau mai stăruitoare și loviturile de secure ale lui Crillon mai dese.

Se vede bine că poarta nu putea să reziste multă vreme unui asemenea atac, pe care nu încercau nici măcar să-l respingă.

Astfel că, după citeva clipe de consultare, ducele de Guise dădu ordinul de retragere.

Acest ordin îl făcu pe Chicot să zîmbească.

În timpul nopților petrecute împreună cu Gorenflot, el examinase subterana: recunoscuse poarta de ieșire și denunțase această poartă regelui care îl așezase acolo pe Tocquenot, locotinentul gărzilor suedeze.

Era deci vădit că partizanii Ligii, unii după alții, aveau să se arunce în gura lupului.

Cardinalul dispăru cel dintîi, urmat de vreo douăzeci de gentilomi.

Atunci Chicot îl văzu trecînd pe duce cu un număr de călugări aproape tot atît de mare; apoi Mayenne, care, cu pîntecele lui de uriaș și cu gîtul lui cel gros, neputînd alerga, primise grija retragerii.

Cînd, cel din urmă, domnul de Mayenne trecu prin fața chiliei lui Gorenflot și cînd Chicot îl văzu tîrîndu-se îngreunat de atita grăsimi, Chicot nu mai zîmbea ci se ținea de pîntece de ris.

Zece minute se scurseră în timpul cărora Chicot trase cu urechea, crezînd mereu că aude zgomotul conspiratorilor împinși înapoi în subterană; dar, spre marea lui mirare, zgomotul, în loc să vină spre el, continua să se depărteze.

Deodată Gasconul fu cuprins de o idee care îi schimbă hohotele de ris în scrișniri de dinți.

Timpul trecea, conspiratorii nu se mai înapoiau; băgaseră oare de seamă că poarta este păzită și descoperiseră o altă ieșire?

Chicot era să se repeadă afară din chilie, când deodată ușa acesteia fu astupată de o grămadă fără formă care se tira la picioarele lui smulgându-și părul din cap.

— Ah! ce mizerabil sint, striga călugărul. O! bunul meu senior Chicot, iartă-mă! iartă-mă!

Cum se făcea că Gorenflot, care plecase cel dintii, se înapoia singur, când ar fi trebuit să fie deja departe?

Iată întrebarea care luă naștere în mod natural în mintea lui Chicot.

— O! bunul meu domn Chicot, scumpul senior, ajută-mă! continua să urle Gorenflot; iartă-i netrebnicului dumitale prieten, care se pocăiește și se tirăște la picioarele dumitale.

— Dar, întrebă Chicot, cum nu ai fugit odată cu ceilalți, caraghiosule?

— Pentru că nu am putut să trec pe unde trec ceilalți, bunul meu senior; pentru că Dumnezeu, în minia lui, m-a pedepsit cu grăsimea. O! nenorocită burtă! striga călugărul, lovindu-și cu amândoi pumnii partea pe care o dojenea. Ah! de ce nu sint subțire ca dumneata, domnule Chicot! Ce frumos și mai cu seamă ce fericit e cineva care e subțire!

Chicot nu înțelegea absolut nimic din tinguelile călugărului.

— Dar ceilalți trec oare pe undeva? strigă Chicot cu o voce de tunet; ceilalți fug deci?

— La naiba! spuse călugărul, ce vrei să faci? Să aștepte spînzurătoarea? O! nenorocită burtă!

— Taci odată! strigă Chicot, și răspunde-mi.

Gorenflot se ridică pe amândoi genunchii.

— Întrebă, domnule Chicot, răspune el, ai cu siguranță tot dreptul.

— Cum fug ceilalți?

— Cît îi țin picioarele.

— Înțeleg... dar pe unde?

— Pe ferestruică.

— La naiba! pe care ferestruică?

— Pe ferestruica ce dă în cavoul cimitirului.

— Acesta este domnul căruia tu îi zici subterană? Răspunde repede!

— Nu, dragă domnule Chicot. Ușa subteranei era păzită pe dinafară. Marele cardinal de Guise, în clipa cînd voia s-o deschidă, a auzit un Elvețian care spunea: „Mich durstet“, ceea ce vrea să zică, după cît se pare: Mi-e sete.

— Pe toți dracii! strigă Chicot, știu ce vrea să zică asta; astfel că fugarii au luat un alt drum?

— Da, dragă domnule Chicot, fug prin cavoul cimitirului.

— Care dă?

— Pe de o parte în criptă, pe de altă parte sub poarta Sfîntului Jacques.

— Minți.

— Eu, dragă domnule?

— Dacă ar fi fugit prin cavoul care dă în criptă i-aș fi văzut trecînd din nou prin chilia ta.

— Iată ce s-a întîmplat, dragă domnule Chicot; ei s-au gîndit că nu ar mai avea vreme să facă acest mare ocol și au trecut prin ferestruică.

— Care ferestruică?

— Prin ferestruica ce dă în grădină și care servește să lumineze trecerea.

— Astfel că tu?...

— Astfel că eu, care sint prea gras...

— Ei bine?

— Nu am putut trece deloc; și au început să mă tragă de picioare, avînd în vedere că împiedicam drumul celorlalți.

— Dar, strigă Chicot cu fața luminată deodată de o ciudată veselie, dacă tu nu ai putut să treci...

— Nu, și cu toate astea am făcut mari eforturi. Uită-te la umerii mei, uită-te la pieptul meu.

— Atunci el care este și mai gras decît tine...

— Care, el?

— O! Doamne! spuse Chicot, dacă ești de partea mea în întîmplarea aceasta, îți făgăduiesc o luminare mîndră; astfel că nici el nu va putea trece?

— Domnule Chicot.

— Ridică-te, călugăre.

Călugărul se ridică pe cît putut mai repede.

— Bine! acum, condu-mă la fereastră.

— Unde vei voi, dragul meu senior.

— Mergi înainte, nenorocitul, mergi.

Gorenflot începu să alerge cît putea mai repede ridicînd din cînd în cînd brațele spre cer și menținîndu-și fuga pe care o începuse prin loviturile de frînghie cu care îl atîngea Chicot.

Amîndoi străbătura coridorul și coborîră în grădină.

— Pe aici, spuse Gorenflot, pe aici.

— Gorenflot făcu o ultimă efortare și ajunse pînă la un grup de copaci de unde păreau că ies niște gemete.

— Acolo, spuse el, acolo.

Și, la capătul puterilor, căzu rostogolindu-se pe iarbă.

Chicot făcu trei pași înainte și zări ceva care se mișca deasupra pămîntului.

Lîngă acel ceva care semăna cu partea dinapoia animalului pe care Diogene îl numea un cocoș cu două picioare și fără pene, se afla o spadă și o rassă.

Se vedea bine că individul care se găsea prins într-un mod atît de nenorocit se scăpase pe rînd de toate lucrurile care puteau să-l îngroașe; astfel că, deocamdată, dezarmat de spadă și dezbrăcat de rassă, el se găsea redus la cea mai simplă expresie.

Și în timpul acesta, ca și Gorenflot, făcea efortări zadarnice pentru a disperarea cu totul.

— La naiba! pe toți dracii! striga vocea înăbușită a fugarului. Aș prefera să trec prin mijlocul întregii gărzi. Ah! nu trageți așa de tare, prieteni, voi aluneca încet; simt că înaintez, nu repede, dar înaintez.

— Ei drăcie! domnul de Mayenne! murmură Chicot încîntat. Doamne, Dumnezeule, ai cîștigat lumînarea.

— Nu degeaba am fost eu poreclit Hercule, reluă vocea înăbușită, voi ridica această piatră. Hei!

Și făcu o efortare atît de puternică încît în adevăr piatra se clinti.

— Așteaptă, spuse încet Chicot, așteaptă.

Și el bătu din picioare ca și cînd ar fi fost cineva care alerga cu mare zgomot.

— Sosesec, spuseră mai multe voci în subterană.

— A! făcu Chicot, ca și cînd ar fi sosit în goană. A! tu ești, mizerabile călugăr.

— Nu spuneți nimic, Monsenior, murmură vocile, vă iau drept Gorenflot.

— A! tu ești deci, gramadă de carne, pondus imobile, a! tu ești, indigesta moles, așa-i?

Și, la fiecare muștrare, Chicot, ajunse în sfîrșit la ținta atît de dorită a răzbunării sale, făcea să cadă cu toată puterea brațului pe părțile carnoase care i se ofereau, frînghia cu care îl biciuise mai înainte pe Gorenflot.

— Tăcere, spuneau mereu vocile, vă iau drept călugărul.

În adevăr, Mayenne nu scotea decît gemete înăbușite indoindu-și în același timp efortările pentru a ridica piatra.

— A! conspiratorul, reluă Chicot; ah! călugăr nedemn: na, iată pentru beție; na, iată pentru lenevie; na, iată pentru minie; na, iată pentru desfrii; na, iată pentru lăcomie. Îmi pare rău că nu sint decît șapte păcate mari; na, na, na, iată pentru viciile pe care le ai.

— Domnule Chicot, spunea Gorenflot plin de sudoare, domnule Chicot, fie-ți milă de mine.

— A! trădătorule, urmă Chicot lovind mereu; na, iată pentru trădarea ta!

— Iertare! murmură Gorenflot crezînd că simte toate loviturile care cădeau asupra lui Mayenne, iertare! dragă domnule Chicot.

Dar Chicot, în loc să se oprească, se îmbăta de răzbunarea lui și își înmulțea loviturile.

Oricîtă stăpînire de sine ar fi avut, Mayenne nu mai putea să-și rețină gemetele.

— A! urmă Chicot, de ce nu vrea Dumnezeu să înlocuiască corpul tău netrebnic, scheletul tău de rînd, cu marii și puternicii omoplați ai ducelui de Mayenne, căruia îi datorez niște lovituri de baston și a căror dobîndă crește mereu de șapte ani!... Na, na, na!

Gorenflot scoase un suspin și căzu.

— Chicot! gemu ducele.

— Da, chiar eu, da, Chicot, nedemn servitor al regelui, Chicot, braț plîpînd, care ar voi să aibă cele o sută de brațe ale lui Briareu pentru acest prilej.

Și Chicot, infuriat din ce în ce mai mult, își înmulți loviturile atît de mult, încît ducele, adunîndu-și toate puterile, ridică piatra în culmea durerii și, cu coastele sfișiate, cu șalele sîngerinde, căzu în brațele prietenilor săi.

Ultima lovitură a lui Chicot lovi în gol.

Chicot se întoarse atunci: adevăratul Gorenflot leșinase dacă nu de durere, cel puțin de spaimă.

CAPITOLUL LXII

Ce se petrecea lângă Bastilia în vreme ce Chicot își plătea datoriile la mînăstirea Sfînta Genoveva

Erau orele unsprezece seara; ducele de Anjou aștepta cu nerăbdare în cabinetul din strada Sfîntul Jacques, unde se retrăsese în urma slăbiciunii de care fusese cuprins, ca un trimis al ducelui de Guise să vină să-i anunțe abdicarea regelui, fratele său.

El mergea și revenea de la fereastră la ușa cabinetului și de la ușa cabinetului la ferestrele anticamerei, privind marele ceasornic ale cărui secunde sunau jalnic în suportul lor de lemn aurit.

Deodată auzi în curte un tropăit de cal; crezu că acest cal poate fi al trimisului său și alergă să privească din balcon; dar acest cal ținut de friu de un rîndaș, își aștepta stăpînul.

Stăpînul ieși dinăuntrul apartamentelor: era Bussy; Bussy care, în calitate de căpitan al gărzilor, venea, înainte de a se duce la întîlnirea sa, să dea parola pentru noapte.

Ducele, zărindu-l pe acest frumos și viteaz tînăr, de care niciodată nu se pătuse plînge, simți o clipă de remușcare; dar, pe măsură ce-l văzu că se apropie de torța pe care o ținea valetul, fața îi fu luminată și pe această față ducele citi atîta bucurie, speranță și nerăbdare, încît toată gelozia îi reveni.

În acest timp, Bussy, neștiind că ducele îl privea și îi spiona diferitele emoții ale feții, Bussy, după ce dăduse parola, își aruncă mantaua pe umeri, se aruncă în șa și, dînd pîteni călului, se avîntă cu zgomot mare sub bolta sonoră.

O clipă ducele, îngrijorat că nu vedea pe nimeni apărînd, avu de gînd să trimită după el, căci bănuia că Bussy va face un popas pe la locuința sa înainte de a se duce spre Bastilia; dar îi veni în minte tînărul rizînd împreună cu Diana de dragostea sa

disprețuită, punindu-l, pe el, prințul, pe aceeași treaptă cu soțul înșelat și, de astă dată, pornirea cea rea o învinse pe cea bună.

Bussy zîmbise de fericire la plecare; acest zîmbet era o insultă pentru prinț; el, îl lăsă să plece; dacă ar fi avut privirea tristă și fruntea încruntată, poate că l-ar fi oprit.

În acest timp, abia ieșit din palatul Anjou, Bussy își liniștea mersul grăbit, ca și cum l-ar fi înspăimîntat zgomotul propriului său mers și, intrînd în locuința sa, după cum prevăzuse ducele, lăsă calul în miinile unui rîndaș care asculta respectuos o lecție de hipologie pe care i-o preda Remy.

— Ah! ah! spuse Bussy, recunoscînd pe tînărul doctor, tu ești Remy?

— Da, Monsenior, chiar eu.

— Nu te-ai culcat încă?

— Peste zece minute, Monsenior. Voi intra la mine sau mai degrabă la dumneavoastră. Într-adevăr de cînd nu mai am rînitul, îmi pare că ziua are patruzeci și opt de ore.

— Poate te plictisești? întrebă Bussy.

— Mă tem că da!

— Și dragostea?

— Ah! v-am spus-o adesea; nu mă încred în dragoste și nu fac asupra ei decît cercetări folositoare.

— Atunci, ai părăsit-o pe Gertruda?

— Cu totul.

— Așadar te-ai plictisit?

— De a fi bătut. De altfel așa se manifesta dragostea amazoanei mele.

— Și inima ta nu-ți spune nimic pentru ea în această seară?

— Pentru ce în această seară, Monsenior?

— Pentru că te-aș fi luat cu mine.

— Înspre Bastilia?

— Da.

— Mergi acolo?

— Fără îndoială.

— Și Monsoreau?

— Este la Compiègne, dragul meu, unde pregătește o vinătoare pentru Maiestatea Sa.

— Sînteți sigur, Monsenior?

— Ordinul i-a fost dat oficial azi dimineață.

— Ah!

Remy rămase o clipă gînditor.

— Atunci? spuse el după o clipă.

— Atunci, mi-am petrecut ziua mulțumind lui Dumnezeu pentru fericirea pe care mi-o trimite în astă noapte. Și vreau să-mi petrec noaptea bucurîndu-mă de această fericire.

— Bine. Jourdain, spada mea, făcu Remy.

Rîndașul dispăru în casă.

— Ți-am schimbat părerea? întrebă Bussy.

— În ce fel?

— Fiindcă îți iei spada.

— Da, vă însoțesc pînă la poartă pentru două motive.

— Care?

— Primul, de teama de a nu vă întîlni pe stradă cu vreun răfăcător.

Bussy zîmbi.

— Ei! Doamne, da. Rîdeți, Monsenior. Știu că nu vă temeți de răufăcători și este o slabă tovarășie aceea a doctorului Remy; dar se atacă mai puțin ușor doi oameni decît unul singur. Al doilea, pentru că am o mulțime de sfaturi bune să vă dau.

— Haide, dragul meu Remy, haide. Vom vorbi despre ele și, după plăcerea de a o vedea pe femeia pe care o iubești, nu cunosc alta decît aceea de a vorbi despre ea.

— Sînt oameni, răspunse Remy, care pun plăcerea de a vorbi chiar înaintea aceleia de a vedea.

— Dar, spuse Bussy, mi se pare că timpul este schimbător.

— Un motiv mai mult: cerul este cînd întunecat cînd senin. Mie îmi place variația. Mulțumesc, Jourdain, adăugă el, adresîndu-se rîndașului care îi aducea spada.

Apoi, întorcîndu-se spre conte:

— Iată-mă la ordinele dumneavoastră, Monsenior; să mergem.

Bussy îl luă de braț pe tînărul doctor și amîndoi se îndreptară spre Bastilia.

Remy spusese contelui că are o mulțime de sfaturi bune să-i dea și, într-adevăr, abia plecară, că doctorul și începu să scoată din latină mii de citate importante pentru a-i dovedi lui Bussy că făcea rău de a se duce în vizită în seara aceea la Diana, în loc să stea liniștit în pat, căci este știut că un om se bate rău cînd a dormit rău; apoi de la sentințele facultății, trecu la miturile

fabulei și povesti cu eleganță că de obicei Venus era aceea care îl dezarma pe Marte.

Bussy zîmbea; Remy stăruia.

— Vezi tu, spuse contele, cînd brațul meu ține o spadă, o apucă în așa fel încît fibrele cărnii iau puterea și mlădierea arcului, în vreme ce de partea lui, arcul pare că se însuflețește și se încălzește întocmai ca o carne. Din acel moment spada mea este un braț și brațul este o spadă. Deci atunci, înțelegi tu? nu mai e vorba nici de forță, nici de dispoziție. O lamă nu se obosește.

— Nu, dar se tocește.

— Nu-ți fie teamă.

— Ah! scumpul meu senior, urmă Remy, vedeți că miine e vorba să dați o luptă întocmai ca aceea a lui Hercule împotriva lui Anteu, ca aceea a lui Tezeu împotriva Minotaurului, ca aceea a lui Trente, ca aceea a lui Bayard; ceva omenesc, uriaș, cu neputință, trebuie să se spună în viitor de lupta lui Bussy ca fiind o luptă prin excelență, și în această luptă nu vreau, vedeți nu vreau nici să vă atingă pielea.

— Fii pe pace, dragul meu Remy; vei vedea minuni. Azi dimineață am dat patru spade în mîinile a patru spadasi care, timp de opt minute nu au putut toți patru să mă atingă o singură dată, în vreme ce eu le-am zdrovit tunicile. Săream ca un tigr.

— Nu zic ba, stăpîne; dar genunchii dumneavoastră nu vor mai fi cei de astăzi.

În felul acesta, Bussy și chirurgul său începură un dialog latin, foarte des întrerupt de hohote de ris.

Ajunseră astfel la capătul străzii Sfîntul Anton.

— Adio, spuse Bussy; am ajuns.

— Dacă v-aș aștepta? întrebă Remy.

— Pentru ce?

— Pentru a fi sigur că vă veți reîntoarce înainte de ora două și, veți avea cel puțin cinci sau șase ore de dormit înainte de duel.

— Dacă îți dau cuvîntul meu?

— Oh! atunci mi-ajunge. Cuvîntul lui Bussy, la naiba! s-ar putea să mă îndoiesc?

— Ei bine, il ai. Peste două ore, Remy, voi fi la palat.

— Fie. Adio, Monsenior.

— Adio, Remy.

Cei doi tineri se despărțiră; dar Remy rămase pe loc.

Îl văzu pe conte îndreptându-se spre casă și, cum lipsa lui Monsoreau îi dădea toată liniștea, acesta intră pe poarta pe care i-o deschidea Gertruda, iar nu pe ferăstră.

Apoi își relua cu filosofie prin străzile pustii drumul spre palatul lui Bussy.

În vreme ce ieșea din piața Beaudoyer, văzu venind spre el cinci oameni înfășurați în mantale și părint, sub aceste mantale, bine înarmați.

Cinci oameni la acea oră, era un eveniment. El se ascunse după colțul unei case.

Ajunși la zece pași de el, cinci oameni se opriră și, după un salut cordial, patru luară două drumuri diferite în vreme ce al cincilea rămase nemișcat și gînditor pe locul său.

În clipa aceea luna ieși dintr-un nor și luminează cu una din razele ei figura nocturnului călător.

— Domnul de Saint-Luc strigă Remy.

Saint-Luc ridică capul, auzind rostindu-se numele său, și, văzu un om care venea spre el.

— Remy! strigă la rîndul său.

— Remy în persoană, și sint fericiți că vă întîlnesc. Sint indiscret dacă vă întreb ce face Senioria Voastră la ora aceasta la o depărtare atît de mare de Luvru?

— Pe legea mea, dragul meu, examinez din ordinul regelui, înfățișarea orașului. Mi-a spus: „Saint-Luc, plimbă-te pe străzile Parisului și, dacă auzi din întîmplare spunîndu-se că am abdicat, răspunde cu curaj că nu este adevărat“

— Ați auzit vorbindu-se de astă?

— Nimeni nu a suflat un cuvînt. Or, cum trebuie să fie miezul nopții, cum totul e liniștit și cum nu l-am întîlnit decît pe domnul de Monsoreau, mi-am trimis prietenii acasă, și eram și eu gata de plecare cînd ne-am întîlnit.

— Cum? domnul de Monsoreau!

— Da.

— L-ați întîlnit pe domnul de Monsoreau?

— Cu o ceată de oameni înarmați, zece sau doisprezece cel puțin.

— Domnul de Monsoreau! cu neputință.

— Pentru ce cu neputință?

— Pentru că trebuia să fie la Compiègne.

— Trebuia să fie, dar nu este.

— Dar ordinul regelui?

— Ei ași! cine ascultă de rege?

— L-ați întîlnit pe domnul de Monsoreau cu zece sau doisprezece oameni?

— Desigur.

— V-a recunoscut?

— Te cred.

— Nu erați decît cinci?

— Cei patru prieteni și cu mine, nu mai mulți.

— Și nu s-a aruncat asupra dîmneavoastră?

— S-a ferit de mine, dimpotrivă, și tocmai aceasta m-a mirat. Recunoscîndu-l, mă așteptam la o grozavă bătălie.

— În ce parte se ducea.

— Înspre strada Tixeranderie.

— Ah Dumnezeule! strigă Remy.

— Ce este? întrebă Saint-Luc, speriat de accentul tinărului.

— Domnule de Saint-Luc, se va întîmpla fără îndoială o mare nenorocire.

— O mare nenorocire! Cui?

— Domnului de Bussy!

— Lui Bussy! La naiba! vorbește, Remy. Eu sint unul din prietenii săi, o știi bine.

— Ce nenorocire! Domnul de Bussy îl credea la Compiègne.

— Ei bine?

— Ei bine! A crezut că poate să profite de lipsa lui.

— Astfel că se află...?

— La doamna Diana.

— Ah! făcu Saint-Luc, se încurcă lucrurile.

— Da. Înțelege, spuse Remy, trebuie să fi avut bănuiele sau i le-a vîrit cineva în cap, și s-a prefăcut că pleacă pentru ca să revină pe neașteptate.

— Stai! spuse Saint-Luc lovindu-și fruntea.

— Aveți vreo idee? răspuse Remy.

— Trebuie să fie amestecat ducele de Anjou aici.

— Dar ducele de Anjou este acela care a provocat plecarea domnului de Monsoreau!

— Cu atît mai mult. Ai plămîinii buni, viteazul meu Remy?

- La naiba: ca niște foale.
- În cazul acesta, să alergăm fără să pierdem o clipă. Cunoști casa?
- Da.
- Mergi înainte atunci.
- Cei doi tineri o luară la fugă pe străzi, ceea ce ar fi făcut cinste unor căprioare urmărite.
- E cu mult înaintea noastră? întrebă Remy alergând.
- Cine? Monsoreau?
- Da.
- Aproape cu un sfert de oră, spuse Saint-Luc sărind peste o grămadă de pietre, înaltă de vreo doi metrii.
- Numai să ajungem la timp, spuse Remy scoțindu-și spada pentru a fi gata pentru orice întâmplare.

CAPITOLUL XLIII

Asasinul

Bussy, fără grijă și fără șovăială, fusese primit cu încredere de către Diana, care se credea sigură de plecarea soțului ei.

Niciodată frumoasa femeie nu fusese atât de veselă, niciodată Bussy nu fusese atât de fericit; sînt unele momente în care sufletul, sau mai de grabă instinctul de conservare simțind toată gravitatea unei situații își unește facultățile morale cu tot ceea ce simțurile îi pot procura ca resurse fizice; el se concentrează și se înmulțește. Aspiră din toate puterile viața, pe care poate s-o piardă dintr-o clipă într-alta fără să ghicească prin ce catastrofă s-ar putea întâmpla.

Diana mișcată, cu atât mai mult cu cît căuta să-și ascundă emoția, Diana, mișcată de temerile acelei zile care venea atât de amenințătoare, părea mai drăgostoasă, pentru că tristețea, căzind peste orice iubire dă acestei iubiri parfumul de poezie care îi lipsea; adevărata pasiune nu este nebunatică, și ochii unei femei îndrăgostită în mod sincer sînt de cele mai multe ori umezi și nu strălucitori.

Astfel că ea începu prin a-l opri pe tînărul îndrăgostit. Ceea ce avea să-i spună în seara aceea, este că viața lui era viața ei; ceea ce avea să discute cu el, erau cele mai sigure mijloace de a fugi.

Căci nu era totul să învingă, trebuia, după ce învinsese, să fugă de minia regelui; căci probabil că niciodată Hernic nu avea să ierte învingătorului înfrîngerea sau moartea favoriților săi.

— Și apoi, spunea Diana, cu brațul trecut în jurul gîtului lui Bussy și sorbind din ochi fața iubitului său, nu ești tu cel mai viteaz din Franța? De ce ai mai face un punct de onoare din a-ți mări gloria? Tu ești chiar așa atît de superior celorlalți încît nu ar fi mărinimos din partea ta voind să te mai înalți încă. Nu vrei să placi altor femei, căci mă iubești și ți-ar fi teamă să nu mă pierzi pentru totdeauna, nu-i așa Ludovic? Ludovic, apără-ți viața. Nu îți zic: gîndește-te la moarte, căci mi se pare că nu există în toată lumea un om atît de puternic pentru a-l ucide pe Ludovic al meu, altfel decît prin trădare; dar gîndește-te la răni: poți fi rănit, tu știi bine, pentru că unei răni primite luptînd, chiar împotriva acelor oameni, dătoresc fericirea de a te cunoaște.

— Fii liniștită, spuse Bussy zîmbind, îmi voi păstra fața; nu vreau să fiu desfigurat.

— Oh! păstrează-ți întreaga persoană. Să-ți fie sfîntă, Bussy, ca și cînd tu aș fi eu. Gîndește-te la durerea pe care ai simțit-o dacă m-ai vedea revenînd rănită și plină de sînge. Ei bine, aceeași durere aș simțit-o și eu văzîndu-ți sîngele. Fii prevăzător, leul meu prea curajos, iată tot ce-ți recomand. Fă ca romanul acela, a cărui poveste mi-o citeai mai alaltăieri pentru a mă liniști. Oh! Îmită-l pe el; lasă-i pe cei trei prieteni ai tăi să lupte și vino în ajutorul celui mai amenințat; dar dacă doi oameni, dacă trei oameni te vor ataca deodată, fugi; te vei înapoia ca Horațiu și îi vei ucide pe rînd și de la distanță.

— Da, scumpa mea Diana, spuse Bussy.

— O! tu îmi răspunzi fără să mă asculți, Ludovic; mă privești dar nu mă auzi.

— Da, însă te văd și ești foarte frumoasă!

— Nu de frumusețea mea e vorba în clipa de față, Dumnezeu! E vorba de tine, de viața ta, de viața noastră; ascultă, e grozav ceea ce îți voi spune, însă vreau s-o știi, aceasta te va face nu mai puternic, dar mai prevăzător. Ei bine! Voi avea curajul să văd acest duel!

— Tu?

— Voi asista.

— Cum așa? Cu neputință. Diana.

— Nu! Ascultă: tu știi că se află, în camera alăturată de aceasta, o fereastră care dă într-o curticică, și de la care se poate privi în îngrăditura de la Tournelles?

— Da, îmi aduc aminte, fereastra aceea ridicată la aproape zece metri și care se află deasupra unor zăbrele de fier, din vârful cărora, mai alaltăieri, lăsam să cadă piine pe care pasările veneau să o ia.

— De acolo, înțelegi? Bussy, te voi vedea. Mai cu seamă așează-te în așa fel ca să te văd; tu vei ști că sînt acolo, vei putea chiar să mă vezi. Dar nu, nechizbuită ce sînt, nu mă privi, căci dușmanul tău poate să se folosească de neatenția ta.

— Și să măucidă! Nu-i așa? În vreme ce eu voi avea ochii ațintiți asupra ta. Dacă aș fi condamnat și dacă mi s-ar lăsa alegerea morții, Diana, moartea aceasta aș alege-o.

— Da, însă nu ești condamnat, nu este vorba să mori, este vorba dimpotrivă să trăiești.

— Și voi trăi, fii pe pace; de altfel sînt bine secundat, crede-mă! tu nu-i cunoști pe prietenii mei; dar eu îi cunosc: Antraguët minuiе spada ca și mine; Ribeirac este rece pe teren și pare să nu aibă vii decît ochii cu care își sfîșie adversarul și brațul cu care îl lovește; Livarot strălucește printr-o mlădiere de tigru. Partida e frumoasă, crede-mă, Diana prea frumoasă. Aș voi să fiu amenințat de o primejdie mai mare pentru a avea mai mult merit.

— Ei bine! Te cred, scump prieten, și zîmbesc, căci nădăjduiesc, dar ascultă-mă și făgăduiește-mi că mă ascuți.

— Da, numai să nu-mi poruncești să te părăsesc.

— Ei bine! Întocmai, fac apel la judecata ta.

— Atunci nu trebuia să mă înnebunești.

— Trebuie să mă ascuți, frumosul meu gentilom, căci numai prin ascultare se dovedește dragostea.

— Poruncește atunci.

— Scump prieten, ochii tăi sînt obosiți; trebuie să te odihnești; părăsește-mă.

— O! de pe acum!

— Eu îmi voi face rugăciunea, iar tu mă vei îmbrățișa.

— Ție ar trebui să se roage lumea așa cum se roagă ingerilor.

— Și tu crezi că ingerii nu se roagă lui Dumnezeu? zise Diana îngenunchind.

— Și, din fundul inimii, cu niște priviri care păreau să-l caute pe Dumnezeu sub bolțile azurii ale cerului:

— Doamne, spuse ea, dacă vrei ca serva ta să trăiască fericită și să nu moară deznădăjduită, ai grijă de acela pe care l-ai trimis în calea mea, pentru ca să-l iubesc și să nu-l iubesc decît pe el.

Ea termina aceste cuvinte, Bussy se pleca pentru a o înconjura cu brațul său și a-i aduce fața la înălțimea buzelor, cînd deodată un geam de la fereastră zbură în tîndări, apoi chiar fereastra și trei oameni înarmați apărură în balcon, în vreme ce al patrulea încăleca balustrada. Acesta avea fața acoperită cu o mască și ținea în mîna stîngă un pistol, iar în cealaltă o spadă.

Bussy rămase o clipă nemișcat și înghețat de țipătul înspăimîntător al Dianei care se agăță de gîtul său.

Omul cu mască făcu un semn și cei trei tovarăși ai săi făcură un pas înainte; unul din aceștia era înarmat cu o archebuză.

Bussy, dintr-o singură mișcare o depărtă pe Diana cu mîna stîngă, în vreme ce cu dreapta își scotea spada.

Apoi, retrăgîndu-se puțin, o aplecă încet fără să-și piardă din vedere adversarii.

— Haideți, haideți, vitejii mei, spuse o voce ca din mormînt ce ieșea de sub masca de catifea; e pe jumătate mort, frica l-a ucis.

— Te înșeli, spuse Bussy, nu mi-e frică niciodată.

Diana făcu o mișcare pentru a se apropia de el.

— Dă-te la o parte, Diana, spuse el cu hotărîre.

Dar Diana, în loc să asculte, se aruncă a doua oară de gîtul lui.

— Ai să faci să mă omoare, doamnă, spuse el.

Diana se depărtă, descoperindu-l în întregime.

Ea înțelegea că nu putea veni în ajutorul iubitului ei decît într-un singur fel: ascultîndu-l orbește.

— Ah! ah! spuse vocea aspră, este chiar domnul de Bussy, nu voiam să cred, neghiob ce sînt. Într-adevăr, ce prieten, ce bun și excelent prieten!

Bussy tăcea, tot mușcîndu-și buzele și cercetînd în juru-i, care ar putea fi mijloacele de apărare cînd ar trebui să lupte.

— Află, urmă vocea cu o intonare batjocoritoare, care făcea și mai grozavă vibrația ei adincă și aspră, află că șeful vânătorii lipsește, că și-a lăsat soția singură, că această femeie se poate teme și vine să-i țină de urit; și când? în ajunul unui duel. O repet, ce bun și excelent prieten este acest domn de Bussy!

— Ah! dumneata ești, domnule de Monsoreau, spuse Bussy. Bine, scoate-ți masca de catifea neagră.

Diana scoase un țipăt slab.

Paloarea contelui era aceea a unui cadavru, în vreme ce zîmbetul era acela al unui diavol.

— Așa, să terminăm, domnule, spuse Bussy, nu-mi plac fasoanele, ele mergeau pentru eroii lui Homer, care erau niște semi-zei, să-și vorbească înainte de a se bate; eu sînt un om; numai că sînt un om fără frică, atacă-mă sau lasă-mă să trec.

Monsoreau răspunse printr-un hohot de rîs infundat și strident care o făcu pe Diana să se înfioare, dar care îi provocă lui Bussy cea mai clocotitoare minie.

— Fă-mi loc! repetă tinărul al cărui sînge, care o clipă i se adunase la inimă, i se urca acum la tîmple.

— Oh! oh! făcu Monsoreau, loc; cum poți spune asta, domnule de Bussy?

— Atunci, încrucișează-ți spada și să terminăm, spuse tinărul; trebuie să mă înapoiez acasă și locuiesc departe.

— Veniseși să te culci aici, domnule, spuse șeful vânătorii, și te vei culca.

În timpul acesta, capetele altor doi oameni apăreau printre zăbrelele balconului și acești doi oameni sărind peste balustradă, veniră să se așeze lângă camarazii lor.

— Patru și tu doi fac șase, spuse Bussy; unde sînt ceilalți?

— Sînt la poartă și așteaptă, spuse șeful vânătorii.

Diana căzu în genunchi și, cu toate eforturile pe care le făcu, Bussy îi auzi suspinele.

El aruncă o privire repede asupra ei; apoi îndreptîndu-și din nou privirea asupra contelui:

— Dragul meu domn, spuse el după ce se gîndise o clipă, știi că sînt un om de onoare?

— Da, spuse Monsoreau, dumneata ești un om de onoare, după cum doamna este o femeie cinstită.

— Bine, domnule, răspunse Bussy, făcînd o ușoară mișcare din cap; e un cuvînt greu, însă meritat, și toate se vor plăti

împreună. Numai că, deoarece miine am o partidă angajată cu cei patru gentilomi pe care îi cunoști și care au întîietate asupra dumatăle, îți cer cuvîntul că mă vei găsi unde și cînd vei voi.

Monsoreau ridică din umeri.

— Ascultă, spuse Bussy; îți jur pe Dumnezeu, domnule, că atunci cînd îi voi fi mulțumit pe domnii de Schomberg, d'Epéron, de Quélus și de Maugiron, voi fi al dumatăle și numai al dumatăle. Dacă mă vor ucide, ei bine! vei fi plătit prin miinile lor: atîta tot; dacă se va întîmpla dimpotrivă, mă simt în stare să te plătesc chiar eu...

Monsoreau se întoarse spre oamenii lui.

— Haideți, le spuse el, pe el! vitejii mei.

— Ah! spuse Bussy, mă înșelam; nu mai e un duel, e un asasinat.

— La naiba! făcu Monsoreau.

— Da, vād; ne înșelasem amîndoi în ceea ce ne privea; dar gîndește-te, domnul ducele de Anjou are să se supere.

— El mă trimite, spuse Monsoreau.

Bussy se înfioră. Diana ridică miinile la cer cu un geamăt.

— În cazul acesta, spuse tinărul, mă bizui numai pe Bussy. Țineți-vă bine, vitejii mei!

Și cu o învîrtire a miinii el răsturnă scaunul de rugăciune, trase lîngă el o masă și, peste toate, aruncă un scaun; astfel încît într-o clipă improvizase un fel de meterez între el și dușmanii lui.

Această mișcare fusese atît de rapidă încît glonțul pornit din arcebuza nu lovi decît scaunul de rugăciune, în scîndura căruia intră și se turti. În timpul acesta, Bussy doboră o mescioară de pe vremea lui Francisc I și o adăuga la meterezul său.

Diana se găsi ascunsă după această din urmă mobilă; ea înțelegea că nu-i putea ajuta lui Bussy decît prin rugăciuni și se ruga. Bussy aruncă o privire către ea, apoi spre asaltatori, apoi spre meterezul improvizat.

— Haideți acum, spuse el; dar băgați de seamă că spada mea înțeapă.

Vitejii împinși de Monsoreau făcură o mișcare spre mistrețul care îi aștepta cu ochi arzători retras înapoia meterezului. Unul din ei întinse chiar mina spre scaunul de rugăciuni pentru a-l trage spre el; dar, mai înainte ca mina lui

să fi atins mobila ocrotitoare, spada lui Bussy, trecind printr-o deschizătură a meterezelui, îi luase brațul în toată lungimea și îl străpunsese de la locul împuns pînă la umăr.

Omul scoase un țipăt și se dădu înapoi pînă la fereastră.

Bussy auzi atunci niște pași repezi pe sală și se crezu prins între două focuri. El alergă spre ușă pentru a pune zăvorul; dar înainte de a-l atinge, ea se deschise.

Tinărul făcu un pas înapoi ca să se apere în același timp împotriva vechilor și noilor săi dușmani.

Doi oameni se repeziră pe această ușă.

— Ah! scumpul meu stăpîn, strigă o voce foarte cunoscută, am ajuns la timp?

— Remy! spuse contele.

— Și cu mine! strigă o a doua voce. Mi se pare că aici se asasinează.

Bussy recunoscuse această voce și scoase un țipăt de bucurie.

— Saint-Luc! spuse el.

— Chiar eu.

— Ah! ah! spuse Bussy, cred acum, dragă domnule de Monsoreau, că ai face mai bine să ne lași să trecem, căci acum, dacă nu te vei da la o parte, vom trece peste dumneata.

— Trei oameni la mine! strigă Monsoreau.

Și încă trei asaltatori apărură deasupra balustradei.

— Ei asta-i! dar sînt o armată? spuse Saint-Luc.

— Dumnezeu, ocrotește-l, se ruga Diana.

— Ticăloaso! strigă Monsoreau.

Și înaintă să lovească pe Diana.

Bussy văzu mișcarea. Sprinten ca un tigrul, sări dintr-o dată pe deasupra meterezelui; spada lui întilni pe a lui Monsoreau, apoi se aplecă și îl atinse la gît; dar distanța era prea mare: se alese numai cu o zgîrietură.

Cinci sau șase oameni tăbăriră dintr-odată asupra lui Bussy.

Unul din aceștia căzu sub spada lui Saint-Luc.

— Înainte! strigă Remy.

— Nu înainte, spuse Bussy; dimpotrivă, Remy, ia-o și du-o pe Diana.

Monsoreau scoase un muget și smulse o spadă din miinile unui nou sosit.

Remy șovăia.

— Dar dumneavoastră? spuse el.

— Ia-o! ia-o! strigă Bussy. Ți-o încredințez.

— Dumnezeu! murmură Diana, Dumnezeu! ajută-l.

— Veniți, doamnă, spuse Remy.

— Niciodată; nu, niciodată nu-l voi părăsi.

Remy o luă în brațe.

— Bussy! strigă Diana; Bussy, ajutor! ajutor!

Biata femeie era nebună, nu mai deosebea prietenii de dușmani; tot ce o îndepărta de Bussy i se părea că îi este potrivit.

— Du-te, du-te, spuse Bussy, te ajung.

— Da, urlă Monsoreau; da, o vei ajunge, nădăjduiesc.

Bussy îl văzu pe le Haudouin împleticindu-se, apoi prăbușindu-se și aproape numaidecît căzu, trăgînd-o după el pe Diana.

Bussy scoase un țipăt.

— Nu e nimic, stăpîne, spuse Remy; eu sînt acela care am primit glonțul; ea e salvată.

Trei oameni se aruncară asupra lui Bussy; în clipa cînd se întorcea, Saint-Luc, trecu între Bussy și cei trei oameni; unul din ei căzu.

Ceilalți doi se dădură înapoi.

— Saint-Luc, spuse Bussy, Saint-Luc, pentru aceea pe care o iubești, salvează-o pe Diana.

— Dar tu?

— Eu, sînt un bărbat.

Saint-Luc se repezi spre Diana, care se și ridicase în genunchi, o luă în brațe și dispăru cu ea pe ușă.

— La mine! strigă Monsoreau; la mine cei de pe scară!

— Ah! criminalule! strigă Bussy. Ah! lașule!

Monsoreau se retrase înapoia oamenilor săi.

Bussy repezi odată tăișul și apoi virful spadei; din prima despică un cap; din a doua găuri un piept.

— Am mai măturat drumul, spuse el.

Apoi se înapoie în meterezul său.

— Fugiți! stăpîne, fugiți! murmură Remy.

— Eu! să fug... să fug din fața asasinilor!

Apoi aplecîndu-se asupra tinărului:

— Trebuie să scape Diana, îi spuse el; dar tu, ce ai?

— Băgați de seamă! spuse Remy, băgați de seamă!

Într-adevăr, patru oameni tocmai se repeziseră pe ușă dinspre scară.

Bussy se găsea prins între două trupe.

Dar nu avu decât un singur gând.

— Și Diana! strigă el, Diana!

Atunci, fără să piardă o clipă, se repezi asupra celor patru oameni; luați fără veste, doi din ei căzură, unul rănit, altul mort.

Apoi, cum Monsoreau înainta, el făcu un pas înapoi și se găsi din nou înapoia meterezului.

— Trageți zăvorul, strigă Monsoreau, întoarceți cheia: îl ținem, îl ținem.

În timpul acesta, printr-o ultimă efortare, Remy se tirise pînă în fața lui Bussy; el venea să-și adauge corpul la grosimea meterezului.

Urmă o pauză de o clipă.

Bussy, cu picioarele indoite, cu corpul lipit de perete, cu brațul adus, cu vârful spadei pregătit pentru atac, aruncă o privire repede în jurul lui.

Șapte oameni erau culcați la pămînt, nouă rămîneau în picioare. Bussy îi numără din ochi.

Dar văzînd cum lucesc nouă spade, auzîndu-l pe Monsoreau cum își încurajează oamenii, simțîndu-și picioarele plescîind în sînge, acest viteaz, care nu cunoscuse niciodată frica, i se păru că vede imaginea morții ridicîndu-se în fundul camerei și chemîndu-l cu zimbetu-i posomorît.

— Din nouă, spuse el voi mai ucide încă cinci, dar ceilalți patru mă vor ucide ei pe mine. Mai am puteri pentru zece minute de luptă; ei bine! să fac în aceste zece minute ceea ce nimeni nu a făcut vreodată, și nici nu va face.

Atunci, scoțîndu-și mantaua cu care își înfășură brațul stîng ca într-un scut, făcu un salt pînă în mijlocul camerei, ca și cînd ar fi fost nedemn pentru renumele lui de a lupta un timp mai îndelungat adăpostit.

Acolo, el întîlni o harababură în care spada sa alunecă întocmai ca o viperă în clocitoarea ei. De trei ori el văzu lumină și întinse brațul în această lumină; de trei ori auzi scîrțîind pielea eșarfelor sau jachetelor și de trei ori o șuviță de sînge cald țîșni pînă pe mina lui dreaptă prin jgheabul de la lamă.

În timpul acesta parase douăzeci de lovituri cu brațul stîng. Mantaua îi era ciopîrțită.

Tactica asasinilor se schimbă văzînd că doi oameni cad și că al treilea se retrage; renunțară de a mai întrebuița spada: unii săriră asupra lui lovînd cu patul flintei, alții traseră asupra

lui cu pistoalele de care nu se serviseră încă și de ale căror gloanțe el avu dibăcia să se ferească, fie dîndu-se într-o parte, fie aplecîndu-se. În această oră supremă, întreaga lui ființă se înmulțea; căci, nu numai că vedea, auzea și acționa, dar ghicea aproape cel mai neașteptat și mai ascuns gând al dușmanilor săi; Bussy era în sfîrșit într-unul din acele momente cînd creatura atinge apogeul perfecțiunii: era mai puțin decât un zeu, pentru că era muritor, dar cu siguranță că era mai mult decât un om.

Atunci se gîndi că omorîndu-l pe Monsoreau ar însemna să pună capăt luptei; îl căută deci cu privirea printre asasini. Dar acesta, pe atît de liniștit pe cît era Bussy de însuflețit, încărcă pistoalele oamenilor săi, sau, luîndu-le încărcate din miinile lor, trăgea stînd în același timp ascuns după spadasinii săi.

Dar era un lucru ușor pentru Bussy să-și croiască o trecere; se aruncă în mijlocul zbîrîrilor, care se dădură la o parte și se găsi față în față cu Monsoreau.

În clipa aceea, Monsoreau, care ținea un pistol înarmat, îl ochi pe Bussy și trase.

Glonțul întîlni lama spadei și o sfărîmă la cîteva șchioape deasupra minerului.

— Dezarmat! strigă Monsoreau; dezarmat!

Bussy făcu un pas înapoi și, aplecîndu-se, își luă de jos lama sfărîmată.

Într-o clipă, el o legă de mină cu batista.

Și lupta începu din nou, înfățișînd acel spectacol minunat al unui om aproape fără arme, dar și aproape fără răni, îngrozind șase oameni bine înarmați și făcîndu-și un meterez din zece cadavre.

Lupta reîncepu și deveni mai grozavă ca oricînd; în vreme ce oamenii lui Monsoreau se năpusteau asupra lui Bussy, Monsoreau, care ghicise că tînărul căuta pe jos o armă, trăgea spre el pe toate acelea care îi puteau fi la îndemînă.

Bussy era înconjurat. Crîmpeiul de lamă, știrbit, strîmbat, tocit, îi tremura în mină; oboseala începea să-i cuprindă brațul; privea în jurul lui, cînd unul din cadavre, însuflețindu-se se ridică în genunchi și îi puse în mîini o lungă și puternică spadă.

Acest cadavru era Remy, a cărui ultimă efortare era un devotament.

Bussy scoase un strigăt de bucurie și făcu un salt înapoi, pentru a-și desprinde mina din batistă și a se scăpa de crîmpeiul de spadă ajuns nefolositor.

În timpul acesta, Monsoreau se apropie de Remy și îi descărcă pistolul în cap.

Remy căzu cu fruntea zdrobită, și de astă dată pentru a nu se mai ridica. Bussy scoase un țipăt, sau mai degrabă un muget.

Puterile îi reveniseră odată cu mijloacele de apărare; el făcu să-i șuiere spada, doborî o mină la dreapta și despică un obraz la stînga.

Ușa se găsea liberă prin această îndoită lovitură.

Sprinten și nervos, el se repezi la ea și încercă să o spargă cu o zguduitură care făcu să se cutremure peretele. Dar zăvoarele îi rezistară.

Istovit de efortare, Bussy lăsă să-i cadă brațul drept, în vreme ce cu cel stîng încerca să tragă zăvoarele îndărătul lui, făcînd în același timp față spre dușmanii săi.

În timpul acestei clipe, el primi un glonț care îi străpunse coapsa și două lovituri de spadă care îi atinseră coastele.

Dar trăsese zăvoarele și întoarse cheia.

Urlînd și mărîș de furie, el îl doborî cu latul spadei pe cel mai înverșunat dintre bandiți și, fandîndu-se asupra lui Monsoreau, îl atinse la piept.

Șeful vinătorii mormăi o injurătură.

— Ah! spuse Bussy trăgînd ușa, încep să cred că voi scăpa.

Cei patru oameni își aruncară armele și se agătară de Bussy, ei nu-l puteau atinge cu fierul, atît de invulnerabil îl făcea minunata lui dibăcie. Încercară să-l înăbușe.

Dar lovind cu minerul, cu latul, Bussy îi snopea, îi tăia fără încetare. Monsoreau se apropie de două ori de tînăr și fu atins încă de două ori.

Însă trei oameni se agătară de minerul spadei și i-o smulseră din mîini.

Bussy apucă un scăunel de lemn sculptat, dădu trei lovituri, doborî trei oameni; dar scăunelul se sfărîmă de umărul celui din urmă, care rămase în picioare.

Acesta îi împlintă pumnalul în piept.

Bussy îl apucă de mină, îi smulse pumnalul și, întorcîndu-l spre dușmanul său, îl sili să se înjunghie singur.

Ultimul sări pe fereastră.

Bussy făcu doi pași pentru a se lua după el, dar Monsoreau întins printre cadavre, se ridică la rîndu-i și îi tăie încheietura piciorului cu o lovitură de cuțit.

Tînărul scoase un țipăt, căută din ochi o spadă, o luă pe care o găsi mai la îndemînă și i-o împlintă cu atîta putere în piept încît îl țintui de pardosea.

— Ah! strigă Bussy, nu știu dacă voi muri; dar cel puțin pe tine te voi vedea murind.

Monsoreau voi să răspundă; dar numai ultima suflare îi ieși din gura întredeschisă.

Bussy atunci se tîri spre coridor; își pierdea tot singele prin rana de la coapsă și mai cu seamă prin aceea de la încheietura piciorului.

Aruncă o ultimă privire în urma lui.

Luna tocmai ieșise strălucitoare dintr-un nor; lumina ei intra în această cameră inundată de singe; ea veni să se oglindească în geamuri și să lumineze pereții ciopîrțiți de lovituri de spadă, găuriți de gloanțe, atingînd în treacăt palidele fețe ale morților care, cea mai mare parte, păstrasera murind, privirea fioroasă și amenințătoare a asasinului.

Bussy, la vederea acestui cîmp de bătălie populat de el, așa rănit și muribund cum era, se simți cuprins de o mîndrie sublimă.

După cum spusese, el făcuse ceea ce nici un om nu ar fi putut face.

Îi mai rămînea acum să fugă, să scape; dar putea să fugă, căci fugea din fața morților.

Dar nu se sfîrșise încă totul pentru nefericitul tînăr.

Ajungînd pe scară, el văzu lucind niște arme în curte; o bubuitură răsună; glonțul îi străpunse umărul.

Curtea era păzită.

Atunci el se gîndi la acea mică fereastră prin care Diana îi făgăduise că va privi lupta de a doua zi și se tîri cît putu de repede spre partea aceea.

Ea era deschisă, încadrînd un cer frumos presărat cu stele.

Bussy închise și zăvorî ușa în urma lui; apoi urcă cu mare greutate pe fereastră, încălecă balustrada și măsură din ochi grilajul de fier, pentru a sări de partea cealaltă.

— Oh! murmură el, nu voi avea niciodată puterea.

Dar în clipa aceea auzi pași pe scară; era a doua trupă care urca.

Bussy nu se mai putea apăra; el își adună toate puterile. Ajutîndu-se cu singura mină și cu singurul picior de care se mai putea sluji încă, el se aruncă. Dar aruncîndu-se, talpa cizmei îi alunecă pe piatră.

Avea atîta sînge pe picioare!

Căzu pe virfurile de fier: unele îi pătrunseră în corp, altele i se agătară de haine și rămase atîrnat.

În clipa aceea el se gîndi la singurul prieten care îi mai rămînea pe lume.

— Saint-Luc! strigă el, ajutor! Saint-Luc! ajutor!

— A! dumneata ești, domnule de Bussy, spuse deodată o voce care ieșea dintr-un grup de copaci.

Bussy tresări. Această voce nu era aceea a lui Saint-Luc.

— Saint-Luc! strigă el din nou, ajutor! ajutor! nu te mai teme pentru Diana. L-am ucis pe Monsoreau!

El nădăjduia că Saint-Luc era ascuns prin împrejurimi și avea să vină la această voce.

— Ah! Monsoreau a murit? spuse o altă voce.

— Da.

— Bine.

Și Bussy văzu ieșind doi oameni dintre copaci; erau mascați amîndoi.

— Domnilor, spuse Bussy, domnilor, în numele lui Dumnezeu ajutați pe un sărman gentilom care poate să mai scape încă, dacă îl veți ajuta!

— Ce spuneți, Monseniore? întrebă în șoaptă unul dintre cei doi necunoscuți.

— Neprevăzătorule! spuse celălalt.

— Monseniore! strigă Bussy care auzise, atît de mult îi ascuțise simțurile disperarea situației; Monseniore! scăpați-mă și vă voi ierta că m-ați trădat.

— Auzi? spuse omul mascat.

— Ce porunciți?

— Ei bine! să-l scapi...

Apoi adăugă cu un rînjat pe care i-l ascunse masca:

— De suferințe.

Bussy întoarse capul în partea de unde venea vocea care îndrăznea să vorbească cu un accent batjocoritor într-un asemenea moment.

— Oh! sînt pierdut, murmură el.

Într-adevăr, în aceeași clipă, țeava unei archebuze i se așeză pe piept și lovitura porni. Capul lui Bussy îi căzu pe umeri, mîinile i se întepeniră.

— Asasinule! spuse el, fi blestemat!

Și își dădu sufletul rostind numele Dianei.

Picăturile de sînge căzură de pe grilaj pe acela care fusese numit Monsenior.

— A murit? strigară mai mulți oameni care, după ce spărseseră ușa, apăreau la fereastră.

— Da, strigă d'Aurilly; dar fugiți; gîndiți-vă că Monseniorul duce de Anjou era ocrotitorul și prietenul domnului de Bussy. Oamenii nu așteptară mai mult; dispărură.

Ducele auzi zgomotul pașilor lor depărtîndu-se, descrescînd și pierzîndu-se.

— Acum, d'Aurilly, spuse celălalt bărbat mascat, urcă în camera aceea și aruncă-mi pe fereastră corpul lui Monsoreau.

D'Aurilly urcă, recunoscînd printre numărul nemaivăzut de cadavre corpul șefului vînătorii, îl luă pe umeri și, după cum îi poruncise tovarășul său, îl aruncă pe fereastră. Corpul, căzînd, veni la rîndu-i să stropască cu sîngele lui hainele ducelui de Anjou.

François scotoci prin buzunarele șefului vînătorii și scoase de acolo actul de alianță semnat de mîna lui regală.

— Iată ce căutam, spuse el; nu mai avem ce căuta aici.

— Și Diana? întrebă d'Aurilly de la fereastră.

— Pe legea mea! nu mai sînt îndrăgostit, și cum nu ne-a recunoscut, dezleag-o, dezleagă-l și pe Saint-Luc și amîndoi să se ducă unde vor voi.

D'Aurilly dispăru.

— Nu voi fi rege al Franței de astă dată, spuse ducele rupînd actul în bucăți. Dar nici nu voi fi decapitat pentru crimă de înaltă trădare.

CAPITOLUL XLIV

Cum se găsi fratele Gorenflot mai mult ca oricînd, între spînzurătoare și stăreție.

Aventura conspirației fu pînă la capăt o comedie; Elvețienii, așezați la revărsarea acestui fluviu de intrigă, ca și gărzile franceze care pîneau la confluența lui și care își întinseseră plasele pentru a-i prinde pe marii conspiratori, nu putură să înhațe nici măcar un peștișor.

Toată lumea se strecurase prin trecerea subterană.

Ei nu văzură deci pe nimeni ieșind din mănăstire; ceea ce făcu ca, imediat după spargerea porții, Crillon să se așeze în fruntea a vreo treizeci de oameni și să năvălească în mănăstirea Sfinta Genoveva împreună cu regele.

O tăcere de moarte domnea în vastele și întunecatele clădiri.

Crillon, om cu experiența războiului, ar fi preferat mai multă gălăgie; se temea de vreo cursă.

Dar în zadar își trimise înainte cercetași, în zadar deschise ușile și ferestrele; în zadar scotoci prin criptă; totul era pustiu.

Regele mergea printre cei dintii, cu spada în mină, strigând cât îl ținea gura:

— Chicot! Chicot!

Nimeni nu răspundea.

— Să-l fi omorît? spunea regele. La naiba! îmi vor plăti nebunul cu prețul unui gentilom.

— Aveți dreptate, Sire, răspunse Crillon, căci și el este unul, și încă dintre cei mai buni.

Chicot nu răspundea, fiindcă era ocupat să-l biciuiască pe domnul de Mayenne, care ocupație îi făcea așa de mare plăcere, încît nu mai vedea și nu mai auzea nimic din cele ce se petreceau în jurul său.

Totuși, cînd ducele dispăruse, cînd Gorenflot leșinase, cum nimic nu-l mai preocupa pe Chicot, el auzi și recunoscu vocea regească.

— Pe aici, fiule, pe aici, strigă el din toate puterile, încercînd să ridice de jos pe Gorenflot.

Reuși și îl rezemă de un copac.

Puterea pe care fu nevoit s-o întrebuițeze pentru această faptă miloasă, lua vocii o parte din sonoritate; astfel că Henric crezu pentru un moment că vocea ajungea la el pe un ton jalnic.

Cu toate astea nu era nimic: Chicot, dimpotrivă, era în culmea triumfului; numai că, văzînd starea de plîns a călugărului, se întreba dacă trebuie să străpungă acest pîntece trădător, sau să fie milostiv cu acest voluminos butoi.

Privea deci la Gorenflot după cum August, timp de o clipă, îl privise pe Cinna.

Gorenflot, își revenea puțin cîte puțin și, așa de zăpăcit cum era, nu era în stare să-și dea seama de cele ce îl așteptau; de altfel semăna foarte bine cu acele animale amenințate

neconținut de oameni, care simt instinctiv că niciodată nu le atinge o mină decît ca să le bată, că niciodată o gură nu le atinge decît pentru a le minca.

În această dispoziție sufletească se afla el cînd deschise ochii.

— Domnule Chicot! strigă el.

— Ah! ah! făcu Gasconul, nu ai murit?

— Bunul meu domn Chicot, urmă călugărul, făcînd o sfortare pentru a-și împreuna miinile pe burta uriașă, este cu puțință să mă dai pe miinile următorilor, pe mine, Gorenflot?

— Canalie, spuse Chicot cu un ton de drăgălășenie rău ascunsă.

Gorenflot începu să urle.

După ce reușise să-și împreune miinile, încerca să și le frîngă.

— Eu care am luat atîtea mese bune cu dumneata, striga el sufocîndu-se; eu care beam atît de grațios după părerea dumitale, care mă numeai regele bureților; mie căruia îmi plăceau atît de mult puii comandați de dumneata la Cornul Abundenței și din care nu lăsam niciodată decît oasele!

Aceste din urmă cuvinte îi plăcură atît de mult lui Chicot încît se hotărî pentru iertare.

— Iată-i! Dumnezeu! strigă Gorenflot încercînd să se ridice, dar fără a reuși; iată-i! vin, sînt un om mort. Oh! bunul meu Chicot, scapă-mă!

Și călugărul, neputîndu-se scula, se aruncă, ceea ce era mai ușor, cu fața la pămînt.

— Ridică-te, spuse Chicot.

— Mă vei ierta?

— Vom vedea.

— M-ai bătut atît încît ai putea să faci atîta lucru.

Chicot începu să ridă. Bietul călugăr avea mintea atît de tulbure încît credea că a primit și loviturile date lui Mayenne.

— Rizi, bunul meu domn Chicot? spuse el.

— Ei! fără îndoială, rîd, animalule.

— Voi trăi așadar?

— Poate.

— Într-adevăr, nu ai ride dacă Gorenflot al dumitale ar trebui să moară.

— Aceasta nu atîrnă de mine, atîrnă de rege. Numai regele are drptul de viață și de moarte.

Gorenflot făcu o sforțare, și reuși să se întepenească pe genunchi.

În clipa aceea, întunericul fu împrăștiat de o lumină mare; o mulțime de haine brodate și spade luminate de lumina torțelor, îi înconjură pe cei doi prieteni.

— Ah! Chicot! dragul meu Chicot! strigă regele, ce bine îmi pare că te văd!

— Auzi, bunul meu domn Chicot, spuse foarte încet călugărul, acest mare prinț e fericit că te vede.

— Ei bine?

— Ei bine! în fericirea sa, nu-ți va refuza ceea ce îi vei cere; cere-i iertarea mea.

— Uriciosului Irod?

— Oh! oh! taci, dragă domnule Chicot.

— Ei bine! Sire, întreabă Chicot întorcându-se spre rege, ciți ați prins?

— *Confiteor!* spuse Gorenflot.

— Nici unul, repetă Crillon. Trădători! trebuie că au găsit vreo deschizătură necunoscută de noi.

— Se poate, spuse Chicot.

— Dar i-ai văzut? întreabă regele.

— Sigur că i-am văzut.

— Pe toți?

— De la cel dintii pînă la cel din urmă.

— *Confiteor!* repetă Gorenflot, care nu putea spune mai mult.

— I-ai recunoscut, fără îndoială?

— Nu, Sire.

— Cum, nu i-ai recunoscut?

— Vreau să spun că nu l-am recunoscut decît pe unul singur și încă...

— Și încă?

— Nu de pe față, Sire.

— Și pe care l-ai recunoscut?

— Pe domnul de Mayenne.

— Pe domnul de Mayenne? Acela căruia îi datorii...

— Ei bine! ne-am achitat, Sire.

— Ah! povestește-mi și mie, Chicot!

— Mai târziu, fiule, mai târziu; acum să ne ocupăm de prezent.

— *Confiteor!* repetă Gorenflot.

— Ah! ai un prizonier, spuse numaidecît Crillon, lăsînd să-i cadă mina mare asupra lui Gorenflot, care, cu toată rezistența ce părea s-o aibă corpul său, se îndoi sub lovitură.

Călugărului îi pieri glasul.

Chicot întirzie să răspundă, lăsînd ca pentru o clipă, toată frica ce ia naștere din cea mai grozavă teroare să ocupe inima nenorocitului călugăr.

Gorenflot leșină pentru a doua oară văzînd în jurul lui atitea minii nesăturate.

În sfîrșit, după o clipă de tăcere, în care timp i se păru că aude la ureche trimbița Judecării din urmă:

— Sire, spuse Chicot, privește-l bine pe acest călugăr.

Unul din asistenți apropie o torță de figura lui Gorenflot; acesta închise ochii pentru a avea mai puțin de făcut trecînd din lumea aceasta în cealaltă...

— Predicatorul Gorenflot! strigă Henric.

— *Confiteor, confiteor, confiteor*, repetă des călugărul.

— Chiar el, spuse Chicot.

— Acela care...

— Exact, spuse Gasconul.

— Ah! ah! făcu regele cu un aer mulțumit.

S-ar fi putut strînge sudoarea de pe obrajii lui Gorenflot cu o lingură.

Avea și pentru ce, căci se auzeau sunînd spadele ca și cînd fierul ar fi fost insuflețit și cuprins de nerăbdare.

Cîțiva se apropiară amenințători.

Gorenflot îi simți mai mult decît îi văzu și, scoase un țipăt slab.

— Așteaptă, spuse Chicot, trebuie ca regele să afle totul.

Și luîndu-l pe Henric de o parte:

— Fiule, îi spuse el încet, mulțumește lui Dumnezeu, că a lăsat să se nască acest om sfînt, acum treizeci și cinci de ani; căci datorită lui am salvat totul.

— Cum așa?

— Da, el este acela care mi-a povestit complotul de la început pînă la sfîrșit.

— Cînd?

— Acum vreo săptămînă: astfel că dacă dușmanii Maiestății Voastre l-ar găsi vreodată, ar fi un om mort.

Gorenflot nu auzi decît ultimele cuvinte: „Un om mort!”
Și căzu în mîini.

— Vrednicule om, spuse regele aruncînd o privire binevoitoare asupra acestei mase de carne care în ochii oricărui om cu bun simț, nu reprezenta decît un fel de materie în stare să absoarbă și să stingă jeraticul inteligenței, vrednicule om, te voi lua sub ocrotirea mea.

Gorenflot prinse din zbor această privire miloasă și rămase, întocmai ca masca parazitului antic, pe de o parte rîzînd pînă la dinți și pe de altă parte plîngînd pînă la urechi.

— Și vei face bine, regele meu, răspunse Chicot, căci e unul dintre cei mai minunați servitori.

— Ce crezi că se poate face din el? întrebă regele.

— Cred că atîta timp cît va fi în Paris, va risca mult.

— Dacă îi dau o gardă?

Gorenflot auzi această propunere a regelui.

— Bun, gîndi el, mi se pare că e egal cu închisoarea. Îmi place mai mult asta decît tortura. Și mai cu seamă să mă hrănească bine.

— Nu, spuse Chicot, ar fi zadarnic: este deajuns să-mi dai voie să-l iau la mine.

— Unde?

— La mine acasă.

— Ei bine! ia-l și înapoiază-te la Luvru, unde îmi voi găsi prietenii pentru a-i pregăti pentru ziua de mîini.

— Scoală-te, părinte, îi spuse Chicot călugărului.

— Își bate joc, murmură călugărul, suflet rău.

— Dar scoală-te, brută! reluă încet Gasconul dîndu-i o lovitură cu genunchiul în spate.

— Ah! asta am meritat-o! strigă Gorenflot.

— Ce spune oare? întrebă regele.

— Sire, reluă Chicot, își amintește de toate oboselile, își numără toate chinurile, și cum eu i-am făgăduit ocrotirea Maiestății Voastre, spune, știind bine ceea ce valorează: „Asta am meritat-o!”

— Sărmanul! spuse regele; ai cel puțin grijă de el, prietene.

— Ah! fiți pe pace, Sire; cînd este cu mine nu-i lipsește nimic.

— Ah! domnul Chicot! strigă Gorenflot, dragă domnule Chicot, unde mă duci?

— O vei afla numaidecît. Pînă atunci, mulțumește-i Maiestății Sale, monstrule nelegiuit, mulțumește-i.

— Pentru ce?

— Mulțumește-i, îți spun.

— Sire, bilbii Gorenflot, deoarece Grațioasa Voastră Maiestate...

— Da, spuse Henric, știu tot ceea ce ai făcut în călătoria de la Lyon, în seara Ligii și în sfîrșit astăzi. Fii liniștit, vei fi răsplătit după merit.

Gorenflot scoase un suspin.

— Unde este Panurge? întrebă Chicot.

— În grajd; bietul animal!

— Ei bine! du-te și caută-l, incalecă-l și vino să mă găsești aici.

— Da, domnule Chicot.

Și călugărul se depărtă cum putu mai repede, mirat că nu este urmat de gardă.

— Acum, fiule, spuse Chicot, păstrează-ți douăzeci de oameni pentru escorta ta și dă zece din ceilalți domnului de Crillon.

— Unde trebuie să-l trimit?

— La palatul Anjou, ca să-ți aducă fratele.

— Pentru ce?

— Spre a nu-ți scăpa pentru a doua oară.

— Cum adică, fratele meu?...

— Ți-a fost rău cînd mi-ai urmat sfaturile astăzi?

— Nu, la naiba!

— Ei bine! fă ce-ți spun.

Henric dădu ordin colonelului gărzilor franceze să aducă pe ducele de Anjou la Luvru.

Crillon, care nu ținea prea mult la prinț, plecă numaidecît.

— Și tu? spuse Henric.

— Eu, îl aștept pe sfîntul meu.

— Și mă vei reîntîlni la Luvru?

— Peste o oră.

— Atunci te las.

— Du-te, fiule.

Henric plecă cu restul trupei.

Cît despre Chicot, el se îndreptă spre grajduri și, cum intră în curte, îl văzu apărînd pe Gorenflot călare pe Panurge.

Bietul om nici nu se gândise să fugă de soarta care îl aștepta.

— Haide, haide, spuse Chicot luându-l pe Panurge de frâu, grăbește-te, ne așteaptă.

Gorenflot nu opuse nici o urmă de rezistență, numai că vărsă atâtea lacrimi încît slăbea văzînd cu ochii.

— Cînd spuneam eu, murmura el, cînd spuneam eu!
Chicot îl trăgea pe Panurge spre el, ridicînd din umeri.

CAPITOLUL XLV

Unde Chicot ghicește pentru ce d'Epernon avea sînge pe picioare și nu pe obraji.

Regele, înapoiindu-se la Luvru, îi găsi pe prietenii săi culcați și dormind un somn liniștit. Evenimentele istorice au o înrîurire ciudată, aceea de a-și oglindi măreția în împrejurările care le-au precedat.

Cei care vor considera deci evenimentele care aveau să aibă loc chiar în dimineața aceea, căci regele se înapoia pe la ora două la Luvru, cei care vor primi evenimentele cu prestigiul pe care-l dă cunoașterea viitorului, vor găsi poate un oarecare interes văzîndu-l pe rege, care era cît pe-acî să piardă coroana, refugiindu-se lîngă cei trei prieteni ai săi, care, peste cîteva ore, aveau să înfrunte pentru el o primejdie în care aveau să-și pună viața în joc.

Poetul, acea fire privilegiată, care nu prevede, dar care ghicește, va găsi, sîntem siguri, triste și încîntătoare acele fețe tinere pe care somnul le frăgezește, pe care încrederea le face să zîmbească și care, asemănători fraților culcați în dormitorul părintesc, se odihnesc pe paturile lor, așezați unii lîngă alții.

Henric înaintă încet în mijlocul lor, urmat de Chicot, care, după ce își dusesese prietenul la loc sigur, venise să-l întîlnească pe rege.

Un pat era gol, acela al lui d'Epernon.

— Nu s-a înapoiat încă, neprevăzătorul! murmură regele; ah! nenorocitul! ah! nebunul! se bate împotriva lui Bussy, bărbatul cel mai viteaz din Franța, cel mai primejdios din lume și nici nu se gîndește la acest lucru!

— Da, într-adevăr, spus Chicot.

— Să-l caute! Să-l aducă! strigă regele. Apoi să mi-l aducă pe Miron; vreau să-l adoarmă pe acest zăpăcit, chiar fără voia lui. Vreau ca somnul să-l facă puternic și mlădios și în stare să se apere.

— Sire, spuse ușierul, iată-l pe domnul d'Epernon care intră chiar în clipa de față.

D'Epernon venea într-adevăr. Aflînd de înapoierea regelui și bănuind vizita pe care avea s-o facă la dormitor, se strecură spre camera comună, nădăjduind să ajungă nevăzut.

Dar era pîndit și, după cum am văzut, i s-a anunțat întoarcerea sa regelui.

Văzînd că nu era chip să scape de muștrare, apărui în prag foarte încurcat.

— Ah! iată-te în sfîrșit, spuse Henric; vino încoace, nenorocitul și vezi-ți prietenii.

D'Epernon aruncă o privire în jurul camerei și făcu semn că într-adevăr văzuse.

— Vezi-ți prietenii, urmă Henric, sînt cumînți, ei au înțeles cîtă importanță are ziua de mîine; și tu, nenorocitul, în loc să te rogi cum au făcut ei și să dormi cum fac acum, te duci să joci jocuri de noroc cu desfrînații. Drace! ce palid ești! ce înfățișare frumoasă vei avea mîine, dacă chiar din astă seară nu mai poți!

D'Epernon era palid într-adevăr, atît de palid încît observația regelui îl făcu să roșească.

— Haide, urmă Henric, culcă-te, vreau eu, și dormi. Numai că, vei putea oare dormi?

— Eu? răspunse d'Epernon ca și cum o astfel de întrebare l-ar fi rănit pînă în fundul inimii.

— Te întreb dacă vei avea timpul să dormi. Știi că vă bateți la ziua; că în acest nenorocit anotimp se face ziua la ora patru? E două; îți mai rămîn abia două ore.

— Două ore bine întrebunțate, spuse d'Epernon, servesc la multe lucruri.

— Vei dormi?

— Foarte bine, Sire.

— Eu nu cred.

— Pentru ce?

— Pentru că ești agitat, te gîndești la ziua de mîine. Vai! ai dreptate, căci mîine este chiar azi. Dar, fără să vreau, am dorința tainică de a spune că nu am ajuns încă la ziua fatală.

— Sire, voi dormi, v-o făgăduiesc. Dar, pentru aceasta, trebuie ca Maiestatea Voastră să mă lase să dorm.

— Este adevărat, spuse Chicot.

Într-adevăr, d'Epernon se dezbracă, cu o liniște și chiar cu o mulțumire care îi părură un semn bun prințului și lui Chicot.

— Este viteaz ca un Cezar, spuse regele.

— Așa de viteaz, făcu Chicot, scărpinându-și urechea, încît, pe cuvîntul meu, nu mai înțeleg nimic.

— Nu vezi, a și adormit.

Chicot se apropie de pat, căci se îndoia ca liniștea lui d'Epernon să meargă pînă acolo.

— Oh! oh! spuse el deodată.

— Ce este? întrebă regele:

— Privește.

Și cu degetul Chicot arată regelui cizmele lui d'Epernon.

— Singe! murmură regele.

— A mers prin singe, fiule. Ce viteaz!

— O fi rănit? întrebă regele cu neliniște.

— Ei ași! Ar fi spus-o. Și apoi, numai dacă nu ar fi fost rănit întocmai ca Ahile la călcii.

— Iată, tunică de asemenea îi este pătată; iată-i mîneca.

Ce i s-o fi întîmplat oare?

— Poate că a omorît pe cineva, spuse Chicot.

— Pentru ce?

— Pentru a-și încerca mîna.

— E ciudat, făcu regele.

Chicot își înmulți scărpinăturile.

— Hm! hm! făcu regele.

— Nu-mi răpunzi?

— Ba da: fac hm! asta înseamnă multe lucruri, mi se pare.

— Dumnezeu! spuse Henric, ce se petrece oare în jurul meu și care este viitorul care mă așteaptă? Din fericire mîine...

— Astăzi, fiule; confunzi mereu.

— Da, este adevărat.

— Ei bine! astăzi ce?

— Astăzi voi fi liniștit.

— Pentru ce!

— Pentru că mi-i vor omori pe Angevinii blestemați.

— O visezi, Henric?

— Sînt sigur, ei sînt viteji.

— Nu am auzit spunîndu-se că Angevienii ar fi lași.

— Nu, fără îndoială; dar vezi ce puternici sînt, vezi ce mușchi frumoși are brațul lui Schomberg.

— Ah! dacă i-ai văzut pe aceia ai lui Antraguët.

— Nu vezi buza poruncitoare a lui Quélus și fruntea lui Maugiron, semeață pînă și în somn. Cu asemenea fețe nu vom pierde izbînda. Ah! cînd ochii aceștia aruncă priviri, dușmanul e pe jumătate învins.

— Dragă prietene, spuse Chicot clătînd cu tristețe din cap, sînt frunți tot așa de semețe ca acestea și ochi care aruncă priviri nu mai puțin grozave ca acelea pe care te bizui tu. Aceasta e tot ceea ce te liniștește?

— Nu. Vino, îți voi arăta ceva.

— Unde?

— În cabinetul meu.

— Și acel ceva îți va da încrederea în izbîndă?

— Da.

— Haide atunci.

— Așteaptă.

Și Henric făcu un pas pentru a se apropia de tineri.

— Ce? întrebă Chicot.

— Ascultă, nu vreau ca mîine, sau mai de grabă astăzi, să-i întristez și nici să-i înduișez. Vreau să-mi iau rămas bun de la ei chiar acum.

Chicot clătîna din cap.

— Ia-ți, fiule, spuse el.

Tonul vocii cu care rosti aceste cuvinte era așa de trist încît regele simți un fior care îi străbătu prin vine și care îi aduse o lacrimă în ochi.

— Adio, prieteni, murmură regele, adio, bunii mai prieteni.

Chicot se întoarse, inima lui nu era nici ea de marmură după cum nu era a regelui.

Și numai decît, fără să vrea, ochii i se întoarseră spre tineri.

Henric se aplecă asupra lor și îi sărută pe frunte unul după altul.

O slabă luminare roșiatică lumina această scenă și trimitea culoarea ei tristă draperiilor camerei și figurilor actorilor.

Chicot nu era superstițios; dar cînd îl văzu pe Henric atingînd cu buzele fruntea lui Maugiron, a lui Quélus și a lui Schomberg, închipuirea lui îi înfățișa un om desnădăjduit care venea să-și ia rămas bun de la morții culcați în mormintele lor.

— E curios, spuse Chicot, nu am simțit niciodată acest lucru; bieții copii!

Abia terminase regele să-și sărute prietenii, că d'Epèrnon și deschise ochii să vadă dacă au plecat.

Regele părăsea camera sprijinit de brațul lui Chicot.

D'Epèrnon sări din pat și începu să-și șteargă cum putu mai bine petele de sînge rămase pe cizme și pe haine.

Această ocupație îi aduse aminte de scena din piața Bastiliei.

— Nu aș fi avut niciodată atîta sînge, murmură el, de la omul acesta care și l-a vărsat într-o atît de mare cantitate astă seară.

Și se culcă din nou.

Cît despre Henric, îl duse pe Chicot în cabinetul său și deschizînd un cufăr lung de abanos dublat cu mătase albă:

— Iată, spuse el, privește.

— Spade! făcu Chicot. Văd. Apoi?

— Da, spade, dar spade binecuvîntate, dragă prietene.

— De cine?

— De chiar sfîntul nostru părinte Papa, el mi-a acordat această favoare. Așa cum îl vezi, cufărul acesta pentru a se duce la Roma și a se înapoia, mă costă douăzeci de cai și patru oameni; dar am spadele.

— Înțeapă bine? întrebă Chicot.

— Fără îndoială; dar ceea ce le face meritul mai mare, Chicot, este că sînt binecuvîntate.

— Da, o știu; dar îmi place totuși să știu dacă înțeapă.

— Păgînule!

— Să vedem, frule, acum, să vorbim de altceva.

— Fie; dar grăbește-te.

— Vrei să dormi?

— Nu, vreau să mă rog.

— În cazul acesta, să vorbim de afaceri. L-ai chemat pe domnul de Anjou?

— Da, așteaptă jos.

— Ce ai de gînd să faci cu el?

— Mă gîndesc să-l văd la Bastilia.

— Foarte cuminte. Caută numai o temniță adîncă, sigură și bine închisă; aceea de pildă, în care a stat conetabilul de Saint-Pol sau Jaques d'Armagnac.

— O! fi pe pace.

— Știu eu unde se vinde catifea neagră frumoasă, fiule.

— Chicot! este fratele meu.

— E adevărat și la curte, doliul familiei se poartă în violet.

Îi vei vorbi?

— Da, de sigur, ca să-i iau cel puțin orice speranță, dovedindu-i că intrigile sale au fost descoperite.

— Hm! făcu Chicot.

— Vezi vreun neajuns că vreau să-i vorbesc?

— Nu, dar în locul tău aș desființa discursul și aș dubla închisoarea.

— Să mi se aducă ducele de Anjou, spuse Henric.

— E tot una, spuse Chicot clătînd din cap rămin la prima mea idee.

O clipă după aceea, ducele intră; era foarte palid și dezarmat. Crillon îl urma ținîndu-i spada în mînă.

— Unde l-ai găsit? îl întrebă regele pe Crillon, cu un așa ton ca și cînd ducele nu ar fi fost acolo.

— Sire, Alteța Sa nu era acasă; dar la o clipă după ce am pus stăpînire pe palatul său, însă în numele Maiestății Voastre, Alteța Sa a venit și l-am arestat fără să opună rezistență.

— Ce fericire, spuse regele cu dispreț.

Apoi se întoarse spre prinț;

— Unde erai, domnule! întrebă el.

— Acolo unde am fost, Sire, fiți convins, răspunse ducele, că m-am ocupat de Maiestatea Voastră.

— Mă îndoiesc, spuse Henric, și prezența dumitale îmi dovedește că am făcut bine ocupîndu-mă și eu de dumneata.

François se înclină liniștit și respectuos.

— Să vedem, unde erai? spuse regele mergînd spre fratele său. Ce făceați în vreme ce erau arestați complicii dumitale?

— Complicii mei? făcu François.

— Da, complicii dumitale, repetă regele.

— Sire, cu siguranță că Maiestatea Voastră este rău informată asupra mea.

— Oh! de data aceasta, domnule, nu-mi vei mai scăpa; și lanțul dumitale de crime s-a terminat. Nici de data aceasta nu mă vei moșteni, frate...

— Sire, Sire, pentru Dumnezeu, liniștești-vă! De sigur că e cineva care vă ațîță împotriva mea.

— Mizerabile! strigă Henric în culmea miniei, vei muri de foame într-o celulă din Bastilia.

— Aștept poruncile voastre, Sire, și le bine cuvîntez, chiar dacă vor trebui să mă condamne la moarte.

— Dar în sfîrșit, unde erai, prefăcutule?

— Sire, o salvam pe Maiestatea Voastră și lucram la gloria și liniștea domniei Maiestății Voastre.

— O! făcu regele înmărmurit; pe cinstea mea, îndrăzneala e mare.

— Ei ași! făcu Chicot răsturnîndu-se pe scaun, povestește-ne și nouă, prințe, trebuie să fie curios.

— Sire, aș fi spus acest lucru numai decît Maiestății Voastre, dacă m-ați fi tratat ca pe un frate; dar cum mă tratați ca pe un vinovat, voi aștepta ca întîmplările să vorbească pentru mine.

Zicînd aceste cuvinte, el salută din nou și chiar cu mai multă plecăciune de cît prima dată pe regele fratele său și, întorcîndu-se spre Crillon și ceilalți ofițeri care se aflau acolo;

— Așa, spuse el, care dintre dumneavoastră, domnilor, îl va conduce pe primul prinț de singe la Bastilia?

Chicot se gîdea: o lumină îi trecu prin minte.

— Ah! ah! murmură el, mi se pare că înțeleg acum pentru ce domnul d'Epèrnon avea atîta singe pe picioare și atît de puțin în obraji.

CAPITOLUL XLVI

Dimineața luptei

O zi frumoasă se ivea deasupra Parisului; nici un burghez nu cunoștea știrea; dar gentilomii regaliști și cei din partidul lui Guise, aceștia din urmă mai ales în încremenire, se așteptau la evenimente și luau măsuri de prevedere pentru a-l felicita la timp pe învingător.

După cum s-a văzut în capitolul precedent, regele nu dormi deloc toată noaptea: se rugă și plînsese; și cum la urma urmelor era un bărbat viteaz și cu experiență, mai cu seamă în materie de duel, el ieși către ora trei dimineața împreună cu Chicot,

pentru a merge să aducă prietenilor săi singurul serviciu care stătea în puterea sa să le aducă.

Se duse să viziteze terenul unde trebuia să aibă loc lupta.

Regele, îmbrăcat în haine de culoare posomorită, înfășurat într-o manta largă, cu spada la șold, cu părul și ochii ascunși de borurile pălăriei, o luă pe strada Sfîntul Anton pînă ajunse la trei sute de pași în fața Bastiliei; dar, ajuns acolo, văzînd o mare îngrămădire de oameni puțin mai sus de strada Sfîntul Pavel, el nu voi să se aventureze în această mulțime, o luă pe strada Sfînta Ecaterina și ajunse la îngrăditură prin partea din dos.

Mulțimea aceea, se știe ce făcea acolo: număra morții din timpul nopții.

Regele se feri de ea și prin urmare nu află nimic de cele petrecute.

Chicot, care luase parte la cearta, sau mai de grabă la înțelegerea care avusese loc cu o săptămînă mai înainte, explica regelui, chiar pe locul unde avea să se dea lupta, locul pe care aveau să-l ocupe luptătorii și condițiile luptei.

Abia pus la punct, Henric se apucă să măsoare spațiul, se uită printre copaci, calculă reflecția soarelui și spuse.

— Quélus se va găsi bine expus; va avea soarele la dreapta, chiar în ochiul care îi mai rămîne¹, în vreme de Maugiron va avea toată umbra. Quélus i-ar fi putut lua locul lui Maugiron, iar Maugiron, care are ochi foarte buni, pe acela al lui Quélus. Iată pînă acum un lucru foarte prost aranjat. Cît despre Schomberg, care are încheietura genunchiului slabă, are un copac pentru a-i sluji de retragere la caz de nevoie. Aceasta mă liniștește în privința lui; dar Quélus, sârmanul meu Quélus!

Și el clătină cu tristețe din cap.

— Mă înfricoșezi, regele meu, spuse Chicot. Nu te frămînta astfel, ce naiba! vom vedea ce va fi.

Regele își ridică ochii spre cer și suspină.

— Vezi, Dumnezeu meu! cum defăinează, murmură el, dar știi că el e nebun.

Chicot ridică din umeri.

— Și d'Epèrnon, reluă regele; am fost nedrept, negîndîndu-mă deloc la el; d'Epèrnon care va avea de-a face cu Bussy, cît

1) Quélus avusese, într-un duel precedent, ochiul crăpat de o lovitură de spadă.

va fi de expus!... Privește aranjamentul terenului, viteazul meu Chicot: la stînga, o barieră; la dreapta, un copac; înapoi, un șant; d'Epernon care va avea nevoie să înceteze lupta adesea, căci Bussy este un tigru, un leu, un șarpe; Bussy este o spadă vie, care sare, se desfășoară, se dă înapoi.

— Ei așa! spuse Chicot, nu sînt neliniștit din pricina lui d'Epernon.

— Nu ai dreptate, va fi ucis.

— El! Nu-i așa de prost; și-o fi luat el toate măsurile!

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că nu se va bate, la naiba!

— Ți-ai găsit! nu l-ai auzit adineauri?

— Ba da.

— Ei bine?

— Ei bine! tocmai de aceea îți repet că nu se va bate.

— Om neîncercător și plin de dispreț.

— Îmi cunosc Gasconul, Henric; dar dacă vrei să mă crezi, să mergem, scumpul meu rege; iată că a sosit ziua cea mare, să ne înapoiem la Luvru.

— Crezi oare că voi sta la Luvru în timpul luptei?

— Mii de draci! vei sta, căci dacă te vor vedea aici, oricine ar spune, în cazul cînd prietenii tăi vor fi învingători, că le-ai adus izbînda prin farmece, și, în cazul cînd vor fi învinși, că le-ai adus nenorocire.

— Și ce-mi pasă mie de ce zice lumea? Îi voi iubi pînă la capăt.

— Vreau să fii tare, Henric; te felicit chiar că-ți iubești astfel prietenii, este o virtute rară la prinți; dar nu vreau să-l lași singur pe domnul de Anjou la Luvru.

— Dar Crillon nu este acolo?

— Ei! Crillon nu este decît un bivol, un rinocer, un mistreț și tot ce vrei ca viteaz și neîmblînzit; în vreme ce fratele tău este vipera, este șarpele cu clopoței, este orice animal a cărui putere stă în venin.

— Ai dreptate, voi pune să-l vîre în Bastilia.

— Ți-am spus că faci rău că-l vezi.

— Da, am fost învins de asigurările sale, de îndrăzneala sa, de serviciile pe care pretinde că mi le-a adus.

— Un motiv mai mult ca să te ferești. Să ne înapoiem, fiule, ascultă-mă.

Henric ascultă de sfaturile lui Chicot și se îndreptă împreună cu el spre Luvru după ce își mai aruncase o ultimă privire pe viitorul cîmp de luptă.

Toți erau în picioare la Luvru cînd intrară regele și Chicot. Tinerii se sculară devreme și se lăsau îmbrăcați de lacheii lor.

Regele îi întrebă cu ce se ocupau.

Schomberg își mlădia genunchii, Quélus își spăla ochii cu zeamă de struguri, Maugiron bea un pahar de vin de Spania, d'Epernon își ascuțea spada pe o piatră.

De altfel putea chiar fi văzut, căci făcuse să i se aducă, pentru această operație, o grezie la ușa camerei comune.

— Și zici că omul acesta nu este un Bayard? făcu Henric privindu-l cu dragoste.

— Nu, spun că este un tocilar, atîta tot.

D'Epernon îl văzu și strigă:

— Regele!

Atunci, cu toată hotărîrea pe care o luase și pe care chiar fără această împrejurare nu ar fi putut avea puterea să și-o mențină, Henric intră în camera lor.

După cum am mai spus-o, era un rege plin de măreție și care avea o mare putere asupra sa. Fața lui, liniștită și aproape zîmbitoare, nu trăda deci nici un sentiment al inimii.

— Bună ziua, domnilor, spuse el; vă găsesc în foarte bune dispoziții, mi se pare.

— Mulțumită lui Dumnezeu! da, Sire, răspunse Quélus.

— Ai o înfășișare posomorită, Maugiron.

— Sire, sînt foarte superstițios, după cum știe Maiestatea Voastră, și, cum am avut niște vise urite, îmi întăresc inima cu un păhăruț de vin de Spania.

— Prietene, spuse regele, trebuie să-ți amintești, și spun acest lucru după Miron, care este un mare doctor; trebuie să-ți amintești, zic, că visele depind de impresiile din ajun, dar nu au nici o înrîurire asupra acțiunilor de a doua zi, afară numai de voința lui Dumnezeu.

— Astfel că, Sire, spuse d'Epernon, pe mine mă vedeți oțelit. Și eu am visat urît astă noapte; dar, cu tot visul, brațul este bun și privirea străpungătoare.

Și se fandă spre perete, în care făcu o creștătură cu spada lui proaspăt ascuțită.

— Da, spuse Chicot, ai visat că aveai singe pe cizme; visul acesta nu e rău: înseamnă că vei fi într-o zi un învingător în genul lui Alexandru și al lui Caesar.

— Vitejii mei, spuse Henric, știți că este în joc onoarea prințului vostru, deoarece cauza lui o apărați într-o oarecare măsură; dar onoarea numai, înțelegeți bine; nu vă preocupați deci de siguranța persoanei mele. Astă noapte mi-am întărit tronul în așa fel încît, de acum și încă multă vreme de aici înainte, nici o zdruncinare nu-l poate zgudui. Bateți-vă, așadar, pentru onoare.

— Sire, fiți liniștit; vom pierde poate viața, spuse Quélus, dar în tot cazul onoarea va fi salvată.

— Domnilor, spuse regele, vă iubesc foarte mult și vă stimez de asemenea. Lăsați-mă deci să vă dau un sfat: nu falsă vitejie; nu murind îmi veți da dreptate, ci omorîndu-vă dușmanii.

— Oh! cît despre mine, spuse d'Epernon, nu voi avea nici o milă.

— Eu, spuse Quélus, nu răspund de nimic; voi face ce voi putea, atîta tot.

— Iar eu, spuse Maugiron, răspund Maiestății Voastre că dacă voi muri, îl voi ucide și pe omul meu, lovitură pentru lovitură.

— Vă veți bate numai cu spadele?

— Cu spada și cu pumnalul, spuse Schomberg.

Regele își ținea mina pe piept. Poate că această mină și această inimă care se atingeau, își vorbeau una alteia de temerile lor prin frămîntările și mișcările lor; dar, în afară, mîndru, cu privirea limpede, cu buza semeață, el era rege, adică trimitea soldații la luptă și nu prietenii la moarte.

— Într-adevăr, regele meu, îi spuse Chicot, ești frumos în această clipă.

Gentilomii erau gata; nu le mai rămînea decît să-și salute stăpînul.

— Vă duceți călare? întrebă regele.

— Nu, Sire, puse Quélus, vom merge pe jos; va fi un exercițiu foarte folositor, ne va limpezi capul și Maiestatea Voastră a spus-o de mii de ori că spada este condusă mai mult de cap decît de braț.

— Aveți dreptate, copii mei, dați-mi mina.

Quélus se aplecă și sărută mina regelui: ceilalți făcură la fel.

d'Epernon ingenunchie spunînd:

— Sire, binecuvîntați-mi spada.

— Nu, d'Epernon, făcu regele; dă spada valetului tău. V-am pregătit spade mai bune decît ale voastre. Adu spadele, Chicot.

— Nu, spuse Gasconul; dă-i această poruncă lui, Crillon, fiule; eu nu sînt decît un nebun, chiar-un păgîn; și binecuvîntarea cerului, poate că se va schimba într-un farmec fatal dacă diavolul, prietene, ar vedea mîinile mele și ar zări ce port în ele.

— Ce spade sînt acelea, Sire? întrebă Schomberg, aruncînd o privire asupra casetei pe care o aducea un ofițer.

— Spade din Italia, fiule, spade făurite la Milano, sînt bune, după cum vedeți; și cum, în afară de Schomberg, toți aveți mîini delicate, prima lovitură de bici v-ar dezarma, dacă mîinile nu v-ar fi bine încheștate.

— Mulțumim, mulțumim, Maiestate, spuseră cu un singur glas cei patru bărbați.

— Este timpul să plecați, spuse regele care nu-și putea stăpîni mai mult emoția.

— Sire, întrebă Quélus, nu vom putea fi încurajați în timpul luptei de privirea Maiestății Voastre?

— Nu, nu s-ar cădea; vă bateți fără știrea și încuviințarea mea, să nu dăm luptei un caracter oficial; să se creadă mai cu seamă că e rezultatul unei certe particulare.

Și îi concedie cu un gest cu adevărat maiestuos.

După ce se depărtară, cînd ultimul valet trecuse pragul Luvrului, cînd nu se mai auzi nici un zgomot, nici de pîteni, nici de cuirasele pe care le purtau luptătorii înarmați ca de război:

— Ah! mor, spuse regele căzînd pe un fotoliu.

— Și eu, spuse Chicot, vreau să văd acest duel; sînt de părere, nu știu pentru ce, dar sînt de părere că se vor petrece lucruri curioase din partea lui d'Epernon.

— Da, spuse Chicot, căci dacă vreunul dintre ei își va face rău datoria, voi fi acolo pentru a-l înlocui și a susține onoarea regelui meu.

— Du-te deci, spuse Henric.

Abia i se dădu drumul, că Gasconul plecă repede ca un fulger.

Regele intră în camera sa, închise jaluzelele, îi opri pe cei ce se aflau în Luvru de a scoate un strigăt sau de a striga o

vorba, și îi spuse numai lui Crillon, care știa ce trebuia să se petreacă:

— Dacă vom învinge, Crillon, mi-o vei spune: dacă, dimpotrivă, vom fi învinși, vei bate de trei ori în ușa mea.

— Da, Sire, răspunse Crillon clătînd din cap.

CAPITOLUL XLVII

Prietenii lui Bussy

Dacă prietenii regelui își petrecuseră noaptea ca să dormă liniștiți, aceia ai ducelui de Anjou luaseră aceeași măsură.

În urma unei cine bune la care se adunaseră din îndemnul lor, fără sfatul și nici prezența patronului lor, care nu avea aceeași grijă de favoriții săi cum avea regele, ei se culcară în niște paturi bune, în locuința lui Anraguet, pe care o aleseseră ca loc de întîlnire, pentru că se găsea mai aproape de cîmpul de luptă.

Un scutier, acela al lui Ribeirac, mare vînător și dibaci armurier, își petrecuse toată ziua curățînd, lustruind și ascuțindu-le armele.

Afară de aceasta, el mai fu însărcinat să-i trezească pe tineri în revărsatul zorilor; era obiceiul lui în toate diminețile de sîrbătoare, de vînătoare sau de duel.

Anraguet, înainte de a cina, se dusesse să vadă, în strada Saint-Denis pe o mică vînzătoare pe care o iubea foarte mult și căreia nu i se zicea prin partea locului decît frumoasa vînzătoare de icoane. Ribeirac scrisese mamei sale, Livarot își făcuse testamentul.

La orele trei, adică atunci cînd prietenii regelui abia se trezeau, ei erau deja în picioare, strălucitori, dispuși și înarmați pînă în dinți.

Ei își luaseră pantaloni și ciorapi roșii pentru ca dușmanii lor să nu le vadă sîngele și ca acest sînge să nu-i sperie chiar pe ei: aveau tunici de mătase cenușie, pentru ca, dacă s-ar fi bătut îmbrăcați, nici o cută să nu le împiedice mișcările; în sfîrșit,

erau încălțați cu pantofi fără tocuri, iar pajii le duceau spadele, pentru ca brațele și umerii să nu sufere nici o oboseală.

Era un timp admirabil pentru dragoste, pentru luptă, sau pentru plimbare: soarele aurea creasta acoperișurilor pe care se topea strălucitoare roua nopții.

Un miros acru și plăcut în același timp se ridica din grădini și se răspîndea pe străzi.

Pavajul era uscat și aerul tare.

Înainte de a ieși din casă, tinerii puseseră să-l întrebe pe ducele de Anjou dacă știa ceva de Bussy.

Li se răspunsese că acesta ieșise, în ajun la orele zece seara și că nu se mai înapoiase de atunci.

Trimisul se informă dacă ieșise singur și înarmat.

I se spuse că ieșise însoțit de Remy și că amîndoi își aveau spadele.

De altfel, nu erau neliniștiți în privința contelui, căci deseori ieșea el în felul acesta noaptea; apoi îl știau atît de puternic, atît de viteaz și atît de dibaci încît absențele lui, chiar prelungite, pricinuiau puține îngrijorări.

Cei trei prieteni puseră să li se repete toate aceste amănunte.

— Bun, spuse Anraguet, nu ați auzit dumneavoastră spunîndu-se, domnilor, că regele poruncise o mare vînătoare de cerbi în pădurea de la Compiègne și că domnul de Monsoreau trebuia să plece în acest scop ieri?

— Da, răspunse tinerii.

— Atunci știu unde este: în vreme ce șeful vînătorii incolțește cerbul, el vinează căprioara șefului vînătorii. Fiți fără grijă, domnilor, el este mai aproape de teren decît noi și va fi acolo înaintea noastră.

— Da, spuse Livarot, însă obosit, hărșuit, nedormit.

Anraguet ridică din umeri.

— Oare Bussy obosește? răspunse el. Haideți! la drum, domnilor, îl vom lua cu noi în trecere.

Toți porniră la drum.

Era tocmai în clipa cînd Henric împărțea spadele prietenilor săi; aveau deci zece minute aproape înaintea lor.

Deoarece Anraguet locuia înspre Sfîntul Eustațiu, ei o luară pe strada Lombarzilor, strada Sticlăriei și în sfîrșit pe strada Sfîntul Anton.

Toate aceste străzi erau pustii. Țăranii care veneau de la Montreuil, de la Vincennes sau de la Saint-Maur-les-Fossés cu laptele și legumele lor, și care dormeau pe căruțe sau pe cartiri, erau singurii care puteau să vadă această ceată mîndră de trei tineri viteji urmași de pajii și de scutierii lor.

Nici înfruntări, nici strigăte, nici amenințări: cînd te bați pentru a uide, sau pentru a fi ucis, cînd știi că duelul de o parte și de alta are să fie înverșunat, mortal, fără milă, stai și te gîndești; cei mai nehibzuiți dintre cei trei erau, în dimineața aceea, cei mai vișători.

Ajungînd în dreptul străzii Sfînta Ecaterina, toți trei își îndreptară, cu zîmbet care arăta că se gîndeau la același lucru, privirile spre căsuța lui Monsoreau.

— Se va vedea bine de acolo, spuse Antraguët, și sînt sigur că sârmana Diana va veni de mai multe ori la fereastră.

— Ia te uită! spuse Ribeirac, a și venit, mi se pare.

— Pentru ce?

— Fereastra e deschisă.

— Așa e. Dar ce o fi cu scara aceea de frînghie așezată în dreptul ferestrei, cînd locuințele au porți?

— În adevăr, e ciudat, spuse Antraguët.

Toți trei se apropiară de poartă, cu o presimțire lăuntrică ce îi făcea să creadă că au să descopere ceva grav.

— Și nu sîntem singurii care ne mirăm, spuse Livarot; iată-i pe țăranii aceia care trec și care se ridică în căruțe să privească.

Tinerii ajunseră sub balcon.

Un zarzavagi se și afla acolo și părea că cercetează pămîntul.

— Ei! domnule de Monsoareau, strigă Antraguët, vii să ne vezi? În cazul acesta grăbește-te, căci ținem să ajungem cei dintîi.

Ei așteptară, însă în zadar.

— Nimeni nu răspunde, spuse Ribeirac; dar pentru ce, drace, scara aceea?

— Ei! țărane, îi spuse Livarot zarzavagiului, ce faci acolo? Tu ai agățat scara aceea?

— Să mă ferească Dumnezeu, domnilor, răspunse el.

— Și pentru ce? întrebă Antraguët.

— Uitați-vă în sus.

Toți trei ridicară capul.

— Sînge! Strigă Ribeirac.

— Pe legea mea, da, sînge, spuse țăranul, și care este chiar destul de negru.

— Ușa a fost forțată, spuse în același timp pajul lui Antraguët.

Antraguët aruncă o privire de la ușă la fereastră și, apucînd scara de frînghie, fu pe balcon într-o clipă.

Se uită în cameră.

— Ce e oare acolo? întrebă ceilalți, care îl văzură clătîninindu-se și îngălbenind.

Un țipăt grozav fu singurul răspuns.

Livarot se urcase în urma lui.

— Cadavre! moarte, moarte prefutindeni! strigă tînărul.

Și amîndoi intrară în cameră.

Ribeirac rămase jos, de teama unei surprinderi.

În timpul acesta, zarzavagiul oprea prin exclamările lui pe toți trecătorii.

Camera purta pretutindeni urmele grozavei lupte din timpul nopții. Pete, sau mai de grabă un rîu de sînge se răspîndise pe podea. Pereții erau ciopîrțiți de lovituri de spadă și de gloanțe de pistol. Mobilele zăceau zdrobite și roșii, printre rămășițe de carne și de veșminte.

— O! Remy, sârmanul Remy! spuse deodată Antraguët.

— Mort? întrebă Livarot.

— S-a și răcit.

— Dar cred, strigă Livarot, că un regiment de soldați a trecut prin această cameră.

În clipa aceea Livarot văzu ușa de la coridor deschisă; urme de sînge arătau că și în această parte avusese loc o luptă; el se luă după îngrozitoarele urme și veni pînă la scară.

Curtea era goală și singuratică.

În timpul acesta, Antraguët, în loc să-l urmeze, lua drumul spre camera vecină; era sînge pretutindeni; sîngele conducea la fereastră.

El se aplecă peste pervaz și își îndreptă privirea îngrozită spre grădiniță.

Grilajul de fier încă mai ținea cadavrul învinețit și țeapăn al nefericitului Bussy.

La vederea aceasta, nu un țipăt, ci un răgnet ieși din pieptul lui Antraguët.

Livarot alergă.

— Privește, spuse Antraguët, Bussy e mort!

— Bussy asasinat, azvirlit pe fereastră! Intră, Ribeirac, intră.

În timpul acesta, Livarot se repezi în curte și îl întâlnește la marginea scării pe Ribeirac pe care îl luă cu el.

O porțiță care dădea din curte în grădiniță îi lăsa să treacă.

— E chiar el, strigă Livarot.

— Are mina tăiată, răspunse Ribeirac.

— Are două gloanțe în piept.

— Este ciuruit de lovituri de pumnal.

— Ah! sărmanul Bussy, urla Antraguët; răzbunare!

Întorcându-se, Livarot zări al doilea cadavru.

— Monsoreau! strigă el.

— Da, Monsoreau găurit ca o sită și căruia i s-a spart capul de o piatră.

— Ei asta-i! dar ne-au asasinat toți prietenii în noaptea aceasta!

— Și soția lui, soția lui, țipă Antraguët; Diana, doamnă Diana!

Nimeni nu răspunse, afară de lumea care începu să mișune în jurul casei.

În clipa aceea, regele și Chicot apăruseră în capătul străzii Sfânta Ecaterina și se întoarseră pentru a se feri de mulțime.

— Bussy, bietul Bussy, striga disperat Ribeirac.

— Da, spuse Antraguët: au voit să se scape de cel mai temut dintre noi toți.

— E o lașitate! e o infamie! țipară ceilalți doi.

— Haideți să ne plingem ducelui, spuse unul din ei.

— Nu, răspunse Antraguët, nu lăsăm nimănui grija răzbunării noastre! ne vom răzbuna bine, prieteni: așteptați-mă.

Într-o clipă coborî și îi întâlni pe Livarot și pe Ribeirac.

— Prieteni, spuse el, priviți această figură nobilă a celui mai viteaz om, priviți picăturile încă rumene ale singelui său; aceasta ne dă o pildă: aceea de a nu lăsa nimănui grija de a ne răzbuna... Bussy! Bussy! vom face ca și tine, și fi liniștit, te vom răzbuna.

Spunînd aceste cuvinte, își descoperi capul, atinse cu buzele lui buzele lui Bussy și, scoțindu-și spada o muiă în singele lui.

— Bussy, spuseră și ceilalți, jurăm să omorîm sau să murim.

— Domnilor, spuse Antraguët virîndu-și spada în teacă, nici milă, nici îndurare, nu-i așa?

Cei doi tineri întinseră mina deasupra cadavrului:

— Nici milă, nici îndurare, repetară ei.

— Dar, spuse Livarot, nu vom mai fi decît trei contra patru.

— Da, însă noi nu am asasinat pe nimeni, spuse Antraguët, și Dumnezeu îi va întări pe cei nevinovați. Adio, Bussy!

— Adio, Bussy! repetară ceilalți doi tovarăși.

Și ieșiră, cu frica în suflet și cu fruntea palidă, din această casă blestemată.

Găsiseră în imaginea morții, acea adîncă deznădejde care însutește puterile; adunaseră acea indignare mărîmîtoasă care îl face pe om superior firii lui muritoare.

Străbătura cu greutate mulțimea, atît de multă lume se îngrămădise într-un sfert de oră.

Ajungînd pe teren îi găsiră pe dușmanii lor care îi așteptau, unii stînd pe niște pietre, alții așezați în mod pitoresc pe barierele de lemn.

Ei făcură ultimii pași alergînd, rușinați de a ajunge cei din urmă.

Cei patru favoriți aveau cu ei patru scutieri.

Cele patru spade ale lor, așezate pe pămînt, părea că așteaptă și se odihnesc ca și ei.

— Domnilor, spuse Quélus ridicîndu-se și salutînd cu un fel de trufie măreață, am avut cîntea să vă așteptăm.

— Scuzați-ne, domnilor, spuse Antraguët; însă am fi sosit înaintea dumneavoastră fără întîrzierea unuia din tovarășii noștri.

— Domnul de Bussy? făcu d'Epernon: într-adevăr, nu-l văd. Se pare că trebuie tras de urechi astăzi de dimineață.

— Am așteptat pînă acum, spuse Schomberg; vom mai aștepta încă.

— Domnul de Bussy nu va veni, răspunse Antraguët.

O adîncă uimire se zugrăvi pe toate fețele, numai aceea a lui d'Epernon exprimă un alt sentiment.

— Nu va veni? spuse el; ah! ah! viteazul vitejilor se teme oare?

— Nu poate să fie aceasta, reluă Quélus.

— Ai dreptate, domnule, spuse Livarot.

— Și pentru ce nu va veni? întrebă Maugiron.

— Pentru că a murit, răspunse Antraguët.

— A murit! strigară favoriții.

D'Epernon nu spuse nimic, ci se îngălbeni ușor.

— Și a murit asasinat! reluă Antraguët. Dumneavoastră nu știți, domnilor?

— Nu, spuse Quélus, și pentru ce am ști-o?

— De altfel, e sigur oare? întrebă d'Epernon.

Antraguët își scoase spada.

— Atît de sigur, spuse el, încît iată singe de-al său pe spada mea.

— Asasinat! strigară cei trei prieteni ai regelui.

Domnul de Bussy asasinat!

D'Epernon continua să clatine din cap cu un aer de îndoială.

— Singele acesta cere răzbunare; nu-l auziți, domnilor?

— Ei asta-i! reluă Schomberg, s-ar zice că durerea dumneavoastră are un sens.

— Drace! făcu Antraguët.

— Ce aveți de zis? strigă Quélus.

— Caută cui îi folosește crima! zice legistul, murmură Livarot.

— Ei, domnilor, aveți să vă explicați odată? spuse Maugiron cu o voce mirată.

— Tocmai pentru aceasta venim, domnilor, spuse Ribeirac, și acum avem un motiv mai mult să ne măcelărim de o sută de ori.

— Haideți, repede, spada în mină, spuse d'Epernon scoțîndu-și spada din teacă, și s-o terminăm repede.

— O! o! ești prea grăbit, domnule Gascon, spuse Livarot; nu cîntai așa de tare cînd eram patru contra patru.

— E vina noastră, dacă nu sînteți decît trei? răspunse d'Epernon.

— Da, e vina dumneavoastră, strigă Antraguët; el a murit pentru că v-a plăcut mai mult să-l vedeți culcat în mormînt decît în picioare pe teren; a murit cu mina tăiată ca să nu-și mai poată ține spada; a murit pentru că trebuia cu orice preț să se stingă acei ochi a căror strălucire v-ar fi zăpăcit pe toți patru. Înțelegeți? Sînt destul de clar.

Schomberg, Maugiron și d'Epernon urlau de minie.

— Destul, destul, domnilor, spuse Quélus. Retrăge-te, domnule d'Epernon; ne vom bate trei contra trei; domnii aceștia vor vedea atunci dacă, cu tot dreptul nostru, sîntem niște oameni care să profităm de o nenorocire pe care o plingem ca și ei.

Veniți, domnilor, veniți, adăugă tinărul aruncîndu-și pălăria în urmă și ridicînd mina stîngă, în timp ce cu dreapta făcea să-i suiery spada; veniți și, vîzîndu-ne luptînd sub cerul liber și sub privirile lui Dumnezeu, veți putea judeca dacă sîntem niște asasini sau nu. Haideți, luați-vă distanța!

— Ah! Vă uram, spuse Schomberg, acum mi-e scîrbă.

— Și eu, spuse Antraguët, acum o oră v-aș fi omorît, acum vă voi măcelări. În gardă, domnilor, în gardă!

— Cu tunică sau fără? întrebă Schomberg.

— Fără tunică și fără cămașă, spuse Antraguët; cu pieptul gol, descoperiți în dreptul inimii.

Tinerii își aruncară tunicile și își scoaseră cămășile.

— Ia te uită, spuse Quélus dezbrăcîndu-se, mi-am pierdut pumnalul. Nu-mi intra bine în teacă și mi-o fi căzut pe drum.

— Sau îl vei fi lăsat la domnul de Monsoreau, în piața Bastiliei, spuse Antraguët, în vreo teacă din care nu ai îndrăznit să-l mai scoți.

Quélus urlă de minie și se așeză în gardă.

— Dar nu are pumnal, domnule Antraguët, nu are pumnal, strigă Chicot care sosea în clipa aceea pe cîmpul de luptă.

— Cu atît mai rău pentru el, spuse Antraguët, nu e vina mea.

Și luîndu-și pumnalul în mina stîngă, el căzu în gardă la rîndu-i.

CAPITOLUL XLVIII

Lupta

Terenul pe care trebuia să aibă loc acea grozavă întîlnire, era umbrit de copaci după cum am văzut, și așezat într-un loc ferit. Nu era frecventat de obicei decît de copii care veneau să se joace acolo ziua, și de bețivi și hoți care veneau să doarmă aci, noaptea.

Barierile puse de vinzătorii de cai, țineau la o parte mulțimea care, asemănătoare cu valurile unui fluviu, urmează mereu un curent și nu se oprește sau nu revine decît atrasă de vreo vîltoare.

Trecătorii se înșirau pe acest spațiu și nu se mai opreau.

De altfel, era prea devreme și îngrămădeala toată se făcea la casa însingerată a lui Monsoreau.

Chicot, cu inima mereu bătându-i, deși nu era prea gingaș de felul lui, se așeză în fața lacheilor și pajilor pe o balustradă de lemn.

Nu-i plăceau Angevinii, îi ura pe favoriți; dar și unii și alții erau tineri viteji, în vinele lor curgea un sînge mărinos care în curînd avea să fie văzut țîșnind.

D'Epernon voi să mai riște o ultimă dată înfruntarea.

— Ce? vă e frică de mine? strigă el.

— Taci din gură, flecarule, îi spuse Antraguët.

— Am dreptul meu, răspunse d'Epernon, partida fusese în opt.

— Haide, la o parte! spuse Ribeirac nerăbdător și împiedicîndu-i trecerea.

El se înapoie dîndu-și aere și potrivindu-și spada.

— Vino, spuse Chicot, vino, floarea vitejilor, dacă nu vei pierde iarăși încă o pereche de pantofi ca ieri.

— Ce spune acest nebun?

— Spun că îndată are să fie sînge pe jos și vei merge prin el cum ai făcut astă noapte.

D'Epernon învineți. Toată îngîmfarea îi pieri sub acest grozav reproș.

Se așeză la zece pași de Chicot la care se uita cu teamă.

Ribeirac și Schomberg se apropiară după salutul obișnuit.

Quélus și Antraguët, care erau deja în gardă, își atinseră spadele făcînd un pas înainte.

Maugiron și Livarot, rezemați fiecare de o barieră, se pîneau făcînd fente pe loc ca să-șă atingă spadele în poziția lor favorită.

Lupta începu cînd băt看 ora cinci la Sfîntul Pavel.

Furia era întipărită pe fețele luptătorilor; dar buzele lor strînse, paloarea amenințătoare, tremuratul fără voie al încheieturilor, arătau că furia le menținea prevederea și că, la fel cu un cal aprig, nu o să scape fără mari ravagii.

Vreme de cîteva minute, ceea ce este un spațiu de timp enorm, fu un frecuș de spade care nu era încă un zăngănit.

Nici o lovitură nu fu dată.

Ribeirac, obosit sau mai de grabă mulțumit de a-și fi încercat adversarul, coborî mîna și așteptă un moment. Schom-

berg făcu doi pași se repezi și îi dădu o lovitură care fu prima lucire ieșită din nori.

Ribeirac fu lovit.

Pielea-i deveni galbenă și un șiroi de sînge îi țîșni din umăr; el se întrerupse pentru a-și da seama de rană.

Schomberg voi să reinnoiască lovitura; dar Ribeirac ridică spada printr-o paradă de primă și îi dădu o lovitură care îl atinse la coastă.

Fiecare își avea rana lui.

— Acum, să ne odihnim cîteva clipe, dacă vrei, spuse Ribeirac.

În acest timp, Quélus și Antraguët se încălzeau la rîndul lor; dar Quélus, neavînd pumnal, avea un mare dezavantaj: era silit să pareze cu brațul stîng și cum brațul îi era gol, fiecare paradă îl costa o rană.

Fără să fie atent, după cîteva secunde avea toată mîna însingerată.

Antraguët dimpotrivă, cunoscîndu-și avantajul și tot așa de îndeminatic ca și Quélus, para numai cînd era cazul.

Plecară trei lovituri de ripostă și fără să fie atins prea greu, singele curse din pieptul lui Quélus prin trei răni.

Dar la fiecare lovitură, Quélus repeta:

— Nu e nimic.

Livarot și Maugiron erau încă prevăzători.

Cît despre Ribeirac, înfuriat de durere și simțînd că începea să-și piardă puterile odată cu sîngele, tăbări pe Schomberg.

Schomberg nu se dădu înapoi cu un pas și se mulțumi să întindă spada.

Cei doi tineri se loviră reciproc.

Ribeirac fu spintecat pe piept și Schomberg rănit la gît.

Ribeirac lovit mortal, își duse mîna stîngă la rană descoperindu-și pieptul. Schomberg se folosi de acest lucru și îi mai dădu încă o lovitură care îi străbătu carnea.

Dar Ribeirac cu mîna dreaptă, apucă mîna adversarului său și cu stînga îi infipse pumnalul în piept pînă în plăsele.

Lama ascuțită îi străpunse inima.

Schomberg scoase un strigăt înăbușit și căzu pe spate trăgîndu-l și pe Ribeirac după el, care avea spada în piept.

Livarot, văzînd cum cade prietenul lui, se retrase cu un pas repede, alergă la el, urmărit de Maugiron.

Ciștigă mai mulți pași în drum și ajutându-i lui Ribeirac în sforțările pe care încerca să le facă pentru a scăpa de spada lui Schomberg, îi scoase spada din piept.

Dar atunci, ajuns de Maugiron, fu silit să se apere pe un teren dezavantajos care aluneca, într-o poziție rea și cu soarele în ochi.

După o secundă, o lovitură cu vârful spadei îi deschise capul lui Livarot care lăsă să-i cadă spada și se prăbuși în genunchi.

Quélus era tare strins de Antraguët. Maugiron se grăbi să-l străpungă pe Livarot cu o altă lovitură de spadă. Livarot căzu de tot.

D'Epernon scoase un strigăt.

Quélus și Maugiron rămaseră împotriva lui Antraguët singur. Quélus era plin de sînge, însă avea răni ușoare.

Maugiron era aproape sănătos.

Antraguët înțelese primejdia; nu primise nici cea mai mică zgîrietură, dar începea să se simtă obosit; cu toate astea însă, nu era clipa să ceară încetarea luptei de la un om rănit și de la altul dornic de măcel; dintr-o lovitură de bici îndepărtă spada lui Quélus și profitînd de îndepărtarea fierului, sări cu ușurință peste o barieră.

Quélus reveni cu o lovitură dată cu tăișul, dar care nu atinse decît lemnul.

În acest moment, Maugiron îl atacă pe Antraguët din flanc. Antraguët se întoarse.

Quélus profită de această mișcare și trecu pe sub barieră.

— E pierdut, spuse Chicot.

— Trăiască regele! strigă d'Epernon; fiți îndrăzneți! leii mei, fiți îndrăzneți.

— Domnule, liniște, te rog, spuse Antraguët; nu-l insulta pe un om care se va bate pînă la ultima suflare.

— Și care nu a murit încă, strigă Livarot.

Și în clipa cînd nimeni nu se mai gîdea la el, îngrozitor de văzut în mocirla însingerată care îi acoperea corpul, el se ridică în genunchi și își implantă pumnalul între umerii lui Maugiron, care căzu grămadă scoțînd un suspin.

— Isuse, Dumnezeule! sînt mort.

Livarot recăzu leșinat, mișcarea și minia îi istoviseră restul puterilor.

— Domnule de Quélus, spuse Antraguët aplecîndu-și spada, ești un om viteaz, predă-te, îți ofer viața.

— Și pentru ce să mă predau? spuse Quélus, sînt la pămînt?

— Nu; dar ești ciuruit de lovituri, iar eu sînt teafăr.

— Trăiască regele! strigă Quélus, mai am încă spada, domnule.

Și se fandă înspre Antraguët care pară lovitura, oricît de repede fusese dată.

— Nu, domnule, nu o mai ai, spuse Antraguët apucînd cu toată mîna lama aproape de gardă.

Și îi răsuci brațul lui Quélus care scăpă spada din mînă.

Antraguët își tăie ușor un deget de la mîna stîngă.

— O! urlă Quélus, o spadă! o spadă!

Și repezîndu-se asupra lui Antraguët cu un salt de tigr, îl cuprinse în brațe.

Antraguët se lăsă cuprins și, trecîndu-și spada în mîna stîngă și pumnalul în mîna dreaptă, începu să-l lovească pe Quélus fără încetare și pretutîndeni, stropîndu-se la fiecare lovitură cu singele dușmanului său pe care nimic nu-l putea face să-i dea drumul și care striga la fiecare lovitură:

— Trăiască regele!

El reuși chiar să oprească mîna care îl lovea și să-și încolăcească, așa cum ar fi făcut un șarpe, dușmanul neatîns între picioare și brațe.

Antraguët simți că i se oprea respirația.

În adevăr el se clătina și căzu.

Dar cîzînd, ca și cînd totul avea să-l favorizeze în ziua aceea, îl înăbuși ca să zicem așa pe nenorocitul Quélus.

— Trăiască regele! murmură acesta din urmă în agonie.

Antraguët reuși să-și desfacă pieptul din îmbrățișare, se sprijini pe un braț și îi dădu o ultimă lovitură care îi străbătu pieptul.

— Ține, îi spuse el, ești mulțumit?

— Trăiască r..., articulă Quélus, cu ochii pe jumătate închiși.

Atîta tot; liniștea și groaza morții domneau pe cîmpul de luptă.

Antraguët se ridică plin de sînge, însă de singele dușmanului său; el nu avea, după cum am văzut, decît o zgîrietură la mînă.

D'Epernon speriat, făcu semnul crucii și fugi ca și cum ar fi fost urmărit de o stafie.

Anraguet aruncă asupra tovarășilor și dușmanilor săi, morți și muribunzi, aceeași privire pe care Horațiu o aruncase asupra câmpului de luptă care hotăra soarta Romei.

Chicot alergă și îl ridică pe Quélus căruia îi curgea sînge prin nouăsprezece răni.

Mișcarea îl însufleși.

Deschise ochii.

— Anraguet, pe cinstea mea, spuse el, sînt nevinovat de moartea lui Bussy.

— O! te cred, domnule, te cred, făcu Anraguet.

— Fugi, murmură Quélus, fugi, regele nu te va ierta.

— Și eu, domnule, nu te voi părăsi astfel, spuse Anraguet, chiar dacă ar trebui s-o sfîrșesc pe eșafod.

— Salvează-te, tinere, spuse Chicot, și nu pune la încercare răbdarea lui Dumnezeu; ai scăpat printr-o minune, nu cere două minuni în aceeași zi.

Anraguet se apropie de Ribeirac care mai respira încă.

— Ei bine? întrebă acesta.

— Sîntem victorioși, răspunse Anraguet cu voce înceată pentru a nu-l jigni pe Quélus.

— Mulțumesc, spuse Ribeirac, du-te.

Și recăzu leșinat.

Anraguet își luă spada de jos pe care o lăsase să cadă în timpul luptei, apoi pe acelea ale lui Quélus, Schomberg și Maugiron.

— Ia-mi viața, domnule, sau lasă-mi spada, spuse Quélus.

— Iat-o, domnule conte, spuse Anraguet, oferindu-i-o cu un salut respectuos.

O lacrimă străluci în ochii rănitului.

— Am fi putut fi prieteni, murmură el.

Anraguet îi întinse mîna.

— Bine! făcu Chicot, este cît se poate de cavaleresc. Dar salvează-te, Anraguet, meriți să trăiești.

— Și prietenii mei? Întrebă tinărul.

— Voi avea grijă de ei ca și de aceia ai regelui.

Anraguet se înfășură în mantaua pe care i-o întindea scutierul, pentru ca să nu se vadă sîngele de care era mînjit și, lăsînd morții și răniții în mijlocul pajilor și lacheilor, el dispăru prin poarta Sfîntul Anton.

CAPITOLUL XLIX

Concluzie

Regele palid de neliniște și tresărind la cel mai mic zgomot, umbla încoace și încolo prin sala de arme, socotind, cu experiența unui om încercat, tot timpul pe care prietenii săi trebuiau să-l întrebuințeze pentru a se întîlni și a se lupta cu adversarii lor, precum și toate șansele bune sau rele pe care le dădeau forța și dibăcia caracterelor lor.

— La ora aceasta, spusese el mai întîi, străbat strada Sfîntul Anton. Intră în locul îngrădit. Scot spadele. La ora aceasta sînt în luptă.

Și, la aceste cuvinte, sârmanul rege, tremurînd tot, începuse să se roage.

Dar adîncul inimii era absorbit de alte sentimente și această cucernicie a buzelor nu făcea decît să aluneca la suprafață.

După cîteva clipe, regele se ridică.

— Numai dacă Quélus, spuse el, și-o aminti de acea lovitură de ripostă pe care i-am arătat-o, parînd cu spada și lovînd cu pumnalul.

Cît despre Schomberg, omul cu sînge rece, el trebuie să-l ucidă pe acel Ribeirac. Maugiron, dacă nu o avea ghinion, are să se scape repede de Livarot. Dar d'Epernon! o! acesta a murit. Din fericire pe el îl iubesc cel mai puțin dintre toți patru. Însă, din păcate, nu este totul că el a murit, este că după moartea lui, Bussy, grozavul Bussy, să nu cadă asupra celorlalți înmulțindu-se. Ah! sârmanul meu Schomberg! sârmanul meu Maugiron!

— Sire! spuse la ușă vocea lui Crillon.

— Cum! s-a și terminat! strigă regele.

— Nu, Sire, nu aduc nici o veste, numai că domnul duce de Anjou dorește să vorbească Maiestății Voastre.

— Și pentru ce? întrebă regele.

— Spune că a sosit clipa de a spune Maiestății Voastre ce fel de serviciu i-a adus, și că ceea ce are să spună regelui va liniști o parte din temerile care îl copleșesc în clipa de față.

— Ei bine! Du-te atunci, spuse regele.

În clipa aceea, și cum Crillon se întorcea ca să asculte de porunca dată, un pas grăbit răsună pe trepte și se auzi o voce care spunea lui Crillon:

— Vreau să vorbesc regelui, numaidecît.

Regele recunoscuse vocea și deschise chiar el ușa.

— Vino, Saint-Luc, vino, spuse el. Ce s-a mai întîmplat oare? Dar ce ai, Dumnezeuule! și ce s-a întîmplat? Au murit?

Într-adevăr, Saint-Luc, palid, fără pălărie, fără spadă, pătat de urme de sînge, se repezea în camera regelui.

— Sire! strigă Saint-Luc, aruncîndu-se la picioarele regelui, răzbunare! Vin să vă cer răzbunare.

— Sărmanul meu Saint-Luc, spuse regele, ce s-a întîmplat oare? Vorbește, și ce-ți poate pricinui o asemenea disperare?

— Sire, unul din supușii voștri, cel mai nobil, unul din soldații voștri, cel mai viteaz...

Cuvintele îi lipsiră.

— Ei! făcu înaintînd Crillon care credea că are drepturi la acest din urmă titlu mai ales.

— A fost măcelărit astă-noapte, măcelărit în mod laș, asasinat, termină Saint-Luc.

Regele, preocupat de o singură idee, se liniști; nu era niciunul din cei patru prieteni ai săi, deoarece îi văzuse de dimineață.

— Măcelărit, asasinat astă-noapte, spuse regele; de cine vorbești oare, Saint-Luc?

— Sire, nu îl iubiți, știu bine, urmă Saint-Luc; dar era credincios și la ocazie, v-o jur, și-ar fi dat tot sîngele pentru Maiestatea Voastră; altfel nici nu ar fi fost prietenul meu.

— A! făcu regele care începea să înțeleagă.

Și ceva asemănător cu un fulger, dacă nu de bucurie, cel puțin de speranță, îi lumină fața.

— Răzbunare, Sire, pentru domnul de Bussy, strigă Saint-Luc; răzbunare!

— Pentru domnul de Bussy? repetă regele, apăsînd pe fiecare cuvînt.

— Da, pentru domnul de Bussy, pe care douăzeci de asasini l-au înjunghiat astă-noapte. Și le-a prins bine că au fost douăzeci, căci a ucis patrusprezece din ei.

— Domnul de Bussy a murit...

— Da, Sire.

— Atunci, nu se bate dimineața asta? spuse deodată regele, tîrît de o pornire căreia nu-i putu rezista.

Saint-Luc aruncă o privire regelui pe care acesta nu o putu susține; întorcîndu-se, îl văzu pe Crillon care mereu în picioare lîngă ușă, aștepta alte porunci.

Îi făcu semn să-l aducă pe ducele de Anjou.

— Nu, Sire, adăugă Saint-Luc cu o voce serioasă; domnul de Bussy nu s-a bătut în adevăr și iată pentru ce vin să vă cer, nu răzbunare, cum am greșit să spun Maiestății Voastre, ci dreptate; căci îmi iubesc regele, și mai cu seamă onoarea regelui meu mai presus de toate, și găsesc că, fiind asasinat domnul de Bussy, s-a adus un foarte rău serviciu Maiestății Voastre.

Ducele de Anjou tocmai intrase pe ușă; el stătea în picioare și nemișcat ca o statuie de bronz.

Vorbele lui Saint-Luc îl lămuriseră pe rege; ele îi aminteau serviciul pe care fratele său pretindea că i l-ar fi adus.

Privirea sa se încrucișă cu aceea a ducelui și nu mai avu nici o îndoială; căci, în timp ce-i răspundea din privire, ducele făcea de sus în jos un semn aproape neobservat din cap.

— Știți ce are să se spună acum? strigă Saint-Luc. Are să se spună, dacă prietenii voștri vor fi învingători, că nu au fost decît pentru că ați pus să fie ucis Bussy.

— Și cine spune asta, domnule? întrebă regele.

— La naiba! toată lumea, spuse Crillon, amestecîndu-se ca de obicei, neîntrebat în vorbă.

— Nu, domnule, spuse regele, neliniștit și subjugat de această părere a aceluia care era cel mai viteaz din regatul său, de cînd murise Bussy! Nu, domnule, nu are să se spună, căci mi-l vei numi pe asasin.

Saint-Luc văzu proiectîndu-se o umbră.

Era ducele de Anjou care făcuse doi pași în cameră.

El se întoarse și îl recunoscuse.

— Da, Sire, îl voi numi! spuse el ridicîndu-se, căci voiesc cu orice preț s-o dezvinovățesc pe Maiestatea Voastră de o faptă așa de mirșavă.

— Ei bine! spune.

Ducele se opri și așteptă liniștit.

Crillon stătea înapoia lui, privindu-l cu coada ochiului și clătînd din cap.

— Sire, reluă Saint-Luc, astă-noapte lui Bussy i s-a întins o capcană: în vreme ce făcea vizită unei doamne de care era iubit, soțul, înștiințat de un trădător, a intrat la el cu niște asasini; erau pretutindeni: în stradă, în curte și chiar în grădină.

Dacă totul nu ar fi fost închis, după cum am spus, în camera regelui, s-ar fi putut vedea, cu toată stăpînirea de sine, cum ducele de Anjou, îngălbenise la aceste din urmă cuvinte.

— Bussy s-a apărat ca un leu, Sire, însă numărul a fost prea mare și...

— Și a murit, întrerupse regele, a murit pe bună dreptate, căci cu siguranță că nu voi răzbuna un adulter.

— Sire, nu mi-am terminat povestirea, reluă Sain-Luc. Nenorocitul, după ce se apăraseră aproape o jumătate de oră în cameră, după ce își învinsese dușmanii, nenorocitul scăpa rănit, plin de sînge, schingiuit; nu mai era vorba decît să i se întindă o mină de ajutor, pe care eu i-aș fi întins-o, dacă nu aș fi fost arestat, împreună cu femeia pe care mi-o încredințase, de către asasinii săi; dacă nu aș fi fost legat și cu un căluș în gură. Din păcate, uitaseră să-mi ia și vederea după cum îmi luaseră gura și am văzut, Sire, am văzut doi oameni apropiindu-se de nenorocitul Bussy, atîrnat cu coapsele în virful unor zăbrele de fier, l-am auzit pe rănit cerîndu-le ajutor căci, în acești doi oameni el avea tot dreptul să vadă doi prieteni. Ei bine! unul, Sire, este grozav să spun! dar, credeți-mă, mi-a fost grozav să văd și să aud, unul a poruncit să tragă foc și celălalt l-a ascultat.

Crillon își strîngea pumnii și încrunta din sprîncene.

— Și îl cunoști pe asasin? întrebă regele mișcat fără să vrea.

— Da, spuse Saint-Luc.

Și întorcîndu-se spre prinț își încărcă vorbele și gesturile de toată ura, așa de îndelung reținută:

— Este Monseniorul, spuse el; asasinul este prințul! asasinul este prietenul!

Regele se aștepta la această lovitură, pe care ducele o suportă fără să clipească.

— Da, spuse el liniștit, domnul de Saint-Luc a văzut și a auzit bine; eu sînt acela care am făcut să fie omorît domnul de Bussy, și Maiestatea Voastră va aprecia această faptă, căci domnul de Bussy era servitorul meu, într-adevăr; dar azi dimineată, orice aș fi încercat să-i spun, domnul de Bussy trebuia să ia armele împotriva Maiestății Voastre.

— Minți! asasinule! minți! strigă Saint-Luc! Bussy străpuns de lovituri, Bussy cu mina sfișiată de lovituri de spadă, cu umărul despîcat de secure, Bussy prins între gratiile de fier, Bussy nu putea să mai inspire decît milă celor mai crunți dușmani ai săi, și cei mai crunți dușmani l-ar fi ajutat. Dar tu, tu asasinul lui La Mole și Coconnas, tu l-ai omorît pe Bussy, cum i-ai omorît,

unul după altul, pe toți prietenii tăi; tu l-ai omorît pe Bussy, nu pentru că era dușmanul fratelui tău, ci pentru că era tainuitorul secretelor tale. Ah! Monsoreau știa el bine pentru ce făceai tu această crimă.

— Dumnezeule! murmură Crillon, de ce nu sînt eu regele!

— Mă insultă în fața voastră, frate, spuse ducele, cuprins de groază, căci între mîinile dornice de a strînge ale lui Crillon și privirea singeroasă a lui Saint-Luc, el nu se simțea deloc în siguranță.

— Pleacă, Crillon, spuse regele.

Crillon plecă.

— Dreptate! Sire, dreptate! urmă să strige Saint-Luc.

— Sire, spuse ducele, pedepsiți-mă dacă găsiți de cuviință că i-am salvat în dimineata aceasta pe prietenii Maiestății Voastre și pentru că am făcut o strălucită dreptate cauzei voastre care este și a mea.

— Și eu, reluă Saint-Luc ne mai puțîndu-se stăpîni, spun că interesul avut de tine este un interes blestemat, și că tu abați asupra-ți minia lui Dumnezeu! Sire, Sire! fratele vostru i-a ocrotit pe prietenii noștri, nenorocire lor!

Regele simți trecînd prin el un fior de groază.

În acest moment se auzi afară o gălăgie nelămurită, apoi pași grăbiți, apoi întrebări neliniște.

Se făcu o mare și adîncă tăcere.

În mijlocul acestei tăceri, și ca și cum un glas ceresc venea să-i dea dreptate lui Saint-Luc, trei lovituri date cu încetineală și solemnitate, zguduiră ușa sub pumnul viguros al lui Crillon.

O sudoare rece scaldă tîmplele lui Henric și schimbă trăsăturile feții sale.

— Învînși! strigă el, sărmanii mei prieteni, învinși!

— Ce vă spuneam eu, Sire? strigă Saint-Luc.

Ducele ridică brațele cu deznădejde.

— Vezi, lașule! strigă tînărul cu o sforțare superbă, iată cum asasinii salvează onoarea prinților! Vino să mă stringi de gît și pe mine, căci nu am spadă.

Și își aruncă mînușa de mătase în fața ducelui.

François scoase un răcnet de minie și îngălbeni.

Dar regele nu văzu și nu auzi nimic; el își lăsase fruntea să se sprijine în mîini.

— O! sărmanii mei prieteni, murmură el, sînt învinși, răniți? O! cine e în stare să-mi dea vreo veste sigură despre ei?

— Eu, Sire, spuse Chicot.

Regele recunoscuse această voce prietenoasă și întinse brațele spre el.

— Ei bine? spuse el.

— Doi sînt deja morți, al treilea își dă ultima suflare.

— Cine este acest al treilea care nu este încă mort?

— Quélus, Sire.

— Și unde se află?

— La palatul Boissy, unde l-am transportat.

Regele nu mai ascultă, însă părăsi camera în fugă, scoțînd strigăte jalnice.

Saint-Luc o conduse pe Diana la prietena sa Jeana de Brissac; de acolo întîrzierea lui de a se înfățișa la Luvru.

Jeana petrecu trei zile și trei nopți să vegheze pe sărmana femeie, pradă celui mai îngrozitor delir.

În a patra zi, Jeana doborâtă de oboseală, venise să se odihnească; dar cînd se înapoie, după două ore, în camera prietenei sale, nu o mai găsi acolo¹.

Știm că Quélus, singurul dintre cei trei apărători ai cauzei regelui care a supraviețuit la nouăsprezece răni, muri în același palat Boissy, unde Chicot pusese să fie transportat, după o agonie de treizeci de zile, în brațele regelui.

Henric rămase nemîngiat. El puse să se face celor trei prieteni ai săi morminte mărețe, unde fură ciopliți în marmură din mărime naturală.

Dădu liturghii pentru sufletul lor, porunci preoților să le facă slujbe și adăugă la rugăciunile sale obișnuite, două versuri pe care le repetă toată viața, înaintea rugăciunilor de dimineață și de seară:

*Dumnezeu să-i primească în împărăția
sa, pe Ouélus, Scomberg și Maugiron.*

Vreme de trei luni, Crillon îl supraveghea pe ducele de Anjou pentru care regele căpătase o ură adîncă și căruia nu-i iertă niciodată trădarea.

1) Poate că autorul ne va povesti ce s-a mai făcut cu ea, în romanul viitor, intitulat "Cei patruzeci și cinci,, unde vom regăsi o parte din personaje care au contribuit la intriga din romanul "Doamna de Monsoreau,,.

Sosi astfel luna septembrie, timp în care Chicot, care nu părăsise nici o clipă pe stăpînul său și-l mîngîiase atît cît putea fi mîngîiat, primi următoarea scrisoare, trimisă de starețul din Baume.

Ea era scrisă de mîna unui preot.

"Dragă domnule Chicot,

Aerul este plăcut prin părțile noastre și viile fîgăduiesc să fie frumoase în Burgundia, anul acesta. Se spune că regele, stăpînul nostru, căruia i-am scăpat viața, după cît se pare, are mereu multe necazuri; adu-l la mînăstire, dragă domnule Chicot, îl vom face să bea un vin de la 1550 pe care l-am descoperit în pivnița mea și care este în stare să te facă să uiți cele mai mari dureri; aceasta îl va înveseli, nici nu mă îndoiesc, căci am găsit în cărțile sfinte această frază admirabilă:

"Vinul bun veseleşte inima omului!,, Este foarte frumos în latinește, voi pune să ți-o citească. Vino deci, dragă domnule Chicot, vino împreună cu regele, vino cu domnul d'Epernon, vino cu domnul de Saint-Luc; și vei vedea că ne vom îngrășa cu toții.

*"Prea cucernicul stareț DOM GORENFLOT,
care își spune cel mai umil servitor și prieten al dumitale.*

"P.S. — Îi vei spune regelui că nu am avut încă timpul să mă rog pentru sufletul prietenilor săi, după cum îmi recomandase, din pricina încurcăturilor ce le-am avut cu instalarea mea aci; însă, imediat după culesul viilor, mă voi ocupa cu siguranță de ei,,

— Amin, spuse Chicot; iată-i pe sărmanii prieteni bine recomandați lui Dumnezeu!

SFÎRȘIT